

Факультет військової підготовки імені Верховної Ради України
національного технічного університету
“Харківський політехнічний інститут”

БОЙОВЕ ЗАСТОСУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ВІЙСЬК РАДІАЦІЙНОГО, ХІМІЧНОГО, БІОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ

Навчальний посібник

Харків
2017

*Рекомендовано
вченою радою факультету
як навчальний посібник*

ББК 68.51 я73
Б 25

Автори:

В. Є. Гайдабука, С. А. Писарев, В. В. Марущенко, С. М. Меньшов,
І. Ю. Чернявський, В. Б. Матикін, О.В. Матикін, О.В. Галак

Рецензент:

кандидат хімічних наук, доцент, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії (озброєння РХБ захисту) факультету військової підготовки В.В. Дядченко;

Б 25 **Бойове** застосування підрозділів військ радіаційного, хімічного, біологічного захисту: навч. посібн. / В. Є. Гайдабука, С. А. Писарев, В.В. Марущенко та ін. – Х.: ФВП НТУ “ХПІ”, – 2017. – 184 с.

У навчальному посібнику на основі вимог керівних документів, досвіду бойового застосування підрозділів військ РХБ захисту в локальних війнах і збройних конфліктах останнього десятиліття розглядаються питання бойового застосування підрозділів військ РХБ захисту.

Навчальний посібник рекомендовано для курсантів факультету військової підготовки НТУ ”ХПІ” зі спеціальністю “Забезпечення військ (сил)”, а також для офіцерів військ РХБ захисту під час індивідуальної підготовки.

ББК 68.51я73

© В.С. Гайдабука, С.А. Писарев,
В.В. Марущенко та ін., 2017
© ФВП НТУ “ХПІ”, 2017

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	5
ВСТУП.....	6
I. ОСНОВИ БОЙОВОГО ЗАСТОСУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ВІЙСЬК РАДІАЦІЙНОГО, ХІМІЧНОГО, БІОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ	7
1.1. Підготовка підрозділів військ РХБ захисту до виконання бойового завдання.....	14
1.1.1. Підготовка роти.....	14
1.1.2. Підготовка взводу, відділення (обслуги)	22
1.2. Організаторська робота й обов'язки особового складу	27
2. ДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ РАДІАЦІЙНОЇ, ХІМІЧНОЇ, БІОЛОГІЧНОЇ РОЗВІДКИ.....	40
2.1. Дії відділення РХБ розвідки.....	41
2.2. Дії взводу РХБ розвідки	48
2.3. Дії роти РХБ розвідки.....	51
2.4. Дії розрахунково-аналітичної групи.....	53
3. ДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ РАДІАЦІЙНОГО, ХІМІЧНОГО, БІОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ	60
3.1. Дії відділення РХБ захисту	62
3.2. Дії відділення радіаційного, хімічного контролю	64
3.3. Дії взводу РХБ захисту	66
3.4. Дії роти РХБ захисту.....	68
4. ДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ ДЕГАЗАЦІЇ ОБМУНДИРУВАННЯ ТА СПОРЯДЖЕННЯ	71
4.1. Дії відділення автодегазаційної станції (бучильної установки).....	72
4.2. Дії взводу дегазації обмундирування та спорядження	73
5. ДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ АЕРОЗОЛЬНОГО МАСКУВАННЯ.....	74
5.1. Дії обслуги аерозольного маскування	78
5.2. Дії взводу аерозольного маскування	79
5.3. Дії роти аерозольного маскування.....	80
6. ДІЇ ВОГНЕМЕТНИХ ПІДРОЗДІЛІВ	82
6.1. Дії вогнеметного відділення в обороні.....	85
6.2. Дії вогнеметного взводу в обороні	89
6.3. Дії вогнеметного відділення в наступі	94
6.4. Дії вогнеметного взводу в наступі.....	100
7. ДІЇ РЕМОНТНИХ ПІДРОЗДІЛІВ	106
7.1. Дії ремонтного відділення	108
7.2. Дії ремонтного взводу.....	110
7.3. Дії ремонтної роти	112

8. ДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ ВІЙСЬК РАДІАЦІЙНОГО, ХІМІЧНОГО, БІОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ У МІЖНАРОДНИХ МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЯХ ТА СПЕЦИФІЧНИХ ДІЯХ ВІЙСЬК	115
8.1. Дії підрозділів військ РХБ захисту в антитерористичній операції	116
8.2. Дії підрозділів військ РХБ захисту в ході участі у ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру	118
9. ВСЕБІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЙ ПІДРОЗДІЛІВ ВІЙСЬК РАДІАЦІЙНОГО, ХІМІЧНОГО, БІОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ	127
9.1. Бойове забезпечення дій підрозділів військ РХБ захисту.....	127
9.1.1. Розвідка.....	127
9.1.2. Охорона	129
9.1.3. Радіоелектронна боротьба.....	131
9.1.4. Тактичне маскування.....	132
9.1.5. Інженерне забезпечення	133
9.1.6. Радіаційний, хімічний, біологічний захист	135
9.2. Матеріально-технічне забезпечення	140
9.2.1. Тилове забезпечення.....	143
9.2.2. Технічне забезпечення	147
9.3. Морально-психологічне забезпечення	151
9.4. Медичне забезпечення	155
ВИСНОВОК.....	157
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	158
ДОДАТКИ.....	159

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

БМП	– бойова машина піхоти;
БТГр	– батальйона тактична група;
БТР	– бронетранспортер;
ДОС	– дегазація обмундирування і спорядження;
ДП	– дегазаційний пункт;
ЗІЗ	– засоби індивідуального захисту;
ЗМУ	– зброя масового ураження;
КРПШ	– контрольно-розподільний пересувний пункт;
КРП	– контрольно-розподільний пост;
ММО	– міжнародна миротворча операція;
МПЗ	– морально-психологічне забезпечення;
НС	– надзвичайна ситуація;
ОВТ	– озброєння та військова техніка;
ОР	– отруйні речовини;
ППО	– протиповітряна оборона;
ПуСО	– пункт спеціальної обробки;
ПУ	– пункт управління;
РАГ	– розрахунково-аналітична група;
РАСт	– розрахунково-аналітична станція;
РВіА	– ракетні війська та артилерія;
РР	– радіоактивні речовини;
РСО	– район спеціальної обробки;
РХБз	– радіаційний, хімічний, біологічний захист;
РХНО	– радіаційний, хімічно небезпечний об'єкт;
СДОР	– сильнодіючі отруйні речовини;
СО	– спеціальна обробка;
ХНО	– хімічно небезпечний об'єкт.

ВСТУП

Сьогодні реально існують загрози, які пов'язані з міжнародним тероризмом та, особливо, з можливим заволодінням і використанням систем ядерної, хімічної й біологічної зброї або окремих її елементів. Аналіз зазначених обставин свідчить, що питання РХБ захисту збройних сил і населення у сучасних умовах залишається досить актуальним.

Сьогодні керівництво більшості країн світу не тільки визнає реальність і серйозність загрози застосування зброї масового ураження (далі ЗМУ), небезпеки РХБ зараження внаслідок руйнування потенційно небезпечних об'єктів, але й робить конкретні кроки у напрямку протидії цим викликам національній безпеці.

Здійснюється спрямована підготовка збройних сил до ведення бойових дій в умовах застосування ЗМУ, вживаються заходи щодо удосконалення матеріально-технічної бази складових системи РХБ захисту із застосуванням новітніх інформаційних, нанобіотехнологій. Розроблення нових зразків засобів захисту здійснюється за всіма основними напрямками: виявлення та оцінювання РХБ обстановки; підтримання живучості військ (об'єктів, населення) в умовах РХБ зараження; ліквідація наслідків РХБ зараження; маскування дій військ та об'єктів із застосуванням аерозолів, захисних хімічних пін, радіопоглинальних лакофарбових сумішей з метою протидії високоточній зброї (далі ВТЗ); знищення та ураження особового складу, ОВТ противника вогнеметною зброєю.

Сучасні ж завдання, що постають перед військами радіаційного, хімічного, біологічного захисту, вимагають якісно нового підходу до виконання поставлених завдань шляхом вивчення набутого досвіду за часи їх існування та узагальнення і покращення принципів бойового застосування, управління, прийомів і способів дій підрозділів в умовах відповідної обстановки.

1. ОСНОВИ БОЙОВОГО ЗАСТОСУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ВІЙСЬК РАДІАЦІЙНОГО, ХІМІЧНОГО, БІОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ

Підрозділи військ радіаційного, хімічного, біологічного (далі – РХБ) захисту призначені для РХБ захисту бойових дій з'єднань та частин родів військ, спеціальних військ і тилу, для РХБ захисту дій військ під час участі у міжнародних миротворчих операціях (далі – ММО), а також участі військ у ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (далі – НС).

На них покладається:

1) під час підготовки та ведення бойових дій, стабілізаційних дій – ведення РХБ розвідки; радіаційний і хімічний контроль; збирання, оброблення інформації про РХБ обстановку; спеціальне оброблення частин (підрозділів), знеособленого озброєння, техніки, боєприпасів та інших матеріальних засобів, а також дегазація, дезінфекція та дезінсекція обмундирування, ділянок місцевості, доріг і споруд; участь у ліквідації наслідків аварій (руйнувань) на підприємствах атомної енергетики і хімічної промисловості; застосування аерозолів для маскуванню дій своїх військ і протидії технічним засобам розвідки та високоточної зброї противника; знищення живої сили, ОВТ противника із залученням вогнеметних підрозділів, ремонт і відновлення озброєння військ РХБ захисту та засобів захисту.

2) під час участі військ у ліквідації наслідків НС техногенного та природного характеру – РХБ розвідка, радіаційний і хімічний (далі РХ) контроль, збирання та оброблення інформації про РХБ обстановку в зоні НС; участь у першочергових (невідкладних) аварійно-рятувальних і ліквідаційних, а також у режимно-обмежувальних, аварійно-відновлювальних роботах; виявлення, ізоляція й нейтралізація радіаційно та хімічно небезпечних об'єктів (речовин); відбирання та аналіз проб на предмет ідентифікації радіоактивних і хімічних речовин; спеціальне оброблення військ і постраждалого населення; дезактивація, дегазація, дезінфекція та пилепридушення на ділянках місцевості, дорогах і спорудах; участь у локалізації та гасінні пожеж;

3) під час участі у ММО миротворчих контингентів Збройних Сил України – ведення РХБ розвідки у районах базових таборів, а також на основних об'єктах транспортної та соціально-економічної інфраструктури; участь у режимно-обмежувальних заходах; участь у пошуках локалізації та нейтралізації елементів зброї масового ураження (далі – ЗМУ), місць зберігання сильнодіючих (отруйних) і радіоактивних речовин; виявлення та позначення районів застосування зброї зі збідненим ураном; зниження впливу на особовий склад антропогенних факторів навколишнього середовища.

Для виконання цих завдань підрозділи військ РХБ захисту складаються із підрозділів: РХБ розвідки, радіаційного, хімічного контролю (далі РХ контролю), РХБ захисту, вогнеметних підрозділів, дегазації обмундирування та спорядження

(далі – ДОС), підрозділів аерозольного маскування, розрахунково-аналітичної станції (групи) (далі – РАСт (РАГ)) і ремонтних підрозділів.

Принципи успішного виконання завдань підрозділами військ РХБ захисту – це основні вихідні положення, важливі науково-обґрунтовані та перевірені на практиці рекомендації щодо виконання завдань.

Основними принципами успішного виконання завдань підрозділами військ РХБ захисту є: постійна бойова готовність підрозділів; рішучість, активність, безперервність, творчість та ініціатива під час виконання бойових завдань; організація та підтримання безперервної взаємодії з військовими частинами та підрозділами родів військ і спеціальних військ; раптовість дій і застосування військової хитрості (введення противника в оману); рішуче та своєчасне зосередження зусиль РХБ захисту на головному напрямку й у вирішальний момент; маневр силами і засобами військ РХБ захисту; всебічне забезпечення їх дій; повна напруга моральних і фізичних сил, використання морально-психологічного фактору в інтересах виконання бойового завдання; непохитне та безперервне управління підрозділами військ РХБ захисту; своєчасне відновлення боєздатності підрозділів; надійний захист військ.

Постійна бойова готовність підрозділів військ РХБ захисту полягає у їх здатності в будь-який час організовано, в установленний термін розпочати й успішно виконати поставлені завдання.

Найважливішими елементами бойової готовності підрозділів військ РХБ захисту є: знання майбутніх бойових завдань і своєчасне, ще за мирного часу, вжиття заходів щодо підготовки до їх виконання; чітке несення бойового чергування; високий бойовий вишкіл особового складу та його готовність до дій в умовах сильного РХБ зараження; підтримання озброєння військ РХБ захисту і засобів захисту в готовності до негайного застосування, збереження запасів матеріальних засобів у необхідних розмірах; постійна готовність до відбиття раптового нападу противника; організоване приведення підрозділів до вищих ступенів бойової готовності; високий морально-психологічний стан, дисципліна та пильність особового складу.

Відповідність бойових завдань підрозділів їх бойовим можливостям полягає в детальному оцінюванню оперативно-тактичної обстановки та їх реальних бойових можливостей із метою визначення найбільш раціональних способів виконання поставлених завдань. Для цього необхідно правильно окреслити обсяг бойових завдань відповідно до бойових можливостей підрозділів.

Цей принцип потребує від командирів визначення і ставлення бойових завдань підрозділам відповідно до їх можливостей та не допускає покладання на них завдань, що неможливо виконати. Це досягається вибором найбільш раціонального варіанта побудови бойового порядку; встановленням способів виконання бойових завдань з урахуванням можливих варіантів дій противника; підсиленням і підтриманням підрозділів, що виконують головне завдання;

недопущенням шаблону під час визначення просторово-часових показників виконання бойових завдань.

Рішучість, активність, безперервність, творчість та ініціатива виконання бойового завдання полягають: у знанні противника; зухвалих, сміливих та енергійних діях, здійснених наполегливо вдень і вночі в будь-яку погоду.

Рішення командира на виконання бойового завдання має бути непохитним, донесеним до свідомості підлеглих та без вагань доведеним до кінця. Нерішучість і пасивність призводять до поразки. Найсуворішого осуду заслуговує той, хто, боячись відповідальності, виявив бездіяльність і не використав усіх сил, засобів і можливості для досягнення успіху.

Організація та підтримання безперервної взаємодії з військовими частинами та підрозділами родів військ і спеціальних військ – одна з основних умов досягнення успіху в сучасному бою, що досягається узгодженням дій військових частин і підрозділів усіх родів військ та підрозділів військ РХБ захисту щодо завдань, напрямків, рубежів, об'єктів і способів виконання завдань РХБ захисту в інтересах найбільш успішного виконання бойових завдань загальновійськовими підрозділами.

Взаємодію підрозділів військ РХБ захисту із військовими частинами та підрозділами родів військ і спеціальних військ організовує командир підрозділу за участю начальника служби РХБ захисту військової частини. В ході організації взаємодії командир підрозділу військ РХБ захисту зобов'язаний уточнити всі питання щодо послідовності виконання отриманого завдання.

Раптовість дій і застосування військової хитрості (введення противника в оману) дозволяють дезорієнтувати противника, створити сприятливі умови військовим частинам і підрозділам родів військ, дії яких забезпечуються, для перемоги навіть над противником таким, який переважає за силою.

Для досягнення раптовості необхідно: зберігати у таємниці замисел майбутніх дій і готування до них; випереджати противника в діях щодо здійснення заходів РХБ захисту; стрімко та швидко виконувати покладені завдання, застосовувати невідомі противнику засоби і способи дій, широко використовувати нічний час та інші умови обмеженої видимості для виконання завдань; уміло вживати заходів щодо маскуванню та протидії розвідці противника; суворо виконувати вимоги прихованого управління військами, безпеки зв'язку та режиму таємності.

Військова хитрість полягає в уведенні противника в оману щодо дійсного стану і дій військ. Способи введення противника в оману залежать від обстановки, поставленого бойового завдання, ступеня готовності підрозділів до рішучих і нешаблонних дій в умовах суворого маскуванню, а також стану погоди, пори року та часу доби. Омани дії мають бути простими за замислом і виконанням, організовуватися приховано, здійснюватися переконливо і вчасно.

Рішуче зосередження зусиль РХБ захисту на головному напрямку та у вирішальний момент дозволяє за короткий термін вирішити завдання РХБ

захисту бойових дій в інтересах головного угруповання й забезпечити виконання ним покладених бойових завдань. На напрямку зосередження основних зусиль концентрується більшість боєздатних підрозділів, найефективніше озброєння військ РХБ захисту і засоби захисту та вміло використовується маневрування ними.

Маневрування силами та засобами військ РХБ захисту здійснюється для створення найбільш вигідного угруповання щодо виконання завдань РХБ захисту, що має бути простим за задумом і виконуватися швидко та приховано. Швидкість маневрування підрозділами військ РХБ захисту досягається стрімкістю пересування та подоланням різних перешкод із ходу.

Усебічне забезпечення дій підрозділів РХБ захисту полягає в підготовці та здійсненні заходів, спрямованих на підтримання підрозділів роти (взводу) у високій бойовій готовності; збереженні їх боєздатності та створенні їм сприятливих умов для виконання поставлених завдань.

Усебічне забезпечення дій підрозділів РХБ захисту поділяється на бойове, морально-психологічне, матеріально-технічне та медичне, що організовується на підставі рішення командира і здійснюється безперервно під час підготовки та в ході бою командирами підрозділів.

Повне напруження моральних і фізичних сил, використання морально-психологічного фактора в інтересах виконання бойового завдання є найважливішою умовою досягнення успіху. Для цього необхідно: глибоко знати і формувати морально-психологічну обстановку в підрозділі через постійне спілкування з підлеглими; розуміти потреби підлеглих, поєднувати високу вимогливість із турботою про забезпечення всім необхідним для життя і бою; підтримувати високий рівень військової дисципліни та здатність протистояти ідеологічному і психологічному впливу противника; постійно вдосконалювати морально-психологічне забезпечення (далі – МПЗ) і бойове вміння; систематично вивчати морально-психологічний стан противника, здійснювати цілеспрямований психологічний вплив на його війська, активно протидіяти його психологічним диверсіям і пропаганді.

Тверде і безперервне управління підрозділами дозволяє найбільш ефективно та повно використовувати їх бойові можливості. Це досягається: постійним знанням обстановки, своєчасним прийняттям командиром рішення та наполегливим втіленням його в життя; особистою відповідальністю командира за свої рішення, правильним використанням підпорядкованих підрозділів та виконанням поставлених завдань; чіткою організацією і забезпеченням виживаності пунктів управління (далі – ПУ), наявністю стійкого зв'язку з підрозділами.

Захист військ спрямований на ослаблення впливу засобів ураження (звичайної, ядерної, хімічної, біологічної, запальної, високоточної та інших видів зброї), небезпечних факторів техногенного, радіоелектронного, інформаційного, психологічного, екологічного й іншого характеру з метою

збереження боєздатності підрозділів і створення умов для виконання поставлених завдань.

Основними завданнями захисту військ у бою є: недопущення раптовості завдання противником масованих ударів і впливу небезпечних факторів; зниження ефективності ударів противника засобами ураження, ослаблення впливу небезпечних факторів; виявлення та ліквідація наслідків ударів противника і впливу небезпечних факторів; зниження та ліквідація наслідків негативного інформаційно-психологічного впливу противника; своєчасне відновлення боєздатності підрозділів.

Своєчасне відновлення боєздатності підрозділів передбачає: відновлення порушеного управління; виявлення втрат й уточнення завдань підрозділам, що зберегли боєздатність; висування підрозділів, що втратили боєздатність, у безпечні райони; поповнення підрозділів особовим складом, озброєнням, військовою технікою та іншими матеріальними засобами; відновлення морально-психологічного стану особового складу. У першу чергу відновлюється боєздатність підрозділів, що продовжують виконувати бойові завдання.

Способи дій підрозділів військ РХБ захисту – це порядок та прийоми застосування сил і засобів для вирішення завдань РХБ захисту військ у бою. Вони передбачають: порядок і послідовність виконання завдання; побудову підрозділів для виконання завдання (бойовий порядок) і характер застосовуваного ними маневру. Способи дій визначаються командиром у рішенні на виконання бойових завдань та залежать від умов обстановки та характеру покладеного завдання.

Підрозділи РХБ розвідки виконують свої завдання дозорами РХБ розвідки та постами РХБ спостереження в призначених для них районах, на маршрутах пересування військ, шляхах підвезення та евакуації до моменту заняття (проходу) цих районів військами з метою своєчасного виявлення радіоактивного, хімічного зараження місцевості, а також випадків застосування противником біологічних засобів.

Підрозділи РХБ розвідки, з'ясовуючи обстановку, що склалася в результаті аварій (руйнувань) на підприємствах атомної енергетики та хімічної промисловості, здійснюють розвідку за встановленими маршрутами та контролюють зараження на місцевості й у повітрі у визначених точках, позначених орієнтирами. Після виявлення заражених районів (маршрутів) підрозділи РХБ розвідки позначають їх на місцевості знаками огороження.

Підрозділи РХ контролю структурно входять до підрозділів РХБ захисту (роти РХБ захисту), а також спільно з ними виконують свої завдання за призначенням із метою оцінювання боєздатності підрозділів, визначення необхідності та обсягу спеціального оброблення, а також можливості знімання засобів індивідуального захисту (далі – ЗІЗ) після подолання зон зараження або проведення спеціальної обробки.

Підрозділи РХБ захисту виконують свої завдання в районі спеціальної обробки (далі – РСО), де розгортають контрольно-розподільний пост (далі – РАСт) та пункт контролю повноти спеціальної обробки як елемент КРП.

Підрозділи РХБ захисту виконують свої завдання в РСО, що призначаються в місцях розташування військ, на маршрутах висування, в елементах їх бойового порядку, розгортаючи пункти спеціальної обробки (далі – ПуСО). Підрозділи РХБ захисту можуть розгортати ПуСО з ходу або завчасно.

Завдання з дегазації та дезінфекції ділянок місцевості, доріг, переправ, об'єктів, а також щодо дезактивації доріг із твердим покриттям, вони виконують в повному складі підрозділу або з використанням частини сил і засобів.

Підрозділи ДОС виконують завдання із дегазації, дезактивації та дезінфекції обмундирування, взуття, спорядження і засобів індивідуального захисту в районах зосередження зараженого майна, розташування речових складів і складів військово-технічного майна (далі – ВТМ) поблизу джерел води з урахуванням використання захисних і маскувальних властивостей місцевості. Для виконання цих завдань вони розгортають дегазаційні пункти.

Основними способами дій підрозділів аерозольного маскування, залежно від характеру поставлених бойових завдань, є їх розгортання на всій площі, що маскується, або в лінію для маскування дій своїх військ і протидії технічним засобам розвідки та високоточної зброї противника.

Маскування військ і об'єктів аерозолями від повітряного противника здійснюється способом ставлення аерозольних (димових) завіс на площі або об'єктових завіс для одночасного або почергового приховування дійсних (хибних) об'єктів (цілей), а також способом ставлення аерозольних захисних екранів за сигналом або в заданий час.

Це досягається завчасним розгортанням димових засобів на визначених рубежах із прийняттям підрозділами кільцевого, по площині або комбінованого бойового порядку.

Маскування військ від наземного противника здійснюється способом ставлення лінійних (флангових або фронтальних – щодо підрозділів, що маскуються) аерозольних (димових) завіс і досягається розгортанням димових машин на одній лінії з ходу або завчасним димопусканням у заданий час або за сигналом.

Ставлення аерозольних (димових) завіс і екранів підрозділами аерозольного маскування здійснюється з місця або під час руху. Залежно від характеру впливу противника на війська і об'єкти підрозділи аерозольного маскування виконують безперервне, періодичне та пульсувальне димопускання.

Вогнеметні підрозділи призначені для знищення живої сили противника, які розміщені відкрито або знаходяться в довготривалих вогневих та інших фортифікаційних спорудах, будівлях і бойовій, автомобільній та легкоброньованій техніці, а також ставлення короткочасних аерозольних завіс.

Основною бойового застосування вогнететних підрозділів є їх дії безпосередньо у бойових порядках механізованих, аеромобільних підрозділів. У ході бою вогнететні підрозділи виконують завдання щодо ураження живої сили, озброєння та техніки противника:

- в обороні – на підступах до переднього краю, на флангах й у проміжках між підрозділами, що обороняються, а також у разі проведення ними контратак і знищення повітряних десантів;

- у наступі – під час атаки та оволодіння опорним пунктом (позиціями) противника, у ході розвитку наступу, на флангах й у проміжках між підрозділами, що наступають під час відбиття контратак противника та переслідування його, закріплення важливих смуг, об'єктів, плацдармів на водних перешкодах.

У бою вогнететні підрозділи застосовуються децентралізовано. Як правило, взвод підпорядковується механізованому, аеромобільному батальйону, відділення – механізованій, аеромобільній роті. Передаються вогнететні підрозділи поступово у повне підпорядкування відповідного загальновійськового командира і виконують усі поставлені завдання. Одна третина вогнететників повинна знаходитися у резерві для виконання раптових завдань, або заміни вогнететників, які втратили боєздатність або використали боєприпаси.

РАСт (РАГ) здійснює оцінювання масштабів і наслідків застосування зброї масового ураження, а також руйнувань (аварій) на підприємствах атомної енергетики та хімічної промисловості. Вони виконують свої завдання на пунктах управління, для цього розгортають спеціальне обладнання комплектів РАСт-2М (РАГ-2М).

Ремонтні підрозділи здійснюють технічне обслуговування та поточний і середній ремонт озброєння та засобів військ РХБ захисту підрозділів. Для виконання завдань вони розгортають пересувні ремонтні хімічні майстерні (далі – ПРХМ).

Побудова підрозділів для виконання бойового завдання (димові підрозділи та підрозділи РХБ захисту під час дегазації місцевості приймають бойовий порядок) має відповідати поставленому завданню, способу його виконання і забезпечувати: найбільш повне використання своїх можливостей; своєчасне зосередження зусиль на обраному напрямку (районі); використання вигідних умов місцевості; своєчасне нарощування зусиль під час виконання завдань і здійснення маневру; найменшу уразливість від ударів усіх видів зброї; підтримання безперервного управління підрозділами і взаємодії.

Підрозділи військ РХБ захисту застосовуються централізовано і децентралізовано.

Централізоване застосування передбачає управління їх діями безпосереднім командиром (начальником).

Децентралізоване застосування передбачає їх підпорядкування командиру частини (підрозділу) родів військ і спеціальних військ, яким вони додані на певний період бойових дій.

1.1. Підготовка підрозділів військ РХБ захисту до виконання бойового завдання

1.1.1. Підготовка роти

Підготовка до виконання поставленого завдання роти передбачає: організацію виконання поставленого завдання; облаштування району виконання поставленого завдання підрозділів, зайняття вказаного району, морально-психологічне забезпечення, практичну роботу командира роти, його заступників у підрозділах (із метою контролю та надання допомоги) тощо.

Організація виконання поставленого завдання полягає в: усвідомленні завдання, оцінюванні обстановки та прийнятті рішення; ставленні бойових завдань підрозділам; організації взаємодії, управлінні та всебічному забезпеченні. У результаті організації виконання поставленого завдання детально розробляються послідовність, терміни та способи дій усіх сил і засобів, що відображаються у відповідних бойових та інших документах.

Робота командира роти залежить від конкретної обстановки, отриманого завдання і наявності часу та може здійснюватися методом послідовної, паралельної та паралельно-зустрічної роботи, а також комплексно шляхом поєднання різних методів.

Метод послідовної роботи застосовується за наявності достатнього часу на підготовку до виконання отриманого завдання і здійснюється на підставі бойового наказу або бойового розпорядження старшого командира (начальника). При цьому робота щодо організації виконання завдання здійснюється спочатку у вищому штабі, а потім у роті. Цей метод є основним під час завчасної підготовки до виконання поставленого завдання.

Командир роти, отримавши бойовий наказ (бойове розпорядження), усвідомлює завдання, визначає заходи, яких необхідно вжити для підготовки підрозділів до виконання отриманого завдання, затверджує (здійснює) розрахунок часу, орієнтує своїх заступників і командирів підрозділів про майбутні дії, видає вказівки щодо виконання першочергових заходів з організації підготовки підрозділів до виконання отриманого завдання та підготовки роти до майбутніх дій, оцінює обстановку, одноосібно визначає замисел, формулює рішення і доповідає його старшому командирі, здійснює рекогносцирування, видає бойовий наказ, організовує взаємодію і дає вказівки з управління та основних питань всебічного забезпечення дій підрозділів. Командир роти керує безпосередньою підготовкою підрозділів до бойового завдання й у визначений час доповідає старшому командирі про готовність до виконання поставленого завдання.

Метод паралельної роботи застосовується у разі обмежених термінів підготовки до бойових дій. При цьому організація бойових дій у нижчих ланках розпочинається після визначення старшим командиром замислу бойового

завдання і здійснюється паралельно на підставі відданих ним попередніх бойових розпоряджень. Цей метод є основним під час безпосередньої підготовки до виконання поставленого завдання.

Командир роти, отримавши попереднє бойове розпорядження, спочатку виконує заходи, що передбачені методом послідовної роботи. Після визначення замислу та завдань підрозділам зі ступенем деталізації, що відповідає отриманому попередньому бойовому розпорядженню, доповідає його старшому командирові; доводить його своїм заступникам і віддає попередні бойові розпорядження підрозділам. З отриманням бойового наказу (бойового розпорядження) завершує формулювання рішення, здійснює рекогносцирування, уточнює завдання підрозділам, віддає бойовий наказ, взаємодіє і віддає вказівки з управління й основних питань всебічного забезпечення дій підрозділів. Керує безпосередньою підготовкою підрозділів до бойового завдання й у визначений час доповідає старшому командирові про готовність до виконання поставленого завдання.

Метод паралельно-зустрічної роботи застосовується за умов критичного обмеження термінів підготовки до бойового завдання та недостатності інформації про обстановку. Сутність його полягає в тому, що робота з організації отриманого завдання у нижчих ланках розпочинається одразу після завершення у вищому штабі аналізу завдання на підставі орієнтування старшим командиром про майбутні дії та його вказівок щодо підготовки підрозділів до бойового завдання. При цьому орган управління нижчої ланки, виконуючи першочергові заходи в інтересах майбутніх дій, готує та надає у вищій штаб визначені дані та пропозиції щодо порядку застосування своїх підрозділів. Цей метод є основним під час виконання поставленого завдання.

Командир роти, залежно від обстановки та наявності часу, до послідовності організації виконання поставленого завдання має ставитися творчо. У всіх випадках свою роботу він має проводити так, щоб забезпечити безперервне управління підрозділами, своєчасне прийняття та затвердження рішення, вчасне ставлення завдань і надання більшої частини часу підпорядкованим підрозділам на підготовку до виконання завдання.

Усвідомлення завдання здійснюється з метою визначення вихідних даних для підготування виконання поставленого завдання.

Командир роти, отримуючи завдання, повинен зрозуміти мету майбутніх дій, замисел старшого командира (начальника), своє завдання та спосіб його виконання, місце і роль свого підрозділу, завдання сусідів і підрозділів (частин) родів військ, в інтересах яких діє рота, порядок взаємодії з ними, а також час готовності до виконання завдання.

Командир роти, усвідомивши завдання, має дійти висновків щодо організації виконання поставленого завдання в інтересах замислу.

Оцінювання обстановки полягає у вивченні й аналізі факторів і умов, що впливають на якість виконання отриманого завдання. Оцінювання обстановки

передбачає оцінювання противника, своїх військ, району бойових дій (місцевості), сусідів, стану погоди, пори року, часу доби та інших факторів, що впливають на виконання бойового завдання. За кожним елементом оцінювання обстановки робляться висновки в інтересах елементів рішення.

Оцінюючи противника, прогнозується: можливий склад, положення, стан і характер дій; радіаційно, хімічно небезпечні об'єкти (далі – РХНО) та наявність ЗМУ; особливості облаштування району бойових дій; ступінь захищеності, можливі шляхи висунання і рубежі розгортання, систему вогню та загороджень із використанням ЗМУ, сильні й уразливі сторони противника. Оцінюючи свої війська, уточнюють: склад, стан, положення, характер дій штатних, доданих підрозділів і сусідів та умови взаємодії з ними; забезпеченість запасами матеріальних засобів; морально-психологічний стан особового складу. Оцінюючи район бойових дій, уточнюють дані про характер рельєфу, захисні й маскувальні властивості місцевості, стан шляхів маневрування, підвезення, евакуації, прохідність поза дорогами, наявність і характер мінно-вибухових і невибухових загороджень, радіаційну, хімічну, біологічну й суспільно-політичну обстановку.

Крім того, вищим штабом здійснюються розрахунки розподілу сил і засобів підрозділів військ РХБ захисту, часу висунання в райони виконання завдань, проходження рубежів (пунктів), зайняття районів тощо.

Командир роти за результатами оцінювання обстановки робить висновки й окреслює окремі елементи рішення.

Командир роти приймає рішення одноосібно на підставі усвідомлення отриманого завдання, оцінювання обстановки та пропозицій заступників. Неповнота даних про обстановку не звільняє командира від своєчасного прийняття рішення.

У рішенні командир визначає: замисел дій підрозділів; бойові завдання підрозділам; основні питання взаємодії, управління та всебічного забезпечення.

Замисел дій підрозділів є основою рішення, залежить від отриманого завдання, місця і ролі роти та полягає у визначенні порядку і способів виконання отриманого завдання. У замислі визначаються: напрямок зосередження основних зусиль; способи виконання поставленого завдання (яке завдання, де, в якій послідовності та яким способом виконати із зазначенням порядку виконання та заходів щодо введення противника в оману); побудову підрозділів для виконання бойового завдання.

Бойові завдання підрозділам перед виконанням поставленого завдання ставляться бойовим наказом (попередніми бойовими розпорядженнями), а в ході бою – бойовим розпорядженням.

Командир роти в основних питаннях взаємодії визначає порядок взаємодії штатних, доданих підрозділів під час виконання поставлених завдань за рубежами (районах), напрямками дій і часом.

Командир роти в основних питаннях управління уточнює місце і час розгортання командно-спостережного пункту, напрям і порядок його переміщення; визначає порядок управління підрозділами під час підготовки та в ході виконання поставленого завдання, завдання та порядок роботи органів управління, заходи забезпечення стійкості й безперервності управління.

Рішення командир роти оформляє на своїй робочій карті.

У бойовому наказі командир роти вказує:

- у першому пункті – стислі висновки з оцінювання противника;
- у другому пункті – завдання, що виконуються військами, бойові дії яких забезпечуються ротою (взводом), положення та завдання сусідів;
- у третьому пункті – завдання роти та замисел майбутніх дій;
- у четвертому пункті – після слова “наказую” ставить завдання штатним і доданим підрозділам;
- у п’ятому пункті – витрати боєприпасів, пального та інших матеріальних засобів на виконання завдання;
- у шостому пункті – місце та час розгортання КСП і напрямком його переміщення, порядок передавання управління у випадку виходу з ладу КСП роти;
- у сьомому пункті – час готовності до виконання завдання та порядок доповіді рішення.

Командир роти в попередньому бойовому розпорядженні, як правило, вказує: відомості про противника; заходи, що виконуються в інтересах роти (взводу) силами старшого начальника; бойове завдання роті (взводу) зі ступенем деталізації, що відповідає прийнятому рішенню, на час віддання попереднього бойового розпорядження; час готовності й основні заходи щодо підготовки до виконання поставленого завдання; час і способи доведення завдань та інші дані.

Підрозділам військ РХБ захисту, що додаються частинам (підрозділам) родів військ і спеціальних військ, зазначається: у чие розпорядження надійти; куди, до якого часу прибути і маршрут руху; до вирішення яких завдань бути готовим; порядок підтримання зв’язку та надання повідомлень.

Командир роти у бойовому розпорядженні вказує: короткі висновки з оцінювання противника; заходи, що виконуються в інтересах роти (взводу) силами старшого начальника; бойове завдання роті (взводу) та час готовності до дій. За потреби в бойовому розпорядженні можуть вказуватися завдання сусідів та інші дані.

Командир, доводячи завдання підрозділам, крім звичайних питань, зобов’язаний: повідомити відомості про місця розташування осіб і об’єктів, що перебувають під захистом права війни, та ступінь їх захищеності; визначити порядок обмеження, призупинення або знімання захисту з об’єктів, що перебувають під захистом міжнародного гуманітарного права (за умов воєнної необхідності); встановити порядок дій підлеглих щодо цивільної влади та цивільного населення (наприклад, які військові службові особи підрозділу мають

право надавати інформацію цивільній владі; обмеження на контакти в інтересах розвідувальної діяльності або діяльності щодо введення противника в оману). За потреби доводяться й інші відомості.

Усі накази, розпорядження та вказівки командира роти записуються до журналу відданих та отриманих розпоряджень.

Командир роти організує взаємодію за участю своїх заступників (заступника), командирів взводів, командирів окремих і доданих підрозділів, як правило, на місцевості на глибину видимості, а за картою (на макеті місцевості) на всю глибину бойового завдання, та визначає порядок взаємодії з частинами (підрозділами) родів військ і спеціальних військ, в інтересах яких діє рота, а також з іншими військовими формуваннями.

Командир роти під час організації взаємодії повинен: узгодити порядок дій штатних і доданих підрозділів під час виконання поставлених завдань за рубежами (районами), напрямках дій і часу; домогтися єдиного розуміння всіма командирами мети дій підрозділів, бойових завдань і способів їх виконання; окреслити й узгодити варіанти дій підрозділів і заходи щодо введення противника в оману, виходячи з характеру його можливих дій, а також зазначити сигнали оповіщення, управління та взаємодії.

Організація взаємодії може здійснюватися методом вказівок командира роти або методом доповідей командирів підпорядкованих підрозділів із послідовним відпрацьовуванням дій своїх підрозділів за завданням, часом, місцем і розіграшем основних тактичних епізодів за можливими варіантами дій. В умовах обмеженого часу взаємодія організовується методом вказівок. У ході виконання поставленого завдання взаємодія здійснюється безперервно, постійно уточнюється, а в разі різких змін обстановки – організовується заново.

Оповіщення підрозділів про повітряного противника, РХБ зараження здійснюється єдиними постійними сигналами, що має знати весь особовий склад.

Для організації практичної взаємодії командир роти до командирів доданих підрозділів доводить місце та час роботи на місцевості (макеті місцевості, картах).

Організація управління полягає в створенні системи управління, підтриманні її у високій бойовій готовності та забезпеченні стійкого функціонування в ході виконання поставлених завдань. Під час організації управління командир роти визначає: місця і час розгортання командно-спостережних пунктів рот (взводів) і доданих підрозділів, порядок їх переміщення в ході виконання поставлених завдань; порядок організації зв'язку та порядок ведення радіообміну; способи і терміни надання донесень; ступінь інженерного обладнання командно-спостережних пунктів і порядок їх охорони; заходи щодо відновлення порушеного управління (порядок розроблення документів управління та передавання управління в разі виходу з ладу командно-спостережного пункту).

За організацію та режим роботи командно-спостережного пункту роти під час підготовки та в ході виконання поставлених завдань і забезпечення стійкого функціонування системи управління відповідає командир роти.

Під час організації забезпечення виконання поставлених завдань командир роти зазначає основні заходи забезпечення, порядок і терміни їх виконання, сили і засоби, які залучаються. У разі потреби можуть зазначатися й інші дані.

Під час організації виконання поставлених завдань у роті розробляються та оформляються: розрахунок часу, бойовий наказ, бойові розпорядження (попередні бойові розпорядження) підрозділам, робоча карта командира роти (взводу), розпорядження (вказівки) щодо всебічного забезпечення майбутніх дій, донесення про бойовий і чисельний склад. У окремій роті, крім того розробляється й оформляються: заявки на МТЗ підрозділів, донесення з МТЗ і про дози радіаційного опромінення особового складу.

У роті ведеться журнал відданих й отриманих розпоряджень, у якому записуються всі отримані розпорядження (вказівки) старшого командира (штабу), розпорядження командира роти, що віддаються під час підготовки до виконання поставлених завдань і в ході виконання поставленого завдання.

На робочій карті командира роти (взводу) відображаються: положення та склад противника; завдання роти (взводу); завдання сусідів і розмежувальні лінії з ними (напрямки дій); завдання, що виконуються силами й засобами старшого командира в інтересах роти (взводу); рішення на виконання поставлених завдань, завдання підрозділам; місця та час розгортання командно-спостережних пунктів; основні питання взаємодії тощо.

Рішення командира роти відображається на робочих картах його заступників у обсязі, необхідному для виконання ними функціональних обов'язків.

Для управління підрозділами призначаються єдині орієнтири, кодується топографічні карти та місцеві предмети, до командирів доводяться радіодані та сигнали, на озброєння і військову техніку наносяться розпізнавальні знаки й умовні номери.

Командир роти, усвідомлюючи отримане завдання та оцінювання обстановки, зобов'язаний вивчити призначені старшим командиром єдині орієнтири та сигнали; завдання, що виконуються старшим начальником в інтересах роти; оцінити вплив місцевості, погоди, часу доби на виконання завдань, а також визначити заходи, що потрібно провести для підготовки озброєння до виконання завдання.

Орієнтирами вибираються достатньо видимі вдень і вночі та найбільш стійкі до руйнування місцеві предмети. Орієнтири нумеруються справа наліво та за рубежами від себе в бік противника. Один з орієнтирів призначається основним.

Номери орієнтирів і сигнали, що встановлені старшими командирами, змінювати забороняється. За потреби командир роти може додатково призначити орієнтири та сигнали. Командир роти, як правило, призначає не більше п'яти

додаткових орієнтирів (на напрямку і в районах дій роти (взводу). Крім орієнтирів для управління можуть використовуватися достатньо видимі місцеві предмети.

Під час організації взаємодії й управління командир роти узгоджує зусилля штатних і доданих підрозділів щодо послідовності виконання завдань; встановлює сигнали (команди) управління, взаємодії, порядок дій за ними.

Підготовка підрозділів до виконання поставлених завдань полягає в їх доукомплектуванні особовим складом, озброєнням і технікою; забезпеченні необхідними матеріальними засобами; у підготовці командирів та особового складу до виконання поставленого завдання, а озброєння та військової техніки (далі – ОВТ) – до бойового застосування (використання); проведенні заходів усебічного забезпечення.

Контроль готовності підрозділів до виконання поставлених завдань здійснюється командиром роти або заступниками і полягає в детальній перевірці готовності до виконання поставленого завдання та наданні необхідної допомоги. При цьому перевіряється точність виконання відданого бойового наказу, знання підпорядкованими підрозділами своїх завдань; визначається відповідність прийнятих командирами взводів рішень поставленим бойовим завданням; розбираються разом із підлеглими доцільні способи виконання завдань; організуються та вживаються заходи щодо підготовки до майбутніх дій; контролюється виконання заходів щодо організації виконання поставлених завдань, взаємодії, управління та усебічного забезпечення; оцінюється морально-психологічний стан особового складу та готовність підрозділів до виконання бойових завдань у точно встановлений час; надається допомога в забезпеченні підлеглих усім необхідним. Виявлені недоліки усуваються в найкоротші терміни.

Управління діями роти під час виконання поставлених завдань полягає в спостереженні за результатами дій, прийнятті рішень відповідно до обстановки, ставленні (уточненні) завдань підрозділам (підлеглим).

Робота командира роти під час виконання поставленого завдання спрямовується насамперед на втілення в життя прийнятого рішення і передбачає: постійне збирання даних про обстановку та її оцінювання, своєчасне уточнення рішення у міру змінення обстановки, доведення уточнених завдань до підлеглих; підтримання безперервної взаємодії та усебічного забезпечення виконання поставлених завдань; контроль за виконанням наказів і своєчасне надання підрозділам необхідної допомоги.

Під час виконання поставленого завдання можуть уточнюватися окремі питання рішення, бойові завдання підрозділам, питання взаємодії, управління й усебічного забезпечення.

У разі різкого змінення обстановки, коли немає можливості виконати своє рішення, командир роти зобов'язаний приймати за своєю ініціативою нове рішення (уточнити раніше прийняте рішення) та за першої нагоди доповісти про нього старшому командирові (начальникові).

У ході виконання поставлених завдань командир роти повинен своєчасно уточнювати бойові завдання підрозділам.

У бойовому розпорядженні, що віддається в ході виконання поставленого завдання, як правило, вказуються: нові дані про противника; заходи, які вживаються в інтересах роти (взводу) силами старшого начальника; завдання роти (взводу); основні питання взаємодії; час виконання поставленого завдання.

У ході виконання поставлених завдань управління роти постійно підтримує в бойовому стані та широко використовує всі засоби зв'язку й автоматизації. Кожен офіцер роти зобов'язаний уміти вести прямі переговори з відповідними посадовими особами підпорядкованих і підрозділів, які взаємодіють; знати обстановку, бути готовим її доповісти з необхідними довідками, розрахунками та висновками. Обстановка в ході виконання поставлених завдань відображається на робочих картах командира роти, його заступників і командирів підрозділів. Робочі карти повинні відображати положення своїх підрозділів, підрозділів, в інтересах яких діє рота, і противника, динаміку дій, мати відповідні пояснювальні надписи. Обстановка на картах повинна легко читатися та не затіювати топографічну основу карти.

Для підтримання постійної взаємодії між підрозділами штаб доводить до командирів підрозділів зміни в обстановці, уточнені завдання та порядок їх виконання; інформує підрозділи, які взаємодіють; забезпечує своєчасне передавання сигналів і команд управління та взаємодії; контролює точність виконання підпорядкованими підрозділами поставлених (уточнених) завдань і вказівок командира.

У випадку безпосередньої загрози застосування противником ЗМУ командир роти попереджає про це підрозділи і, не припиняючи виконання бойового завдання, вживає заходів щодо їх укриття та розосередження, проведення заходів інженерного забезпечення, радіаційного, хімічного та біологічного захисту.

Командир роти зобов'язаний вчасно доповісти старшому командирові (начальникові) про отримання бойового завдання, прийняте рішення, наслідки застосування противником ЗМУ і систем високоточної зброї, виконання завдання, нові дані про противника та застосування ним нових способів і засобів ведення бою, а також про різкі зміни обстановки та значні втрати своїх сил і засобів, у тому числі про психогенні втрати.

У доповіді вказується: ступінь виконання поставленого завдання; положення, характер дій штатних і доданих підрозділів; дані про противника, який діє перед фронтом і на флангах роти; прийняте рішення щодо обстановки (якщо воно приймалося), та інші питання. Крім того, в доповіді може бути прохання до старшого командира про підтримання дій підрозділів роти. Доповідь про виконання завдань згідно з раніше затвердженим рішенням може здійснюватися встановленим сигналом.

1.1.2. Підготовка взводу, відділення (обслуги)

Підготовка дій взводу (відділення, обслуги) – це сукупність заходів, що охоплює організацію виконання поставленого завдання, підготовку взводу (особового складу, ОБТ) до виконання завдання, контроль готовності взводу до виконання поставленого завдання та інші заходи.

Робота командира щодо організації дій починається з отриманням завдання та виконується, як правило, на місцевості, а якщо це неможливо – у вихідному районі на карті (схемі, макеті місцевості). У цьому випадку бойові завдання відділенням (обслугам) і доданим засобам командир взводу уточнює на місцевості в період виходу на маршрути РХБ розвідки, зайняття ними районів (висування їх до зазначених рубежів).

Командир взводу, отримавши бойове завдання, організовує заходи: з усвідомлення завдання та надання першочергових вказівок щодо найшвидшої підготовки взводу до його виконання, оцінює обстановку, приймає рішення та оформлює його на карті, здійснює рекогносцирування, ставить завдання підпорядкованим підрозділам (особовому складу, вогневим засобам), організовує взаємодію та управління, бойове забезпечення, виконання заходів морально-психологічного, тилового та технічного забезпечення. Після цього командир взводу організовує й особисто керує підготовкою особового складу, ОБТ за призначенням, контролює (практичну роботу в підрозділах) і у визначений час доповідає командирю роти.

Усвідомлення завдання полягає у вивченні самого завдання, поставленого старшим командиром (начальником), з якого командир взводу повинен зрозуміти завдання роти та взводу; заходи, що виконуються силами старшого начальника; завдання сусідів, порядок взаємодії з ними; час готовності до виконання завдання.

Командир взводу, оцінюючи обстановку, повинен вивчити: склад, положення та можливий характер дій противника; стан, забезпеченість і можливості взводу та доданих підрозділів; склад, положення, характер дій сусідів та умови взаємодії з ними; характер місцевості, її захисні й маскувальні властивості, вигідні підступи, загородження та перешкоди, умови спостереження й охорони. Крім того, командир взводу враховує стан погоди, пори року, час доби та їхній вплив на підготовку та виконання завдання.

У рішенні командир взводу визначає способи виконання отриманого завдання (які завдання, де, коли та якими засобами виконати; які при цьому заходи вживаються для введення в оману противника), шиккування підрозділів для виконання бойового завдання, завдання відділенням (обслугам), доданим підрозділам та засобам й організацію управління.

Під час рекогносцирування командир взводу на місцевості вказує орієнтири, положення противника та найбільш можливий характер його дій, уточняє завдання відділенням (обслугам) та інші питання, пов'язані з використанням

місцевості в ході виконання поставленого завдання (місця розташування підрозділів, спеціальних машин, маршрути висування та рубежі розгортання). Крім звичайних питань командир на місцевості має вивчити розташування об'єктів (зон), що перебувають під захистом міжнародного гуманітарного права, і, з урахуванням цього, уточнити своє рішення та визначити місця укриття або маршрути евакуації з району бойових дій осіб, які перебувають під захистом права війни.

Завдання підпорядкованим підрозділам (особовому складу) ставляться бойовим наказом або бойовим розпорядженням, що віддаються усно або за допомогою засобів зв'язку.

Основними методами доведення завдань є усне ставлення завдань, ставлення завдань методом передавання установленими сигналами та формалізованими командами по технічних засобах зв'язку.

У бойовому наказі командир взводу вказує:

– у першому пункті – короткі висновки із оцінювання противника (склад, положення, характер можливих дій противника);

– у другому пункті – завдання, що виконуються військами, бойові дії яких забезпечуються взводом;

– у третьому пункті – склад і завдання взводу (відділення);

– у четвертому пункті (після слова “наказую”) – завдання відділенням (особовому складу), доданим підрозділам;

– у п'ятому пункті – витрати боєприпасів, пального на виконання завдання;

– у шостому – терміни виконання заходів із підготовки до виконання отриманого завдання і час готовності;

– у сьомому пункті – своє місце і заступника.

У бойовому розпорядженні командир взводу зазначає: короткі відомості про противника й бойові завдання підпорядкованим підрозділам, а в разі потреби – й інші відомості.

Крім звичайних питань, командир зобов'язаний: довести відомості, що стосуються права війни та міжнародного гуманітарного права, визначені старшим командиром (начальником).

Бойовий наказ (розпорядження) повинен викладатися коротко і зрозуміло.

Під час організації взаємодії та управління командир взводу зобов'язаний погодити зусилля штатних і доданих засобів для успішного виконання поставленого завдання, досягти правильного й єдиного розуміння всіма командирами відділень бойового завдання і способів його виконання, а також зазначити сигнали оповіщення, управління, взаємодії, порядок дій за ними, уточнити (довести) радіодані та порядок користування радіо- та сигнальними засобами зв'язку.

Під час організації забезпечення дій підрозділів командир взводу вказує, які заходи вживаються з видів забезпечення і до якого часу.

Заходи морально-психологічного забезпечення у взводі організуються на підставі вказівок командира роти (його заступника з виховної роботи). Під час організації морально-психологічного забезпечення командир взводу зазначає, які заходи й у які терміни вжити, ставить завдання активу, який призначається.

Під час організації технічного й тилового забезпечення командир взводу зазначає порядок, терміни отримання боєприпасів і спеціальних засобів, заправлення паливо-мастильними матеріалами та спеціальними засобами, здійснення технічного обслуговування і поточного ремонту бойових машин та озброєння, забезпечення особового складу продуктами, водою та іншими матеріальними засобами, а також стежить за станом екіпірування підпорядкованого особового складу та використанням її за призначенням.

Підготування взводу (відділення, обслуги) до майбутніх дій полягає в підготовці особового складу, ОВТ і майна.

Підготовка особового складу передбачає: розміщення на посади особового складу, який прибув на доукомплектування; організацію харчування та відпочинку особового складу, проведення заходів морально-психологічного забезпечення. За потреби та наявності часу можливе бойове злагодження і заняття з бойової підготовки відповідно до характеру майбутніх дій.

Підготовка ОВТ передбачає: доукомплектування озброєнням, військовою технікою, майном штатних і доданих підрозділів; поповнення боєкомплекту, дозаправлення техніки паливо-мастильними матеріалами й охолоджувальною рідиною, приведення озброєння до нормального бою, перевірку засобів зв'язку.

Практична робота в підпорядкованих підрозділах здійснюється з метою їх своєчасного та повного готування до виконання завдання. Командир взводу (відділення, обслуги) та його заступник перевіряє точне і своєчасне виконання вимог бойового наказу і розпорядження, знання особовим складом поставлених завдань, сигналів оповіщення, управління, взаємодії та порядку дій за ними, контролює своєчасність та якість виконання заходів із підготовки озброєння та техніки до дій, доповідає у встановлений час командиру роти (взводу) про готовність. Недоліки, виявлені під час роботи, усуваються на місці.

Управління діями взводу (відділення, обслуги) під час виконання поставлених завдань полягає в спостереженні за результатами дій підпорядкованих (доданих) підрозділів, сусідів і вогню, зокрема і засоби старшого начальника, прийняття рішень за обстановкою, що склалася, у ставленні (уточненні) завдань підрозділам і доведення порядку взаємодії до підлеглих.

Командир відділення (обслуги), отримавши бойове завдання, повинен: усвідомити його (зрозуміти завдання взводу, відділення (обслуги) та завдання сусідів, порядок і терміни його виконання; оцінити обстановку (з'ясувати місце розташування противника і характер його дій, а також місце розташування його вогневих засобів; вивчити місцевість, її захисні й маскувальні властивості, вигідні підступи, загорождення і перешкоди; умови спостереження та виконання

завдання); провести бойовий розрахунок і визначити завдання особовому складу, віддати бойовий наказ.

Командир відділення (обслуги) у бойовому наказі зазначає:

- у першому пункті – короткі висновки із оцінювання противника (склад, положення, характер можливих дій противника);
- у другому пункті – завдання взводу, відділення та сусідів;
- у третьому пункті – склад і завдання взводу (відділення);
- у четвертому пункті (після слова “наказую”) – завдання особовому складу, доданим підрозділам;
- у п’ятому пункті – витрати боєприпасів, пального на виконання завдання;
- у шостому пункті – терміни виконання заходів із підготовки до виконання отриманого завдання і час готовності;
- у сьомому пункті – своє місце і заступника.

Командир, крім звичайних питань, зобов’язаний: довести відомості, що стосуються права війни та міжнародного гуманітарного права, визначені старшим командиром (начальником).

Командир відділення (обслуги) після віддання бойового наказу організовує підготовку відділення (обслуги) до виконання завдання: поповнення боєприпасів, технічне обслуговування ОВТ і засобів військ РХБ захисту, виконання встановлених робіт щодо інженерного забезпечення, а потім перевіряє знання завдань особовим складом, його забезпеченість усім необхідним і доповідає командирі взводу про готовність відділення (обслуги) до виконання поставленого завдання.

Командир взводу (відділення, обслуги) визначаючи порядок і способи виконання отриманого завдання і завдання відділенням (обслугам), доданим підрозділам, розкриває порядок і способи дій за завданнями та напрямками.

Командир взводу (відділення) організовуючи взаємодію та управління, узгоджує зусилля штатних і доданих підрозділів щодо виконання завдань; встановлює (уточнює) сигнали (команди) управління, взаємодії.

Для управління підрозділом призначаються єдині орієнтири та сигнали. Змінювати орієнтири та сигнали, призначені старшим командиром, забороняється. За потреби командир взводу може призначити додатково свої орієнтири з розрахунку не більше п’яти (на напрямку і в межах дій відділень). Під час доповіді старшому командирі та організації взаємодії використовуються тільки орієнтири, що призначені старшим командиром. Орієнтирами вибираються достатньо видимі місцеві предмети. Під час використання нічних приладів орієнтирами вибираються місцеві предмети з великою відбивною здатністю в межах дальності їх дії. Орієнтири нумеруються справа наліво і за рубежами від себе в бік противника. Один із них призначається основним. Крім орієнтирів для управління вогнем можуть використовуватися достатньо видимі місцеві предмети.

Доповідь старшому командирові та інформування сусідів про обстановку є найважливішим обов'язком командира взводу (відділення, обслуги) під час виконання поставленого завдання.

У доповіді старшому командирові зазначається: у який час, де і яке завдання виконує підрозділ, положення сусідів, склад і характер дій противника, своє рішення.

Командир взводу (відділення) негайно доповідає старшому командирові про: раптовий напад противника або його появу там, де його не очікували, виявлені загородження і зони зараження; захоплення полонених, документів й озброєння противника; застосування противником нових засобів і способів дій; різке змінення дій противника (раптовий відхід, перехід до оборони, проведення контратаки); різке змінення положення та втрату взаємодії із сусідами; кожне рішення, прийняте за власною ініціативою у зв'язку зі зміною обстановки.

Для взаємного розпізнавання, визначення належності та місця розташування частин і підрозділів від спеціально підготовленого відділення (обслуги) може призначатися пост (пункт) позначення батальйону (роти).

Спостереження ведеться безперервно. За наявності на посту технічних засобів розпізнавання та позначення, відповідні сигнали подаються відповідно до отриманого завдання, від командира (начальника), який виставив пост.

Пост (пункт) позначення, як правило, складається з двох солдатів й одного сержанта, який призначається старшим.

На посту (пункті) мають бути прилади спостереження, великомасштабна карта або схема місцевості, журнал спостереження, компас, годинник, ліхтар, засоби зв'язку і подавання сигналів розпізнавання, позначення та оповіщення.

Старший поста (пункту) позначення зобов'язаний: встановити порядок чергування; організувати обладнання місця розташування поста (пункту) та його маскування; перевірити справність приладів спостереження, засобів зв'язку і подання сигналів розпізнавання, позначення та оповіщення; вчасно подавати сигнали відповідно до отриманого завдання від командира (начальника), який виставив пост (пункт).

Черговий поста (пункту) позначення веде спостереження за повітрям і місцевістю у вказаних секторах. Виявивши сигнали розпізнавання, що подаються військами, а також літаками та вертольотами, встановлює їх відповідність діючим сигналам, доповідає старшому поста (пункту) і за його наказом подає сигнал позначення або оповіщення.

Старший поста (пункту) у разі виявлення сигналу та цілі встановленим порядком доповідає командирові (начальнику), який виставив пост, і відповідно до отриманого завдання дає команду на подання сигналів позначення або оповіщення. Результати спостереження, подані сигнали записує до журналу спостереження.

Діяльність командирів усіх рівнів щодо підготовки підрозділів до виконання визначених їм завдань та управління ними під час виконання покладених завдань

має здійснюватись із урахуванням принципів права війни: законності, обмеження, розрізнення, відповідності, гуманності та воєнної необхідності.

Командири підрозділів військ РХБ захисту, виконуючи поставлені завдання, повинні забезпечити дотримання норм права війни, передбачивши всі можливі запобіжні заходи з метою уникнення, а якщо це неможливо – зведення до мінімуму втрат серед цивільного населення та завдання збитків цивільним об'єктам.

Міжнародне гуманітарне право не змінює встановленого порядку підготовки та поставлених завдань, воно лише змушує командирів усіх рівнів у процесі управлінської діяльності враховувати певні обмеження і заборони на застосування сили.

1.2. Організаторська робота й обов'язки особового складу

Організаторська робота командира роти полягає у спрямуванні та координації діяльності підрозділів на забезпечення своєчасної і повної підготовки виконання поставленого завдання та здійснення контролю готовності до виконання поставлених завдань. Організаторська робота передбачає: організацію управління, взаємодію та всебічне забезпечення; підготовку управління роти та підрозділів; підготовку району виконання поставленого завдання; контроль готовності до виконання поставленого завдання.

Командир роти (взводу) особисто відповідає за бойову готовність підрозділів роти (взводу), прийняті рішення, правильне застосування та успішне виконання підпорядкованими підрозділами поставлених завдань, а також за успішне виконання ротою поставлених завдань у цілому.

Командир роти (взводу) зобов'язаний своєчасно приймати рішення на виконання поставленого завдання, ставити завдання підпорядкованим (доданим) підрозділам, організовувати взаємодію, управління та всебічне забезпечення, а також на безпосередню підготовку підрозділів до дій, уміло керувати ними, наполегливо добиваючись виконання поставлених завдань.

Командир роти управляє підрозділами особисто та через своїх заступників шляхом віддання усних бойових наказів, розпоряджень, командами та сигналами. Накази, розпорядження та команди мають віддаватися коротко і ясно. Він зобов'язаний завжди знати положення, характер дій і стан підпорядкованих підрозділів. У вирішальні моменти виконання поставленого завдання командир роти має перебувати на найбільш важливому напрямку і вчасно впливати на хід виконання поставленого завдання силами та засобами, що є в його розпорядженні.

Заступник командира роти з виховної роботи відповідає за організацію МПЗ, морально-психологічний стан особового складу, роботу з підтримання його високої психологічної стійкості і готовності до ведення бойових дій.

Заступник командира роти зобов'язаний знати бойове завдання роти; обстановку, що склалася; безпосередньо організувати і керувати МПЗ; доповідати командирі роти про морально-психологічний стан особового складу, організованість та бойову злагодженість військових колективів і пропозиції щодо організації МПЗ, а також про результати проведеної роботи; організувати і здійснювати забезпечення підрозділів технічними засобами виховання; виявляти ініціативу і творчість у пошуку найбільш ефективних засобів, форм і методів впливу на особовий склад в інтересах виконання бойового завдання, здійснювати контроль за виконанням норм міжнародного гуманітарного права.

Технік роти відповідає: за бойову готовність безпосередньо підпорядкованих і доданих підрозділів та успішне виконання ними поставлених завдань; за організацію бою і здійснення управління ними; за забезпеченість підрозділів роти усіма необхідними для ведення бою (бойових дій) матеріально-технічними засобами.

Технік роти зобов'язаний: завжди знати обстановку в необхідному для виконання своїх обов'язків обсязі, завдання роти; доповідати командирі роти, про стан МПЗ, забезпеченість підрозділів роти матеріально-технічними засобами, стан і можливості штатних та доданих підрозділів; ставити їм завдання, контролювати їх виконання і надавати їм допомогу в підготовці до бою (дій); постійно знати місце їх перебування і які завдання виконують підпорядковані підрозділи та їх боєздатність; вчасно вживати заходів із відновлення необхідних запасів озброєння, військової техніки та матеріально-технічних засобів.

Головний сержант роти підпорядковується командирі роти і є прямим начальником для всього рядового і сержантського складу роти.

Головний сержант роти зобов'язаний: знати основи тактики дій роти в різних видах бою, досконало володіти основними видами ОВТ, що є на озброєнні роти; підтримувати бойову готовність та високу злагодженість роти для ведення бою, знати моральні та фахові якості військовослужбовців роти; знати позивні посадових осіб роти, вміти готувати до роботи засоби зв'язку та працювати на них у радіомережі командира роти; вміти вивіряти прицільні пристрої та приводити зброю до нормального бою, водити бойові (спеціальні) машини підрозділів військ РХБ захисту, що є на озброєнні роти; проводити заняття з особовим складом підрозділу (поповненням) із відпрацювання елементів практичних дій у різних видах бойових дій; знати бойове завдання роти; за відсутності офіцерського складу роти прийняти командування ротою на себе.

Сержант роти з матеріального забезпечення відповідає за організацію МПЗ виконання поставленого завдання; забезпеченість підрозділу всіма необхідними матеріально-технічними засобами для виконання поставленого завдання; облік, наявність і стан матеріально-технічних засобів у підрозділі. Сержант роти підпорядковується командирі роти.

Сержант роти зобов'язаний: постійно знати рівень забезпеченості та стан матеріально-технічних засобів, що є на зберіганні, у транспорті підрозділу, порядок їх завантаження (розвантаження) і підвезення (вивезення); організувати та контролювати виконання заходів щодо підтримання матеріально-технічних засобів підрозділу в постійній готовності до бойового застосування (використання за призначенням); своєчасно виконувати розрахунки, витребувати й одержувати необхідні матеріально-технічні засоби, організувати безперебійне забезпечення ними особового складу підрозділу; обліковувати, правильно зберігати і своєчасно поповнювати матеріально-технічні засоби; постійно контролювати правильне застосування (використання за призначенням) матеріально-технічних засобів.

Сержант роти повинен: забезпечувати наявність усіх матеріально-технічних засобів у підрозділі відповідно до бойового завдання, покладеного на підрозділ; оформляти заявки на матеріально-технічні засоби та організувати їх отримання; обліковувати матеріально-технічні засоби у підрозділі відповідно до вимог керівних документів; своєчасно видавати матеріально-технічні засоби в підрозділи; стежити за станом матеріально-технічних засобів у підрозділі, своєчасно вирішувати питання щодо їх обслуговування, оновлення або поповнення; організувати поповнення матеріально-технічних засобів у ході виконання поставленого завдання; організувати належне зберігання матеріально-технічних засобів підрозділу; організувати і забезпечувати харчування особового складу під час виконання бойових завдань, передбачати запаси продовольчого майна на особовий склад, який перебуває на бойовому чергуванні або готується до нього; організувати пункт бойового постачання підрозділу; організувати заходи з обігрівання особового складу.

Управління підрозділами полягає в цілеспрямованій діяльності командира роти, його заступників і командирів підрозділів щодо підтримання постійної бойової готовності підрозділів, підготовці їх до виконання поставленого завдання, стійкому та безперервному управлінню ними під час виконання поставлених завдань.

Управління підрозділами передбачає: організацію та здійснення заходів щодо підвищення (підтримання) бойової готовності підрозділів і забезпечення (відновлення) їх боєздатності; безперервне добування, збір, вивчення, відображення, аналіз і оцінювання даних обстановки; прийняття рішення; ставлення завдань підпорядкованим; організацію та підтримання взаємодії; організацію і виконання заходів морально-психологічного та всебічного забезпечення; практичну роботу підрозділів до дій і безпосереднє керівництво ними; практичну роботу в підпорядкованих підрозділах щодо керівництва їх безпосередньою підготовкою до виконання поставленого завдання; організацію контролю виконання поставлених завдань під час бою та інші заходи.

Для виконання завдань управління в роті створюється система управління.

До управління підрозділами, як процесу, висуваються вимоги, виконання яких є необхідною передумовою досягнення його мети. Основними з них є постійна готовність системи управління до виконання завдань, стійкість, безперервність, оперативність, якість, прихованість управління військами.

Постійна готовність системи управління досягається: твердим знанням командиром роти, іншими посадовими особами порядку виконання завдань, знанням своїх функціональних обов'язків; укомплектованістю управління роти особовим складом та забезпечення їх засобами управління; злагодженістю у роботі посадових осіб роти; підтриманням бойової готовності структурних підрозділів роти; підтриманням командно-спостережного пункту роти (взводів), засобами зв'язку у справному стані та забезпеченням їх безперебійної роботи; підтриманням стійкого зв'язку зі старшим командиром (начальником).

Стійкість управління полягає в підтриманні спроможності командира роти (взводу) виконувати завдання управління за умов різних змін обстановки та впливу противника вогневими і радіоелектронними засобами, дій диверсійно-розвідувальних груп, повітряних десантів на елементи системи управління.

Безперервність управління полягає в підтриманні спроможності командира роти, його заступників і командирів підрозділів постійно здійснювати вплив на підрозділи в ході підготовки та ведення бойових дій, а також в отримванні від них інформації про обстановку та своєчасної доповіді про неї старшому командирові (начальникові).

Вимоги стійкості й безперервності управління тісно взаємозв'язані. Вони досягаються створенням системи управління роти та її оснащення технічними засобами управління з використанням фортифікаційних споруд; підтриманням командно-спостережних пунктів у постійній готовності до роботи та своєчасною зміною місць їх розташування у ході бойових дій; умілою організацією роботи особового складу на командно-спостережних пунктах; надійною охороною і обороною елементів системи управління; відновленням порушеного управління у стислі терміни за будь-яких умов обстановки.

Оперативність управління полягає у здатності командира роти його заступників виконувати завдання управління у стислі терміни, у випередженні противника в діях, у швидкому реагуванні на зміни обстановки та своєчасному впливу на підрозділи в інтересах успішного виконання поставлених завдань. Оперативність управління досягається: постійним володінням командиром роти й управлінням роти обстановкою; своєчасним прийняттям (уточненням) рішень та їх доведенням до підрозділів; ефективним функціонуванням елементів системи управління.

Якість управління полягає в здатності командира роти й управлінням роти забезпечити ефективну реалізацію поставлених завдань з найменшими втратами та у визначені терміни.

Якість управління досягається: обґрунтованістю прийнятих рішень, їх відповідністю можливостям підрозділів і меті бойових завдань; постійною

готовністю системи управління до виконання завдань з управління підрозділами; стійкістю, безперервністю, оперативністю та прихованістю управління.

Прихованість управління полягає в збереженні в таємниці від противника відомостей, що використовуються для управління підрозділами, та місця командира підрозділу в бойовому порядку.

Прихованість управління досягається ретельним маскуваням командно-спостережного пункту роти (взводу), комплексним застосуванням радіо-, дровових, мобільних і супутникових засобів зв'язку, вмілим застосуванням сигнальних засобів в умовах безпосереднього вогневого контакту з противником.

Основою управління є рішення командира.

Система управління роти є організаційно-технічною основою управління підрозділами і включає органи управління, пункт управління (далі – ПУ) і засоби управління роти.

Командно-спостережний пункт роти – це спеціально обладнане й оснащене технічними засобами місце, з якого здійснюється управління підрозділами під час підготовки й у ході бою (дій). Командно-спостережний пункт має бути мобільним, мати надійний зв'язок і забезпечувати управління підрозділами в будь-якій обстановці на місці та в русі. Він розгортається в такому місці, що забезпечує найкраще спостереження за місцевістю, противником, діями своїх підрозділів і сусідів, а також безперервне управління. Командно-спостережний пункт не повинен вирізнятися в бойовому порядку, а для його розташування та переміщення необхідно вміло використовувати захисні та маскувальні властивості місцевості й місцевих предметів.

На командно-спостережному пункті роти розміщуються командир роти, його заступники, за винятком заступника командира роти з озброєння, а також командири доданих підрозділів.

Переміщення командно-спостережного пункту здійснюється тільки з дозволу старшого командира (вищого штабу) швидко, приховано, організовано і не повинно відбуватися в період вирішальних подій у ході виконання поставленого завдання.

У випадку виходу з ладу командно-спостережного пункту роти управління підрозділами здійснюється, як правило, з командно-спостережного пункту одного зі взводів. Командир, який узяв на себе командування ротой, доповідає про це старшому командирові (начальникові), повідомляє підпорядкованим, взаємодіючим підрозділам і сусідам.

Посадовими особами органу управління роти є штатні посадові особи, які наділені певними правами й обов'язками щодо управління штатними та доданими підрозділами, – командир роти, заступники командира роти.

До засобів управління належать засоби зв'язку й автоматизації управління, технічні засоби прихованого управління військами, засоби обробки інформації.

До засобів зв'язку належить обладнання (технічні засоби) для обміну інформацією в системі управління військами. Зв'язок у роті організовується

відповідно до рішення старшого командира і вказівок начальника штабу бригади (батальйону). За організацію і стан зв'язку відповідає – командир роти). Безпосередньо організовує зв'язок і відповідає за його стійку роботу начальник радіостанції. Командир роти (взводу) за будь-яких умов обстановки зобов'язаний мати із собою засоби зв'язку, що дозволяють підтримувати постійний і стійкий зв'язок зі старшим командиром, командирами штатних, доданих, підтримувальних і підрозділів, які взаємодіють, та вміти особисто вести переговори по засобах зв'язку.

Для забезпечення управління в роті застосовуються радіо-, дровові, рухомі та сигнальні засоби зв'язку.

Під час виконання поставленого завдання всі команди по радіо передаються відкритим текстом, із використанням переговорних таблиць, при цьому найменування підрозділів і посади командирів зазначаються позивними, а пункти місцевості відносно орієнтирів, а також умовними (кодованими) найменуваннями.

Дровові засоби зв'язку застосовуються самостійно та в комплексі з радіозасобами під час розташування роти на місці, у вихідному районі та в обороні.

Рухомі засоби зв'язку застосовуються в усіх видах бою (діях), а також під час переміщення і розташування підрозділів на місці.

Сигнальні засоби зв'язку застосовуються для передавання команд, сигналів оповіщення, розпізнавання, управління і взаємодії.

Для підтримання взаємодії між сусідніми підрозділами використовуються радіозасоби цих підрозділів, а також дровові та рухомі засоби сусіда праворуч.

Засоби автоматизації управління призначені для підвищення ефективності управління підрозділами (оперативності, надійності та якості управління) з метою найбільш повного використання їх бойових можливостей. Вони мають забезпечувати: інформаційний обмін між командно-спостережним пунктом підрозділу та пунктами управління старшого командира (начальника); автоматизацію передавання сигналів і команд управління, взаємодії та оповіщення; скорочення часу збирання, оброблення і передавання даних обстановки; підготовку даних для затвердження рішення та планування дій; відображення та документування інформації.

Засоби автоматизації управління використовуються на основі вказівок командира та розпоряджень вищого штабу. Відповідальність за впровадження, використання та надійну роботу засобів автоматизації, а також за захист інформації, яка циркулює в них, покладається на командира роти.

Відповідальність за безпосередню підготовку та використання засобів автоматизації управління покладається на начальника радіостанції.

Технічні засоби прихованого управління військами призначені для забезпечення збереження в таємниці від противника змісту інформації, що

передається каналами та лініями зв'язку. До них належать копіювальні та шифрувальні машини, апаратура засекреченого зв'язку.

Засоби оброблення інформації та проведення розрахунків призначені для підвищення оперативності управління, до них належить комп'ютерна техніка, розрахункові лінійки, таблиці, графіки, номограми тощо.

Управління взводом (відділенням, обслугою) полягає в цілеспрямованій діяльності командира взводу (відділення, обслуги) щодо підтримання постійної бойової готовності взводу (відділення, обслуги), своєчасному підготуванні його до воєнних дій і безперервному керівництві ним під час виконання поставлених завдань.

Командир взводу (головний сержант взводу, командир відділення, обслуги) відповідає за бойову готовність, підготовку взводу (відділення, обслуги), ОВТ до дій та успішне виконання бойового завдання у встановлений термін, а також за виховання, військову дисципліну і морально-психологічний стан особового складу. Він завжди повинен знати, де перебувають, яке завдання виконують підлеглі його підрозділу (солдати, сержанти), їхні запити та морально-психологічний стан.

Основний обов'язок командира взводу (відділення, обслуги) – домогтися виконання поставленого завдання у визначений термін. Відсутність наказу (бойового розпорядження) старшого командира не може бути командиру виправданням його бездіяльності.

Командир взводу зобов'язаний: знати завдання роти і взводу; уміло керувати взводом під час виконання поставлених завдань; знати обстановку, вчасно приймати рішення, ставити завдання, наполегливо домагатися їх виконання і вчасно доповідати старшому командирові про виконання поставленого завдання; уміло використовувати всі у тому числі й вогневі засоби взводу, а також результати виконання поставленого завдання, вчасно організувати технічне обслуговування техніки й озброєння, а у випадку їх пошкодження – доповідати старшому командирові та організувати ремонт; знати засоби зв'язку взводу, уміти ними користуватися і навчати своїх підлеглих роботи на них; стежити за витратою боєприпасів, пального, продовольства і води, спеціальних засобів; своєчасно доповідати своєму командирові про використання 0,5 та 0,75 запасу боєприпасів, що носять (возять) із собою, заправлення паливом, спеціальних засобів, уживати заходів щодо їх поповнення; бути для підлеглих прикладом активності, хоробрості, витривалості й розпорядливості, особливо у важкі хвилини; підтримувати ініціативу, заохочувати героїзм, самовідданість, військову хитрість і кмітливість своїх підлеглих; стежити за утриманням екіпірування сержантів і солдатів та правильним його використанням; уживати заходів щодо своєчасного укріття поранених (тих, які отримали тяжкі бойові та психологічні травми) військовослужбовців і вести їх облік; уживати заходів щодо своєчасного збирання, винесення, упізнання й евакуації тіл загиблих (померлих)

військовослужбовців; доповідати за командою про кожного загиблого (померлого) з позначенням місця, часу й обставин загибелі військовослужбовця.

Головний сержант взводу повністю й особисто відповідає за бойову підготовку рядового та сержантського складу взводу, озброєння і техніки в ході виконання поставленого завдання та успішне виконання бойового завдання у встановлений термін.

Головний сержант взводу зобов'язаний: знати тактику дій взводу в різних видах бою, досконало володіти озброєнням і військовою технікою взводу; підтримувати злагодженість взводу, знати стан військової дисципліни, ділові якості та морально-психологічний стан своїх підлеглих; знати завдання роти, взводу і рішення командира взводу; перевіряти виконання особовим складом взводу відданих наказів та інших розпоряджень командира взводу; знати обстановку на полі бою, за неможливості командування командиром взводу – уміло управляти взводом у ході виконання поставленого завдання, наполегливо вимагати виконання поставленого завдання; організовувати несення чергування спостерігачами; подавати рядовому і сержантському складу взводу приклад зразкового виконання військового обов'язку; бути для підлеглих їхнім лідером, прикладом активності, хоробрості, витривалості та розпорядливості особливо у важкі моменти бою; піклуватися про підлеглих, знати їхні потреби та порушувати перед командиром взводу та головним сержантом роти питання про їх задоволення; уміло використовувати прилади спостереження, особисто спостерігати за противником, сигналами командира взводу та діями сусідів; уміло готувати до роботи засоби зв'язку та працювати на них, постійно підтримувати якісний зв'язок із командиром взводу; уміти проводити вивірення та пристрілювання озброєння, водити автомобільну або гусеничне техніку взводу, влучно стріляти зі зброї відділення, озброєння БТР (БРДМ), орієнтуватися на різній місцевості, користуватися навігаційною апаратурою, топографічною картою, визначати положення цілей, позначати їх на карті (схемі) та передавати одержані дані командирові взводу; знати й утримувати в справному стані військову техніку та озброєння, своєчасно організовувати їх технічне обслуговування, а в разі несправності доповідати командирові взводу та організувати ремонт; стежити за витратою боєприпасів, пального, спеціальних засобів; доповідати командирові взводу про витрату запасу боєприпасів, що носять (возять) із собою, та заправлення пального, спеціальних засобів, вживати заходів щодо їх поповнення (недоторканий запас матеріальних засобів витратити тільки з дозволу командира взводу); знати обов'язки командира взводу, у разі його поранення або загибелі – виконувати його обов'язки.

Командир відділення (обслуги) в мирний і воєнний час відповідає за правильне несення служби рядовим складом відділення (обслуги), виконання ним функціональних обов'язків, його індивідуальну підготовку, морально-психологічний стан, підтримання внутрішнього порядку, стан військової

дисципліни у відділенні (обслузі), стан і збереження озброєння, боєприпасів, техніки та іншого майна відділення (обслуги).

Командир відділення (обслуги) підпорядковується командирові взводу й головному сержантові взводу та є прямим начальником для всього рядового складу відділення (обслуги). За відсутності головного сержанта взводу, виконує його обов'язки.

Командир відділення (обслуги) зобов'язаний:

- знати тактику дій відділення (обслуги), досконало володіти основними видами озброєння та військової техніки відділення (обслуги);

- стежити за наявністю і правильною експлуатацією, обслуговуванням і збереженням озброєння, техніки, спорядження, речового та іншого майна відділення (обслуги);

- проводити з рядовим складом відділення (обслуги) заняття з бойової підготовки;

- з повагою ставитися до підлеглих, уживати заходів щодо згуртування військового колективу;

- стежити за зовнішнім виглядом підлеглих, виконання ними правил носіння військової форми одягу;

- знати військове звання, прізвище, ім'я та по батькові, анкетні дані (дати народження рядового складу відділення (обслуги), віросповідання, ділові якості, захоплення, рід занять перед військовою службою, родинний стан, адресу батьків (рідних), морально-психологічний стан та успіхи й недоліки у військовій службі;

- піклуватися про підлеглих, знати їхні потреби та порушувати перед командиром взводу та головним сержантом взводу питання про їх задоволення, дбати про їхнє здоров'я, уживати заходів щодо його зміцнення, постійно вдосконалювати фізичну тренуваність рядового складу відділення (обслуги);

- підтримувати постійну бойову готовність і високу злагожденість відділення для виконання поставленого завдання, знати моральні і ділові якості своїх підлеглих;

- готувати відділення (обслугу) у підготовці взводу до занять та навчань, забезпечити дотримання заходів безпеки на заняттях, стрільбах, навчаннях, під час роботи з технікою та озброєнням;

- уміло командувати відділенням (обслужу) у ході виконання поставленого завдання і наполегливо домагатися виконання поставленого завдання;

- підтримувати постійну бойову готовність і високу злагожденість відділення (обслуги) для дій, знати моральні та ділові якості своїх підлеглих;

- бути для підлеглих прикладом активності, хоробрості, витривалості та розпорядливості, особливо у важкі моменти бою, постійно піклуватися про своїх підлеглих, про забезпеченість їх усім необхідним для успішного виконання поставленого завдання;

– уміло використовувати прилади спостереження, особисто спостерігати за противником, сигналами командира взводу і діями сусідів; за наявності дублювального пульта управління в необхідних випадках вести вогонь по цілях з озброєння БТР (БРДМ);

– постійно підтримувати засоби зв'язку справними, готовими до використання, уміти працювати на них, підтримувати стійкий зв'язок із командиром взводу;

– уміти робити вивірених і пристрілювання зброї, водити автомобільну або гусеничну техніку взводу, вести влучний вогонь зі зброї відділення, озброєння БТР (БРДМ), орієнтуватися на будь-якій місцевості, користуватися навігаційною апаратурою і топографічною картою, визначати положення цілей, позначати їх на карті (схемі) вогню і передавати отримані дані командирів взводу;

– знати й утримувати в справному стані військову техніку і озброєння, вчасно організувати їх технічне обслуговування, а у випадку пошкодження доповісти командирів взводу й організувати ремонт;

– стежити за витратою боєприпасів і пального, доповідати командирів взводу про використання 0,5 і 0,75 запасу боєприпасів, що носять (возять) із собою, і заправлення пального, спеціальних засобів, вживати заходів щодо їх поповнення;

– знати обов'язки головного сержанта взводу, командира взводу і за потреби виконувати їх;

– дотримуватися вимог чинного законодавства України і питань охорони державної таємниці;

– під час вибуття для виконання завдань залишати замість себе старшого солдата;

– залишаючись за головного сержанта взводу, виконувати його обов'язки.

Командир взводу керує взводом по радіо, командами, що подаються голосом, сигнальними засобами й особистим прикладом. Усередині БТР (БРДМ, автомобіля) командир взводу (відділення, обслуги) управляє діями підлеглих командами по радіо (переговорному пристрою) голосом і встановленими сигналами.

Командно-спостережний пункт командира взводу розташовується в бойовому порядку взводу, в бойовій (спеціальній) машині підрозділів військ РХБ захисту або на місцевості у фортифікаційній споруді для спостереження, що розгортається за бойовим порядком підрозділів так, щоб забезпечити його захист від вогню стрілецької зброї та мінометів, найкраще спостереження за противником, за діями своїх підрозділів, сусідів і місцевістю, а також безперервне управління взводом.

Командир відділення (обслуги) управляє підпорядкованими командами, що подає голосом, сигнальними засобами й особистим прикладом, а за наявності засобів зв'язку, використовує їх. Під час дій у пішому порядку він завжди перебуває з відділенням.

Під час роботи на радіостанціях суворо дотримуються правил ведення переговорів. Під час передавання команд командири відділень (обслуг) викликаються позивними, пункти місцевості зазначаються від орієнтирів і умовними найменуваннями. У випадку створення противником радіоперешкод, радіостанції за командою командира роти (взводу) переводяться на запасні частоти.

Для управління підрозділами старшим командиром встановлюються сигнали управління по радіо і сигнальними засобами зв'язку, за потреби командир взводу (відділення, обслуги) може встановити свої додаткові сигнали.

Сигнальні засоби використовуються для передавання заздалегідь установлених зорових, світлових і звукових сигналів, які мають бути простими, легкими для запам'ятовування, відмінними між собою.

До зорових сигнальних засобів належать прапорці, прожектори БТР, димові шашки, ручні димові гранати, димові снаряди (міни). Крім цього вони можуть подаватися за допомогою автомата, головного убору та рукою.

До світових сигнальних засобів належать сигнальні патрони, снаряди, трасувальні кулі та снаряди, сигнальні ліхтарики.

До звукових сигнальних засобів належить електро- та пневмосигнали, сирени, сигнальні свистки, удари в гільзу тощо. У розвідці для передавання звукових сигналів використовується імітація звуків тварин і птахів.

Сигнали управління мають бути доведені до всього особового складу. Сигнали, що подає старший командир, стосуються тільки підлеглих командирів: підрозділи мають виконувати сигнали тільки свого безпосереднього командира; сигнали подаються до отримання відповіді (відклику) або початку виконання команди (сигналу); отримані сигнали негайно підтверджуються їх повторенням.

Під час управління підрозділами (підлеглими) сигналами необхідно пам'ятати, що сигнальні засоби демаскують місце розташування командира.

Оповіщення особового складу про повітряного противника, безпосередню загрозу та початок застосування противником ядерної, хімічної і біологічної зброї, а також про радіоактивне, хімічне і біологічне зараження здійснюється за єдиними й постійними сигналами. Сигнали оповіщення має знати весь особовий склад підрозділу. Командир взводу (відділення, обслуги) завчасно визначає порядок дій підлеглих за сигналами оповіщення, і, отримавши сигнал, подає відповідні команди.

Кожен військовослужбовець повинен досконало знати й утримувати в постійній бойовій готовності свою зброю і бойову техніку, майстерно володіти ними й уміло застосовувати та, крім того, бути в готовності замінити за потреби товариша або командира, який вибув зі строю.

Кожен військовослужбовець зобов'язаний: знати і розуміти поставлене йому завдання, завдання взводу (відділення, обслуги); уміти вести розвідку противника і місцевості, під час виконання поставленого завдання постійно спостерігати, вчасно виявляти та уражати противника; знати штатне озброєння

(штатну зброю); знати розміри, обсяг, послідовність і терміни обладнання фортифікаційних споруд; уміти швидко облаштувати окопи й укриття, у тому числі й із використанням вибухових речовин, здійснювати їх маскуванню; стійко й завзято діяти в обороні, сміливо та рішуче в наступі; виявляти хоробрість, ініціативу та спритність у бою, надавати допомогу товаришеві; уміти вести вогонь по літаках, вертольотах та інших повітряних цілях, що діють на малих висотах, зі стрілецької зброї; знати способи захисту від зброї масового ураження і високоточної зброї противника; уміло використовувати місцевість, засоби індивідуального захисту та захисні властивості машин; уміло використовувати захисні й маскувальні властивості місцевості та місцевих предметів; уміти долати загородження, перешкоди й зони зараження, установлювати та знешкоджувати протитанкові й протипіхотні міни; проводити спеціальне оброблення; без дозволу командира не залишати свого місця в бою; у випадку поранення або ураження радіоактивними, отруйними речовинами, біологічними засобами, а також запальною зброєю вживати необхідних заходів самої взаємодопомоги та продовжувати виконання завдання; якщо буде наказано відправитися до медичного пункту, взяти із собою особисту зброю; за неможливості убути на медичний пункт – відповісти зі зброєю в укриття (місце збору поранених) та чекати санітарів; уміти готувати озброєння та боєприпаси до бойового застосування, швидко і спритно споряджати патронами обойми, магазини, стрічки; стежити за витратою боєприпасів і запровадженням колісної та гусеничної закріпленої техніки паливом, вчасно доповідати своєму командирові про витрати 0,5 і 0,75 запасу боєприпасів, що носять (возять) із собою, і наявності пального; у випадку пошкодження БМП (БТР), танка швидко вживати заходів щодо їх відновлення.

Кожен сержант і солдат зобов'язаний захищати командира в бою, у разі його поранення або загибелі бути готовим узяти на себе командування підрозділом.

Кожен військовослужбовець має знати й дотримуватися норм міжнародного гуманітарного права: під час виконання поставленого завдання застосовувати зброю тільки проти противника та його військових об'єктів; не нападати на осіб і об'єкти, що перебувають під захистом міжнародного гуманітарного права, якщо ці особи не чинять ворожих дій, а об'єкти не використовуються (не підготовлені до використання) з воєнною метою; не заподіювати зайвих страждань, не завдавати більшого збитку, ніж необхідно для виконання бойового завдання; якщо дозволяє обстановка, підбирати поранених, хворих і осіб, які утримуються від ворожих дій, та надавати їм допомогу; гуманно ставитися до цивільного населення, поважати його гідність; стримувати підлеглих і своїх товаришів від порушення норм міжнародного гуманітарного права, про випадки їх порушення доповідати старшому командирові.

Противника, який здався в полон, необхідно роззброїти, у разі потреби надати допомогу та передати своєму командирові. До полоненого противника необхідно ставитися гуманно.

Порушення цих правил не тільки безчестить Батьківщину, але й у встановлених законом випадках тягне за собою кримінальну відповідальність.

Усі командири, виконуючи поставлені завдання, у межах своїх обов'язків, мають ураховувати норми міжнародного гуманітарного права під час ухвалення рішення та забезпечити їх виконання своїми підлеглими.

2. ДІ ПІДРОЗДІЛІВ РАДІАЦІЙНОЇ, ХІМІЧНОЇ, БІОЛОГІЧНОЇ РОЗВІДКИ

Підрозділи РХБ розвідки призначені для виявлення й оцінювання радіаційної та хімічної обстановки, а також випадків застосування противником біологічних засобів.

Основними їх завданнями є ведення радіаційної та хімічної розвідки, а також виявлення випадків застосування біологічних засобів (неспецифічна біологічна розвідка) на пунктах управління військ і маршрутах їх переміщення; маршрутах переміщення і нових позиційних районах ракетних і зенітних ракетних частин; маршрутах висування та районах зосередження військ; маршрутах висування і рубежах розгортання другого ешелону або резерву (маршрутах висування і рубежах введення в бій); у районах переправ через великі водні перешкоди; вихідних районах і районах десантування тактичних і оперативних десантів; на аеродромах і пунктах водопостачання, районах розташування об'єктів атомної енергетики та хімічної промисловості на території, що звільняється від противника; ведення РХБ розвідки у районах базових таборів, а також на основних об'єктах транспортної та соціально-економічної інфраструктури; виявлення та позначення районів застосування зброї зі збідненим ураном. Крім того, на підрозділи розвідки може покладатися контроль над змінами потужності доз випромінювання на основних військових автомобільних дорогах і контроль зараження військ після виходу їх із заражених районів, у районах проведення повної спеціальної обробки і матеріальних засобів на складах і базах.

Підрозділи РХБ розвідки можуть також залучатися до виявлення радіаційної та хімічної обстановки під час руйнування (аварії) на підприємствах атомної енергетики і хімічної промисловості.

Підрозділи РХБ розвідки тактичної ланки виконують завдання в основному безпосередньо в бойових порядках військ і районах їх розташування. Основним завданням підрозділів РХБ розвідки оперативної ланки є виявлення обстановки в незайнятих військами районах.

Поставлені завдання підрозділи РХБ розвідки виконують такими способами (додаток 1):

1. Зональний – завчасне розгортання підрозділів і постійне (періодичне) ведення ними радіаційної, хімічної, біологічної розвідки у вказаних районах.

2. Розвідка за напрямками – ведення радіаційної, хімічної і біологічної розвідки вказаного напрямку в зоні зараження з метою визначення характеру зараження та рівнів радіації.

3. Радіаційна, хімічна і біологічна розвідка маршрутів висування військ, шляхів підвезення і евакуації, шляхом періодичного контролю з метою встановлення факту застосування ЗМУ.

4. Об'єктовий – ведення РХБ розвідки в районах розташування військ, переправ через водні перешкоди й на пунктах управління шляхом постійного візуального спостереження з метою своєчасного виявлення факту застосування ЗМУ.

5. Реперної сітки – розвідка районів руйнувань (аварій) об'єктів атомної енергетики або підприємств хімічної промисловості.

Підрозділи РХБ розвідки, виконуючи завдання, виявляють зараження місцевості та повітря радіоактивними, отруйними речовинами й біологічними засобами, а також визначають потужності доз випромінювання та тип отруйних речовин; встановлюють і позначають межі зон (районів, ділянок) зараження; визначають шляхи обходу зон (районів, ділянок) зараження і виявляють напрямки, маршрути та ділянки місцевості з найменшими потужностями доз випромінювання; виявляють місця хімічних загороджень противника і зручних напрямків для їх подолання або обходу; встановлюють напрямок переміщення радіоактивної хмари; контролюють зміни потужності доз випромінювання на місцевості та ступінь зараження повітря отруйними та іншими токсичними речовинами; беруть проби повітря, води, ґрунту, рослинності та інших матеріалів і проводять їх радіометричний і хімічний аналіз; здійснюють відбирання проб біологічних засобів і доставляють їх до лабораторії медичної або санітарно-епідеміологічних служб для аналізу; здійснюють метеорологічне спостереження в приземному шарі повітря.

Знаками огороження позначаються: межі зон із потужностями доз випромінювання від 0,5 рад/год (5 мЗв/год) після ядерного удару; від 5 мрад/год (0,05 мЗв/год) – після руйнувань підприємств атомної енергетики та інших об'єктів із витіканням радіоактивних речовин, а також із потужностями доз випромінювання, зазначеними командиром; межі районів (ділянок) місцевості, заражених отруйними речовинами, біологічними засобами та проходи в них. Межі зон (районів, ділянок) зараження позначаються, як правило, на напрямках дій військ або на маршрутах їх руху.

2.1. Дії відділення РХБ розвідки

Відділення РХБ розвідки, що призначене для ведення РХБ спостереження, розгортає пост РХБ спостереження. Пост РХБ спостереження, як правило, розгортається на пунктах управління, у районах розташування, на вогневих і стартових позиціях, станціях навантаження (вивантаження) військ і на ділянках форсування (переправ) через водні перешкоди.

Основне завдання поста РХБ спостереження – вчасно виявляти радіоактивне, хімічне і біологічне зараження та подавати сигнали оповіщення про нього.

Відділення здійснює РХБ спостереження, як правило, із розвідувальної хімічної машини (далі – РХМ) під час руху або на місці. Під час розташування на

місці машина встановлюється в укритті та маскується. Місце розгортання поста РХБ спостереження не повинно виділятися на загальному фоні та має забезпечувати надійне маскування, з нього має добре проглядатися визначений для спостереження район. В окремих випадках спостерігачі з приладами радіаційної та хімічної розвідки можуть розташовуватися в окопі, траншеї або в спеціально обладнаній для спостереження споруді. У цих випадках РХМ розміщується у найближчому від поста укритті.

Зв'язок із командиром (начальником), який виставив пост, здійснюється за допомогою радіостанції РХМ у телефонному режимі або з використанням апаратури передавання даних, а також, якщо можливо, дротовими засобами зв'язку.

Дії відділення передбачають: висування в район спостереження; обладнання, маскування поста РХБ спостереження, ведення радіаційного, хімічного, біологічного і метеорологічного спостереження; оповіщення військ про радіоактивне, хімічне, біологічне зараження; позначення меж (ділянок) зараження; контроль за змінами потужності доз випромінювання на місцевості та зараженням повітря отруйними речовинами та біологічними засобами; взяття проб повітря, води, ґрунту, рослинності та направлення їх у радіометричні хімічні лабораторії.

Командир відділення, отримавши завдання, вивчає район спостереження; вибирає місце для поста РХБ спостереження й укриття для машини; складає схему орієнтирів; уточнює порядок підтримання зв'язку з командиром (начальником), який виставив пост, і доповіді про висновки спостереження; видає наказ особовому складу відділення.

Командир відділення, ставлячи завдання підлеглим, у бойовому наказі вказує завдання відділенню (місце розгортання поста РХБ спостереження і район спостереження) та завдання особовому складу (орієнтири; місце спостерігача, на що звертати особливу увагу під час спостереження, час вмикання приладів, порядок подавання сигналів оповіщення і доповідь про висновки спостереження та їх оформлення в звітних документах; місце розгортання метеокомплекту, терміни проведення метеорологічних спостережень; місце машини).

Командир відділення після ставлення завдання призначає спостерігача, вказує терміни і порядок його зміни, перевіряє справність засобів зв'язку, доповідає командиру (начальнику) про початок спостереження та передає йому метеорологічні дані, організовує фортифікаційне обладнання і маскування поста РХБ спостереження, складає схему орієнтирів і керує діями підлеглих.

Спостерігач, отримавши завдання, займає визначене йому місце на машині або в окопі, безперервно спостерігає у заданому районі, через кожні 5–30 хв (5 хв – в умовах застосування зброї масового ураження, 30 хв – в умовах застосування тільки звичайних видів зброї) вмикає прилади та стежить за їх показаннями, здійснює метеорологічні спостереження. Отримані дані

спостерігач записує до журналу радіаційного та хімічного спостереження (розвідки), обліку метеорологічної обстановки в приземному шарі повітря.

Спостерігач під час спалаху ядерного вибуху вживає заходів захисту. Після проходження ударної хвилі він вмикає прилади радіаційної розвідки, встановлює напрямок руху радіоактивної хмари та про висновки спостереження доповідає командирові відділення.

Спостерігач, виявивши радіоактивне зараження (потужність дози випромінювання 0,5 рад/год (5 мЗв/год) і вище), терміново доповідає командирові відділення та за його командою подає сигнал “Радіаційна небезпека”.

За явних ознак застосування хімічної зброї, а також під час нальотів авіації, артилерійського обстрілу противника спостерігач вмикає прилади хімічної розвідки.

Командир відділення (спостерігач) виявивши хімічне, біологічне зараження, подає сигнал “Хімічна тривога” і доповідає про це командиру (начальнику), який виставив пост РХБ спостереження.

Спостерігач, подавши сигнал оповіщення, переводить засоби індивідуального захисту в бойове положення, визначає тип отруйної речовини і доповідає про висновки спостереження командиру відділення.

Якщо є зміни, спостерігач повідомляє про висновки спостереження спостерігачу, який заступає, на що звертати особливу увагу, передає йому прилади радіаційної та хімічної розвідки, документацію та інше майно поста РХБ спостереження.

Командир відділення, отримавши доповідь від спостерігача, уточнює його дані та доповідає їх командиру (начальнику), який виставив пост РХБ спостереження. Зв'язок із командиром (начальником), який виставив пост, здійснюється телефонними (телекодовими) каналами УКХ-радіозв'язку, радіостанціями РХМ або дротовими засобами зв'язку. Командир відділення контролює записи в журналах спостережень, організовує розвідку зараженої місцевості та повітря в контрольованому районі, періодичний контроль за зміненням потужностей доз випромінювання й наявністю отруйних речовин, біологічних засобів.

Переміщення поста РХБ спостереження відбувається з дозволу командира (начальника), який виставив його. Під час переміщення в новий район, відділення веде РХБ спостереження з машини. Після прибуття в новий район командир відділення уточнює місце розташування поста РХБ спостереження район спостереження і терміново організовує спостереження.

Відділення РХБ розвідки, що призначене для ведення радіаційної, хімічної, біологічної розвідки, складає дозор РХБ розвідки.

У дозорі РХБ розвідки відділення може діяти самостійно або в складі взводу, а також додаватися підрозділу, що діє в розвідці, охороні, передовому загоні або загоні забезпечення руху.

Радіаційну, хімічну, біологічну розвідку відділення веде на машині РХБ розвідки. Розвідку невеликих, важкопрохідних для машин ділянок місцевості, у траншеях і окопах, а також під сильним вогневим впливом противника дозор РХБ розвідки веде у пішому порядку.

Дозор РХБ розвідки може: вести розвідку району; одного напрямку (маршруту) у зоні радіоактивного й хімічного зараження зі швидкістю до 12–40 км/год (до 12 км/год – ведення хімічної розвідки, до 40 км/год – ведення радіаційної розвідки); визначати межі зараження в осередку ураження ядерною і хімічною зброєю на напрямку дій підрозділу, що виконує рятувальні роботи; виявляти обстановку, що склалася в результаті руйнування (аварії) на підприємствах атомної енергетики і хімічної промисловості; здійснювати контроль за зміненням ступеня зараження місцевості в 10–12 точках у районі аварії.

Можливості дозору РХБ розвідки щодо ведення РХБ розвідки району (маршруту) визначаються швидкостями її проведення одним відділенням (до 12 км/год – ведення хімічної розвідки, до 40 км/год – ведення радіаційної розвідки).

Крім того, відділення може здійснювати контроль ступеня зараження місцевості, особового складу, озброєння, техніки і матеріальних засобів.

Дії відділення передбачають: підготування РХМ до роботи; висування до вихідного пункту розвідки; ведення розвідки маршруту (району), виявлення і позначення меж зараження та, якщо є потреба, заданих потужностей доз випромінювання, визначення типу отруйної речовини та взяття проб; позначення даних розвідки на робочій карті (схемі), передавання їх по радіо старшому командирові (начальникові); прибуття на пункт збору взводу; проведення часткового (повного) спеціального оброблення.

Командир відділення, отримавши завдання, усвідомлює завдання взводу, відділення, а також сусідів, час готовності до розвідки, порядок і терміни її ведення; вивчає дані про противника, РХБ обстановку, маршрут (район), що підлягає розвідці, готує робочу карту (схему); накреслює послідовність дій відділення під час виконання завдання, видає наказ особовому складу відділення.

Командир відділення, ставлячи завдання підлеглим, в бойовому наказі вказує: завдання відділенню (напрямок, маршрут, район розвідки, час початку і закінчення розвідки, куди прибути після виконання завдання); завдання сусіднім відділенням, завдання особовому складу відділення (інтервали між вимірами потужності дози випромінювання, періодичність увімкнення приладів, що потрібно визначити та позначити, порядок доповіді результатів розвідки, порядок відбирання проб).

Діючи у пішому порядку, командир відділення, крім того, зазначає хімікам-розвідникам напрямок (маршрут) ведення розвідки, порядок підтримання зв'язку, пункт збору після закінчення розвідки.

Перед початком виконання завдання особовий склад за командою командира відділення переводить засоби індивідуального захисту в положення “напоготові”.

У бойове положення засоби індивідуального захисту переводяться під час виявлення радіоактивного зараження більше 0,5 рад/год (5 мЗв/год) у випадку застосування зброї масового ураження, та виявлення радіаційного зараження більше 5 мРад/год (0,05 мЗв/год) у випадку аварій на підприємствах атомної енергетики, застосування отруйних речовин, біологічних засобів завчасно під час наближення до району зараження.

Командир відділення у ході розвідки спостерігає за місцевістю, показаннями приладів, керує діями підлеглих, позначає дані розвідки на робочій карті (схемі) та доповідає їх командирі, який вислав відділення у розвідку.

Передавання даних РХБ розвідки здійснюється телефонними або телекодовими УКХ-радіоканалами зв'язку. Якщо відсутній зв'язок, отримана відділенням інформація накопичується у районі збору та передається командирі (начальнику), який вислав дозор.

Командир відділення після закінчення розвідки доповідає про виконання завдання, організовує радіаційний і хімічний контроль особового складу і техніки та проведення спеціального оброблення машини та приладів. Після чого висувається з відділенням на пункт збору, надає командирі взводу робочу карту (схему), знімає показники вимірювачів дози і готує відділення до виконання наступного завдання.

Під час розвідки району, призначеного для розташування або дій військ (маршрутів висування другого ешелону, рубежів розгортання та ін.), відділення через визначені йому проміжки часу просувається визначеним маршрутом і через кожні 1,5–2 км здійснює вимірювання потужностей доз випромінювання та здійснює контроль наявності отруйних речовин, біологічних засобів. Під час ведення тільки радіаційної розвідки дозор рухається зі швидкістю до 40 км/год. Якщо вид зараження невідомий, тоді відділення веде одночасно радіаційну, хімічну і біологічну розвідку. При цьому контроль зараження повітря і місцевості отруйними речовинами здійснюється в опорній точці, потім відділення просувається визначеним маршрутом зі швидкістю 30–40 км/год на 1,5–2 км, зупиняється й очікує зміни циклу автоматичного газосигналізатора, за відсутності його показань здійснює чергове пересування. Під час таких дій швидкість ведення розвідки складає до 12 км/год.

Якщо виявлено радіоактивне зараження місцевості з потужністю дози випромінювання 0,5 рад/год (5 мЗв/год) із застосуванням ядерної зброї та 5 мрад/год (0,05 мЗв/год) – під час розвідки районів аварій (руйнувань) на підприємствах атомної енергетики, а також за наявності отруйних речовин і біологічних засобів на узбіччі дороги та в інших місцях, де найбільш помітно, встановлюється знак огороження і командир відділення доповідає про це командирі (начальнику), який вислав відділення в розвідку. Позначивши

знаками огороження передньої межі зараження, розвідувальна хімічна машина повертається назад маршрутом. Знаки огороження встановлюються з правого боку: під час радіаційного зараження – за 250–300 м від точки виявлення, а під час хімічного й біологічного зараження – за 1,5–2 км.

Під час позначення тильної межі зараження РХМ рухається вперед за маршрутом і встановлює знаки огороження з лівого боку від точки виходу із зони зараження на такій же відстані, що вказана для передньої межі зараження.

Командир відділення у випадку виявлення визначених потужностей доз випромінювання або 500 рад/год і вище, позначає місця їх вимірювання знаками огороження і доповідає про це командирові (начальникові), який вислав відділення у розвідку, і за його вказівкою продовжує розвідку району або отримує завдання на визначення меж зони зараження.

Командир відділення у ході розвідки позначає на карті (схемі) потужності дози випромінювання в точках вимірювання, час їх вимірювання, межі ділянок хімічного зараження, тип отруйних речовин, а також місця виявлення біологічних засобів.

За потреби та за вказівкою командира (начальника), який вислав дозор, а також під час виявлення біологічних засобів відділення здійснює відбирання проб повітря, ґрунту, води, рослинності та ін. Відібрані проби збираються на пункті збору взводу і доставляються в лабораторії медичної або санітарно-епідеміологічних служб.

Якщо до початку ведення розвідки зброя масового ураження не застосовувалася, дозор здійснює контроль за радіаційною і хімічною обстановкою, перебуваючи у районі збору взводу. Сигналом початку контролю зазначеної площини, шляхом руху призначеним маршрутом, є спрацювання приладів або вказівка командира.

Відділення на РХМ під час розвідки напрямку (маршруту) в зоні (районі, ділянці) радіоактивного, хімічного та біологічного зараження рухається зазначеним напрямком (маршрутом), визначає наявність радіоактивних і отруйних речовин, біологічних засобів у повітрі, повертається назад маршрутом, позначає знаками передню і тильну межі району (ділянки) радіоактивного, хімічного й біологічного зараження на маршруті руху.

Порядок дій дозору на ділянках зараження та порядок їх позначення аналогічні діям під час розвідки району, призначеного для розташування, дій військ.

Розвідку в зонах зараження, створених підривом ядерних мін, відділення веде, як правило, разом з інженерними розвідувальними дозорами, визначаючи потужності доз випромінювання у встановленому напрямку.

В осередку ураження ядерною і хімічною зброєю відділення визначає і позначає межі зараження на напрямку дій підрозділу, що виконує рятувальні роботи, виявляє ділянки із заданими потужностями дози випромінювання, райони зараження отруйними речовинами та біологічними засобами, відшукує

незаражені ділянки або з незначним (нижче 0,5 рад/год або 5 мЗв/год) зараженням для розташування пунктів збору ураженого особового складу, зараженої техніки та медичних пунктів.

З'ясовуючи обстановку, що склалася у результаті руйнування (аварії) на підприємстві атомної енергетики та хімічної промисловості, або під час контролю за зміненням ступеня зараження місцевості, відділення просувається зазначеним маршрутом і вимірює потужності доз випромінювання або визначає наявність сильнодіючих отруйних речовин у позначених на місцевості точках. Дані вимірювань позначаються на карті (схемі) із зазначенням точки вимірювання, потужності дози випромінювання (типу речовини) і часу вимірювання. Після закінчення розвідки карти (схеми) здаються командирові в зводу.

У середині приміщень контроль за ступенем зараження здійснюється в пішому порядку.

Розвідку невеликих і важкопрохідних для РХМ заражених ділянок місцевості відділення може вести в пішому порядку.

Командир відділення діє у складі пішого дозору, а водій, перебуваючи у РХМ, спостерігає за сигналами командира відділення, підтримує зв'язок із начальником, який вислав відділення у розвідку, і прикриває дії відділення вогнем.

Відділення, призначене для визначення зараження військ, отримує завдання від командира частини (підрозділу), що підлягає контролю.

Командир відділення, отримавши завдання щодо контролю зараження, ставлячи завдання підлеглим, у бойовому наказі зазначає: місце роботи, об'єкти; порядок контролю та терміни доповіді про висновки роботи, місце збору після виконання завдання, готовність особового складу до роботи.

Командир відділення під час виконання завдання керує діями хіміків-розвідників, доповідає дані контролю командиру частини (підрозділу).

Контролюючи зміни ступеня зараження радіоактивними й отруйними речовинами місцевості та меж заражених ділянок у заданому районі або на маршруті руху, відділення уточнює потужності доз випромінювання або наявність отруйних речовин і позначає нові межі зараження. Раніше встановлені знаки огороження знімаються.

Відділення, що призначене контролювати зараження матеріальних засобів на складах і базах, діє за вказівкою начальника складу (бази). Хіміки-розвідники визначають ступінь зараження внутрішніх поверхонь складів, кожного виду майна і доповідають командирові відділення. Командир відділення доповідає начальникові складу (бази) висновки контролю, записує їх до журналу радіаційного і хімічного спостереження (розвідки) і складає формуляр стану майна складу (бази).

2.2. Дії взводу РХБ розвідки

Взвод РХБ розвідки діє у повному складі або по відділеннях, у складі роти або самостійно. Взводи РХБ розвідки тактичної ланки діють, як правило, по відділеннях, а оперативної – повзводно.

Взвод, виконуючи поставлене завдання у повному складі, може: вести радіаційну, хімічну, біологічну розвідку району, призначеного для розташування військ, двох-трьох напрямків (маршрутів) дії військ або рубежів; радіаційне, хімічне, біологічне, метеорологічне спостереження; виявляти обстановку, що склалася в результаті руйнування (аварії) на підприємстві атомної енергетики і хімічної промисловості; РХБ розвідку в осередках ураження ядерною і хімічною зброєю; контролювати змінення ступеня зараження на раніше розвіданих напрямках і в районах розташування важливих об'єктів; зараження особового складу, озброєння, військової техніки і матеріальних засобів.

Дії взводу передбачають: висування до району (маршруту, об'єкта) розвідки, розгортання взводу та заняття відділеннями призначених їм районів, ведення розвідки району (маршруту, ведення спостереження), збирання і первинне оброблення даних розвідки та передавання їх командирові (начальникові), який вислав взвод, зосередження взводу на пункті збору, часткове (повне) спеціальне оброблення, прибуття на пункт збору роти (до знову призначеного району).

Командир взводу, отримавши бойове завдання, має усвідомити: в якому районі (на маршруті, об'єкті) здійснювати розвідку, маршрут висування в нього, маршрути ведення розвідки відділеннями і місця розгортання поста РХБ спостереження, вихідні й кінцеві пункти розвідки, порядок її ведення та позначення меж зараження, розташування районів (маршрутів, об'єктів) розвідки сусідніх взводів і порядок взаємодії з ними, ступінь оброблення інформації та порядок підтримання зв'язку, час початку і закінчення розвідки, пункт збору взводу після виконання завдання.

Командир взводу, оцінюючи обстановку, вивчає положення та можливий характер дій противника, стан, забезпеченість і можливості взводу щодо ведення РХБ розвідки, склад, положення, характер дій сусідів і умови взаємодії з ними, характер місцевості, її захисні та маскувальні властивості та її вплив на швидкість ведення розвідки, РХБ обстановку в районі (на маршруті, об'єкті) розвідки, стан погоди, пору року, час доби та їхній вплив на підготовку і виконання завдання.

У результаті оцінювання обстановки командир взводу робить висновки та необхідні розрахунки для прийняття рішення.

Командир взводу у рішенні визначає: способи й порядок виконання завдання, маршрути (райони) розвідки відділень і місця розгортання поста РХБ спостереження, місце розташування пункту управління взводу, порядок дій під час зустрічі з противником і у випадку виявлення заданих потужностей доз

випромінювання або 500 рад/год і вище, порядок організації взаємодії, всебічного забезпечення і зв'язку з відділеннями, командиром (начальником), який вивів взвод у розвідку, розрахунково-аналітичною групою.

Командир взводу, ставлячи завдань підлеглим у бойовому наказі вказує:

– відділенням, призначеним для ведення радіаційного, хімічного, біологічного і метеорологічного спостереження, – місце розгортання поста спостереження, орієнтири, режим роботи приладів, терміни знімання метеорологічних даних, порядок підтримання зв'язку і подавання сигналів оповіщення, час початку спостереження, послідовність і терміни фортифікаційного обладнання поста, порядок ведення журналів спостереження;

– відділенням, призначеним для ведення РХБ розвідки, – райони, маршрути, орієнтири, вихідні та кінцеві пункти розвідки, порядок її ведення та позначення меж районів (ділянок) зараження; порядок дій під час зустрічі з противником і у випадку виявлення заданих потужностей доз випромінювання або 500 рад/год (5 Зв/год) і вище, відбирання проб, підтримання зв'язку; час початку і закінчення розвідки; пункт збору взводу після виконання завдання;

– відділенням, призначеним до складу передових загонів, загонів забезпечення руху, повітряних десантів – у чие розпорядження надійти, маршрут руху, місце і час прибуття;

– відділенням, призначеним для виявлення обстановки, що склалася в результаті руйнування (аварії) на підприємстві атомної енергетики і хімічної промисловості, – маршрут розвідки або місця вимірів потужностей доз випромінювання, порядок визначення сильнодіючих отруйних речовин, дії у випадку виявлення високих (500 рад/год або 5 Зв/год і вище) потужностей доз випромінювання і контролю за їх спадом, порядок і місця відбирання проб і позначення меж районів (ділянок) зараження, час початку і закінчення розвідки.

Командир взводу під час розвідки району, призначеного для розташування, дій військ, визначає кожному відділенню район (маршрут) розвідки та зазначає ділянки місцевості, на які необхідно звернути особливу увагу. Відділення РХБ розвідки розташовуються в зазначеному районі таким чином, щоб забезпечувався контроль усього призначеного району. Взаємне розташування відділень залежить від конфігурації району.

Можливості взводу щодо ведення РХБ розвідки маршрутів (районів) залежать від організаційно-штатної структури підрозділу.

Під час розвідки району, що планується для зосередження військ, райони розвідки відділень примикають один до одного, групуючись до пункту управління взводу, розташованого в центрі. Відділення РХБ розвідки розташовуються у визначених їм постах РХБ спостереження, що знаходяться в 1,5–2 км від периметра взводного району, і періодично через 2–3 години об'їжджають призначений їм район визначеними маршрутами. Відстані між сусідніми маршрутами (напрямами) розвідки призначаються на відстані 2–3 км

один від одного, а місця вимірювань потужності доз випромінювання (наявності отруйних речовин) – через 1,5–2 км.

Кожному взводу під час ведення розвідки на маршрутах переміщення військ призначається для розвідки не більше двох-трьох маршрутів довжиною до 30 км. Відділення через 2–3 години об'їжджають і контролюють призначений їм маршрут.

Для розвідки маршрутів переміщення з'єднання (частини) зі складу взводу РХБ розвідки роти РХБ захисту виділяються дозори РХБ розвідки, що виконують свої завдання, рухаючись у голові колон підрозділів, що висуваються.

Під час радіаційного, хімічного, біологічного і метеорологічного спостереження на пунктах управління, у районах розташування, на вогневих і стартових позиціях, станціях завантаження (розвантаження) військ до складу поста РХБ спостереження призначається одне відділення.

Під час РХБ розвідки та спостереження в районі переправ через водні перешкоди довжина району розвідки взводу вздовж річки не повинна перевищувати 30 км у разі його ширини до 20 км. Райони розвідки відділень у цьому випадку будуть знаходитися на обох берегах річки. Пости РХБ спостереження при цьому заздалегідь розгортаються у призначених районах, на маршрутах виходу військ до водної перешкоди, а також на ділянках переправ.

Під час з'ясування обстановки, що склалася в результаті руйнування (аварії) на підприємствах атомної енергетики і хімічної промисловості, для кожного відділення взводу призначається маршрут, на якому визначається 10–12 точок вимірювань потужності дози випромінювання або наявності сильнодіючих отруйних речовин. Відділення, просуваючись цим маршрутом, визначають наявність і ступінь зараження повітря, місцевості (об'єктів) у призначених точках вимірювання.

Для розвідки маршруту в зоні радіоактивного, хімічного зараження на кожен напрямок (маршрут) призначається одне відділення.

Командир взводу у ході розвідки, діючи на найбільш важливому напрямку (під час розвідки району знаходиться в його центрі), керує діями відділень, отримує від них дані розвідки, позначає на карті отримані дані й доповідає про них по радіо з використанням телекодових (телефонних) радіоканалів зв'язку командиром (начальнику), що вислав взвод у розвідку.

Командир взводу здійснює управління відділеннями телефонними каналами УКХ-радіозв'язку з використанням документів прихованого управління військами. Збирання даних розвідки від дозорів командир взводу здійснює телефонними або телекодовими каналами УКХ-радіозв'язку.

Командир взводу після виконання завдання узагальнює дані розвідки, уточнює (позначає) їх на карті (схемі) та доповідає старшому командирові (начальникові).

Командир взводу на пункті збору здійснює радіаційний і хімічний контроль особового складу відділень, керує проведенням спеціальної обробки і готує взвод до виконання наступних завдань.

2.3. Дії роти РХБ розвідки

Рота РХБ розвідки, як правило, виконує завдання повзводно в зайнятих та незайнятих військами районах або на маршрутах їх руху. Основним її завданням є ведення розвідки в районах, призначених для зайняття військами.

Рота РХБ розвідки може вести розвідку районів радіоактивного, хімічного, біологічного зараження, маршрутів руху військ, рубежів розгортання, шляхів підвезення та евакуації, а також районів, призначених для зосередження військ і розміщення пунктів управління, вести РХБ спостереження в районах переправ через великі водні перешкоди.

Рота РХБ розвідки буде виконувати і раптові завдання: вести розвідку та позначення районів застосування противником хімічної зброї, на маршрутах і рубежах розгортання контрударного угруповання, у запасних позиційних районах ракетних з'єднань і частин, районах відновлення боєздатності угруповань військ (сил), на основних важливих автомобільних шляхах та інші завдання.

Рота РХБ розвідки може також залучатися для виявлення радіаційної і хімічної обстановки у випадках руйнування (аварії) на підприємствах атомної енергетики та хімічної промисловості.

Кожній роті призначається район розвідки. Можливості роти щодо ведення РХБ розвідки залежать від організаційно-штатної структури роти.

Розвідка вихідних, запасних і нових районів зосередження (позиційних районів) ведеться до прибуття в них військ, розвідка маршрутів і переправ через водні перешкоди закінчується після проходження другого ешелону і тилу з'єднання (частини), в інтересах якого вона ведеться.

До початку застосування противником зброї масового ураження, підрозділи розвідки після отримання завдання, виходять у призначені їм райони, займають їх, групуючись у взводи, проводять рекогносцирування і періодично через 3–5 годин здійснюють контроль наявності зараження шляхом об'їзду району зазначеним маршрутом із увімкненими приладами РХБ розвідки.

Під час розвідки району, що планується для зосередження військ, райони розвідки взводів примикають один до одного, групуючись до командно-спостережного пункту роти, розташованого у центрі району розвідки.

Здійснюючи радіаційну, хімічну, біологічну розвідку і спостереження в районі переправ через водні перешкоди, довжина району розвідки вздовж річки для однієї роти не повинна перевищувати 90 км, за його ширини до 20 км. Райони розвідки взводів у цьому випадку будуть розташовуватися в лінію, маючи відділення по обидва боки водної перешкоди.

Під час розвідки на маршрутах переміщення військ роті може призначатися район із двома – чотирма маршрутами довжиною до – 60–90 км кожний.

Під час з'ясування обстановки, що склалася у результаті руйнування (аварії) на підприємствах атомної енергетики і хімічної промисловості, шляхом контролю зараження повітря та місцевості у визначених точках, ротам РХБ розвідки призначаються сектори (зони), у межах яких прокладені маршрути розвідки. Розмір сектора складає 10° , а розмір зони залежить від її віддалення від джерел зараження.

Роті РХБ розвідки призначається пункт збору, куди взводи прибувають після закінчення з'ясування обстановки в призначеному районі.

За добу рота РХБ розвідки спроможна здійснити з'ясування обстановки в 2–3 районах (на маршрутах, переправах).

Командир роти, отримавши бойовий наказ (бойове розпорядження), усвідомлює завдання, розраховує часу, орієнтує своїх заступників і командирів підрозділів щодо подальших дій; готує необхідні для прийняття рішення дані та розрахунки підготовки підрозділів до виконання бойового завдання; визначає час і порядок роботи на місцевості; уточнює питання організації розвідки, управління, взаємодії та всебічного забезпечення; оцінює обстановку; приймає рішення, доповідає його командир батальйону; проводить рекогносцировку, у ході якої уточнює завдання підрозділам; віддає усний бойовий наказ; організовує взаємодію і дає вказівки з організації управління та всебічного забезпечення виконання поставленого завдання; здійснює контроль готовності підрозділів до виконання поставленого завдання; в установлений час доповідає командир батальйону про готовність підрозділу до виконання поставленого завдання.

Командир роти РХБ розвідки, отримавши завдання, має усвідомити: в якому районі (на маршруті, об'єкті) здійснювати розвідку та маршрут висування до нього, маршрути ведення розвідки місця розгортання постів РХБ спостереження, вихідні та кінцеві пункти розвідки, порядок її ведення та позначення меж зараження, розташування районів (маршрутів, об'єктів) розвідки сусідніх рот (взводів) і порядок взаємодії з ними, ступінь обробки інформації та порядок підтримання зв'язку, час початку та закінчення розвідки, пункт збору взводу після виконання завдання.

Командир роти, оцінюючи обстановку, вивчає можливий характер дій противника, характер місцевості та її вплив на швидкість ведення розвідки, РХБ обстановку в районах розвідки і на маршрутах висування до них, стан погоди, пору року, час доби та їх вплив на виконання завдання.

Командир роти, за результатами оцінювання обстановки робить висновки та проводить необхідні розрахунки.

У рішенні командир роти визначає: замисел дій, завдання підрозділам, місця розташування пунктів управління взводів і роти, порядок організації зв'язку

з командирами взводів, командиром батальйону та розрахунково-аналітичною групою.

Командир роти, визначаючи завдання підлеглим, в бойовому наказі вказує: маршрути (райони, напрямки) розвідки; рубіж, до якого вести розвідку; порядок ведення розвідки і дії під час виявлення заданих потужностей доз випромінювання, підтримання зв'язку і доповіді про висновки розвідки, час початку та закінчення розвідки, вихідні пункти взводів і пункт збору роти.

Командир роти під час виконання поставленого завдання підрозділами знаходиться, як правило, у центрі району розвідки.

Управління взводами та збирання даних розвідки здійснюються телефонними УКХ-радіоканалами зв'язку. Коли є на РХМ апаратура передавання даних, збирання інформації про радіаційну і хімічну біологічну обстановку здійснюється телекодовими каналами зв'язку.

Командир роти в окремих випадках може встановлювати безпосередній радіозв'язок із командирами відділень розвідки.

Командир роти отримані від підрозділів дані розвідки позначає на карті, узагальнює, кодує і передає до розрахунково-аналітичної групи та доповідає команді (начальнику), який вислав роту в розвідку.

Командир роти після виконання підрозділами завдань враховує дози опромінення особового складу, за потреби організовує повну спеціальну обробку, поповнення витрачених засобів і готує роту до виконання наступних завдань.

2.5. Дії розрахунково-аналітичної групи

Розрахунково-аналітична група (далі РАГ) призначена: для збирання, оброблення та видавання інформації про застосування противником ЗМУ, зруйнування об'єктів атомної енергетики та хімічної промисловості, прогнозовану й фактичну РХБ обстановку; збирання та оброблення даних наземної і повітряної розвідки в районах розташування військ у зоні відповідальності з'єднання (частини); отримання даних від сусідніх розрахунково-аналітичних груп, оброблення отриманої інформації та видавання її штабу з'єднання (частини) в розрахунково-аналітичній станції старшого командира (начальника) і розрахунково-аналітичній групі сусідніх з'єднань (частин), а також для передавання інформації на вузли зв'язку.

РАГ здійснює оцінювання масштабів і наслідків застосування зброї масового ураження, а також руйнувань (аварій) на підприємствах атомної енергетики та хімічної промисловості.

На РАГ покладаються такі завдання:

– збирання і узагальнення даних про ядерні вибухи, РХБ і метеорологічну обстановку в межах зони контролю (відповідальності) відповідних ланок;

– вирішення інформаційних і розрахункових завдань щодо виявлення масштабів наслідків застосування противником зброї масового ураження і руйнування (аварії) підприємств атомної енергетики та хімічної промисловості;

– надання начальникові служби РХБ захисту доповідей про факт, масштаби і наслідки застосування зброї масового ураження та обґрунтування рішень про найбільш доцільні дії військ в умовах, що склалися;

– надання вищим розрахунково-аналітичним станціям повідомлень про факти, масштаби та наслідки застосування зброї масового ураження, руйнування (аварії) на підприємствах атомної енергетики та хімічної промисловості;

– обмінювання відповідно до вказівок начальника служби РХБ захисту інформацією про застосування зброї масового ураження та її наслідків, руйнуваннях (аваріях) на підприємствах атомної енергетики та хімічної промисловості з іншими розрахунково-аналітичними групами щодо підпорядкованості та лінії взаємодії;

– розроблення необхідних довідкових матеріалів про масштаби, наслідки застосування зброї масового ураження та руйнувань (аварій) на підприємствах атомної енергетики та хімічної промисловості, РХБ і метеорологічній обстановці в смузі дій військ;

– ведення робочих і звітних карт, а також іншої облікової та звітної документації з виявлення масштабів, наслідків застосування зброї масового ураження і руйнувань (аварій) на підприємствах атомної енергетики та хімічної промисловості.

Для виконання своїх завдань РАГ використовує інформацію, що надходить від підрозділів РХБ розвідки, штабів, підрозділів наземної та повітряної розвідки всіх родів військ і спеціальних військ медичної служби та гідрометеослужби, військ ППО: про ядерні вибухи, відомості про застосування противником хімічної та біологічної зброї; про положення, характер дій, ступінь захищеності підрозділів своїх військ; про метеорологічну обстановку; висновки наземної та повітряної РХБ розвідки.

РАГ під час розташування з'єднань і частин у пунктах постійної дислокації збирає, обробляє і аналізує дані про факти застосування зброї масового ураження, одиночні ядерні вибухи, виявлення радіоактивного (5 мрад/год і вище), хімічного, біологічного зараження, аварій на підприємствах атомної енергетики та хімічної промисловості в межах зони відповідальності з'єднання (частини), шляхом організації цілодобового чергування розрахунком.

РАГ з'єднання (частини) під час виходу військ до районів призначення та в ході бойового застосування організовує свою роботу на командному пункті з'єднання (частини).

РАГ під час виконання завдань підпорядковується безпосередньо начальникові служби РХБ захисту, який ставить їй завдання і контролює їх виконання. Свою роботу РАГ здійснює у тісній взаємодії з оперативним відділом (відділенням).

Начальник РАГ, отримавши завдання, має зрозуміти:

- мету майбутніх дій, задум старшого начальника, можливі райони і характер дій з'єднання (частини) та маршрути їх переміщення, ступінь захищеності особового складу, раніше отримані дози опромінення;

- місце і роль РАГ у системі виявлення обстановки з'єднання (частини);

- порядок отримання даних про застосування противником ядерної, хімічної та біологічної зброї, про аварії на підприємствах атомної енергетики та хімічної промисловості та видачі обробленої інформації, порядок зв'язку з джерелами отримання даних і виділені для цього канали зв'язку;

- порядок отримання даних про середній вітер, прогноз погоди та фактичну погоду в приземному шарі повітря;

- терміни готовності до виконання завдання.

Начальник РАГ, усвідомивши завдання, розраховує час і орієнтує особовий склад групи щодо подальших дій.

Начальник РАГ, з'ясовувавши обстановку, має:

- оцінити противника (склад його угруповання, можливий характер дій, масштаби застосування зброї масового ураження, наявність і стан підприємств атомної енергетики та хімічної промисловості);

- вивчити можливості РАГ, можливий обсяг завдань, для яких з'єднань, частин готувати дані щодо оцінки радіаційної та хімічної обстановки та найбільш доцільний розподіл функціональних обов'язків для виконання покладених завдань;

- оцінити можливі зміни місцевості в результаті застосування зброї масового ураження;

- вивчити РХБ обстановку в районі дій з'єднання (частини);

- визначити порядок і послідовність підготовки РАГ-2М до роботи.

Начальник РАГ у рішенні визначає порядок виконання отриманого завдання, необхідні для цього сили і засоби, завдання особовому складу, організацію управління.

Начальник РАГ, ставлячи завдання, у бойовому наказі вказує: можливі масштаби і характер застосування противником зброї масового ураження; можливий характер дій з'єднання (частини); ступінь захищеності особового складу, раніше отримані дози опромінення; завдання військ РХБ захисту та РАГ; зміст і послідовність виконання робіт; порядок і терміни подання доповідей і донесень; адресати, способи та терміни надання висновків, розрахунків (інформації).

Начальник РАГ, управляючи діями групи, надає їй допомогу у вирішенні найбільш складних завдань, аналізує та узагальнює отримані висновки.

РАГ до початку застосування зброї масового ураження попередньо прогнозує про можливі результати ядерних і хімічних ударів противника, руйнувань (аварій) на підприємствах атомної енергетики та хімічної промисловості.

Вихідні дані для попереднього прогнозування РАГ отримує від начальника служби РХБ захисту або за його вказівкою безпосередньо від оперативного і розвідувального відділів (відділень), а також від вищої РАСт. Про висновки попереднього прогнозування інформується обмежене коло посадових осіб. За висновками прогнозування складається карта попереднього прогнозу, на якій відображаються: райони дій (розташування) з'єднань (частин); прогноз можливих зон зараження, створюваних прогнозованими ударами противника ядерною та хімічною зброєю, а також руйнуваннями підприємств атомної енергетики та хімічної промисловості, інші необхідні дані.

Визначаючи передбачувані удари ядерної та хімічної зброї по військах та об'єктах, необхідно виходити з найбільш імовірного варіанта визначення об'єктів ударів, розподілення носіїв по об'єктах і прийнятих у противника поглядів щодо способів застосування зброї масового ураження, а також із наявності розвідувальних даних.

З початком застосування зброї масового ураження або руйнувань на підприємствах атомної енергетики та хімічної промисловості РАГ здійснює добування (збирання), оброблення та відображення отриманих даних.

Джерелами інформації РАГ є:

- ядерні вибухи (координати епіцентрів, вид, тип, потужність і час вибуху) – з'єднання та частини, що зазнали ядерного удару; підрозділи військ ППО виділені для засічки ядерних вибухів та інші РАГ за порядком підпорядкованості та взаємодії;

- райони застосування хімічної, біологічної зброї (координати районів, засобів, способи та час застосування, для хімічної зброї – тип отруйних речовин);

- райони руйнувань (аварії) на підприємствах атомної енергетики та хімічної промисловості (тип виробництва, кількість ядерного палива, кількість і тип сильнодіючих отруйних речовин);

- підрозділи наземної та повітряної РХБ розвідки, а також інші РАСт (РАГ) за порядком підпорядкованості та взаємодії (виявлення отруйних, сильнодіючих отруйних речовин і меж заражених ділянок, потужностей доз випромінювання; часу, місця їх вимірювання або ізоляції зон радіоактивного зараження);

- гідрометеорологічна служба та станції вітрового зондування атмосфери ракетних військ і артилерії, угруповання військ (сил) (напрямок і швидкість середнього вітру на висотах);

- РАГ з'єднання, підрозділи РХБ розвідки та окремі частини (метеорологічна обстановка в приземному шарі повітря: швидкість і напрямок вітру, температура повітря і ґрунту, ступінь вертикальної стійкості повітря, опади та хмарність);

- елементи загальної оперативно-тактичної обстановки (дані про положення, характер дій військ і ступінь захищеності раніше отриманих доз опромінення).

Зв'язок РАГ із джерелами інформації організовується начальником служби РХБ захисту за рахунок засобів зв'язку розвідки і залучення засобів із частин зв'язку за планом, погодженим із начальником зв'язку з'єднання (частини).

У РАГ для зв'язку з джерелами інформації створюються радіомережі:

– інформації про РХБ обстановку в ланці РАГ з'єднання (частини) – РАСт угруповання військ (сил);

– служби РХБ захисту з'єднання (частини);

– наземної РХБ розвідки;

– повітряної РХБ розвідки місцевості;

– метеоінформації.

Розрахунково-аналітична група, що знаходиться на пункті управління з'єднання (частини), отримавши дані, розкодує радіограми про застосування противником зброї масового ураження або руйнування (аварії) на підприємствах атомної енергетики та хімічної промисловості, заносить їх до журналу обліку. Після оброблення два екземпляри кожної радіограми використовуються для прогнозування наслідків ядерного і хімічного ударів, а третій – для негайної інформації штабу, відділів і служб технічними засобами зв'язку (гучномовний, телефонний, радіозв'язок) про ядерні вибухи та райони застосування хімічної та біологічної зброї. Оперативний склад розрахунково-аналітичного групи, на підставі інформації, що надійшла, прогнозує зони (райони, ділянки) РХБ зараження, повітряну радіаційну обстановку, розраховує втрати в осередках ураження, отримані особовим складом дози опромінення та радіаційні втрати; проводить розрахунки, необхідні для оцінювання РХБ обстановки, і готує вихідні дані для рішення завдань за оцінюванням РХБ обстановки на електронно-обчислювальних машинах. Висновки розрахунків записуються до відповідних формалізованих бланків та доповідаються начальнику розрахунково-аналітичної станції.

Паралельно з цим, відповідно до отримання і оброблення даних, кодуються та передаються радіограми для інформації вищого штабу військ і сусідів, а також із розрахунково-аналітичними станціями (групами), які взаємодіють, збільшуються у встановленій кількості екземплярів кальки (плівки) з даними РХБ обстановки, що видаються у відділі (відділення) штабу, і ведеться звітна карта.

На підставі рішення командира розрахунково-аналітична група може ставити додаткові завдання щодо проведення розрахунків із метою визначення можливого впливу радіаційної та хімічної обстановки на боєздатність військ під час різних варіантів їх дій.

Важливим моментом у роботі РАГ є швидке збирання даних про фактичну радіаційну та хімічну обстановку. У міру надходження й оброблення даних наземної та повітряної РХБ розвідки оперативний склад РАГ здійснює їх узагальнення та оброблення (виявляє межі та ізолінії зон зараження, можливі дози опромінення й радіаційні втрати військ в умовах обстановки, що виникла,

і відпрацьовує свої пропозиції щодо доцільних дій), доповідає начальнику групи і видає кальки (плівки) з фактичною обстановкою в штаб, відділи і служби; веде звітну карту радіаційної та хімічної обстановки.

Порядок (черговість, періодичність) видавання інформації про радіаційну та хімічну обстановку визначає начальник служби РХБ захисту.

РАГ готує та подає:

– у відділи (відділення) штабу (оперативний, зв'язку, розвідувальний, інженерний, тил): дані про параметри ядерних вибухів і райони застосування хімічної та біологічної зброї, про факти руйнувань (аварій) на підприємствах атомної енергетики і хімічної промисловості; кальки (плівки) із прогнозованою і фактичною РХБ обстановкою; бланки з узагальненими висновками розрахунків;

– у вищу розрахунково-аналітичну станцію (штаб): дані про параметри ядерних вибухів, районів застосування хімічної та біологічної зброї, про факти руйнувань (аварій) на підприємствах атомної енергетики та хімічної промисловості; дані про фактичну погоду і середній вітер; координати точок (ізолінії зон) радіоактивного зараження та потужності доз випромінювання в них; межі районів (ділянок) хімічного й біологічного зараження та розподіл небезпечних концентрацій отруйних речовин за даними розвідки.

Штаби підпорядкованих військ і сусіди інформуються про ті ядерні вибухи й райони застосування хімічної і біологічної зброї та факти руйнувань (аварій), що впливатимуть на бойові дії їх частин.

Дані у відділи свого штабу готуються у вигляді довідок про масштаби та наслідки застосування зброї масового ураження за встановленими формами. Інформація про застосування противником зброї масового ураження та виявлення зараження доводиться до них негайно.

У розрахунково-аналітичні станції (групи) вищого штабу, сусідів і підлеглим дані подаються у вигляді повідомлень. Повідомлення про початок застосування зброї масового ураження передаються штатними та виділеними каналами зв'язку в реальному масштабі часу.

Первинні дані РХБ розвідки від підрозділів і частин передаються безупинно.

Повідомлення передаються після доповіді своєму командуванню не рідше, ніж через 1 год у тактичній ланці та 3 год – в оперативній.

Про висновки прогнозування начальник розрахунково-аналітичної групи доповідає начальникові служби РХБ захисту або його помічникові. В доповіді повинні відображатися:

- кількість і види ядерних вибухів, їх потужність, кількість районів застосування хімічної та біологічної зброї, тип отруйних речовин;
- з'єднання і частини, які зазнали ядерних і хімічних ударів;
- можливі втрати військ в осередках ураження;

– сумарні площі зон радіоактивного та хімічного зараження; з'єднання та частини, що зазнали впливу радіоактивного та хімічного зараження, можливі площі зон пожеж;

– можливі дози опромінення та радіаційні втрати особового складу з різними варіантами дій військ у зонах радіоактивного зараження;

– райони та напрямки з найбільшими і найменшими потужностями доз випромінювання, можливі шляхи подолання або обходу військами зон радіоактивного зараження, час початку подолання та допустима тривалість перебування військ у зонах зараження;

– з'єднання та частини, що потребують проведення повної спеціальної обробки, можливий обсяг спеціальної обробки.

Разом із доповіддю начальник розрахунково-аналітичної групи подає карту із зонами РХБ зараження та узагальнені висновки розрахунків щодо прогнозування обстановки.

Начальник розрахунково-аналітичної групи у міру надходження та оброблення даних наземної та повітряної РХБ розвідки доповідає начальникові служби РХБ захисту про стан фактичної РХБ обстановки (межі зон зараження, можливі дози випромінювання та радіаційні втрати військ в умовах сформованої обстановки) і свої пропозиції, доцільність дій військ.

Вся інформація, що надходить і видається розрахунково-аналітичною групою, заноситься до відповідних журналів.

У розрахунково-аналітичній групі ведуться журнали засічки ядерних вибухів, РХБ спостереження (розвідки), обліку боєздатності з'єднань, частин за радіаційним показником, обліком метеообстановки в приземному шарі повітря, обліком середнього вітру.

Крім того, в розрахунково-аналітичній групі ведуться робоча та звітна карти РХБ обстановки.

На робочих картах наносяться дані РХБ обстановки, ведуться розрахунки втрат в осередках ураження, прогноуються зони зараження, пожеж і руйнувань. Дані фактичної радіаційної обстановки, як правило, наносяться на окрему карту.

Звітна карта призначається для забезпечення інформацією різних посадових осіб відділів (відділень) штабу про ядерні вибухи, прогнозовану та фактичну РХБ обстановку в смузі дій військ. Вона ведеться в процесі роботи паралельно зі збиранням і узагальненням даних обстановки та є звітним документом розрахунково-аналітичної групи.

3. ДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ РАДІАЦІЙНОГО, ХІМІЧНОГО, БІОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ

Ліквідація РХБ зараження під час аварій (руйнувань) на РХНО, застосуванні противником ЗМУ організовується та здійснюється з метою відновлення боєздатності військ (сил) та нормалізації РХБ обстановки в заражених районах. Ліквідація РХБ зараження здійснюється шляхом проведення спеціальної обробки військ (сил), а також дегазації, дезактивації, дезінфекції ділянок місцевості, доріг, фортифікаційних споруд, а також пилепридушення на них.

Штабами військ (сил) організовується спеціальна обробка, що полягає в дегазації, дезактивації, дезінфекції ОВТ, засобів індивідуального захисту та інших матеріальних засобів. Спеціальна обробка виконується силами та засобами самих військ, військовими частинами та підрозділами військ РХБ захисту. Залежно від обстановки, наявності часу та засобів спеціальної обробки вона виконується частково або в повному обсязі.

Часткова спеціальна обробка здійснюється особовим складом без припинення виконання бойових завдань за вказівкою командирів військових частин (підрозділів): у випадку зараження отруйними речовинами – негайно; у випадку зараження радіоактивними речовинами – за першої можливості, але якнайшвидше після зараження.

Повна спеціальна обробка передбачає у повному обсязі дегазацію, дезактивацію, дезінфекцію ОВТ, засобів індивідуального захисту, обмундирування та інших матеріальних засобів. Повна спеціальна обробка виконується з дозволу старшого командира (начальника) силами та засобами самих військ, а також військовими частинами (підрозділами) військ РХБ захисту, як правило, після виконання бойових завдань у районах зайнятих військами (на маршрутах висування) або після виходу військ із бою у незаражені райони.

З'єднання (військові частини), що ведуть бойові дії у першому ешелоні, спеціальну обробку виконують у своїх бойових порядках військ (сил), решта – у районах спеціальної обробки (додаток 4) (на пунктах спеціальної обробки).

Штаб спільно з начальником служби РХБ захисту з урахуванням конкретних умов обстановки визначає: райони спеціальної обробки та війська (сили), що будуть оброблятися; обсяг спеціальної обробки, необхідні сили та засоби для її проведення; терміни та послідовність обробки у кожному районі; порядок охорони, оборони, маскування, комендантської служби й регулювання руху військ.

Підрозділи РХБ захисту призначені для виконання завдань щодо повної спеціальної обробки ОВТ, матеріальних засобів, дегазації (дезінфекції) заражених ділянок доріг (колонних шляхів), переправ, мостів, проходів у хімічних загородженнях, окремих ділянок місцевості на позиціях, аеродромах, пунктах управління та в інших районах розташування військ і об'єктів тилу. Крім того, підрозділи РХБ захисту виконують завдання із транспортування

(підвезення) дегазаційних, дезінфекційних і дезактивувальних розчинів та їх рідких компонентів, спорядження дегазаційних комплектів і приладів, здійснення радіаційного та хімічного контролю зараження особового складу, ОВТ і матеріальних засобів.

За досвідом проведення антитерористичної операції на території Донецької, Луганської областей підрозділи РХБ захисту залучалися для підвезення технічної води до базових таборів, районів розміщення частин (підрозділів) ЗСУ.

Для повної спеціальної обробки військ підрозділи РХБ захисту розгортаються в призначених районах із ходу або завчасно.

Розгортання з ходу здійснюється в тих випадках, коли підрозділи РХБ захисту отримують завдання на оброблення військ, що вже прибули (перебувають) до районів спеціальної обробки.

У випадку завчасного розгортання підрозділи РХБ захисту обладнують пункти спеціальної обробки в районі спеціальної обробки і приймають частини (підрозділи), що зазнали зараження.

Райони спеціальної обробки призначаються по можливості на незараженій місцевості на маршрутах висування військ після виходу із зони зараження і мають у своєму складі райони очікування та збору підрозділів, що обробляються, один або декілька пунктів спеціальної обробки. В районі очікування організовується взаємодія між підрозділами, що потребують обробки, та підрозділами РХБ захисту. Віддалення районів очікування та збору від пунктів спеціальної обробки залежно від умов обстановки може складати 3-5 км.

На пункті спеціальної обробки розгортаються та обладнуються: контрольно-розподільний пост; майданчики обробки ОВТ; майданчик обробки стрілецької зброї; майданчик обробки засобів індивідуального захисту; майданчик санітарної обробки; майданчик заміни зараженого обмундирування; майданчик повторної обробки; командно-спостережний пункт командира підрозділу РХБ захисту. В місцях розгортання майданчиків за наявності часу обладнуються місця укриття для особового складу та окопи для відбиття нападу наземного противника. Кількість майданчиків обробки визначається складом підрозділу РХБ захисту та наявності у нього відповідних засобів спеціальної обробки.

Після закінчення спеціальної обробки військ у підрозділах РХБ захисту організуються обробка своєї техніки і майна, знезаражування або позначення заражених ділянок місцевості в районах обробки, після чого підрозділ зосереджується в призначеному районі, де проводиться технічне обслуговування машин і приладів, вживають заходів для відновлення витрачених матеріальних засобів.

Завдання із дегазації (дезінфекції) заражених ділянок місцевості, доріг і об'єктів, а також проходів у хімічних загородах підрозділи РХБ захисту виконують, шикуючись в колону, уступом вправо (вліво). Вибір того чи іншого шиккування визначається характером місцевості, об'єкта, напрямком вітру та обсягом покладеного завдання.

Під час шиккування в колону авторозливні станції рухаються одна за одною на дистанції 30–50 м, послідовно здійснюючи дегазацію (дезінфекцію) дороги (колонного шляху). Кожній машині може призначатися самостійна ділянка дороги, дегазацію (дезінфекцію), яку вона розпочинає одночасно з початком роботи інших машин.

Під час шиккування уступом вправо або уступом уліво авторозливні станції рухаються на дистанції 30–50 м із інтервалами, що забезпечують перекриття смуг, які ними дегазуються (дезінфікуються). Дегазація (дезінфекція) здійснюється одночасно всіма машинами. Для забезпечення необхідної норми витрати дегазуючих (дезінфікуючих) розчинів, що може здійснюватися декілька заїздів.

Продегазовані (продезінфіковані) та позначені проходи, ділянки доріг, місцевості, об'єкти здаються актом представнику комендантської служби.

Під час дегазації (дезінфекції) вночі необхідно уникати складних маневрів, розворотів і повторних заїздів машин. Дистанції між машинами призначаються з таким розрахунком, щоб кожен водій бачив машину, що рухається попереду. Маршрути руху, передня та тильна межі ділянок місцевості, що були продегазовані (продезінфіковані), і проходи в них позначаються знаками, що помітні в темну пору доби.

Завдання щодо підвезення дегазуючих (дезінфікуючих) речовин і розчинів підрозділи РХБ захисту виконують, як правило, своїми силами.

3.1. Дії відділення РХБ захисту

Відділення РХБ захисту виконує завдання щодо повної спеціальної обробки ОВТ підрозділів. Відділення, крім того, може готувати та підвозити розчини для спеціальної обробки і споряджати ними дегазаційні комплекти та прилади.

Під час проведення спеціальної обробки відділення діє, як правило, в складі взводу.

Дії відділення РХБ захисту передбачають: приготування розчинів спеціальної обробки; висування в район виконання завдання; розгортання і підготовку машин до роботи; інструктаж екіпажів (обслуг) об'єктів, що обробляються; дегазацію, дезактивацію, дезінфекцію ОВТ; повної спеціальної обробки машин (комплектів) після виконання завдання, їх згортання і висування до пункту збору взводу.

Отримавши завдання на спеціальну обробку, командир відділення уточнює з командиром підрозділу, який обробляється, кількість і розташування заражених об'єктів, черговість і порядок їх оброблення, порядок висування авторозливних станцій до заражених об'єктів і видає бойовий наказ відділенню.

У бойовому наказі командир відділення, ставлячи завдання, вказує: об'єкти, що підлягають обробленню, і чим вони заражені; спосіб і послідовність їх обробки; місце розгортання дегазаційних машин; порядок забезпечення

розчинами й речовинами для спеціальної обробки, паливом і водою; місце розгортання майданчиків дегазації засобів індивідуального захисту; час початку та закінчення обробки.

У випадку розгортання з ходу обслуги дегазаційних машин висуваються до заражених об'єктів і розгортають машини. Спеціальну обробку ОВТ здійснюють екіпажі та обслуги підрозділів, що обробляються, під керівництвом хіміків-дегазаторів обслуг дегазаційних машин. Після оброблення однієї групи об'єктів командир відділення подає команду (сигнал) на переміщення дегазаційних машин до наступної групи.

Під час спеціальної обробки командири відділень контролюють порядок його проведення, дотримання вимог безпеки й організують забезпечення обслуг рецептурами (розчинами), речовинами для спеціальної обробки, паливом і водою.

У випадку завчасного розгортання командир відділення уточнює місця розгортання дегазаційних машин, ставить завдання обслузі, організовує розгортання станцій, їх маскування й обладнання робочих місць. Перед початком оброблення особовий склад підрозділів, що обробляються, інструктується про порядок обробки і заходи безпеки під час її проведення.

На майданчику дегазації засобів індивідуального захисту командир відділення організовує розгортання дегазаційних машин і обладнання робочих місць для них. Після прибуття особового складу на оброблення командир відділення визначає йому місця та порядок дегазації засобів індивідуального захисту й особистої зброї та контролює її повноту.

Спорядження дегазаційних комплектів і приладів відділення авторозливних станцій проводить у місцях їх зосередження або безпосередньо в підрозділах родів військ і спеціальних військ. Прибувши в район спорядження дегазаційних приладів і комплектів, обслуга за командою командира відділення (машини) розгортає станцію. Потім командир відділення (машини) уточнює завдання особовому складу та організовує спорядження дегазаційних комплектів і приладів.

Після виконання завдання командир відділення перевіряє стан особового складу, машин і майна відділення, наявність речовин і рецептур (розчинів) та доповідає про це командирові взводу.

Дегазацію, дезінфекцію місцевості відділення РХБ захисту виконує, як правило, в складі взводу. Дії відділення передбачають: приготування розчинів, заряджання ними машин; висування у вихідний пункт взводу та підготовку до дегазації (дезінфекції); дегазацію (дезінфекцію) місцевості; повну спеціальну обробку машин після виконання завдання.

Приготування розчинів (заряджання ними машин) здійснюється, як правило, на пункті заряджання роти (батальйону).

У вихідному пункті командир відділення зупиняє машини у зазначеному командиром взводу місці, віддає розпорядження про підготовку машин до

дегазації (дезінфекції), а сам прибуває до командира взводу за отриманням завдання.

Отримавши завдання, командир відділення вивчає місцевість, її вплив на дії відділення, визначає завдання особовому складу і видає бойовий наказ.

Ставлячи завдання підлеглим, командир відділення у бойовому наказі вказує: місця обслуг у шикуванні взводу; ділянки місцевості дороги (проходу), що підлягають дегазації (дезінфекції) обслугою; швидкість руху, дистанцію та інтервали між машинами, порядок їх спорядження та місце пункту заряджання; пункт збору взводу після виконання завдання.

За командою (сигналом) командира відділення обслуги переводить засоби індивідуального захисту в бойове положення, займає свої місця в складі відділення або взводу і висувається до ділянки, що підлягає дегазації (дезінфекції), де розпочинають виконання завдання.

Під час виконання завдання командир відділення спостерігає за сигналами командира взводу та за машиною, що рухається попереду, керує діями підлеглих, вимагає суворого дотримання заданої швидкості руху, дистанції та заходів безпеки.

Після виконання завдання командир відділення доповідає командирові взводу та за його вказівкою виводить відділення до пункту збору взводу, де організовує дегазацію (дезінфекцію) машин і підготовку їх до виконання наступних завдань.

Відділення РХБ захисту під час виконання завдань із підвезення розчинів діє в складі взводу. Дії відділення передбачають підготовку станції до заряджання та її заряджання, підвезення та видавання речовин і розчинів.

Командир відділення, отримавши завдання, має усвідомити завдання взводу, відділення, час готовності до його виконання, визначити завдання особовому складу та віддати бойовий наказ.

Ставлячи завдання підлеглим, командир відділення у бойовому наказі вказує: які розчини готувати і до якого часу заповнити цистерни станцій; склад військово-технічного майна; частини (підрозділи), яким необхідно доставити компоненти або готові розчини; маршрут руху; порядок шикуння колони; швидкість руху; дистанцію між машинами; термін прибуття до призначеного району.

Після прибуття до призначеного району і отримавши завдання на видавання речовин (розчинів), командир відділення керує діями підлеглих, здійснює облік виданих речовин (розчинів). Про виконання завдання командир відділення доповідає командирові взводу.

3.2. Дії відділення радіаційного, хімічного контролю

Відділення РХ контролю діє разом із підрозділами РХБ захисту. На відділення РХ контролю покладаються завдання: контроль зараження радіоактивними та отруйними речовинами особового складу, ОВТ і майна підрозділів, що прибувають на спеціальну обробку; забезпечення зв'язку командира роти РХБ захисту зі старшим начальником (командиром) і з підпорядкованими взводами; ведення РХБ спостереження в районі розташування (дій) роти і РХБ розвідка на маршруті її висування.

На пункті спеціальної обробки відділення розгортає КРП на віддаленні 0,5–1 км від майданчиків обробки, який здійснює контроль зараження, розподіл особового складу, ОВТ за майданчиками, регулює прибуття підрозділів на спеціальну обробку. Розгортання поста здійснюється з урахуванням маскувальних властивостей місцевості та зручних шляхів під'їзду із району очікування, на яких не виникає значного пилеутворення. Для розгортання КРП необхідна відкрита ділянка місцевості 200–300 м². Під час розгортання на радіоактивно зараженій місцевості необхідно вибирати ділянки з найменшим показником гамма-фону (не більше 0,035 рад/год (0,35 мЗв/год)), у районі поста обладнуються окопи для оборони, щілини та укриття для особового складу, ОВТ.

Для регулювання прибуття заражених підрозділів із району очікування, на КРП виділяється представник частини (підрозділу), що прибула для спеціальної обробки, із засобами зв'язку. Відділення забезпечує зв'язок командира роти РХБ захисту зі старшим командиром (начальником) і підпорядкованими підрозділами.

Отримавши завдання, командир відділення визначає: обсяг робіт щодо контролю зараження та порядок розподілу; порядок, місце, терміни розгортання КРП; порядок зв'язку з командиром роти та майданчиками спеціальної обробки.

Командир відділення РХ контролю в бойовому наказі вказує: склад і місце КРП; місця, об'єкти та порядок контролю зараження; порядок розгортання комутатора; напрямки прокладання ліній зв'язку; кількість і місця телефонних точок; порядок і режим роботи радіостанції; час готовності зв'язку.

Під час розгортання КРП і засобів зв'язку командир відділення керує діями підлеглих, забезпечує їх матеріальними засобами.

З підходом підрозділів, що висуваються на спеціальну обробку, на КРП особовий склад відділення проводить вибірковий контроль зараження безпосередньо в колоні підрозділів: у відділенні – одного-двох солдат, у взводі – одного танка, бойової машини піхоти, бронетранспортера, автомобіля або гармати.

Особовий склад, ОВТ, а також майно, заражені радіоактивними речовинами вище допустимих норм або отруйними речовинами, направляються для оброблення на відповідні майданчики. У випадку виявлення наявності

залишкового зараження після проведення спеціальної обробки техніки й особовий склад направляються на повторне оброблення.

У разі зараження радіоактивними речовинами нижче допустимих норм або за відсутності зараження отруйними речовинами особовий склад, ОВТ направляються до пункту збору.

Командир відділення знаходиться на КРП і керує діями підлеглих, періодично перевіряє роботоспроможність технічних засобів контролю зараженості, справність засобів зв'язку, підтримує зв'язок із начальником пункту спеціальної обробки, начальниками майданчиків і з представником підрозділу, що обробляється.

Після закінчення робіт командир відділення доповідає командирові роти про виконання завдання, організовує спеціальну обробку, згортання відділення і готує його до виконання наступних завдань.

3.3. Дії взводу РХБ захисту

Взвод РХБ захисту діє в складі роти, а в окремих випадках – самостійно.

Завдання на спеціальну обробку командир взводу отримує, як правило, на місцевості в районі проведення спеціальної обробки.

Отримавши та усвідомивши завдання на обробку з ходу, командир взводу уточнює з командиром підрозділу, який обробляється, розташування зараженого озброєння, техніки, порядок їх обробки, місця розгортання дегазаційних машин і маршрути їх переміщення, порядок маскуванню робочих місць, після чого приймає рішення і віддає бойовий наказ.

Ставлячи завдання відділенням, командир взводу в бойовому наказі вказує: об'єкти, що підлягають обробці, і чим вони заражені, спосіб і послідовність їх оброблення; місця розгортання дегазаційних машин і маршрути їх переміщення, порядок забезпечення речовинами, паливом і водою; місце розгортання майданчиків дегазації засобів індивідуального захисту; час початку і закінчення оброблення; пункт збору після виконання завдання.

У випадку завчасного розгортання взводу в районі спеціальної обробки командир взводу вказує місця розгортання дегазаційних машин (майданчиків), уточнює шляхи руху підрозділів, що обробляються, до місць обробки та в райони збору.

Ставлячи завдання відділенням, у бойовому наказі командир взводу додатково вказує: де, до якого часу та які робочі місця та майданчики розгорнути; кількість озброєння, техніки, що підлягають обробці, вид зараження; порядок проведення обробки та забезпечення речовинами (розчинами), паливом і водою; час початку і закінчення обробки; пункт збору взводу після виконання завдання.

Ставлячи бойове завдання, командир взводу дає вказівки на обладнання робочих місць (майданчиків), маскуванню дегазаційних машин, керує роботою

відділень, зустрічає підрозділи, що прибули для обробки і розподіляє їх озброєння, техніку по робочих місцях.

Під час обробки командир взводу організовує своєчасне поповнення відділень усіма матеріально-технічними засобами; стежить за правильністю та повнотою проведення обробки та дотриманням вимог безпеки.

Після виконання обробки командир взводу доповідає командирові роти про виконання завдання, організовує спеціальну обробку машин і майна взводу, засипання канав, збірних колодязів і позначення заражених місць.

Під час дегазації (дезінфекції) місцевості взводу призначається ділянка місцевості, дороги або кілька проходів.

Отримавши завдання на дегазацію (дезінфекцію) місцевості, командир взводу усвідомлює його, оцінює обстановку, приймає рішення, виводить взвод у вихідний пункт, організовує укриття, маскування машин і безпосередню охорону. Потім він проводить рекогносцирування, під час якого вивчає шляхи під'їзду до зараженої ділянки, їх прохідність для машин, визначає порядок побудови взводу для виконання завдання, визначає пункт збору взводу, видає бойовий наказ.

Ставлячи завдання відділенням, командир взводу в бойовому наказі вказує: заражені ділянки місцевості, дороги, проходи для дегазації (дезінфекції) кожному відділенню; вид зараження та норму витрати рецептур (розчинів); місця відділень у строю взводу; швидкість руху машин і дистанцію між ними, порядок їх спорядження та місце пункту заряджання; терміни виконання завдання; порядок позначення оброблених ділянок місцевості, доріг, проходів; пункт збору взводу після виконання завдання.

За сигналом командира роти або у встановлений час взвод розпочинає дегазацію (дезінфекцію). Під час виконання завдання командир взводу керує відділеннями і контролює їх роботу.

Після закінчення дегазації (дезінфекції) командир організовує позначення оброблених ділянок місцевості, доріг, проходів, виводить взвод на пункт збору, приймає доповіді командирів відділень, доповідає командирові роти про виконання завдання і надає донесення (схему) оброблених ділянок, організовує дегазацію (дезінфекцію) машин та висувається зі взводом на пункт збору роти.

Під час виконання завдання взводом самостійно командир взводу, крім того, здає продегазовану (продезінфіковану) ділянку і надає донесення (схему) командирові (начальникові), який поставив завдання, де зазначає: орієнтири, оброблені ділянки місцевості, доріг, проходи та способи їх позначення, час закінчення дегазації (дезінфекції).

Взвод РХБ захисту, призначений до складу загону забезпечення руху, виконує завдання щодо дегазації (дезінфекції) ділянки дороги (колонного шляху) на маршруті дій загону. Потрапивши на заражену ділянку дороги, взвод за вказівкою командира загону висувається до межі зараженої ділянки. Командир взводу ставить завдання командирам відділень на дегазацію (дезінфекцію)

ділянки дороги (колонного шляху), керує їх діями. Про виконання завдання доповідає командирові загону.

Взвод РХБ захисту, виділений у розпорядження коменданта переправи, розташовується в зазначеному йому місці в готовності до дегазації (дезінфекції) переправи. Командир взводу вивчає район переправи і визначає можливу побудову взводу під час виконання завдання.

Після закінчення дегазації (дезінфекції) командир взводу доповідає комендантові переправи про виконання завдання, організовує спорядження машин і готує взвод до виконання наступного завдання.

Під час виконання завдань щодо підвезення рідких компонентів або готових розчинів і речовин, ставлячи завдання відділенням, командир взводу в бойовому наказі зазначає: які речовини або готові розчини, де і до якого часу отримати, куди і до якого терміну доставити, кому видати; маршрут руху, порядок побудови колони, швидкість руху та дистанцію між машинами, час початку руху.

Прибувши в зазначений район, командир взводу уточнює на місці порядок дій відділень, керує ними, приймає доповіді від командирів відділень про виконання завдання.

3.4. Дії роти РХБ захисту

Рота РХБ захисту діє в складі батальйону, може бути додана з'єднанню (частині). Під час завчасного розгортання рота розгортає пункт спеціальної обробки. Завдання на проведення спеціальної обробки командир роти отримує від командира батальйону або командира (начальника служби РХБ захисту) з'єднання, частини, яким вона додана.

Отримавши завдання, командир роти організовує свою роботу відповідно до визначеного порядку.

Отримуючи завдання, командир роти має додатково зрозуміти: які частини (підрозділи) заражені та вид зараження; обсяг обробки, місце та час її проведення; пункт і час зустрічі з представником частини (підрозділу), що оброблюється; маршрут висування роти та його довжину; порядок забезпечення роти дегазуючими, дезінфікуючими, дезактивуючими речовинами й розчинами, паливом і водою; район зосередження роти після виконання завдання і порядок підтримання зв'язку з командиром батальйону (начальником служби РХБ захисту) і командиром частини (підрозділу), що обробляється.

Усвідомивши завдання, командир роти віддає вказівки щодо підготовки до висування і виконання завдання.

Під час розгортання з ходу або в районі розташування військ у районі спеціальної обробки командир роти уточнює у командира частини (підрозділу), що потребує обробки, місця розташування зараженої техніки (підрозділів), приймає рішення, проводить рекогносцирування та віддає бойовий наказ.

У випадку завчасного розгортання в районі спеціальної обробки командир роти під час рекогносцирування встановлює межі пункту спеціальної обробки, шляхи під'їзду та виїзду, визначає місця майданчиків обробки, шляхи пересування між ними і місце КРП, визначає порядок і способи спеціальної обробки, заходи бойового забезпечення, ступінь і порядок фортифікаційного обладнання і маскування пункту та видає бойовий наказ.

Ставлячи завдання взводам, командир роти в бойовому наказі вказує:

- які підрозділи підлягають обробці та чим вони заражені; місця розгортання взводів, обладнання майданчиків обробки; кількість зараженого озброєння та техніки, порядок обробки підрозділів; забезпечення дегазуючими, дезінфікуючими та дезактивуєчими речовинами і розчинами, паливом і водою;
- місце розгортання майданчиків дегазації засобів індивідуального захисту, сили та засоби, що виділяться для забезпечення її роботи;
- місце КРП;
- порядок здійснення контролю зараження, організації зв'язку зі старшим начальником і з майданчиками обробки;
- час початку та закінчення робіт;
- район зосередження роти після виконання завдання.

Командир роти під час зустрічі з командиром підрозділу, що потребує обробки, уточнює район пункту спеціальної обробки, маршрути висування до нього, дає вказівки щодо підготовки техніки та особового складу до спеціальної обробки та організовує взаємодію.

Організуючи взаємодію підрозділів РХБ захисту з частинами (підрозділами), що потребують обробки, командир роти уточнює: місця, терміни та обсяг спеціальної обробки, порядок подавання техніки на обробку; кількість особового складу частин (підрозділів), що потребують обробки, необхідного для проведення спеціальної обробки техніки, охорони та оборони майданчиків спеціальної обробки; регулювання руху в РСО; порядок підтримання зв'язку.

Командир роти під час спеціальної обробки керує діями підрозділів, організовує забезпечення їх витратними матеріальними засобами, підтримує зв'язок із командиром частини (підрозділу), що обробляється, і командиром батальйону.

Командир роти після закінчення спеціальної обробки доповідає командирові батальйону або командирові, у розпорядження якого надійшла рота, про виконання завдання, організовує обробку роти, знезаражування або позначення заражених ділянок місцевості

Рота під час виконання завдань із дегазації (дезінфекції) місцевості діє в складі батальйону або самостійно. В окремих випадках рота може додаватися з'єднанням (частинам) родів військ, а також частинам і установам тилу.

Командир роти, отримавши завдання, повинен усвідомити: об'єкти, ділянки місцевості та доріг, райони (місця) дегазації (дезінфекції) та маршрути висування до них, обсяг дегазації (дезінфекції) і тип отруйної речовини, час початку

й закінчення дегазації (дезінфекції), пункти і час зустрічі з представниками частини (установи), в інтересах яких буде діяти рота для організації робіт, район зосередження роти після виконання завдання, порядок підтримання зв'язку зі старшим начальником. Командир роти, усвідомивши завдання, віддає попереднє бойове розпорядження про підготовку до маршу.

Командир роти під час оцінювання обстановки має вивчити: характер дій противника та його віддалення від району виконання завдання; положення, стан, забезпеченість і можливості взводів роти; захисні властивості місцевості; РХБ обстановку на маршрутах висування та в районах виконання завдань; умови погоди, пору року та час доби, а також провести розрахунок маршу.

Командир роти під час рекогносцирування уточнює: межі заражених ділянок місцевості та доріг, що підлягають дегазації (дезінфекції), завдання взводам, вихідні пункти, місце пункту заряджання, район збору роти після виконання завдання.

Командир роти, ставлячи завдання взводам, у бойовому наказі вказує: ділянки місцевості, дороги або проходи, що підлягають дегазації (дезінфекції), кожному взводу; вид зараження та норми витрати розчинів; порядок бойового порядку взводів, швидкість руху машин, дистанцію між ними, порядок їх спорядження та пункт заряджання роти; час початку та закінчення робіт; порядок позначення та здавання оброблених ділянок і проходів; район збору роти після виконання завдання.

Командир роти, закінчивши дегазацію (дезінфекцію), доповідає старшому начальникові про виконання завдання та надає повідомлення (схеми), отримані від командирів взводів. Командир роти у пункті збору, за потреби, організовує дегазацію (дезінфекцію) машин і готує роту до виконання наступного завдання.

Рота РХБ захисту, виконуючи завдання із підвезення рідких компонентів або готових дегазуючих (дезінфікуючих) розчинів, діє самостійно або в складі батальйону.

Командир роти, ставлячи завдання взводам, в бойовому наказі додатково зазначає: які розчини, де і до якого часу отримати, куди доставити, кому видати; маршрут руху, порядок строю колони, швидкість руху; дистанцію між машинами, вихідний пункт, час його проходження та прибуття в зазначений район; місце та час збору після виконання завдання.

Командир роти після завершення робіт доповідає командирові батальйону про виконання завдання та надалі діє за його вказівками.

4. ДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ ДЕГАЗАЦІЇ ОБМУНДИРУВАННЯ ТА СПОРЯДЖЕННЯ

Підрозділи дегазації обмундирування та спорядження призначені для виконання завдань із дегазації та дезінфекції обмундирування, взуття, спорядження та засобів індивідуального захисту. Для виконання цих завдань підрозділи дегазації розгортають дегазаційні пункти (далі – ДП) у районах зосередження зараженого майна (додаток 8), розташування речових складів і складів ВТМ, поблизу джерел води з урахуванням використання захисних і маскувальних властивостей місцевості.

До складу ДП входять: майданчик для розгортання спеціальних машин, склади та майданчик сортування зараженого майна, майданчики для одягання і знімання засобів індивідуального захисту, місця для відпочинку особового складу, укриття для особового складу та окопи для стрільби під час відбиття нападу противника.

ДП розділяється на “брудну” та “чисту” половини. На “брудній” половині розташовується склад зараженого майна з майданчиком для його сортування та відривається зливна яма об’ємом не менше 2 м³, на “чистій” половині обладнується місце для сушіння, розташовується склад і майданчик сортування обробленого майна, силова машина і допоміжне обладнання автодегазаційної станції, душовий намет для миття особового складу ДП. На межі між “брудною” і “чистою” половинами розташовуються дегазаційні машини автодегазаційної станції, чани бучильної установки, обладнується місце для знімання заражених засобів індивідуального захисту

“Чиста” половина ДП вибирається з навітряного боку.

Межа між “чистою” і “брудною” половинами, а також вся “брудна” половина ДП позначаються знаками огороження.

Приймання, сортування і завантаження в дегазаційні машини зараженого майна на ДП здійснюється особовим складом у захисному одязі та протигазак у бойовому положенні. Вивантаження і сортування обробленого майна, а також обслуговування машин відбувається в захисному одязі з протигазами в положенні “наготові”. Під час вивантаження майна, зараженого фосфорорганічними отруйними речовинами, особовий склад повинен мати протигазу в бойовому положенні.

Під час проведення робіт уночі передбачається: освітлення робочих місць; позначення ясно видимими знаками шляхів під’їзду, виїзду та пересування в розташуванні ДП; дотримання заходів маскувального захисту.

Під час дій у лісі та у горах ДП зазвичай розташовуються поблизу доріг. У степах і пустелях особлива увага звертається на маскувального захисту ДП і забезпечення їх водою.

Під час дій узимку передбачається: розгортання ДП поблизу доріг, в лісі або в будівлях, що не використовуються населенням і військами, обладнання на

пункті опалювальних наметів, укриттів для обігрівання у особового складу; вживання заходів проти замерзання води в машинах, установках та ємностях.

Зміна району розташування ДП відбувається після закінчення циклу дегазації та дезінфекції. За потреби зміни району розташування до закінчення циклу обробки заражене майно з камер не вивантажується, його обробка завершується в новому районі.

4.1. Дії відділення автодегазаційної станції (бучильної установки)

Відділення автодегазаційної станції (бучильної установки) діє, як правило, у складі взводу.

Командир відділення, отримавши завдання, після вивчення місцевості визначає завдання особовому складу та видає наказ, організовує розгортання автодегазаційної станції (бучильної установки), сортування зараженого майна та підготовку його до завантаження.

Командир відділення, ставлячи завдання підлеглим, в четвертому пункті наказу визначає: яке майно та в якій кількості підлягає обробці, чим воно заражене, місце розгортання автодегазаційної станції (бучильної установки), режим дегазації, дезінфекції.

Під час розгортання автодегазаційної станції (бучильної установки) відділення розвантажує і встановлює знімне обладнання і машини на зазначені місця, перевіряє роботоспроможність агрегатів, маскує робочі місця. Командир відділення після закінчення розгортання машин і виходу силової машини на режим роботи (розведення вогню в топках бучильних чанів) доповідає командирові взводу про готовність до роботи.

Командир відділення автодегазаційної станції за командою (сигналом) командира взводу організовує завантаження дегазаційних камер зараженим майном, пуск дегазаційних машин і управляє режимом обробки. Командир відділення бучильної установки організовує завантаження бучильних чанів і здійснює контроль за дегазацією (дезінфекцією).

Командир відділення під час дегазації, дезінфекції керує діями підлеглих, стежить за дотриманням режиму обробки та вимог безпеки, за витратою речовин і пального, організовує почерговий відпочинок особового складу. Після закінчення часу, передбаченого режимом дегазації, дезінфекції, командири відділень організовують розвантаження дегазаційних камер (бучильних чанів).

Вивантажене з дегазаційних камер майно переноситься на майданчик сортування, де сортується за найменуваннями, сушиться та відправляється на склад обробленого майна. Майно, вивантажене з бучильних чанів, віджимається, сортується та просушується, а потім відправляється на склад.

Після закінчення всіх робіт відділення обробляє спеціальне обладнання та машини, згортає машини автодегазаційної станції (бучильну установку), дегазує, дезінфікує місце складу, майданчики зараженого майна та шляхи його доставки.

4.2. Дії взводу дегазації обмундирування та спорядження

Взвод дегазації обмундирування та спорядження діє самостійно. Він розгортає ДП і здійснює на ньому дегазацію, дезінфекцію зараженого обмундирування, взуття, спорядження і засобів індивідуального захисту.

Командир взводу, отримавши завдання, організовує свою роботу відповідно до встановленого порядку.

Командир взводу, ставлячи завдання відділенням, в третьому пункті наказу додатково вказує: яке майно і в якій кількості необхідно обробити, чим воно заражене, місця розгортання автодегазаційної станції, бучильної установки та режим обробки, місця обладнання майданчиків сортування та складів зараженого та обробленого майна, порядок обладнання та позначення під'їзних шляхів, порядок приймання зараженого та здавання (відправлення) обробленого майна.

Командир взводу дегазації обмундирування та спорядження, розгортаючи ДП, є начальником ДП, він зобов'язаний: розгорнути ДП у призначеному місці та у встановлений час; розмітити на ДП шляхи підвезення зараженого майна та вивезення обробленого; приймати заражене майно для оброблення; організовувати роботу особового складу для забезпечення максимального завантаження спеціального обладнання; скласти графік обробки зараженого майна та роботи особового складу в засобах захисту; стежити за виконанням особовим складом вимог безпеки; вживати заходів щодо забезпечення робіт необхідними матеріалами (паливно-мастильними матеріалами, дегазуючими речовинами, водою тощо); передавати знезаражене майно на склади речової служби та служби РХБ захисту.

Командир взводу керує діями відділень щодо обладнання та маскування ДП, організовує приймання і сортування зараженого майна за видами зараження та найменуванням, розподіляє його між автодегазаційною станцією та бучильною установкою. Командир взводу, виконуючи завдання, керує діями відділень, звертаючи особливу увагу на дотримання режиму обробки та вимог безпеки, стежить за своєчасним завантаженням і розвантаженням дегазаційних камер, бучильних чанів, веде облік майна, що надійшло та оброблено.

Згорання ДП після виконання завдання відбувається за наказом старшого начальника. За командою командира взводу відділення виконують дегазацію, дезінфекцію машин, згортають спеціальні машини і бучильну установку, дегазують, дезінфікують “брудну” половину ДП, закопують зливальні ями.

5. ДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ АЕРОЗОЛЬНОГО МАСКУВАННЯ

Підрозділі аерозольного маскуванню призначені для маскуванню аерозолями військ і важливих об'єктів, а також для дезінсекції ділянок місцевості та доріг.

Маскуванню дій військ (сил) та об'єктів із застосуванням аерозолів організується та здійснюється з метою зниження ефективності наземної та повітряно-космічної розвідки противника та його засобів ураження, введення противника в оману відносно бойового порядку військ і напрямку їх дій, приховування важливих об'єктів тилу.

Аерозольне маскуванню виконується під час підготовки та у ході ведення бойових дій, як правило, у комплексі з іншими заходами введення в оману, а в деяких випадках і самостійно (додаток 9).

Основними способами застосування аерозолів є: створення об'єктових та площинних аерозольних завіс; створення аерозольних екранів; ставлення маскувальних лінійних завіс та осліплювальних аерозольних завіс.

Об'єктові аерозольні завіси створюються димовими військовими частинами (підрозділами) для маскуванню та захисту малорозмірних об'єктів типу рота (батарея) від високоточної зброї противника.

Площа об'єктової завіси має в двічі-тричі перевищувати площу району, зайнятого підрозділом типу танкової (механізованої) роти. Для маскуванню танкової (механізованої) роти доцільно створити об'єктову завісу розмірами 300–500 м по фронту та глибиною 700–900 м.

Площинні аерозольні завіси створюються для маскуванню великих об'єктів, елементи яких розташовані на невеликій відстані один від одного (аеродроми, залізничні вузли тощо). При цьому враховується: площа, що закривається аерозолем, і повинна у 1,5–2 рази перевищувати площу захищеного об'єкта, разом з об'єктом, що захищається; мають закриватися місцеві предмети, що можуть бути орієнтиром для виходу на ціль; площині закриття мають здійснюватися із розрахунку, щоб захищувальний об'єкт не знаходився у центрі аерозольної завіси.

Підрозділі аерозольного маскуванню під час маскуванню об'єктів приймають площинний порядок. При цьому призначається кілька рубежів маскуванню аерозолями (димами), що забезпечують приховання площі, яка закривається аерозолем, за переважального напрямку вітру та мінімального переміщення димових машин у разі його зміни.

Відстань між рубежами маскуванню аерозолями (димами) та інтервали між димовими машинами (генераторами) визначаються часом підльоту авіації противника та метеорологічними умовами.

Якщо розміри маскуваного об'єкта не дозволяють прикрити його аерозольною завісою повністю, то маскуються найбільш важливі елементи цього об'єкта, крім того, створюються аерозольні завіси над удаваними районами (об'єктами).

Підрозділи аерозольного маскування для маскування аерозольними завісами незначних за розмірами, але важливих об'єктів (мостів, переправ, тощо), приймають, як правило, кільцевий порядок. Сутність його полягає в тому, що навколо об'єкта окреслюється кільцевий (напівкільцевий) рубіж, а димові машини розміщуються на певній частині цього рубіжу та під час зміни напрямку вітру переміщуються по ньому, забезпечуючи створення суцільної аерозольної завіси над об'єктом.

Віддалення рубіжу маскування аерозолями (димами) від межі маскованого об'єкта визначається часом підльоту авіації противника та метеоумовами, але не має бути більше 1 км. Інтервали між димовими машинами на першому рубіжі витримуються 100–150 м, а на наступних рубіжах – до 250 м.

Димові машини під час маскування мостових переправ зазвичай розміщуються на одному напівкільцевому рубіжі (на фронті 1000–1500 м). За нестійкого напрямку вітру машини розміщуються на обох берегах водної перешкоди, у разі стійкого – вони можуть розміщуватися на одному березі. Дві-три машини варто виділяти в резерв і тримати їх біля мостової переправи для закриття її аерозолями у випадку утворення розривів у завісі. Для цієї ж мети і прискорення закриття аерозолями мостових переправ передбачається застосування димових шашок і гранат. Димові шашки встановлюються на відстані не більше 500 м від переправи. Приведення їх у дію може здійснюватися особовим складом підрозділів, в інтересах яких діє димовий підрозділ.

Під час маскування точкових об'єктів (стартові позиції ракетних військ та ін.) аерозольна завіса має перевищувати площу об'єкта не менше, ніж у 10–20 разів. Аерозольні завіси над удаваними районами (далі – УР) створюються таких же розмірів на відстані 2–3 км від дійсних.

Аерозольні екрани створюються для маскування військ (сил) у районах зосередження та на маршрутах висування. Рубіжі маскування аерозолями (димами) при цьому обираються на відкритих ділянках місцевості з найбільш вірогідного напрямку підльоту літаків противника.

Ставлення аерозольних захисних екранів може застосовуватися для маскування підрозділів від прицільних ударів авіації противника на відкритих ділянках маршрутів висування. Крім того, для введення противника в оману аерозольні захисні екрани створюються і на удаваних маршрутах руху.

Підрозділи аерозольного маскування для виконання поставлених завдань висуваються на визначені ділянки маршрутів, обладнують рубіжі маскування аерозолями (димами) та виконують ставлення аерозольних екранів у визначений час або за встановленим сигналом. Якщо напрямок вітру співпадає з напрямком маршруту висування, то рубіжі маскування аерозолями (димами) доцільно розміщати з обох боків від маршрутів на віддаленні до 500 м від них. Аерозольне маскування здійснюється в основному з нерухомих рубіжів. За інших напрямків вітру аерозольне маскування необхідно здійснювати в русі.

Маскування бойових дій військ від наземного спостереження противником під час їх розгортання у бойовий порядок та протидія його протитанковим ракетним комплексам силами підрозділів аерозольного маскування здійснюється ставленням маскувальних лінійних аерозольних завіс.

Маскувальні лінійні (фронтальні, флангові – відносно маскувальних підрозділів) завіси створюються підрозділами аерозольного маскування за допомогою димових машин (генераторів).

Під час ставлення фронтальних і флангових лінійних аерозольних завіс димові машини розташовуються, як правило, у лінію на інтервалах, що забезпечують створення суцільної непроглядної аерозольної завіси. Інтервали між димовими машинами встановлюються: за фронтального (відносно рубежу маскування аерозолями (димами)) вітру – 200–250 м; косоного – 300–350 м; флангового – 500-1000 м.

Рубіж маскування аерозолями (димами) готується за командно-спостережними або передовими спостережними пунктами артилерії. Віддалення цього рубежу від противника визначається умовами місцевості та можливостями противника щодо застосування наземних високоточних засобів ураження.

Використовуючи результати дій частин (підрозділів), що перебувають у безпосередньому зіткненні з противником, захисні та маскувальні властивості місцевості підрозділи аерозольного маскування займають визначені рубежі та за сигналами починають аерозольне маскування. Ставлення аерозольної завіси у більшості випадків починається під час досягнення наступальними частинами (підрозділами) рубежу розгортання в ротні колони з метою позбавити противника можливості вести спостереження та прицільний вогонь високоточними боєприпасами в період висунення їх до рубежу переходу в атаку.

Ефективність дій підрозділів аерозольного маскування щодо маскування військ і об'єктів досягається:

- своєчасним закриттям аерозольною завісою маскувального об'єкта за будь-якого напрямку вітру;
- маскуванням аерозолями як дійсних, так і удаваних об'єктів;
- розташуванням димових засобів на рубежах таким чином, щоб маскувальний об'єкт розташовувався поза центром аерозольної завіси;
- створенням і своєчасним використанням резерву сил і засобів для закриття можливих розривів в аерозольній завісі;
- організацією стійкого управління підрозділами, що здійснюють аерозольне маскування.

Під час дезінсекції місцевості підрозділам аерозольного маскування призначаються райони, а в них – рубежі дезінсекції.

Під час дезінсекції з місця рубіж дезінсекції розбивається на позиції, з яких підрозділи аерозольного маскування виконують димопуск. Під час дезінсекції в русі підрозділи аерозольного маскування пересуваються наміченим рубежем і виконують димопуск.

Під час дезінсекції ділянки дороги машини рухаються обома узбіччями дороги, обробляючи все полотно й узбіччя. Після виконання завдання проводиться контроль повноти дезінсекції. За потреби дезінсекція повторюється із застосуванням більш концентрованих інсектицидних розчинів.

Підрозділи аерозольного маскування під час виконання завдань здійснюють тісну взаємодію з частинами ППО, інженерними та РЕБ, а також з іншими родами військ, в інтересах яких буде проводитися аерозольне маскування.

В окремих випадках підрозділи аерозольного маскування можуть додаватися з'єднанню (частині), що діє на важливому самостійному напрямку.

Взаємодія досягається встановленням сигналів управління аерозольним маскуванням і узгодженням розташування димових засобів із розміщенням засобів протиповітряної оборони, інженерного маскування та РЕБ. При цьому підтримується стійкий зв'язок командира підрозділу аерозольного маскування з командиром з'єднання (частини) або начальником об'єкта, в інтересах якого виконується маскування, і з командиром зенітно-ракетної (зенітної, артилерійської) частини (підрозділу), що прикриває об'єкт.

Управління підрозділами аерозольного маскування під час виконання завдання відбувається по радіо, дротовими засобами зв'язку, а також зоровими (світловими), звуковими сигналами і прапорцями.

Сигнали щодо початку та припинення аерозольного маскування подаються: під час маскуванню об'єкта від повітряного противника – на підставі інформації, що надходить мережею оповіщення ППО; під час маскуванню дій військ від наземного противника – за вказівкою командира (начальника служби РХБ захисту) з'єднання (частини), якому додається підрозділ аерозольного маскуванню.

Командир підрозділу аерозольного маскуванню контролює загальну обстановку, керує аерозольним маскуванням, підтримує тісний зв'язок із начальником маскувального об'єкта та командиром частини (підрозділу) ППО.

У випадку різкої зміни метеорологічних умов або бойової обстановки, що змушує до припинення аерозольного маскуванню раніше призначеного терміну, командир підрозділу аерозольного маскуванню після узгодження зі старшим командиром і начальником маскувального об'єкта дає розпорядження про повне або часткове припинення аерозольного маскуванню.

Фортифікаційне обладнання рубежів маскуванню аерозолями (димами) полягає в обладнанні укриттів для особового складу, димових машин, окопів для командно-спостережних пунктів, у підготовці під'їзних шляхів до рубежів маскуванню аерозолями (димами). Для зміни рубежів маскуванню аерозолями (димами) за можливої зміни напрямку вітру заздалегідь підготовлюються шляхи маневру підрозділів аерозольного маскуванню. Рубежі маскуванню аерозолями (димами) обладнуються, як правило, з прибуттям на них підрозділів аерозольного маскуванню, а в деяких випадках завчасно. Для заміни димових машин, що вийшли з ладу, та закриття можливих розривів в аерозольній завісі

в ротах аерозольного маскування і батальйоні виділяється резерв димових засобів. До кожної димової машини створюється резерв шашок на випадок короткочасного виходу її з ладу.

5.1. Дії обслуги аерозольного маскування

Обслуга аерозольного маскування під час виконання завдань щодо маскування аерозолями та дезінсекції ділянок місцевості та доріг діє у складі взводу.

Дії обслуги включають: підготовку димової машини до спорядження димовою сумішшю (інсектицидним розчином); висування на вихідний пункт і рубіж маскування аерозолями (дезінсекції); ставлення аерозольної завіси (димопуску); рух на пункт збору після виконання завдання.

Отримавши та усвідомивши завдання, командир обслуги видає бойовий наказ водію. Під час ставлення завдання командир обслуги вказує: об'єкт, що підлягає маскуванню; порядок, спосіб і режим ставлення аерозольної завіси; ділянку місцевості (дороги), що підлягає дезінсекції, рубежі та порядок дезінсекції; місце машини в строю взводу та на рубежі маскування аерозолями (дезінсекції); швидкість (якщо аерозольне маскування здійснюється в русі) та напрямком руху. Під час дезінсекції обслуга одягає засоби індивідуального захисту.

Під час ставлення аерозольної завіси (димопуску) з місця за командою (сигналом) командира взводу щодо початку ставлення аерозольної завіси (димопуску) командир обслуги наказує водієві запустити двигун, приводить в дію димову апаратуру та забезпечує заданий режим ставлення аерозольної завіси (димопуску). Після досягнення заданого режиму ставлення аерозольної завіси (димопуску) командир обслуги спостерігає за поширенням аерозолу (диму) та сигналами командира взводу, а також за роботою вузлів та агрегатів машини. У випадку виходу командира обслуги з кабіни, спостереження за приладами та забезпечення заданого режиму ставлення аерозольної завіси (димопуску) здійснює водій.

У разі ставлення аерозольної завіси (димопуску) в русі за командою (сигналом) командира взводу щодо початку ставлення аерозольної завіси (димопуску) командир обслуги приводить в дію димову апаратуру та забезпечує заданий режим ставлення аерозольної завіси (димопуску), відповідно до швидкості руху, сигналів командира взводу та підтримує з ним постійний зв'язок.

Ставлячи аерозольну завісу в русі, димові машини рухаються зі швидкістю 8–20 км/год (ТДА-М), 8–30 км/год (ТДА-2М), 10–40 км/год (ТДА-2К). У процесі виконання завдання машини можуть зупинитися на визначених рубежах і нетривалий час ставлять аерозольну завісу з місця. Час ставлення аерозольної завіси визначається обстановкою і визначається командиром, який здійснює аерозольне маскування.

Після виконання завдання щодо ставлення аерозольної завіси (димопуску) обслуга переводить машину у вихідне положення та висувається на пункт збору взводу, де командир обслуги доповідає командирові взводу про виконання завдання.

5.2. Дії взводу аерозольного маскування

Взвод аерозольного маскування діє, як правило, у складі роти. Отримавши та усвідомивши завдання, оцінивши обстановку і прийнявши рішення, командир взводу виводить підрозділ у вихідний пункт, ставить машини в укритому місці, організовує їх маскуванню та безпосередню охорону. Потім він вивчає місцевість в районі виконання завдання, визначає маршрут висування машин на рубіж маскуванню аерозолями (дезінсекції) та місця їх розташування на рубежі, визначає порядок фортифікаційного обладнання під час аерозольного маскуванню (дезінсекції) з місця або уточнює маршрути під час аерозольного маскуванню (дезінсекції) в русі, визначає пункт збору взводу, віддає наказ, організовує взаємодію та забезпечення дій обслуг.

Командир взводу, ставлячи завдання командирам обслуг, в бойовому наказі вказує: порядок висування на рубіж маскуванню аерозолями (дезінсекції); місця димових машин у строю взводу та на рубежі маскуванню аерозолями (дезінсекції); напрямок і швидкість руху машин під час ставлення аерозольної завіси (димопуску) в русі; порядок ставлення аерозольної завіси (димопуску); місце пункту збору роти.

За сигналом командира роти або у встановлений час командир взводу виводить взвод із вихідного пункту на рубіж маскуванню аерозолями (дезінсекції) та приводить димові машини в положення “бойова готовність” (вихід машин на “режим”). Для спостереження за сигналами командира роти виставляється спостерігач.

У призначений час або за командою (сигналом) взвод розпочинає аерозольне маскуванню (дезінсекцію). В ході виконання завдання командир взводу управляє діями обслуг і підтримує зв'язок із командиром роти.

Після виконання завдання взвод зосереджується на пункті збору, потім висувається в район розташування (пункту збору) роти, де командир взводу доповідає командирі роти про виконання бойового завдання та стан взводу.

Командир взводу, організовуючи дії взводу, має звертати особливу увагу на дотримання вимог безпеки. З цією метою місця розміщення димових машин на рубежі маскуванню аерозолями вибираються осторонь від доріг і можливих маршрутів руху ОБТ.

Під час аерозольного маскуванню командир взводу слідкує за дотриманням протипожежних заходів, правильною експлуатацією димових машин і справним їх станом. У випадку виникнення пожежі ставлення аерозольної завіси негайно припиняється, вживаються заходи до її гасіння. Ставлячи аерозольну завісу

з місць, на яких знаходяться легкозаймисті матеріали (хмиз, суха трава, сіно тощо), очищується смуга позаду димової машини шириною не менше 15 м.

5.3. Дії роти аерозольного маскування

Рота аерозольного маскування під час виконання завдань із маскування аерозолями військ та об'єктів, дезінсекції ділянок місцевості та доріг діє в складі батальйону або самостійно.

Діючи самостійно, рота встановлює зв'язок із частинами (підрозділами), органами місцевої влади, в районах розташування яких має проводити аерозольне маскування (дезінсекцію).

Командир роти, отримавши попереднє бойове розпорядження та оцінивши обстановку, визначає спосіб дій щодо маскування аерозолями та розподілом сил і засобів для виконання завдання, віддає підрозділам попереднє бойове розпорядження та керує діями роти.

Командир роти, усвідомивши завдання, має зрозуміти: завдання роти (об'єкт маскування, дезінсекції); рубежі маскування аерозолями (дезінсекції) та режим ставлення аерозольної завіси (димопуску); час готовності; сигнали управління; порядок підтримання зв'язку з командиром батальйону, а під час самостійних дій – і з командиром частини (підрозділу), в інтересах якої діє рота; порядок забезпечення димовою сумішшю.

Командир роти, оцінивши обстановку, додатково має вивчити: можливий час підльоту авіації противника; стан і можливості підрозділів роти; завдання інших підрозділів, що беруть участь у комплексній протидії ВТЗ противника; вплив метеорологічних умов на формування аерозольної завіси та виконання завдання в цілому, а також прогноз погоди в районі виконання завдання.

Командир роти, під час рекогносцирування, вивчає: місцевість, напрямок і швидкість вітру; намічає рубежі маскування аерозолями (дезінсекції), порядок виходу на них і визначає завдання взводам; визначає місце командно-спостережного пункту та резерву, пункту спорядження димових машин і пункту збору після виконання завдання; уточнює порядок керування аерозольним маскуванням, вибирає вид інсектициду та визначає норми його витрати.

Організовуючи матеріально-технічне забезпечення, особлива увага командира роти звертається на підвезення димової суміші та спорядження машин (генераторів) димовою сумішшю під час підготовки й у ході виконання завдання.

Командир роти, ставлячи завдання взводам, вказує: характер маскувального об'єкта; основні та запасні рубежі маскування аерозолями (напрямку руху), а під час виконання завдання з дезінсекції – район і рубежі дезінсекції; вид інсектициду і норми його витрати; вихідні пункти та час виходу до них; порядок висунування та заняття рубежів маскування аерозолями (дезінсекції); режим ставлення аерозольних завіс (димопуску); місце командно-спостережного пункту

роти та організацію управління аерозольним маскуванням (дезінсекцією); місце збору після виконання завдання.

Після розгортання роти на рубежі маскування аерозолями (дезінсекції) перевіряються готовність машин методом “холодного запуску”, проходження сигналів управління аж до командирів обслуг, вихід димових машин на робочий режим. Початок ставлення аерозольної завіси (димопуску) здійснюється за командою (сигналом) або у встановлений час.

Командир роти стежить за формуванням і поширенням аерозольної завіси, контролює закриття маскувального об'єкта або окремих його елементів, за потребою використовує резерв або змінює місця розташування димових машин (переводить їх на новий рубіж маскування аерозолями).

Після виконання завдання рота зосереджується на пункті збору. Командир роти доповідає командирові батальйону (старшому начальникові) про виконання завдання, стан роти та організовує підготовку роти до подальших дій.

6. ДІЇ ВОГНЕМЕТНИХ ПІДРОЗДІЛІВ

Вогнеметні підрозділи призначені для знищення живої сили противника, які розміщені відкрито або знаходяться в довготривалих вогневих та інших фортифікаційних спорудах, будівлях і бойовій, автомобільній та легкоброньованій техніці, а також ставлення короткочасних аерозольних завіс.

У обороні вогнеметні підрозділи можуть перебувати:

– відділення – у складі механізованої роти (РТГр), що діє в смузі забезпечення, на передовій позиції, в першому та другому ешелонах механізованого батальйону (БТГр) або у складі протидесантного резерву бригади;

– взвод – у складі механізованого батальйону (БТГр), що діє в смузі забезпечення, на передовій позиції, в першому та другому ешелонах бригади, а під час виходу її з бою або відході може додаватися механізованому батальйону, що призначений в ар'єргард.

У бойових порядках механізованих підрозділів вогнеметний взвод (відділення) може діяти групами по 2–4 особи. Склад вогнеметних підрозділів дозволяє створювати: у відділенні – 3–4; у взводі – 9–12 груп вогнеметників.

Більшість груп вогнеметників додається механізованим взводом. Частина сил і засобів виділяється в резерв. У відділенні це 1–2 вогнеметники і механік-водій БТР (БМП), у взводі – 4–6 вогнеметників та механік-водій БТР (БМП). Командир вогнеметного відділення очолює резерв або одну з груп вогнеметників.

Доцільно вогнеметні підрозділи підпорядкувати механізованим підрозділам: вогнеметний взвод – механізованому батальйону, відділення – роті. Це дозволяє більш повно та своєчасно вирішувати питання організації бою і взаємодії вогнеметників зі стрільцями.

Основні принципи застосування вогнеметних підрозділів в обороні такі:

- використання на головному напрямку;
- децентралізоване використання;
- завчасне перепідпорядкування вогнеметних підрозділів до складу механізованих підрозділів, з якими їм планується ведення бою.

Вогнеметники під час бою за смугу забезпечення (передову позицію) уражають цілі зі створених вогневих засідок, ведуть оборонні дії на проміжних рубежах смуги забезпечення та ставлять осліплювальні аерозольні завіси перед вогневими засобами противника під час відходу на проміжні рубежі.

Цілями для вогнеметання у цьому випадку є:

- колони розвідувальних груп (передових загонів) противника, що висуваються у легкоброньованій техніці та на автомобілях;
- колони спеціальної техніки;
- артилерійські підрозділи, що висуваються до переднього краю.

Вогнеметники під час відбиття атаки перед переднім краєм беруть участь у відсіканні від танків піхоти противника, що наступає, з її подальшим знищенням, а по ходу потрапляння в зону ураження знищують легкоброньовані об'єкти та різноманітні вогневі засоби.

Вогнеметники, утримуючи головну смугу оборони, беруть участь в організації засідок у глибині оборони, відбитті атак з позицій других ешелонів, знищенні десантних підрозділів противника, дрібних груп противника, що прорвалися в складі загальновійськових або протидесантних резервів.

Вогнеметники, діючи у складі ар'єргардного підрозділу, завдають ураження противнику із займаних позицій або із засідок, а в разі відходу ар'єргарду – ставлять осліплювальні аерозольні завіси перед розвідувальними та вогневими засоби противника.

В опорних пунктах рот і взводів вогнеметники розташовуються з інтервалами до 30 м один від одного, а між групами – до 200 м. Вогневі позиції для них вибираються з урахуванням умов місцевості як на передніх, так і на зворотних схилах висот і з таким розрахунком, щоб забезпечувалось спостереження за противником і ведення вогню на максимальну дальність. Кожний вогнеметник обладнує по 2–3 окопи для стрільби з можливістю здійснення маневру на найбільш небезпечний напрямок і для зайняття кругової оборони.

Вогонь вогнеметників є складовою частиною системи вогню механізованого підрозділу, що організовується за єдиним планом поєднання вогню всіх видів зброї для ураження противника. При цьому вогнеметники здійснюють вогнеметання по ділянках зосередженого вогню та беруть участь у створенні зони суцільного багатопарового вогню вогневими засобами механізованого підрозділу перед переднім краєм, у проміжках та на флангах, а також у глибині оборони. Глибина зони суцільного вогню усіх видів зброї на середньо пересіченій місцевості може складати до 500–800 м.

Вогнеметники мають бути постійно готовими до здійснення маневру вогнем із вогнемета та стрілецької зброї. Суть маневру полягає у швидкому перенесенні вогню з одних цілей на інші для послідовного або одночасного ураження декількох цілей і в зосередженні вогню по головній (одній) цілі.

Місце вогневої позиції в обороні вказує командир механізованого підрозділу. Під вогневою позицією розуміють місце, що підготовлено для зайняття вогнеметником (групою вогнеметників) для ведення вогню.

Вогнеметникам призначаються основні та запасні, а в деяких випадках і тимчасові вогневі позиції.

Основні вогневі позиції займаються для виконання основних вогневих завдань на певний період бою. Запасні вогневі позиції призначаються для їх зайняття у випадку навмисного або вимушеного залишення основних вогневих позицій. Тимчасові вогневі позиції готуються, в основному, для виконання окремих завдань.

Взаємодія вогнеметників із піхотинцями в ході бою є складовою частиною їх бойової діяльності, без якої практично неможливий їхніх успіх у бою, що досягається:

- спільним розумінням бойового завдання та способів його виконання по рубежах (об'єктах) і часу;
- правильним вибиранням позицій вогнеметників з урахуванням бойових порядків піхотинців і бойових можливостей їх вогневих засобів;
- своєчасним підтриманням піхотинців застосуванням вогнеметів, а також прикриттям вогнеметників вогнем стрілецької та іншої зброї механізованих підрозділів у ході виконання ними бойового завдання;
- використанням механізованими підрозділами результатів вогнеметання для нарощування зусиль зі знищення живої сили та бойової техніки противника;
- підтриманням безперебійного зв'язку командирів вогнеметних підрозділів із загальновійськовими командирами, яким вони додані;
- своєчасним доведенням до командирів вогнеметних підрозділів змін у тактичній обстановці, а також задумі дій загальновійськового командира;
- наявністю єдиної системи орієнтування, цілевказання й встановлених сигналів управління та оповіщення.

Бойове застосування вогнеметних підрозділів найбільш ефективно в наступі на противника, що обороняється, за умови ведення ближнього бою спільно із загальновійськовими частинами і підрозділами. Ближній бій ведеться підрозділами, що знаходяться в безпосередньому зіткненні із противником. Площа, на якій ведеться бій, обмежена по фронту шириною бойових порядків частин і підрозділів, а по глибині – досяганням їх вогневих засобів. Вогнеметні підрозділи застосовуються для виконання специфічних завдань:

- знищення живої сили противника в довготривалих оборонних спорудах, укриттях, опорних пунктах, що пристосовані до оборони будівель та інших укриттів;
- участі у відбитті контратак противника;
- знищенні живої сили в бойових порядках противника на флангах і в проміжках військ, що наступають;
- участі у закріпленні захоплених рубежів, плацдармів на водних перешкодах і важливих об'єктах;
- ставленні короточасних осліплювальних димових завіс.

У наступі вогнеметні підрозділи можуть діяти:

- відділенням – у складі механізованої роти (РТГр), що наступає у першому (другому) ешелоні батальйону (БТГр), у складі підрозділу, який призначений для обходу, а також у складі спеціального штурмового загону або резерву механізованого батальйону;
- взводом – у складі механізованого батальйону (БТГр), що наступає у першому ешелоні, як передовий, рейдовий, спеціальний, обхідний, штурмовий загін, повітряний (морський) десант або резерв бригади (сектора).

Залежно від обстановки наступ може вестися на противника, що обороняється, наступає або відходить, а вогнеметні підрозділи діють у похідному, передбойовому та бойовому порядках механізованого батальйону (роти).

Місце вогнеметних відділень (груп) у наступальному бою визначає командир загальновійськового підрозділу.

Транспорт вогнеметних відділень переміщується: в похідному порядку механізованого батальйону (БТГр) за БТР (БМП) командирів рот або за колонами підрозділів, яким вони додані; в передбойовому та бойовому порядках – за БТР (БМП) командирів рот. Вогнеметні групи з початком висування можуть переміщуватись на БТР (БМП) механізованих взводів, у складі яких ведуть наступ.

Місце вогнеметних підрозділів у бойовому порядку механізованого батальйону (роти) повинно забезпечувати:

– можливість своєчасного зосередження зусиль для ураження важливих об'єктів;

– максимальне використання бойових можливостей;

– швидке використання результатів вогневого ураження противника та вигідних умов місцевості;

– своєчасне нарощування зусиль у ході бою;

– найменшу вразливість вогнеметних груп від ударів противника;

– підтримання безперервної взаємодії;

– зручність і надійність управління.

Основні принципи застосування вогнеметних підрозділів у наступі:

– застосування на головному напрямку під час виконання найбільш важливих завдань;

– децентралізація управління;

– раптовість, що забезпечує найбільший морально-психологічний вплив на противника;

– виділення резерву (до одної третини доданих вогнеметників).

До початку наступу вогнеметні відділення (групи) переходять у безпосереднє підпорядкування командирів механізованих підрозділів, яким додані.

6.1. Дії вогнеметного відділення в обороні

Вогнеметне відділення, що додане механізованій роті, займає вогневі позиції в ротному опорному пункті. Успішні дії вогнеметників залежать від правильності вибраної позиції, вмілого призначення секторів обстрілу, підготовки вогнеметників, їх стійкості та витримки.

Дії відділення передбачають:

– висування до складу механізованої роти;

- виконання бойового завдання;
- зосередження в районі збору.

Командир відділення отримує завдання на висування від командира вогнеметного взводу. З прибуттям у вказаний район він доповідає командирові механізованого підрозділу про склад, стан, забезпеченість і можливості вогнеметного відділення. На підставі бойового завдання та доповіді командира вогнеметного відділення командир механізованої роти визначає завдання вогнеметному відділенню. При цьому він указує завдання з вогневого ураження противника і розподіляє вогнеметників по взводах із урахуванням того, що вони у ближньому бою діють, як правило, групами по 2–4 особи.

Командир вогнеметного відділення, отримавши завдання від командира механізованої роти, ставить завдання підлеглим. При цьому кожній групі вогнеметників він указує:

- старшого групи, в чие розпорядження, з якого часу, з яким завданням подається та порядок дій після його виконання;
- напрямок висування в опорний пункт механізованого підрозділу;
- механіку-водію (водію) – завдання та місце БТР (БМП, автомобіля).

Для організації оборони командир механізованого взводу в опорному пункті свого підрозділу призначає вогнеметникам основні та запасні, а іноді й тимчасові вогневі позиції, основний і додатковий сектори вогнеметання з кожної позиції на дальність їх дійсного вогню.

Вогневі позиції мають забезпечувати достатні умови для спостереження, ведення вогню на граничну дальність, кругову оборону, можливість ведення зосередженого вогню та мати приховані шляхи відходу і висування для маневру з однієї вогневої позиції на іншу.

Основна вогнева позиція вогнеметника (групи) може обладнуватися в центрі та на флангах, а запасна (одна-дві), крім того, і в тилу механізованого підрозділу. Запасні вогневі позиції мають забезпечувати виконання тих самих завдань, що і з основної позиції, а також знищення противника, що вклинився в оборону, та уражати його в місцях, що не прострілюються з основної позиції.

Інженерне обладнання вогневої позиції полягає у викопуванні окопу для стрільби з реактивного піхотного вогнемета та окопу для штатної техніки. Окоп для стрільби з вогнемета може виноситись уперед за межі траншеї на глибину до 5 м. У випадку обмеженого часу в траншеї обладнується відкрита бійниця або винесена комірка з нішею для боєприпасів. На улаштування відкритої бійниці піхотною лопатою необхідно 0,5 люд.-год., а винесеної комірки – 4 люд.-год і 0,03 м³ круглого лісу. В тильній крутості траншеї для забезпечення виходу газового струменя бруствер не робиться.

З метою введення противника в оману відносно дійсного розташування та дій підрозділів організовується тактичне маскування, яке передбачає приховане розміщення та пересування підрозділів та окремих солдатів із використанням

маскувальних властивостей місцевості в умовах обмеженої видимості, застосування табельних і підручних засобів маскування.

На вогневих позиціях створюються підвищені запаси вогнететів і боеприпасів до стрілецької зброї. Для попередження пошкодження вогнететів осколками та ударною хвилею їх розташовують у нішах, а якщо вони не обладнані, то безпосередньо на дні траншеї або окопів. БТР (БМП) вогнететного відділення, як правило, займає вогневу позицію поблизу командира вогнететного відділення, а автомобіль розміщується поблизу КСП командира вогнететного взводу.

Місце та способи дій вогнететних груп у бойових порядках механізованої роти зображені на схемах, наведених у додатках 3 і 4.

Вогнететне відділення може здійснювати залпове вогнететання по одній, двох ділянках зосередженого вогню роти. Для підготовки та проведення залпового вогнететання завчасно встановлюються умовні сигнали (команди) та розробляється командиром вогнететного відділення порядок дій за ними стосовно конкретної обстановки. Час на підготовку та проведення залпового вогнететання повинен складати не більше 7–10 хвилин.

Командир вогнететного відділення після уточнення завдання на місцевості складає картку вогню, яку подає командирові механізованої роти, а копію – командирові вогнететного взводу.

Картка вогню складається у такій послідовності:

- аркуш паперу обмежити рамкою, всередині якого розмістити всі елементи картки вогню;
- вказати напрямок на північ;
- симетрично відносно середини аркуша паперу зверху написати назву документа, а знизу підписати;
- зобразити загальну схему ротного опорного пункту та своє місцезнаходження в ньому;
- нанести встановлені командиром механізованого підрозділу орієнтири та відстань до них; основні й запасні вогневі позиції кожного вогнететника, маршрути висування для їх змінення, основні та додаткові сектори вогнететання з них; ділянки зосередженого вогню; основний і запасний окоп (вогневу позицію) БТР (БМП, автомобіля); сигнали на підготовку і проведення зосередженого вогню та залпового вогнететання.

Із переходом противника в атаку за командою командира механізованого підрозділу *“ДО БОЮ!”* вогнететники разом із піхотинцями виходять з укриття, займають свої місця на позиції механізованого підрозділу і готуються до бою. Вогонь із вогнететів відкривається за командою командира механізованого взводу або самостійно, на момент підходу противника на дальність прицільного пострілу з вогнетета. По ділянці зосередженого вогню роти вогонь відкривається за командою (сигналом) командира роти. Стрілецька зброя вогнететників використовується для ураження піхоти, що атакує, в проміжках між

вогнетанням (через відсутність цілей для ураження вогнететами) та в разі витрати вогнететів.

До підходу противника до рубежу інженерних загороджень вогнететники здійснюють одиночне вогнететання по окремих цілях. По ділянці зосередженого вогню і по проходах в інженерних загородженнях готується залпове вогнететання.

У випадку прориву противника на позицію механізованого підрозділу вогнететники разом із піхотинцями знищують його гранатами, стрільбою в упор з автоматів, багнетами та прикладами. Перехід вогнететників на запасні вогнететні позиції здійснюється за командою (сигналом) командира механізованого підрозділу у випадку вклинення противника в проміжки із сусідами, а також у разі обходу ним займаних позицій (опорних пунктів).

Після відбиття атаки, з метою відновлення системи вогню з урахуванням зазнаних втрат, вогнететникам можуть бути призначені нові вогнететні позиції або уточнені основні та додаткові сектори вогнететання на раніше займаних вогнететних позиціях.

У цей час командир відділення доповідає командирові механізованої роти та командирові вогнететного взводу (особисто або через командира взводу) про результати бою, зазанні втрати, кількість витрачених вогнететів (пострілів) за типами та їх наявність.

Одна з вогнететних груп відділення може бути додана механізованому, танковому, гранатометному взводу (відділенню), що призначений у вогнететну засідку.

Отримавши завдання на посилення взводу (відділення) у вогнететній засідці, старший групи вогнететників доповідає командирові взводу (відділення) про прибуття в його підпорядкування і в подальшому діє згідно з його вказівками.

Вогнететні засідки доцільно влаштовувати в місцях, що забезпечують приховане розміщення підрозділу, раптовість дій і прихований відступ після виконання завдання. Вони найбільш ефективні поблизу доріг (стежок), біля мостів, переправ і проходів у загородженнях, на перевалах та інших місцях на найбільш вірогідних напрямках наступу противника.

Основними правилами дій підрозділів у засідці є прихованість і раптовість. До підходу противника до місця вогнететної засідки підрозділ не повинен нічим себе викрити. Слід пам'ятати, що ефективність дій з вогнететної засідки знижується в разі передчасного відкриття вогню, тому що це дозволяє противнику виявити місце засідки та вжити заходів у відповідь. Тому вогонь відкривається за командою (сигналом) командира підрозділу в разі підходу противника до наміченого рубежу (об'єкта). По противнику, який висувається в колоні, вогнетети доцільно застосовувати одночасно по голові та хвосту колони, обмеживши його маневр на місцевості. Це створює сприятливі умови для подальшого знищення техніки та живої сили противника.

Вогнеметне відділення, що додане механізованій роті другого ешелону, розподіляється за механізованими взводами і діє спільно із ними.

Під час проведення механізованою ротою контратаки в пішому порядку вогнеметники групами діють безпосередньо у бойовій лінії або за нею, самостійно або за командою командирів механізованих взводів уражають обслуги кулеметів та інших вогневих засобів, що розташовані в окопах, траншеях, відкрито на місцевості й у ходах сполучення.

Група вогнеметників, яка складає резерв роти, використовується, в першу чергу, для участі в залповому вогнеметанні по ділянці зосередженого вогню роти, в організації забезпечення вогнеметних груп у ході бою вогнеметами (пострілами), в організації засідок у глибині оборони, особливо у проміжках між взводними опорними пунктами, а також для посилення підрозділів другого ешелону.

Вогнеметне відділення, що додане взводу, яке призначено в бойову охорону, в кожне механізоване відділення виділяє групу вогнеметників, які діють за командами командирів відділень. Безпосередньо у вогнеметників створюється удвічі більший запас вогнеметів, що носять із собою, та для перенесення яких їм можуть призначатися зі складу механізованого відділення помічники, або надаватися місце для їх перевезення на БМП (БТР) відділення.

Вогнеметне відділення, що додане взводу, який призначений у резерв батальйону, розподіляється групами по 2–4 особи в механізовані відділення і спільно з ними займає опорний пункт, перебуває в готовності до відбиття атаки противника, що вклинився в оборону, знищення його повітряних десантів, аеромобільних і диверсійно-розвідувальних груп, що висадились у глибині батальйонного району оборони, посилення (заміни) підрозділів першого ешелону у випадку втрати ними боєздатності, а також вирішення інших раптових завдань.

Виведення вогнеметного підрозділу з підпорядкування командира підрозділу, якому він доданий на період виконання бойового завдання, здійснюється командиром вогнеметного відділення після отримання команди (сигналу) від командира вогнеметного взводу. Командир вогнеметного відділення доповідає командирові механізованого підрозділу, якому доданий, про отримане завдання і з його дозволу відбуває у призначений район. Команду на відбуття в новий район і виведення відділення з підпорядкування командир вогнеметного відділення може отримати і від командира механізованого підрозділу після отримання ним бойового розпорядження від старшого командира.

6.2. Дії вогнеметного взводу в обороні

На організацію дій вогнеметного взводу суттєво впливають умови обстановки, що визначають перехід механізованого батальйону до оборони.

У разі переходу батальйону до оборони в умовах відсутності зіткнення із противником командир вогнеметного взводу після отримання попереднього бойового розпорядження усвідомлює завдання, оцінює обстановку, виробляє пропозиції щодо найбільш доцільного використання вогнеметного підрозділу в конкретних умовах обстановки й одночасно визначає задум дій.

Командир вогнеметного взводу, як правило, пропонує:

- порядок розподілу вогнеметників за підрозділами батальйону;
- завдання вогнеметним відділенням у ході оборонного бою;
- можливість створення ділянок зосередженого вогню та порядок його проведення;
- порядок забезпечення відділень вогнеметами;
- порядок управління відділеннями в ході бою.

Розподіл вогнеметного взводу за підрозділами батальйону може бути таким:

- два вогнеметні відділення додаються механізованим ротам першого ешелону;
- третє відділення використовується для посилення роти другого ешелону, спільних дій із гранатометним взводом, якщо він діє самостійно, організації засідок у глибині оборони та виконання інших завдань.

У подальшому всю роботу з організації дій командир вогнеметного взводу здійснює на місцевості.

Під час рекогносцирування, яке командир механізованого батальйону, командир вогнеметного взводу уточнює:

- накреслення переднього краю та побудову оборони;
- місця облаштування мінно-вибухових загороджень і проходів, які залишаються в них на напрямках дій вогнеметних відділень, що додані механізованим ротам на передових позиціях;
- опорні пункти механізованих рот, яким додаються вогнеметні відділення;
- місця облаштування засідок;
- місця КСП командира батальйону і резерву вогнеметників.

Командир вогнеметного взводу після отримання бойового наказу від командира механізованого батальйону завершує прийняття рішення і ставить завдання відділенням. Командир вогнеметного взводу, ставлячи завдання, у четвертому пункті наказу вказує вогнеметним відділенням: у чий розпорядження, до якого терміну і з яким завданням додаються, порядок і способи його виконання; маршрути висування в опорні пункти механізованих підрозділів і порядок дій після виконання бойового завдання; резерву – місце

розміщення і до виконання яких завдань бути готовими, порядок здійснення маневру.

Командир після ставлення завдань вогнеметним відділенням складає схему вогню вогнеметного взводу, яку подає командирові підрозділу, якому доданий. На схемі вогню зображені:

- орієнтири та відстань до них;
- загальна схема району оборони батальйону;
- основні й запасні вогневі позиції вогнеметних відділень;
- основні й додаткові сектори вогнеметання відділень;
- ділянки зосередженого вогню відділень;
- інші необхідні дані.

Командир вогнеметного взводу у разі переходу батальйону до оборони в умовах безпосереднього зіткнення із противником спочатку отримує завдання на участь у захопленні та закріпленні вигідного для оборони рубежу. Таким чином, спершу вогнеметники виконують завдання, що властиві наступальному бою і тільки з виходом на вказаний рубіж переходять до оборони під вогневим впливом противника.

Командир батальйону у ході закріплення вигідного рубежу приймає рішення на оборону, а командир вогнеметного взводу готує пропозиції щодо розподілу вогнеметників та їх завдань з урахуванням зазначених втрат і кількості витрачених вогнеметів (пострілів). Командир вогнеметного взводу, отримавши завдання, усвідомлює його, оцінює обстановку, приймає рішення, видає наказ і організовує перерозподіл (відбуття) вогнеметних груп у механізовані роти. У подальшому він бере участь у рекогносцируванні, яке проводить командир механізованого батальйону.

Вогнеметні відділення, що додані механізованим ротам зі складу вогнеметного взводу, ведуть бій і під вогнем противника здійснюють інженерні роботи. У цих умовах необхідно якомога швидше вжити заходів щодо захисту особового складу та вогнеметів (пострілів) від вогню противника.

Інженерне обладнання вогневої позиції починається з вибору місця для окопу, що відповідає вимогам зручності спостереження і ведення вогню по противнику в заданому секторі. На початку викопуються окопи для стрільби лежачи, які потім поглиблюються для стрільби з коліна і доводяться до глибини для стрільби стоячи. Після цього вириті окопи вогнеметів з'єднуються ходом сполучення з окопами механізованого підрозділу.

Одночасно, як правило, резервом вогнеметників обладнуються вогневі позиції для штатних БТР (БМП) або укриття для автомобілів.

Командир вогнеметного взводу, як правило, знаходиться на КСП командира батальйону, надає відділенням допомогу в організації взаємодії з механізованими підрозділами, організовує забезпечення відділень вогнеметами, забезпечує безперервний зв'язок зі старшим командиром і відділенням. У низці випадків командир вогнеметного взводу може знаходитись в одному з вогнеметних

відділень, що виконує найбільш складне завдання. Резерв розташовується в одному районі поблизу командира вогнеметного взводу разом із автомобілями відділень. Вогнеметні відділення, які забезпечені БТР (БМП), розміщують їх у ротних (взводних) опорних пунктах тих механізованих підрозділів, яким вони додані.

Командир взводу в потрібний час та з дозволу командира батальйону приховано висувається по черзі в механізовані роти, в опорних пунктах яких контролює хід робіт щодо обладнання позицій для вогнеметників, перевіряє наявність і зміст карток вогню у командирів відділень, знання солдатами бойових завдань, сигналів і порядку дій за ними та надає їм допомогу.

До початку наступу противника особовий склад знаходиться в постійній готовності до відбиття атаки противника, виконує завдання у складі чергових сил і засобів, удосконалює обладнання вогневих позицій. Після закінчення виконання основних інженерних робіт частина особового складу з дозволу командира механізованого підрозділу може відпочивати. З початком вогневої підготовки противника за командою командира механізованого підрозділу особовий склад переходується в щілинах, бліндажах, траншеях, окопах у готовності швидко зайняти свої місця для відбиття атаки.

Вогнеметники, які призначені до складу чергових вогневих засобів, знаходяться в готовності до негайного відкриття вогню із запасних або тимчасових вогневих позицій.

З переходом противника в атаку вогнеметні відділення зосередженим вогнеметанням або вогнеметанням по окремих цілях знищують живу силу, обслуги вогневих засобів, озброєння та техніку противника.

Зосереджене вогнеметання ведеться за командою командира механізованого підрозділу на його ділянці зосередженого вогню. Вогнеметники завдають ураження БТР і БМП противника, знищують обслуги кулеметів, ПТКР і гранатометів. Найбільш сприятливі умови для ураження живої сили противника вогнеметами створюються за умов подолання противником інженерних і мінно-вибухових загороджень.

У ході бою вогнеметники ведуть вогонь не тільки з вогнеметів, а ще і з автоматів. Особливо у випадках, коли немає цілей для ураження вогнеметами, за витрат вогнеметів та в разі підходу противника на відстань кидка гранати (30 – 40 м).

У разі вклинення противника в опорний пункт роти (взводу) вогнеметні відділення (групи) беруть участь у закріпленні флангів на ділянці вклинення та пригнічення противника вогнеметанням. Для знищення противника, що вклинився у проміжки із сусідами, командир механізованого батальйону здійснює маневр силами та засобами, в т. ч. і вогнеметниками. Для цього, як правило, використовується резерв вогнеметників, а в окремих випадках і вогнеметники, що діють у складі механізованих рот, у місцях зіткнення яких вклинився противник.

Уведення в бій резерву вогнеметників організовує командир вогнеметного взводу. Після отримання (постановки) ним завдань вогнеметники висуваються у вказаних напрямках, займають вогневі позиції у траншеях, вирвах від снарядів (мін), у незайнятих окопах, канавах та у взаємодії із піхотинцями завдають ураження противникові та відновлюють лінію оборони.

Резерв вогнеметників може діяти й у складі підрозділу батальйону, що контратакує. До того ж важливо, щоб до початку його висування вогнеметники надійшли в розпорядження командира цього підрозділу й отримали бойове завдання.

Під час контратаки вогнеметники, які діють у складі рот першого ешелону, завдають ураження противнику вогнем із зайнятих позицій, а ті, які діють у складі підрозділу, що контратакує, знищують за командою або самостійно виявлені цілі.

У випадку обходу противником району оборони батальйон переходить до кругової оборони. Частина вогнеметників за командою командира батальйону (командирів рот), використовуючи ходи сполучення та складки місцевості, виходить у тил, на фланги і в подальшому ведуть бій із запасних позицій.

Після відбиття атаки противника командир вогнеметного взводу уточнює положення і склад вогнеметних відділень, організує їх поповнення вогнетамми та іншими матеріальними засобами. Про результати бою він доповідає командирові механізованого батальйону, а також своєму старшому командирові.

Вогнеметний взвод, що доданий механізованому батальйону другого ешелону, як правило, резерв не виділяє, а розподіляє вогнеметні відділення по механізованих ротах. Вогнеметний взвод бере участь у проведенні контратак або обороняється спільно із батальйоном у займаному районі.

Під час проведення батальйоном контратак у пішому порядку вогнеметні відділення групами діють у бойових порядках або за ними, уражають обслуги кулеметів та інших вогневих засобів, що розташовані в окопах, траншеях, ходах сполучення і на місцевості.

Вогнеметний взвод, що призначений для дії у складі протидесантного резерву бригади, до отримання завдання на знищення повітряного десанту противника розміщується в повному складі поблизу КСП командира механізованого батальйону. Командир вогнеметного взводу погоджує з командиром батальйону можливий порядок дій під час знищення повітряного десанту противника та норми посилення механізованих рот вогнеметними відділеннями.

З початком висадження повітряного десанту противника командир вогнеметного взводу уточнює (отримує) завдання та організовує висування вогнеметних відділень до складу механізованих підрозділів. Вогнеметні відділення спільно з механізованими ротами швидко висуваються в район висадження десанту, з ходу розгортаються та уражають противника, діючи в бойових порядках.

У випадку, якщо повітряному десанту вдалось висадитися і почати рух до об'єкта атаки, вогнеметні відділення атакують противника у складі головних сил батальйону. При цьому частина сил вогнеметного взводу виділяється для збільшення складу механізованих взводів, що діють із засідок.

6.3. Дії вогнеметного відділення у наступі

До початку наступу з ходу вогнеметні відділення, використовуючи захисні властивості місцевості, приховано розташовуються в місці, що визначено командиром механізованої роти. За наявності часу, на БТР (автомобіль) викопується окоп, а для особового складу обладнується перекрита щілина.

Отримавши завдання командир відділення організовує його виконання в такій послідовності:

- усвідомлює завдання;
- оцінює обстановку;
- приймає рішення;
- віддає бойовий наказ;
- перевіряє готовність вогнеметних груп до виконання бойових завдань;
- доповідає командирові механізованої роти та командирові механізованого взводу про готовність до наступу.

Усвідомивши завдання, командир відділення повинен:

- зрозуміти завдання механізованої роти та вогнеметного відділення, а також завдання сусідів (сусідніх вогнеметників);
- усвідомити час готовності до виконання завдань, порядок і терміни їх виконання.

Оцінюючи обстановку, командир відділення з'ясовує, де противник і які його дії, а також місця розташування його вогневих засобів; вивчає місцевість, її захисні та маскувальні властивості, вигідні підступи, загородження, перешкоди, умови спостереження та ведення вогнеметання.

У рішенні командир відділення намічає послідовність дій відділення та визначає завдання вогнеметним групам.

У бойовому наказі командир відділення вказує:

- орієнтири;
- склад і положення, а також характер дій противника;
- завдання механізованої роти, вогнеметного взводу, свого відділення та сусідів;
- завдання вогнеметним групам, старшому групи, у чие розпорядження, коли та з яким завданням додається, а також порядок дій після його виконання; напрямок для висування у вихідні для наступу райони механізованих взводів; механікові-водієві (водієві) – порядок і напрямок переміщення (завдання та місце в бойовому порядку механізованої роти);
- сигнали сповіщення, управління, взаємодії та порядок дій за ними;

– час готовності до виконання завдань і свого заступника.

Зміст завдань вогнеметних груп визначається характером майбутніх дій. Так, якщо відділення під час наступу з ходу додається в розпорядження командира роти, то під час ставлення завдань указується: старший групи, до виконання яких завдань бути готовими, порядок переміщення відділення з рубежу спішування (рубежу досяжності кулеметного вогню); механікові-водієві (водієві) – порядок і напрямок переміщення (завдання та місце в бойовому порядку механізованої роти).

У випадку, коли вогнеметні групи додаються механізованим взводам, то в завданні вказується: старший групи, до виконання якого завдання бути готовим, порядок дій після його виконання, порядок дій із рубежу спішування (рубежу досяжності кулеметного вогню) та перехід у розпорядження командира механізованого взводу; механікові-водієві (водієві) – порядок і напрямок переміщення (завдання та місце в бойовому порядку механізованої роти).

Після віддання бойового наказу робота командира відділення полягає в такому:

– якщо відділення з рубежу спішування діє у повному складі, знаходячись у розпорядженні командира роти, то командир відділення організує підготовку підлеглих до виконання завдання та перевіряє їх забезпеченість усім необхідним для бою (поповнює боеприпаси до стрілецької зброї, видає вогнемети, гранати, індивідуальні протихімічні пакети, індивідуальні дегазаційні пакети, перев'язувальні пакети, аптечки індивідуальні), перевіряє знання завдання особовим складом, контролює порядок технічного обслуговування та підготовку БТР (автомобіля) до висування;

– якщо відділення з рубежу спішування додається вогнеметними групами механізованим взводам, то командир відділення додатково до викладеного вище, з дозволу командира роти, почергово убуває в механізовані взводи, де уточнює отримані завдання, порядок і послідовність їх виконання.

Організацію дій з виконання завдання під час наступу з положення безпосереднього зіткнення з противником командир відділення проводить на місцевості та здійснює у такий самий спосіб. Проте після прийняття рішення він бере участь у рекогносцируванні, що здійснюється командиром механізованої роти.

У ході рекогносцирування командир відділення вивчає місцевість та уточнює: орієнтири; положення переднього краю оборони противника, розташування його вогневих засобів, особливо довготривалих вогневих споруд і кулеметів в окопах; місця проходів у загородженнях, проходів через перешкоди та їх позначення на напрямках дій груп вогнеметників і переміщення БТР (автомобіля).

Командир відділення у встановлений час доповідає командирові механізованої роти та командирові вогнеметного взводу про готовність відділення до виконання завдання.

Із вихідного району вогнеметне відділення висувається на штатній техніці в колоні механізованої роти, якій додане. Під час висування командир відділення спостерігає за сигналами командира роти та стежить за тим, щоб механік-водій (водій) суворо дотримувався встановленої швидкості руху, дистанції.

З початком розгортання роти в бойовий порядок командир відділення виводить БТР на напрямок переміщення командира механізованої роти, уточнює механікові-водієві місце в бойовому порядку в 50 м за БТР (БМП) командира роти.

Підійшовши до рубежу переходу в атаку, поставлене завдання обов'язково уточнюється командиром роти на місцевості. При цьому вказується положення противника, його вогневі засоби, напрямок наступу та місце проходу в загородженнях.

Якщо механізована рота атакує противника на БТР (БМП) без спішування, то відділення переміщується за КСП командира роти, долаючи по проході мінне поле та підтримує вогнем із кулемета дії піхотинців. Ураження цілей вогнеметами здійснюється безпосередньо з БТР або після короткої зупинки та спішування 2–3 вогнеметниками.

Під час атаки пішим порядком вогнеметне відділення, що має БТР (БМП), висувається до рубежу спішування на штатній техніці, а відділення, забезпечене автомобілем, висувається на ньому тільки до рубежу досяжності кулеметного вогню. З наближенням до рубежу спішування або з отриманням сигналу *“ЗЕМЛЯ”*, командир відділення подає команду *“ВІДДІЛЕННЯ, ПІДГОТУВАТИСЯ ДО СПІШУВАННЯ”*. За цією командою особовий склад ставить зброю (автомати) на запобіжник, бере вогнемети та готується до виходу з машини. За командою (сигналом) командира роти водій сповільнює рух БТР (БМП), а якщо на шляху руху є укриття, робить коротку зупинку. Вогнеметники з метою прикриття від прицільного вогню противника застосовують ручні димові гранати через люки (бійниці). За командою командира відділення *“ДО МАШИНИ”* особовий склад під прикриттям димової завіси спішується і в подальшому діє відповідно до раніше отриманих завдань, тобто пересувається в повному складі за командиром роти або по групах підходить у розпорядження командирів механізованих взводів. У першому випадку командир відділення подає команду: *“ВІДДІЛЕННЯ, В НАПРЯМКУ БУДІВЛІ, ДО БМП ДВА ЧОТИРИ – ВПЕРЕД!”* або *“ВІДДІЛЕННЯ, ЗА МНОЮ – ВПЕРЕД!”*; у другому випадку: *“ГРУПА РАЗ, НА ДЕСЯТЬ ГОДИН, БТР СІМ НУЛЬ ВІСІМ – ВПЕРЕД!”*, *“ГРУПА ДВА, НА ТРИ ГОДИНИ, БТР СІМ НУЛЬ П'ЯТЬ – ВПЕРЕД!”*.

Вогнеметне відділення, що забезпечене автомобілем, із виходом на рубіж досяжності кулеметного вогню противника за командою свого командира *“ДО МАШИНИ”* спішується та за командою *“ВІДДІЛЕННЯ, ЗА МНОЮ”* прискореним кроком або бігом висувається за БТР (БМП) командира механізованої роти до рубежу спішування. У подальшому, залежно від

поставленого завдання, відділення переміщується за командиром роти або по групах додається механізованим взводам.

Під час наступу застосовуються різні способи пересування. Зближення з противником на відкритих ділянках місцевості здійснюється прискореним кроком або бігом під прикриттям димових завіс; вихід вогнететників на рубіж вогнететання – перебіжками або переповзанням. На місцевості, що закрита від спостереження та вогню противника (яри, канави, лощини та інші) відділення пересувається прискореним кроком у колоні.

Відділення (групи) долають мінно-вибухові загородження по проходах, заражені ділянки місцевості – у засобах індивідуального захисту в пішому порядку або на техніці, витримуючи напрямок наступу роти. Після подолання зараженої ділянки місцевості, якщо дозволяє обстановка, відділення (група) за вказівкою командира механізованого підрозділу здійснює часткову спеціальну обробку озброєння та засобів індивідуального захисту.

БТР вогнететного відділення із запасом вогнететів під час атаки переміщується поблизу БТР (БМП) командира роти, а автомобіль – у вказаному напрямку за бойовим порядком механізованої роти на віддаленні, що виключає його ураження стрілецькою зброєю.

Командир механізованої роти (взводу) у ході бою ставить командирів вогнететного відділення (старшому групи) завдання на ураження цілей. Командир вогнететного відділення (старший групи) призначає необхідну кількість груп (вогнететників) та вказує їм місце вогневої позиції та порядок ураження цілей. За командою командира вогнететного відділення (старшого групи) *“ГРУПА РАЗ, ПРЯМО 300, ВПРАВО 10 ЦІЛЬ – КУЛЕМЕТ В ОКОПІ – ЗНИЩИТИ!”*, вогнететники залежно від характеру місцевості та вогню противника, бігом або перебіжками висуваються до цілі, самостійно вибирають місце вогневої позиції та уражають ціль. У команді на ураження цілі також може вказуватися місце вогневої позиції, установлення прицілу та точка прицілювання: *“ГРУПІ ДВА, ВОГНЕВА ПОЗИЦІЯ ПІДБИТИЙ ТАНК, КАМІНЬ, ОРІЄНТИР ТРИ ВПРАВО 30, ЦІЛЬ – КУЛЕМЕТ В ОКОПІ, ПРИЦІЛ СОРОК, У ЦЕНТР – ЗНИЩИТИ!”*.

Місце вогневої позиції може бути безпосередньо в бойовій лінії або попереду неї. Це визначається віддаленням цілі, тому що на рівних ділянках місцевості за умови невідготовленої позиції забороняється стрільба з положення лежачи – на дальність більше 200 м, а з коліна – на дальність більше 400 м. Віддалення вогнететників один від одного на вогневій позиції складає 6–8 м (8–12 кроків) і більше.

Висування вогнететників на вогневу позицію здійснюється під прикриттям вогню піхотинців. Для цього виділяється кулеметник і 2–3 стрільця.

Залишені противником окопи, траншеї, укриття для техніки, воронки від снарядів, бомб та інше використовуються як вогневі позиції. Усе це разом дозволяє вести вогнететання під вогнем противника з положення з коліна та

стоячи, що забезпечує збільшення дальності стрільби з вогнемета та знижує втрати вогнеметників.

Залежно від виду та захищеності цілі її враження здійснюється з одного або декількох напрямків. З одного напрямку ціль уражається парою вогнеметників. За командою старшого вогнеметника *“БУРАН”, НА ОДИНАДЦЯТЬ ГОДИН – СОСНА, ПЕРЕБІЖКАМИ, ЗА МНОЮ – ВПЕРЕД!* вогнеметники висуваються на відстань дійсного вогнеметання та займають вогневу позицію, вогнеметання по цілі вогнеметники ведуть самостійно або залпом за командою старшого в парі. З декількох напрямків ціль уражається двома-трьома парами, які знаходяться на відстані одна від одної на 50 м і більше. Групи вогнеметників ведуть вогнеметання по цілі самостійно або залпом за єдиним сигналом.

Після ураження (знищення) цілі вогнеметники діють у складі підрозділу, що атакує. У разі витрати комплексу вогнеметів, які носять із собою, командир відділення (старший групи) доповідає командирові механізованого підрозділу, і за його командою вогнеметники виводяться з бою. Сутність виходу вогнеметників з бою полягає в такому: групи вогнеметників залишаються на місці, пропускають уперед підрозділ, що атакує, і виходять на напрямок пересування їх БТР (БМП).

Вогнеметники, отримавши вогнемети із запасів, що перевозяться на БТР (БМП), продовжують виконувати завдання у бойовому порядку механізованого підрозділу.

Переходячи в наступ із положення безпосереднього зіткнення із противником, вогнеметне відділення, як правило, діє групами у бойових порядках механізованих підрозділів. В окремих випадках, коли противник на передньому краї надійно подавлений і механізовані підрозділи атакують на БТР (БМП), вогнеметне відділення діє на штатній техніці. Під час дій на БТР (БМП) вогнеметне відділення переміщується за командиром роти в готовності до висування в складі підрозділів, що атакують, а у разі дій на автомобілі – на відстані 1–1,5 км або вказаній командиром роти. Сідання на штатну техніку вогнеметники здійснюють: на БТР (БМП) – одночасно з механізованими підрозділами, на автомобіль – у разі підходу до вихідного положення. В ході атаки та під час дій у глибині оборони противника командир вогнеметного відділення знаходиться разом із командиром механізованої роти або діє в складі однієї з груп, веде безпосереднє спостереження за противником, сусідами та сигналами командира батальйону (роти).

Якщо командир відділення знаходиться разом із командиром механізованої роти, то в окремі моменти бою, з його дозволу, він керує діями вогнеметників зі знищення найбільш небезпечних цілей, що затримують наступ піхотинців, командами, що подаються голосом і сигналами. Старші груп керують вогнеметниками голосом.

Під час розвитку наступу в глибині оборони, коли противник не чинить організованого опору, або в разі переслідування противника, вогнеметне

відділення просувається на штатній техніці, а в окремих випадках, особливо коли вогнететне відділення забезпечене автомобілем, і на техніці механізованого підрозділу. В цьому випадку окремі цілі, що перешкоджають просуванню підрозділу, вогнететники знищують вогнем із БТР (БМП) поверх його бортів.

Для цього механік-водій зупиняє БТР (БМП) в укритті на короткий час, тобто на стільки, на скільки потрібно вогнететнику для прицільного пострілу (приблизно 10–15 с). Вогнететник веде вогонь з одного з верхніх люків БТР із положення для стрільби стоячи, використовуючи борт як упор.

Зустрівши організований опір противника, вогнететники за командою (сигналом) командира механізованого підрозділу швидко спішуються і займають свої місця в бойовому порядку роти (взводу). Ураження цілей здійснюється аналогічно вказаному вище. Вогонь відкривається, по можливості, з близької відстані та в найбільш вигідний момент.

Залежно від обстановки відбиття контратаки противника механізований підрозділ здійснює з вигідного рубежу або з ходу.

У першому випадку вогнететники займають вогневі позиції та спільно з піхотинцями спочатку завдають ураження противнику вогнем із місця, а потім переходять у наступ. Вогнететання ведеться самостійно або за командою (сигналом) командира роти (взводу), як правило, по окремих цілях. У низці випадків ведеться зосереджене вогнететання двома-трьома групами вогнететників.

В іншому другому випадку вогнететники продовжують вести наступ у бойових порядках механізованого підрозділу, знаходячись у бойовій лінії або переміщуючись за нею разом із командиром роти (взводу).

Вогнететники, які діють у складі взводу, що виходить на шляхи відходу противника, можуть пересуватися на техніці механізованого підрозділу або десантом на танках (одна-дві групи), а решта – на штатній техніці. Десантування на танках має бути передбачене на етапі організації бою і погоджене з командирами танків, що діють на напрямку наступу вогнететного відділення.

Якщо в ході бою транспорт пошкоджений або знищений, то вогнететники продовжують виконувати завдання на техніці механізованого підрозділу або в пішому порядку. Запаси вогнететів перевозяться засобами механізованого підрозділу (батальйону, роти).

Вогнететне відділення, що додане механізованій роті другого ешелону, в ході наступу, як правило, переміщується у повному складі в передбойовому порядку, поблизу командира роти. У разі уведення її в бій, дії вогнететного відділення аналогічні діям під час наступу з ходу.

Підходячи до рубежу введення в бій, командир механізованого підрозділу на ходу по радіо уточнює завдання підрозділам, з якого командир вогнететного відділення на місцевості визначає положення противника та місця розташування його вогневих засобів, рубіж уведення в бій, об'єкт атаки та напрямок подальшого наступу.

Із вказівок командира роти щодо взаємодії командир вогнеметного відділення усвідомлює місце вогнеметників у бойовому порядку роти, порядок спішування та спільних дій механізованих взводів і груп вогнеметників, напрямок подолання мінно-вибухових загороджень та перешкод, сигнали сповіщення, управління та взаємодії.

Командир вогнеметного відділення, отримавши завдання від командира роти, ставить завдання групі вогнеметників, вказуючи старшому групи, в чисі розпорядження надходить, завдання, напрямок висування та порядок дій після виконання завдання.

У подальшому вогнеметне відділення групами діє в складі механізованих взводів або в повному складі переміщується за командиром роти й уражає цілі за його командою (сигналом).

6.4. Дії вогнеметного взводу в наступі

Тактика механізованих підрозділів передбачає виділення основних сил і засобів батальйону (БТГр) у склад першого ешелону. Це, як правило, дві, а іноді три механізовані роти без взводу із доданими засобами.

Тому вогнеметний взвод більшу частину сил та засобів виділяє в підрозділі першого ешелону, залишаючи в резерві до одного вогнеметного відділення – 2–3 групи та механіка-водія БТР (БМП).

Під час наступу з ходу вогнеметний взвод прибуває у вихідний район для наступу механізованого батальйону (БТГр). Командир, використовуючи рельєф та маскувальні властивості місцевості, приховано розташовує взвод у вказаному командиром батальйону (БТГр) місці, організовує спостереження, маскування транспорту та підготовку особового складу, озброєння та техніки до бою.

За наявності часу в районі розташування взводу зазвичай відриваються щілини для особового складу та укриття для техніки.

Робота командира взводу з організації дій передбачає два етапи. Найбільш суттєвими питаннями першого етапу є відпрацювання та доповідь пропозицій щодо бойового застосування вогнеметників та участь у рекогносцируванні, що здійснюється командиром батальйону, в ході якого він віддає наказ. Якщо немає можливості виїхати на місцевість, то командир взводу отримує бойове завдання по карті або на макеті місцевості.

Зміст пропозицій командира вогнеметного взводу, як правило, передбачає: порядок розподілу вогнеметників по підрозділах; завдання вогнеметних відділень у ході наступу та їх місце у бойових порядках механізованих підрозділів; порядок забезпечення відділень вогнеметами та керування ними в ході бою.

Командир вогнеметного взводу на рекогносцируванні вивчає місцевість й її вплив на застосування вогнеметів та уточнює: положення переднього краю оборони противника; розташування довготривалих вогневих споруд (вогневих

точок), підступи до переднього краю оборони противника, наявність і характер загороджень, перешкод; завдання механізованих рот, яким додаються вогнеметні відділення; місця проходів у загородженнях на напрямках переміщення резерву; порядок взаємодії вогнеметників із механізованими підрозділами (за завданням, часом і місцем).

Командир вогнеметного взводу, отримавши бойовий наказ, починає другий етап своєї роботи, в ході якого усвідомлює завдання, оцінює обстановку, приймає рішення та видає бойовий наказ.

У четвертому пункті наказу командир вогнеметного взводу вказує: вогнеметним відділенням – у чие розпорядження, до якого терміну та з яким завданням додаються, порядок і способи його виконання; порядок дій після виконання бойового завдання; резерву – до виконання яких завдань бути готовим, порядок переміщення в ході наступу.

У встановлений час вогнеметні відділення відбувають у підрозділи, яким додані, отримують завдання і в подальшому діють як зазначено в пп. 6.1.

До початку висування командир взводу та резерв вогнеметників розташовуються в безпосередній близькості від КСП батальйону (БТГр).

Із вихідного району вогнеметні відділення висуваються в колонах рот, яким вони додані. Засоби зв'язку до початку наступу знаходяться на прийомі та використовуються тільки для сповіщення особового складу раніше встановленими сигналами.

Підходячи до рубежу переходу в атаку, механізовані підрозділи розгортаються у бойовий порядок. Атака здійснюється двома способами: на БТР (БМП) і в пішому порядку. Спосіб атаки визначається характером оборони противника та ступенем його ураження (рівнем боєздатності), осначеністю підрозділів бойовою технікою та характером місцевості. Якщо механізовані та вогнеметні підрозділи атакують на БТР (БМП), то вогнеметний взвод по відділеннях переміщується на штатній техніці поблизу командирів механізованих підрозділів у готовності до знищення знову виявлених цілей із бронетранспортерів.

Вогнеметні відділення, що забезпечені автомобілем, переміщуються за бойовим порядком механізованих рот на віддаленні 1–1,5 км або вказаному командиром загальновійськового підрозділу. Зустрівши завзятий опір противника, вогнеметники спішуються і висуваються до бойової лінії механізованого підрозділу, отримують завдання та знищують виявлені об'єкти противника.

Атака спільно з механізованими підрозділами у пішому порядку здійснюється у разі прориву завчасно підготовленої в інженерному відношенні оборони противника, укріплених районів, під час наступу на різко пересіченій місцевості. В цьому випадку вогнеметний взвод спільно з механізованими підрозділами діє у пішому порядку та, використовуючи складки місцевості, переміщується: відділення – за командирами механізованих рот; резерв – за

командиром батальйону (БТГр) на віддаленні до 50 м у готовності до ураження цілей.

З початком атаки командири механізованих підрозділів уточнюють положення противника, а за потребою – бойові завдання та порядок подолання загороджень штатними та доданими підрозділами.

Командир вогнеметного взводу, зазвичай, знаходиться на пункті управління командира механізованого батальйону (БТГр), веде безперервне спостереження за противником, сусідами та сигналами. В окремих випадках він переміщується на бронетранспортері вогнеметного відділення, що складає резерв вогнеметників, за КСП механізованого батальйону (БТГр).

Резерв переміщується за напрямком переміщення КСП батальйону (БТГр) у готовності до виконання завдання. Його віддалення від КСП батальйону (БТГр) визначається, в основному, видом засобу пересування (бронетранспортер або автомобіль).

Вогнеметні відділення, що діють у складі першого ешелону, долають мінімі поля по проходах у порядку, встановленому командирами рот. У разі атаки на БТР (БМП) вони підтримують просування механізованих підрозділів вогнем з усіх вогневих засобів, що є у відділенні. Вогонь із вогнеметів ведеться лише по найбільш важливих цілях.

Відділення, що забезпечене автомобілем, залучається для знищення окремих цілей у разі завязаного опору противника після спішування.

У разі атаки у пішому порядку та досягнення рубежу спішування механізовані роти (взводи) розгортаються в бойову лінію, а вогнеметники займають свої місця у бойовому порядку механізованих підрозділів і переміщуються за бойовою лінією поблизу командира механізованої роти (взводу). БТР (БМП) вогнеметних відділень вогнем із місця та з укриттів підтримують дії підрозділів, що атакують.

Перехід у наступ на противника, що обороняється, з положення безпосереднього зіткнення з ним батальйон (БТГр) здійснює в раніше створеному бойовому порядку, до якого входять і вогнеметні відділення. При чому перехід у наступ створюється або після потрібного перегрупування або за сприятливих умов одночасно із зміною тих, хто обороняється, висуваючись з глибини. У цьому випадку вогнеметний взвод діє по відділеннях (групах) у складі механізованих рот (взводів), має можливість завчасно уточнити місця розташування вогневих точок і розвідати підступи до них.

Вогнеметники діють у бойовій лінії, а іноді й попереду неї, ведуть вогнеметання за командою командира механізованої роти або самостійно, уражають призначені або знову виявлені цілі, знищуючи противника у траншеях, ходах сполучень та в інших фортифікаційних спорудах.

Зазнавши завязаного опору противника, додані вогнеметні відділення частиною сил спільно із механізованими підрозділами обходять та атакують його у фланг і тил. Для обходу використовуються складки місцевості, проміжки та

відкриті фланги противника. За неможливості обходу опорного пункту противника знищують вогнем усіх засобів та рішучою атакою з фронту та флангів.

Місця вогневих позицій групам вказуються командиром механізованого підрозділу або вибираються вогнетниками самостійно. Основними цілями для ураження з вогнетів в опорних пунктах є: БТР (БМП) в окопах, ПТКР, гранатомети та кулемети (табл. 6.1).

Противника, що контратакує, механізовані підрозділи знищують вогнем із місця з вигідного рубежу або стрімкою атакою.

У першому випадку вогнетники діють, як правило, на штатній техніці. Якщо відділення забезпечене БТР, то ураження противника вогнем із вогнетів може здійснюватись із верхніх люків. Якщо відділення забезпечене БМП, то вогнетання здійснюється після спішування. Після ураження цілі вогнетники здійснюють посадку в БМП і продовжують рух у вказаному напрямку.

Таблиця 6.1

Орієнтовна кількість цілей, що уражаються вогнетами та іншими засобами, в опорних пунктах противника

Цілі, що уражаються	Під час наступу на опорний пункт	
	мотострілецький взвод	мотострілецька рота
БТР(БМП) в окопі	3–4	11–15
ПТКР	3–4	9–14
гранатомет	3	10
кулемет	3–5	9–17

В іншому випадку вогнетники за вказівкою командира роти займають позиції в складі механізованого взводу та наносять ураження противнику з вигідного рубежу. Місця вогневих позицій визначаються командиром механізованої роти (взводу). Вони можуть розташовуватися в центрі або на фланзі підрозділу. Кожному вогнетнику видається 2–4 вогнетети. По ділянках зосередженого вогню механізованих підрозділів готуються дані для ведення вогню з вогнетів.

Командир вогнетного взводу під час ведення наступу в глибині оборони противника постійно уточнює положення і стан вогнетних позицій, організує введення у бій резерву та поповнення підрозділів вогнетами та іншими матеріальними засобами, а також керує, якщо це передбачено рішенням командира механізованого батальйону (БТГр), виведенням вогнетних відділень зі складу механізованих рот. Про результати дій вогнетних відділень командир вогнетного взводу доповідає командирі механізованого батальйону (БТГр) та своєму начальнику.

Положення та стан вогнетних відділень командир вогнетного взводу визначає: особистим спостереженням за полем бою; спільною роботою (тісним

контактом) зі штабом батальйону (БТГр); підтриманням зв'язку із командирами механізованих рот (взводів) і наданих ними доповідей командирів батальйону (БТГр) про хід виконання завдання, витрати боєприпасів і втрати особового складу та техніки.

Резерв вогнеметників уводиться у бій у таких випадках:

- для нарощування зусиль щодо ураження окремих цілей противника на напрямку наступу батальйону;
- для заміни вогнеметників, які діють у складі механізованих рот першого ешелону;
- для спільних дій із другим ешелоном (резервом) механізованого батальйону.

У випадку нарощування зусиль щодо вогневого ураження противника резерв частиною сил (2–3 вогнеметники) залучається для ураження окремих цілей. Для цього вогнеметники висуваються в підрозділи першого ешелону або входять у проміжки між ними, займають вогневі позиції та ведуть вогонь по окремих цілях, вогневих засобах і групах противника, що перешкоджають просуванню піхотинців. Після виконання завдання вони знову виводяться у резерв.

Заміна вогнеметників, які діють у складі рот першого ешелону, здійснюється у разі витрати ними вогнеметів або у випадку значних втрат в одному з відділень. При цьому вогнеметне відділення, що знаходиться у резерві, виходить на напрямок наступу механізованої роти, надходить у розпорядження її командира, який визначає йому місце в бойовому порядку та порядок подальших дій. Виведене з бою відділення отримує вогнемети та боєприпаси до стрілецької зброї та стає резервом.

Розвиток наступу в глибині оборони противника забезпечується своєчасним нарощуванням зусиль підрозділів, що наступають, тобто введенням у бій другого ешелону (резерву) батальйону (БТГр), який у ході бою переміщується, як правило, на віддаленні 1,5–2 км від підрозділів першого ешелону.

Механізованій роті, яка є другим ешелоном, під час ставлення завдання командир батальйону (БТГр) поряд з іншими питаннями уточнює (резерву – вказує) засоби підсилення, місце та час їх прибуття.

Одночасно командир батальйону ставить завдання командирів вогнеметного взводу на введення у бій резерву вогнеметників. Командир взводу, ставлячи завдання вогнеметному відділенню, що складає резерв, вказує: в чисі розпорядження, до якого терміну і з яким завданням додається; напрямок висування та порядок надходження в розпорядження командира механізованої роти, дії після виконання завдання.

Після прибуття до складу механізованої роти другого ешелону батальйону (БТГр) та отримання від її командира завдання відділення, що діє на БТР (БМП), займає місце в передбойовому або бойовому порядку та в подальшому діє згідно з отриманим завданням.

Відділення, що забезпечене автомобілем, виходить на напрямок дій другого ешелону та переміщується за механізованою ротою на віддаленні 1–1,5 км.

У ході бою командир вогнететного взводу контролює витрати вогнететів шляхом вивчення заявок і доповідей командирів рот. На їх підставі він подає дані в заявку командира батальйону на поповнення матеріальних засобів, яка відправляється до вищого штабу.

Поповнення вогнететами та боеприпасами до стрілецької зброї в наступі здійснюється через пункт боепостачання батальйону (БТГр), на якому за заявкою командира батальйону (БТГр) засобами старшого начальника подаються боеприпаси.

Через командира (начальника штабу) батальйону (БТГр) командир взводу контролює своєчасність доставляння вогнететів у підрозділи начальником пункту боепостачання батальйону (БТГр).

Вогнетети у вогнететні відділення доставляються за усною заявкою командирів рот, яким вони додані. Якщо вогнететні відділення діють на БТР (БМП), то поповнення вогнететами здійснюється безпосередньо в бойових порядках механізованих підрозділів. При цьому начальник пункту боепостачання підвозить вогнетети якомога ближче до БТР (БМП) вогнететних відділень, які по черзі приховано висуюються до транспортного засобу та отримують боеприпаси (вогнетети).

Вогнететним відділенням, що забезпечені автомобілями, доставляння вогнететів здійснюється у місця їх знаходження.

Під час наступу в пішому порядку пункти боепостачання створюються також і в механізованих ротах (РТГр). При цьому боеприпаси (вогнетети) з пункту боепостачання батальйону (БТГр) доставляються на пункти боепостачання рот. Доставляння боеприпасів, у т. ч. вогнететів, у підрозділи роти здійснюється призначеним для цього особовим складом.

Виведення вогнететних відділень зі складу механізованих рот (РТГр) здійснюється за наказом командира механізованого батальйону (БТГр) організовано та приховано. Його сутність полягає у виведенні вогнететного відділення з безпосереднього зіткнення з противником на віддалення, що виключає активний вплив його вогню на вогнететників.

Виведення вогнететних відділень з бою необхідно здійснювати в такий період бою, коли механізовані підрозділи мають успіх і розвивають наступ у глибину оборони противника.

У певний період бою (у встановлений час) командир взводу з дозволу (за вказівкою) командира (начальника штабу) батальйону (БТГр) подає сигнал на виведення з бою вогнететного відділення. Вогнететники за командою командира механізованої роти зупиняються на місці, пропускають уперед підрозділи, що атакують, і зосереджуються в укритті та в подальшому висуюються в пункт збору взводу.

7. ДІЇ РЕМОНТНИХ ПІДРОЗДІЛІВ

Ремонтні підрозділи призначені для здійснення поточного і середнього ремонту, а також надання допомоги частинам (підрозділам) у проведенні трудомістких і складних видів робіт із технічного обслуговування озброєння та засобів РХБ захисту.

Організація ремонту озброєння та засобів РХБ захисту передбачає розміщення ремонтних майстерень на місцевості, їхнє розгортання, обладнання робочих місць, приймання до ремонту і виконання робіт із ремонту.

Під час розміщення ремонтних підрозділів військ РХБ захисту на місцевості необхідно забезпечити: прихованість розташування; можливість швидкого зосередження та евакуації; надійну охорону та оборону ремонтних засобів і ремонтного фонду; можливість організації раціонального технологічного процесу ремонту.

Розгортання ремонтних підрозділів на місцевості може бути частковим або повним.

У разі часткового розгортання в дію вводяться окремі ремонтні майстерні та необхідні для роботи пости, у разі повного розгортання – у дію вводяться всі майстерні та розгортаються всі робочі пости.

Відповідно до схеми технологічного процесу ремонту під час розміщення ремонтних підрозділів на місцевості обладнуються відповідні майданчики, пости та ділянки.

Відстань між майданчиками, постами, ділянками, а також між окремими машинами на ділянках (постах) визначається командиром ремонтного підрозділу залежно від обстановки, що склалася, характеру місцевості та поставлених завдань.

Охорона та оборона ремонтних підрозділів організуються самостійно.

Приймання до ремонту ушкодженого озброєння та засобів РХБ захисту здійснюється відповідно до розпорядження старшого начальника. У ході виконання поставленого завдання командир підрозділу може приймати в ремонт озброєння та засоби РХБ захисту самостійно, доповідаючи про це старшому начальнику.

Все озброєння та засоби РХБ захисту, що надійшли до ремонтного підрозділу, обліковуються за книгою ремонту (обслуговування, обробки) озброєння, бойової та іншої техніки й майна.

Відремонтоване озброєння та засоби РХБ захисту здаються на склад озброєння РХБ захисту з оформленням документів приймання-здавання.

Спеціалізований ремонт озброєння та засобів РХБ захисту виконується фахівцями служби РХБ захисту в підрозділах ремонту засобів РХБ захисту.

Комплексний ремонт озброєння та засобів РХБ захисту виконується фахівцями різних служб у ремонтній частині (підрозділі) тієї служби, що є генеральним замовником зразка відновлюваного озброєння.

Спеціалізований ремонт озброєння та засобів РХБ захисту виконується, як правило, у районах розташування ремонтних підрозділів.

Майданчики спеціалізованого ремонту розгортаються в місцях зосередження ремонтного фонду озброєння та засобів РХБ захисту або в районах, визначених старшим начальником, і містять:

- ділянку приймання у ремонтного фонду, що складається з місць приймання, сортування та підготовки ремонтного фонду знеособленого озброєння та засобів РХБ захисту, а також місць підготовки та очікування спеціальних машин військ РХБ захисту;

- ділянку проведення спеціальних робіт, що складається з місць і постів, на яких розгортається спеціальне обладнання майстерень, місць зберігання відремонтованого озброєння та засобів РХБ захисту, а також стоянки спеціальних машин військ РХБ захисту.

Мають бути також передбачені шляхи під'їзду, виїзду та пересування.

Розташування ділянок, постів і майданчиків має передбачати створення найкращих умов охорони, маскуванню, оборони, управління та раціональної побудови технологічного процесу ремонту озброєння та засобів РХБ захисту.

Ступінь обладнання ділянок, майданчиків і постів визначається, виходячи з наявності часу, конкретних умов обстановки та можливостей ремонтного підрозділу.

Ремонтні підрозділи, що беруть участь у комплексному ремонті озброєння, бойової та іншої техніки, виконують роботи з відновлення вмонтованих озброєння та засобів РХБ захисту безпосередньо на об'єктах-носіях у районах розташування ремонтних підрозділів інших видів технічного забезпечення.

Вмонтовані озброєння та засоби РХБ захисту відновлюються головним чином агрегатним методом в обсязі та у терміни відновлення об'єктів-носіїв ремонтними підрозділами інших видів технічного забезпечення.

Забезпечення обмінним фондом вмонтованого озброєння та засобів РХБ захисту та комплектуючих здійснюється з обмінних пунктів ремонтних частин, а також використовуються озброєння та засоби РХБ захисту обмінного фонду рухомих ремонтних хімічних майстерень.

Ушкоджені озброєння та засоби РХБ захисту, зняті з об'єктів озброєння, бойової та іншої техніки, здаються до підрозділів спеціалізованого ремонту. Виконані роботи у разі комплексного ремонту озброєння, бойової та іншої техніки обліковуються в книзі обліку ремонту (обслуговування, обробки) озброєння, техніки та інших матеріально-технічних засобів (ф. 36).

Приймання, сортування та підготовка до ремонту озброєння та засобів РХБ захисту здійснюється після контролю зараженості, а за необхідності – й спеціальної обробки.

Під час робіт уночі передбачаються: розвідка (рекогносцирування) району розгортання майданчика спеціалізованого ремонту у світлий час; освітлення

робочих місць; позначення ясно видимими знаками шляхів під'їзду, пересування та виїзду; дотримання заходів світломаскування.

Під час дій у лісі й у горах пункти спеціалізованого ремонту зазвичай розташовуються поблизу доріг. У степах і пустелях особливого значення набувають маскування пунктів і забезпечення водою.

Під час дій узимку передбачається розгортання майданчика спеціалізованого ремонту поблизу доріг, у лісі або в будівлях, що не використовуються населенням і військами; обладнання на майданчику утеплених наметів, укриттів для обігрівання особового складу; вживання заходів проти замерзання рідин.

Зміна розташування майданчика спеціалізованого ремонту здійснюється, як правило, після закінчення ремонту відповідно до вказівок старшого начальника.

Місце підрозділів комплексного ремонту визначається схемою технологічного процесу, прийнятого в підрозділі, в інтересах якого вони діють.

Розгортання ремонтних майстерень може бути частковим або повним.

Частково розгортаються ремонтні майстерні, як правило, біля окремих машин; повністю – у разі заняття місця в поточній лінії технологічного процесу поточного та середнього ремонтів машин.

7.1. Дії ремонтного відділення

Ремонтне відділення, що входить до складу ремонтного взводу (засобів РХБ захисту), призначене для поточного ремонту озброєння та засобів РХБ захисту та надання допомоги частинам (підрозділам) у виконанні складних робіт під час технічного обслуговування озброєння та засобів РХБ захисту.

Залежно від обстановки ремонтне відділення може діяти у складі ремонтного взводу (засобів РХБ захисту) та самостійно.

Роботи з ремонту озброєння та засобів РХБ захисту ремонтне відділення здійснює, як правило, на збірному пункті пошкоджених машин, у частині (підрозділі) та на складі озброєння РХБ захисту.

Командир ремонтного відділення під час відновлення вмонтованого озброєння та засобів РХБ захисту комплексним ремонтом зразків уточнює у командира ремонтного підрозділу, що відновлює базові машини, місце хіміків-ремонтників у технологічному процесі ремонту, черговість і терміни завершення ремонтних робіт, послідовність і терміни виконання ремонтних відновлювальних робіт ремонтним відділенням.

Командир ремонтного відділення, отримавши завдання, оцінює обсяг робіт, порядок і терміни їхнього виконання, організовує взаємодію з ремонтними підрозділами, з якими буде працювати, уточнює порядок надходження ремонтного фонду та здавання відновленого озброєння і засобів РХБ захисту, визначає завдання особовому складу та віддає наказ.

Командир відділення, ставлячи завдання підлеглим, в третьому пункті наказу зазначає: місце, час і порядок розгортання робочих місць рухомої ремонтної хімічної майстерні та їх маскуванню; завдання старших майстрів і майстрів із ремонту озброєння та засобів РХБ захисту.

Командир ремонтного відділення під час відновлювальних робіт керує роботою підлеглих, стежить за дотриманням ними заходів безпеки, організовує забезпечення необхідними ремонтними матеріалами та обмінним фондом озброєння та засобів РХБ захисту, веде облік виконаної роботи, здійснює передавання (відправлення) озброєння та засобів РХБ захисту.

Ремонтне відділення спеціалізованого ремонту діє, як правило, у складі ремонтного взводу (спеціалізованого ремонту).

Командир відділення отримує завдання на проведення ремонтних робіт у свого командира взводу або начальника, у чий розпорядження прибуло відділення.

Під час розгортання рухомих ремонтних хімічних майстерень особовий склад відділення (спеціалізованого ремонту) розвантажує та установлює спеціальне знімне обладнання, перевіряє роботоспроможність агрегатів машин, маскує робочі місця. Після закінчення розгортання, випробування спеціального обладнання майстерень і отримання ремонтного фонду командир відділення доповідає командирові взводу про готовність до роботи.

Командир відділення за командою командира взводу організовує ремонтний процес.

Ремонтний фонд озброєння та засобів РХБ захисту, що зосереджується на ділянці ремонтного фонду, сортується за найменуваннями, видами ремонту та готується до ремонту.

Спеціальні машини військ РХБ захисту дефектуються, а обсяг робіт зазначається в картках дефектації.

Відновлене озброєння та засоби РХБ захисту зосереджуються на ділянці відремонтованого озброєння та засобів РХБ захисту.

Після закінчення всіх робіт ремонтне відділення обслуговує та згорає спеціальне обладнання майстерень, поповнює запаси ремонтних матеріалів і готується до виконання нового завдання.

Відділення комплексного ремонту виділяється та діє, як правило, у складі ремонтно-відновлювальних частин (підрозділів) інших видів технічного забезпечення.

Відділення комплексного ремонту діє відповідно до схеми технологічного процесу ремонту озброєння та техніки, прийнятої в ремонтно-відновлювальній частині (підрозділі), до складу якої воно виділено.

Завдання на проведення ремонтних робіт із відновлення вмонтованого озброєння та засобів РХБ захисту командир відділення отримує, як правило, у командира взводу та уточнює його після прибуття до місця роботи у командира

ремонтно-відновлювальної частини (підрозділу), в інтересах якої будуть виконуватись роботи.

7.2. Дії ремонтного взводу

Ремонтний взвод (засобів РХБ захисту) призначений для поточного ремонту озброєння і засобів РХБ захисту та надання допомоги частинам (підрозділам) у виконанні складних видів робіт під час технічного обслуговування озброєння та засобів РХБ захисту.

Ремонтний взвод (засобів РХБ захисту) залежно від обстановки, характеру й обсягу завдань, що виконуються з ремонту штатно-табельного та вмонтованого озброєння і засобів РХБ захисту, може діяти в повному складі та у складі відділень.

Ремонтний взвод (засобів РХБ захисту) у повному складі використовується у випадках, коли у повному складі діє ремонтно-відновлювальний батальйон.

Ремонтний взвод (засобів РХБ захисту) діє у складі відділень, коли ремонтно-відновлюваний батальйон виконує роботи двома частинами.

Командир ремонтного взводу (засобів РХБ захисту) після отримання завдання організовує свою роботу відповідно до визначеного порядку.

Командир взводу, усвідомлюючи завдання, вивчає характер завдання роти, завдання засобів посилення з ремонту озброєння та засобів РХБ захисту, порядок взаємодії з іншими ремонтними підрозділами під час виконання спеціалізованого (комплексного) ремонту.

Командир взводу, оцінюючи обстановку, водночас оцінює стан спеціального обладнання та бази рухомих ремонтних хімічних майстерень, наявність ремонтних матеріалів, обмінного фонду, можливості взводу зі спеціалізованого (комплексного) ремонту озброєння та засобів РХБ захисту, підготовленість особового складу, місце розташування взводу (відділень) і сусідніх ремонтних підрозділів.

Командир взводу, приймаючи рішення, визначає порядок виконання робіт із ремонту (технічного обслуговування) озброєння та засобів РХБ захисту, порядок дії ремонтних відділень у складі взводу або самостійно, у складі частини сил і засобів технічного забезпечення ремонтно-відновлюваного батальйону.

Командир ремонтного взводу (засобів РХБ захисту) в третьому пункті наказу вказує завдання відділень з ремонту озброєння і засобів РХБ захисту (місце, характер, обсяг і терміни виконання ремонтних робіт відділеннями, вид ремонту, що виконується, порядок приймання ремонтного фонду та здавання відновленого озброєння і засобів РХБ захисту, порядок поповнення ремонтними матеріалами та обмінним фондом, порядок взаємодії з іншими ремонтними органами під час комплексного відновлення озброєння та засобів РХБ захисту).

Командир взводу перед виконанням ремонтних робіт перевіряє готовність особового складу до виконання завдання, наявність і справність спеціального

обладнання, моторно-ходової частини майстерень, інструменту, приладдя, наявність ремонтних засобів та обмінного фонду (вмонтованого озброєння та засобів РХБ захисту і комплектуючих).

Під час виконання завдання командир взводу керує відділеннями, слідкує за дотриманням особовим складом заходів безпеки, приймає доповіді командирів відділень про виконану роботу, оформлює документи приймання-здавання та облікові документи на озброєння і засоби РХБ захисту, що надходять до ремонту та здаються на склад.

У встановлений термін надає начальникові служби РХБ захисту повідомлення (відомості) про виконання ремонтних робіт.

Ремонтний взвод (спеціалізованого ремонту машин і комплектів спеціальної обробки, засобів захисту та приладів розвідки) діє, як правило, у складі роти, а у виняткових випадках, за наявності джерел електроенергії, самостійно. Взвод розгортає робочі місця та пости на ділянці проведення спеціальних робіт майданчика спеціалізованого ремонту, де виконує ремонт озброєння та засобів РХБ захисту певної групи.

Завдання на проведення ремонтних робіт командир взводу отримує від командира роти або начальника, у часі розпорядження прибору взвод.

Командир взводу, ставлячи завдання, керує розгортанням спеціального обладнання майстерень, маскуванням робочих місць, організовує приймання і сортування (дефектацію) ремонтного фонду. У ході виконання завдання командир взводу керує роботою відділень, звертаючи особливу увагу на якість ремонтних робіт і заходи безпеки, забезпечує відділення ремонтним фондом і ремонтними матеріалами, веде облік озброєння військ РХБ захисту та засобів захисту, що надійшли та відновлені, організовує здавання відремонтованого озброєння та засобів РХБ захисту на склад і доповідає про виконання завдання.

Згортання спеціального обладнання майстерень після виконання завдання виконується за наказом командира роти. Відремонтовані озброєння та засоби РХБ захисту та невикористаний ремонтний фонд озброєння та засобів РХБ захисту здаються на склад, поповнюються запаси ремонтних матеріалів, обслуговується спеціальне обладнання, майстерні готуються до виконання нових завдань.

Ремонтний взвод (комплексного ремонту) діє, виділяючи відділення для роботи у складі ремонтно-відновлювальних частин (підрозділів), що здійснюють ремонт озброєння та засобів РХБ захисту на збірних пунктах пошкоджених машин (далі – ЗППМ). В окремих випадках взвод може брати участь у комплексному ремонті в повному складі.

Командир ремонтного взводу (комплексного ремонту) отримує завдання від командира роти або від командира ремонтно-відновлювальної частини, якій він доданий. Отримавши завдання, командир взводу усвідомлює: в інтересах яких частин (підрозділів) діє взвод; місце та час проведення ремонтних робіт; питання, на які необхідно звернути особливу увагу; маршрути висування

відділень; послідовність і періодичність переміщення відділень у ході виконання завдань; район зосередження взводу після виконання завдання та порядок підтримання зв'язку з командиром роти.

Командир взводу, усвідомивши завдання, уточнює місця розташування частин (підрозділів), в інтересах яких виконуються ремонтні роботи, маршрути висування відділень і переміщення в ході виконання завдань, час проведення ремонтних робіт, приймає рішення та видає наказ.

Командир ремонтного взводу (комплексного ремонту), ставлячи завдання відділенням, у наказі додатково вказує:

- райони розміщення частин (підрозділів), в інтересах яких має діяти відділення, маршрути висування та переміщення, послідовність обслуговування частин (підрозділів), об'єкти, що підлягають ремонту, і можливий обсяг робіт;

- час початку та закінчення ремонтних робіт, пункт збору після виконання завдання.

Командир ремонтного взводу (комплексного ремонту) у ході ремонтних робіт організовує забезпечення ремонтним та обмінним фондом озброєння і засобів РХБ захисту через обмінні пункти ремонтних підрозділів, склади озброєння РХБ захисту.

Після виконання ремонтних робіт ремонтний взвод (комплексного ремонту) зосереджується в районі розташування роти, де проводяться заняття з особовим складом, поповнюються запаси ремонтних матеріалів, запасних частин, інструменту та приладдя, обслуговується спеціальне обладнання майстерень і готується до виконання ремонтних робіт.

7.3. Дії ремонтної роти

Ремонтна рота діє, як правило, у складі батальйону. Рота розгортає майданчик ремонту і здійснює ремонт, обслуговування знеособленого озброєння та засобів РХБ захисту, спеціального обладнання машин військ РХБ захисту та демонтованих агрегатів.

Завдання на проведення ремонтних робіт командир роти отримує від командира ремонтно-відновлювального батальйону.

Командир роти, після отримання завдання, організовує свою роботу відповідно до визначеного порядку.

Командир роти має зрозуміти завдання: обсяг робіт і терміни їх виконання; райони (місця) виконання отриманого завдання; маршрути висування в призначені райони та переміщення підрозділів у ході виконання завдання; пункти та час зустрічі з представниками складів озброєння РХБ захисту, частин (підрозділів), в інтересах яких діє рота, для організації взаємодії з ремонту озброєння та засобів РХБ захисту; порядок забезпечення підрозділів ремонтними засобами та ремонтним фондом озброєння та засобів РХБ захисту; район

зосередження роти після виконання завдань; порядок підтримання зв'язку з командиром батальйону.

Командир роти, оцінюючи обстановку, має вивчити: стан і можливості свого підрозділу; передбачуваний обсяг робіт під час ремонту озброєння та засобів РХБ захисту, озброєння, бойової та іншої техніки; можливість виділення сил і засобів для вирішення завдань, пов'язаних з обслуговуванням та ремонтом озброєння та засобів РХБ захисту частин (підрозділів), що діють в особливих умовах; вплив природно-кліматичних умов на виконання завдань.

У рішенні командир роти визначає спосіб виконання завдання, розподіл сил і засобів, завдання підрозділам, порядок взаємодії й організацію управління.

Після прибуття до району виконання завдання командир роти здійснює рекогносцирування, у ході якого встановлює місце розгортання майданчика спеціалізованого ремонту, обсяг, порядок отримання та підготовки ремонтного фонду та здавання відновленого озброєння та засобів РХБ захисту, уточнює своє рішення та завдання взводам.

Командир роти, ставлячи завдання підрозділам, в четвертому пункті наказу вказує: яке озброєння та засоби РХБ захисту, у якій кількості підлягають ремонту та види ремонту; місце розгортання майданчика спеціалізованого ремонту та час готовності; порядок приймання ремонтного фонду; порядок здавання відновленого озброєння та засобів РХБ захисту; терміни проведення ремонтних робіт; місце та час зосередження роти після виконання завдань.

Для взводів, що діють самостійно, командир роти, крім того, зазначає маршрут руху до місць виконання завдань, місця зустрічі з представниками частин (підрозділів), в інтересах яких буде діяти взвод.

Командир роти після ставлення завдань організовує взаємодію, керує розгортанням майданчика спеціалізованого ремонту та відбуттям ремонтних взводів у район самостійного виконання завдань, вживає заходів щодо своєчасного доставляння ремонтного фонду, забезпечення взводів ремонтними засобами та відправленням на склади відновленого озброєння та засобів РХБ захисту.

У ході виконання завдання командир роти керує підрозділами особисто, по радіо і дрововими засобами зв'язку, контролює дії підрозділів, надає їм допомогу у виконанні завдань, забезпеченні необхідними матеріальними засобами, підтримує зв'язок із командиром батальйону. Про виконання завдання командир роти доповідає старшому начальникові, зосереджує роту в призначеному районі та готує її до виконання нового завдання.

Ремонтна рота (засобів РХБ захисту) здійснює спеціалізований ремонт озброєння і засобів РХБ захисту та бере участь у комплексному ремонті ОВТ. Залежно від умов обстановки і характеру завдань, що виконуються, рота може діяти декількома спеціалізованими підрозділами або в повному складі.

Під час дій спеціалізованими підрозділами рота виділяє їх в окремі райони проведення спеціалізованого і та комплексного ремонту.

У цьому випадку одна частина роти проводить у зазначеному районі спеціалізований ремонт озброєння та засобів РХБ захисту, інша бере участь у комплексному ремонті ОВТ.

Під час дій двома автономними підрозділами рота ділиться навпіл із рівними виробничими можливостями і кожне з них самостійно виконує як спеціалізований ремонт озброєння та засобів РХБ захисту, так і бере участь у комплексному ремонті ОВТ.

Під час дій у повному складі рота, як правило, виконує роботи в одному районі.

8. ДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ ВІЙСЬК РАДІАЦІЙНОГО, ХІМІЧНОГО, БІОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ У МІЖНАРОДНИХ МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЯХ ТА СПЕЦИФІЧНИХ ДІЯХ ВІЙСЬК

Основними завданнями РХБ захисту військ під час виконання міжнародних миротворчих операцій та неспецифічних дій військ є: ведення РХБ розвідки у районах базових таборів, а також на основних об'єктах транспортної та соціально-економічної інфраструктури; участь у виконанні режимно-обмежувальних заходів; участь у заходах із пошуку, локалізації та нейтралізації елементів ЗМУ, місць зберігання сильнодійних отруйних та радіоактивних речовин; виявлення та позначення районів застосування зброї зі збідненим ураном; зниження впливу на особовий склад антропогенних факторів навколишнього середовища.

Специфічні дії військ (сил) ЗС України – дії військових формувань в антитерористичній операції (далі – АТО), а також у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації (далі – НС) техногенного та природного характеру.

Рота (взвод) РХБ захисту може призначатися для участі в міжнародних миротворчих операціях і неспецифічних діях військ у складі об'єднаних військових підрозділів, що створюються спільно з іншими державами. Вони можуть направлятися до інших держав та перебувати на їх території на підставі міжнародних договорів України та в порядку і на умовах, визначених законодавством України.

На основі можливих сценаріїв розвитку конфліктів, характеру завдань, що ставляться перед військами у міжнародних миротворчих операціях і неспецифічних діях військ (зі встановлення (сприяння) миру, підтримання миру, примушення до миру, відновлення миру та пошуково-рятувальних операцій) у кожному конкретному випадку, будуть визначатися особливості комплектування підрозділів військ РХБ захисту, форми та способи їх бойового застосування.

Основним завданням підрозділів військ РХБ розвідки є виявлення й оцінювання РХБ обстановки, особливо під час розгортання та заняття базових районів розташування військ і секторів відповідальності. Під час висування (у ході здійснення маршу) та розгортання, підрозділи РХБ розвідки в зоні роз'єднання ведуть розвідку буферної (демільтаризованої) зони, доводять дані про зміни РХБ обстановки. У зоні роз'єднання (буферній, демільтаризованій зоні), створюється система РХБ спостереження силами самих підрозділів, до якої входять контрольно-пропускні пункти, блок-пости та пости патрулювання. Для виконання найбільш складних завдань можуть залучатися підрозділи РХБ розвідки. У цих умовах на відділення РХБ розвідки покладається завдання спостереження: на РХНО як у зоні роз'єднання, так і у секторі відповідальності (особливо у базовому районі); на основних об'єктах транспортної

інфраструктури; в районах привалів, денного та нічного відпочинку в разі супроводження колон і гуманітарних вантажів.

Радіаційний і хімічний контроль організовується та проводиться у загальноприйнятому порядку. На КПП, що здійснюють пропускний режим, для виконання РХ контролю можуть залучатися підрозділи РХ контролю, що автоматично виявляють переміщення отруйних речовин, радіоактивних матеріалів.

РАГ здійснює збирання та обробляння інформації про РХБ обстановку, відпрацьовує карту обстановки та передає необхідну інформацію у підпорядковані підрозділи, а також у штаб. Результати оцінювання фактичної РХБ обстановки та її прогнозу враховуються штабами на всіх етапах планування міжнародних миротворчих операцій і неспецифічних діях військ.

З метою поновлення боєздатності військових частин (підрозділів) миротворчого контингенту й нормалізації РХБ обстановки в зоні відповідальності залучаються підрозділи РХБ захисту, що здійснюють ліквідацію наслідків РХБ зараження. Дезактивація, дегазація, дезінфекція ділянок місцевості, доріг і споруд організовується та здійснюється для зменшення ступеня зараження радіоактивними, отруйними та сильнодійними отруйними речовинами особового складу, озброєння, військової техніки під час пересування через район (зону) зараження або під час тривалого перебування в них. Для виконання цього заходу залучаються підрозділи РХБ захисту, а також табельні засоби самих військ (сил).

Найбільш складним завданням під час міжнародних миротворчих операцій і неспецифічних діях військ є роз'єднання сторін, які конфліктують, де аерозольне маскування дій миротворчих підрозділів набуває особливого значення. Підрозділи аерозольного маскування виконують завдання з ставлення аерозольних завіс під час: виведення з конфлікту місцевого населення (біженців); розмінування; підтримання правопорядку.

Способи виконання окремих завдань на всіх етапах проведення міжнародних миротворчих операцій і неспецифічних діях військ обумовлюються їх змістом. Кожне окреме завдання потребує індивідуального планування, ретельної підготовки особового складу (військовослужбовців усіх категорій), окремого МТЗ відповідно до специфіки обстановки.

8.1. Дії підрозділів військ РХБ захисту в антитерористичній операції

Антитерористична операція – це комплекс скоординованих спеціальних заходів, що проводяться за єдиним замислом під керівництвом Антитерористичного центру органами та підрозділами служби безпеки України (далі – СБУ), Міністерства внутрішніх справ України (далі – МВС), Міністерства надзвичайних справ України (далі – МНС), державної прикордонної служби України (далі – ДПС), ЗС України із залученням сил і засобів інших центральних

органів виконавчої влади для попередження, запобігання та припинення злочинних дій, що здійснюються з терористичною метою, звільнення заручників, знешкодження терористів, мінімізації наслідків терористичного акту.

Виходячи зі змісту завдань антитерористичної операції, РХБ захист підрозділів здійснюється силами та засобами самих підрозділів силових структур, що залучаються. Найбільш складні та специфічні завдання РХБ захисту військ, що залучаються для проведення АТО, виконуються підрозділами військ РХБ захисту. Способи ведення дій підрозділів військ РХБ захисту під час участі в АТО обумовлюються спрямованістю терористичних дій ДРС противника і НЗФ та умовами обстановки.

Підрозділи військ РХБ захисту ЗС України можуть брати участь в АТО у складі оперативних груп. Вони можуть бути застосовані у складі оперативної групи для безпосереднього припинення терористичного акту.

Вогнеметні підрозділи застосовуються для знищення залишків ДРС, НЗФ, терористичних груп у складі штурмових загонів (груп) у взаємодії з механізованими, аеромобільними підрозділами.

На випадок застосування терористичними організаціями ЗМУ, зруйнування ними РХНО та застосування зброї на нових фізичних принципах виконується завдання щодо підтримання виживаності військ (сил) та ліквідація РХБ зараження. У цих умовах до складу оперативної групи забезпечення дій додатково до підгруп блокування, фільтрації, розвідки та ліквідації загрози вибухів, входять підрозділи:

– РХБ розвідки – виявлення РХБ зараження, виявлення засобів застосування ЗМУ та їх знищення, для запобігання втрат від прямої дії на особовий склад АТО радіоактивних, отруйних речовин та біологічних засобів і підтримання безпеки військ, що діють в умовах РХБ зараження та будуть застосовуватися для виконання заходів АТО; під час розвідувально-пошукових, розвідувально-ударних, штурмових та засадних дій. Підрозділи РХБ розвідки можуть залучатися до виконання завдань, пов'язаних із виявленням радіоактивних матеріалів (відходів), що були викрадені з метою створення радіологічної зброї, у тому числі й для створення так званої брудної бомби, а також компонентів (отруйних речовин), що необхідні для виготовлення хімічних фугасів кустарного виробництва;

– РХБ захисту – проведення спеціальної обробки військ для збереження їх боєздатності, створення їм необхідних умов для виконання поставлених завдань АТО в умовах РХБ зараження в обмежений для них час; дегазації, дезінфекції ділянок місцевості, доріг, споруд, що зазнали зараження РХБ речовинами внаслідок диверсії або терористичного акту. Також підрозділи РХБ захисту можуть залучатися для підвезення технічної води до базових таборів, районів розміщення частин (підрозділів), які беруть участь в АТО.

Склад підрозділів РХБ захисту, що входять до складу оперативних груп, їх оснащення визначаються виходячи із специфіки завдань в АТО з урахуванням характеру, спрямованості та особливостей об'єкта терористичного акту.

У військових частинах сухопутних військ створюються зведені загони ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (далі – ЗЗЛН) під час протидії диверсіям і терористичним актам із включенням підрозділів РХБ захисту. У разі коли підрозділи РХБ захисту не входять до штату військових частин, у них створюються зведені групи рятувальних робіт у складі 10–20 осіб із необхідною технікою та матеріально-технічними засобами.

8.2. Дії підрозділів військ РХБ захисту під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

Надзвичайна ситуація визначається як динамічна обстановка на певній території (об'єкті), що склалася в результаті збройного конфлікту, техногенної аварії, катастрофи, небезпечного природного явища, стихійного лиха, або іншої дії, що спричинила або може спричинити шкоду здоров'ю особового складу та населення, значні матеріальні втрати, зміну стану навколишнього природного середовища і потребувати для відновлення та ліквідації цих наслідків значних затрат, сил, коштів і часу.

Виходячи з визначення надзвичайної ситуації, виконання завдань щодо ліквідації наслідків буде характеризуватися певною специфікою. У кожному конкретному випадку це потребує від сил, що залучаються, гнучкого й оперативного реагування на динаміку змін обстановки.

Підрозділи військ РХБ захисту діють у складі зведеного загону залучених військ до ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та природного характеру. Організаційно-штатна структура ЗЗЛН визначається з урахуванням наявних сил, засобів і специфіки можливих завдань.

У районах виникнення НС на підрозділи військ РХБ захисту можуть покладатись такі завдання: виявлення й оцінювання РХБ обстановки у зоні НС; участь у першочергових (невідкладних) аварійно-рятувальних і ліквідаційних, а також у режимно-обмежувальних, аварійно-відновлювальних роботах; виявлення, ізоляція та нейтралізація радіаційно та хімічно небезпечних об'єктів (речовин); відбирання і аналіз проб на предмет ідентифікації радіоактивних та хімічних речовин; спеціальна обробка військ і постраждалого населення; дезактивація, дегазація, дезінфекція та пилопридушення на ділянках місцевості, дорогах і спорудах; участь у локалізації та гасінні пожеж.

Робота командира підрозділу військ РХБ захисту з організації виконання завдань ліквідації наслідків НС передбачає:

- усвідомлення отриманого завдання, вивчення загальної радіаційної, хімічної, біологічної та метеорологічної обстановки в районі майбутніх дій та її оцінка;

- розрахунок необхідних сил, засобів і часу для виконання завдань;
- прийняття рішення та його доповідь старшому начальникові;
- визначення завдань підлеглим;
- організацію управління, підготовки особового складу та техніки для дій в осередках (зонах) зруйнувань (аварій), взаємодії з іншими родами військ, органами місцевої влади та МНС, всебічного забезпечення виконання завдання;
- визначення загальних і спеціальних заходів безпеки та захисту;
- рекогносцирування району (зони, об'єкта);
- безперервний контроль за підготовкою і діями підрозділів та управління ними під час виконання завдань.

Командир підрозділу військ РХБ захисту, визначаючи завдання щодо ліквідації наслідків НС, вказує порядок: ведення розвідки в осередках зруйнувань (аварій); контролю за зміною радіаційної та хімічної обстановки; відбирання й аналізу проб повітря, води; дезактивації об'єктів, місцевості, доріг із твердим покриттям, обмундирування, засобів індивідуального захисту; проведення пилопридушення на окремих ділянках місцевості та доріг; дегазації (нейтралізації) СДОР; проведення збору, транспортування та захоронення радіоактивних відходів і СДОР.

Під час ведення бойових дій сили та засоби всіх видів розвідки доцільно залучати для уточнення даних про потенційно небезпечні об'єкти (далі – ПНО) у смузі дій наших військ. Факт зруйнування ПНО має визначатися в максимально короткі терміни, всіма засобами.

З моменту встановлення факту виникнення НС у смузі дій військ, силами підрозділів РХБ розвідки організовується постійне спостереження за змінами обстановки, а також розвідка зон радіоактивного забруднення та розповсюдження вторинних хмар СДОР.

РХБ розвідка передбачає: контроль радіаційного або хімічного забруднення території, споруд, озброєння, техніки; визначення напрямку руху хмари зараженого повітря; рівень радіації та щільність хімічного забруднення, позначення небезпечних ділянок і об'єктів.

Вихідними даними для організації розвідки є прогноз радіаційної, хімічної обстановки, що склалася в районі аварії. Прогнозування здійснюється в РАГ (РАСТ) на підставі даних про об'єкт і метеоумови.

Підрозділи РХБ розвідки виконують свої завдання за допомогою постів РХБ спостереження та дозорів РХБ розвідки.

Пости РХБ спостереження виставляються на радіаційно та хімічно небезпечних напрямках для контролю за змінами радіаційної, хімічної обстановки.

Дозор РХБ розвідки, крім контролю за змінами радіаційної, хімічної обстановки на маршруті розвідки, визначає межі ділянок забруднення за потужності дози випромінювання 5 мРад/год (0,05 мЗв/год), шляхи їх обходу та встановлює знаки огороження.

У випадку зруйнування (аварії) підприємств атомної енергетики основним способом ведення розвідки є спосіб реперної сітки. Місцевість навколо АЕС у радіусі 10–12 км розвідується способом реперної сітки або зональним способом. Під час організації розвідки відстані між дозорами встановлює відповідний командир. Маршрути розвідки визначаються в межах призначених секторів або зон. Розмір сектора складає 10° , а розмір зони залежить від її віддалення від джерел забруднення. Вимірювання здійснюються періодично в 10–12 точках, у місцях із характерними орієнтирами.

Вирішення завдань із визначення та позначення зон радіаційного забруднення місцевості виконується взводом у повному складі. При цьому виконання завдання взвод починає з висування в напрямку району забруднення. Під час визначення встановленої командиром потужності дози дозори зупиняються, встановлюють знаки огороження, після чого два ведуть розвідку прямо, визначають передню і тильну межі забруднення, а два флангові ведуть розвідку за периметром, повертаючись у зворотному напрямку під кутом 120° , та позначенням межі забрудненої ділянки місцевості за периметром.

У випадку виявлення радіаційної обстановки або здійснення контролю за зміною потужності дози на території підприємства атомної енергетики та ділянках місцевості, що прилягають до промислової зони, дозорам призначають маршрут розвідки або точки вимірів потужності дози в кількості до 10–12.

Розвідка ведеться за декількома напрямками, як правило, одночасно: розвідка в машинному залі; розвідка на території підприємства атомної енергетики та ділянках місцевості, що прилягають до промислової зони, контроль радіаційної обстановки (методом періодичного контролю за вказаним маршрутом або в зазначених точках); радіаційна розвідка в осередку аварії (поблизу аварійного блока).

З метою скорочення часу розвідування і зменшення доз опромінення особового складу введення дозорів в осередок аварії доцільне з різних напрямків, на кожному з яких призначаються рубежі введення. На рубежах введення можуть виставлятися контрольні пости (як правило, екіпаж командира підрозділу або інші екіпажі, що не беруть участь безпосередньо в розвідці). Роль цих постів – забезпечення дій дозорів та управління ними, підтримання зв'язку й обмін інформацією.

Виявлення радіаційної обстановки в населеному пункті здійснюється підрозділами РХБ розвідки військ РХБ захисту, відповідних підрозділів МНС, іншими підготовленими дозорами, групами. Обстеження населених пунктів здійснюється комплексно та передбачає: виявлення радіаційної обстановки шляхом радіаційного розвідування місцевості в радіусі 550 м від населеного пункту з метою визначення необхідності проведення заходів пілоподавлення доріг і вулиць, площ і дворів, будівель і споруд; паспортизацію дворів та упорядкування картограм населеного пункту.

Радіаційна розвідка, що організовується в населеному пункті, здійснюється одночасно з декількох напрямків – від околиць до центру.

З метою максимально точного оцінювання ефективності робіт, що виконуються підрозділами РХБ захисту, вимірювання проводяться в тих самих точках до початку і після виконання заходів із дезактивації. Точки, що характеризують радіаційну обстановку в населеному пункті, з урахуванням особливостей розміщення основних будівель і найбільш імовірних місць забруднення – називаються реперними. Реперні точки позначаються відповідними мітками, а їхні координати заносяться в паспорт подвір'я і картограму населеного пункту.

Радіаційне обстеження дворів здійснюється за 7–10 реперними точками. Час обстеження дворів складає 30–40 хв. Можливість відділення РХБ розвідки може скласти до 15 дворів за 8 год роботи.

Територія, що прилягає до шкіл, дитячих закладів, обстежується по діагоналі з проведенням вимірювання не менше, ніж у трьох характерних точках.

У процесі радіаційної розвідки визначаються реперні точки також на весь населений пункт – біля крамниці, школи, дитячого саду, клубу, сільської ради та інших місць громадського користування на віддаленні не менше, ніж 15 м від стін будівель.

У випадку виявлення локальних осередків радіоактивного забруднення, починаючи з рівня понад 5 мРад/год (0,05 мЗв/год), здійснюється їх позначення за двома взаємно перпендикулярними напрямками по периметру, під час вимірювання через кожні 5–10 м.

Наприкінці кожної доби командир взводу РХБ розвідки складає зведене донесення за результатами радіаційного обстеження населеного пункту. За результатами розвідки оформляються паспорти будівель. На підставі узагальнених даних радіаційної розвідки в штабі частини відпрацьовуються картограми рівня радіоактивного забруднення населеного пункту.

Визначення та позначення зон хімічного забруднення місцевості залежно від площі виконується взводом РХБ розвідки. Відстані між дозорами встановлює командир. Під час руху визначення забруднення повітря СДОР проводяться через кожні 200–300 м.

У випадку виявлення хімічного забруднення місцевості, командир відділення доповідає про виявлення СДОР, дозор зупиняється, розвертається на 180°, повертається на 200–300 м назад, здійснює контрольні вимірювання, якщо забруднення відсутнє виставляє знак огороження, якщо прилади вказують на наявність СДОР – відходить ще на 200–300 м, на незабрудненій ділянці зупиняється і контролює зміни хімічної обстановки, виконуючи завдання як пост РХБ спостереження.

Підхід до осередку аварії (аварійного цеху, дільниці, ємності) здійснюється з підвітряної сторони. Поблизу межі зараження СДОР організовується рубіж введення груп розвідки в осередок аварії.

Розвідка осередку аварії здійснюється тільки з використанням ізолювальних протигазів і засобів індивідуального захисту шкіри.

Розвідуючи осередок аварії, оглядається місце (об'єкт) аварії, визначаються її причини і масштаби, за можливості вживаються заходи щодо усунення причин аварії або її локалізації, визначається ступінь зараження повітря СДОР, відбираються проби (змиви) з обладнання і стін приміщень (споруд) для наступного їх лабораторного аналізу.

Розвідування осередку аварії на підприємстві хімічної промисловості здійснюється дозорами з різних боків. У осередку аварії дозори: визначають і позначають межу забруднення на напрямку дій підрозділів, що здійснюють ліквідаційні роботи; визначають напрямок поширення забрудненого повітря; відшукують шляхи проходу, під'їзду до місця аварії; визначають місця та характер ушкодження; відшукують незабруднені ділянки для розміщення пунктів управління, підрозділів, медичного пункту, пункту спеціальної обробки, місця скупчення (застою) СДОР.

Розвідка осередку здійснюється в пішому порядку, а заводської території – на машинах або в пішому порядку. Дозори просуваються між цехами, через 50–100 м зупиняються, вимірюють і визначають межі поширення парогазової фази СДОР.

На території об'єкта аварії та поза його межами одночасно з розвідуванням осередку аварії організовується хімічна розвідка.

Передні та тильні межі зон забруднення позначаються знаками огороження, що виставляються вручну через високу вибухово-пожежонебезпеку.

На межах зон забруднення, на дорогах біля населених пунктів виставляються пости РХБ спостереження, що ведуть спостереження забрудненого повітря.

При цьому розвідувальні групи, рухаються між цехами, через кожні 50–100 м зупиняються і за допомогою приладів замірюють, визначають ділянку розливу та межі розповсюдження газопарової фази СДОР. Межі забруднення позначаються знаками огороження.

На межах зон забруднення з інтервалом 300-500 м виставляються пости РХБ спостереження, що призначені для контролю за змінами напрямку розповсюдження зараженого повітря, і для контролю за змінами концентрації СДОР.

Під час проведення хімічної розвідки на території ХНО необхідно враховувати, що рух повітряних мас між цехами може бути іншим від загального напрямку вітру. У зв'язку з цим для контролю за напрямком вітру на території об'єкта доцільно використовувати димові шашки й димові гранати з дотриманням вимог пожежної та вибухової безпеки.

Хімічна розвідка за межами території ХНО здійснюється на розвідувальних машинах. Виявлення меж зони розповсюдження СДОР здійснюється декількома

хімічними розвідувальними дозорами, що рухаються з різних сторін розвідуваної території з інтервалом 300–500 м назустріч один одному. Вимірювання зараження повітря здійснюється через 200–300 м. У разі виявлення зараження повітря СДОР дозори позначають межі зони зараження, зупиняються і, як правило, починають виконувати роль постів РХБ спостереження, контролюючи зміни напрямку розповсюдження СДОР і його концентрацію. Подальший рух дозорів здійснюється лише за командою командира, який відповідає за проведення хімічної розвідки.

Хімічна розвідка та контроль відбувається під час робіт постійно до повної ліквідації наслідків хімічно небезпечної надзвичайної ситуації. Після завершення ліквідації наслідків аварії хімічний контроль за станом району аварії (катастрофи) передається санітарно-епідемічним органам.

Для виконання завдань щодо ліквідації наслідків зруйнувань (аварій) на підприємствах атомної енергетики можуть залучатися підрозділи РХБ захисту.

Деактивація населених пунктів сільського типу відбувається поетапно у взаємодії з інженерними підрозділами, які на першому етапі дезактивують вулиці, дороги, майдани шляхом знімання шару зараженого ґрунту на глибину 5–10 см із транспортуванням зрізаного ґрунту в контейнерах до місця захоронення.

У другу чергу підрозділи РХБ захисту дезактивують будівлі за допомогою АРС-14 прямими брандспойтами або роздавальними пістолетами з витратою дезактивувального розчину на основі порошку СФ-2У (АБСП-К, АБСП-Л) 5–6 л/м² (одне заряджання АРС-14 на один двір).

У випадку низької ефективності проводяться роботи третьої черги, що передбачають повторну дезактивацію будівель із нормою витрати 6–10 л/м² (до 1,5 заряджання АРС-14 на один двір).

Кожному відділенню РХБ захисту, як правило, ставиться завдання на дезактивацію протягом доби 4–6 дворів, при цьому обслуги авторозливних станцій необхідно підсилювати 2–3 військовослужбовцями.

Дії підрозділів РХБ захисту щодо дезактивації доріг і ділянок місцевості з твердим покриттям полягають у змиванні радіоактивних речовин дезактивувальними розчинами на основі порошку СФ-2У (АБСП-К, АБСП-Л). Машини розташовуються на осі дороги на відстані до 20–40 м одна від одної, що обумовлено довжиною рукавів, що використовуються для роздавальних пістолетів, або прямих брандспойтів. Після закінчення дезактивації ділянки дороги підрозділ пересувається в повному складі на нову сусідню ділянку і дезактивує її. Кожній обслузі АРС також може призначатися ділянка дороги до 170 м, що обробляється одним заряджанням.

Основним способом дій підрозділів із пилопридушення на дорогах і ділянках місцевості з використанням води є рух авторозливних станцій “уступом вліво” або “уступом вправо”, з установами насадки ДН-3 попереду машини.

Пилопридушення на узбіччі доріг відбувається під час руху підрозділів РХБ захисту у колоні зі швидкістю 3–4 км/год з установкою насадки ДН-3 позаду машини, яка повернута під кутом 45°, що сприяє потраплянню спеціальних розчинів на проїжджу частину, це знижує безпеку руху.

Завдання щодо нанесення плівкових полімерних покриттів підрозділи РХБ захисту можуть виконувати із використанням розпилювачів зі спеціального обладнання авторозливних станцій. При цьому вся площа поділяється на ділянки з розміром, що забезпечує пилопридушення одним зарядженням машин підрозділу. Оброблення здійснюється послідовним переміщенням по площі.

Пилоутворювальні ділянки обробляються також рецептурами сульфатноспиртової барди, водними розчинами полівінілового спирту та іншими розчинами. Нанесення рецептур відбувається під час руху авторозливних станцій із використанням насадки ДН-3 або періодичним переміщенням підрозділу на нову ділянку під час використання прямих брендспойтів і роздавальних пістолетів.

Санітарне оброблення особового складу здійснюється одразу після закінчення робіт.

Деактивація техніки, за допомогою якої виконувалися роботи, пов'язані з ліквідацією наслідків аварії, відбувається на пунктах спеціальної обробки. Техніка, за допомогою якої здійснювалися тривалі роботи, потребує кількарядового оброблення.

Після з'ясування хімічної обстановки в осередку організуються ліквідаційні роботи, де поряд із інженерними та пожежними підрозділами виконують завдання щодо спеціальної обробки підрозділи РХБ захисту.

Для локалізації хімічного зараження, попередження розповсюдження СДОР та зараження ґрунту і джерел води можуть бути використані різні способи. Обмеження розливання СДОР на місцевості з метою зменшення площі випаровування здійснюється обвалуванням розлитої речовини, створенням перешкод на шляху розливання, збір СДОР у природні поглиблення (ями, канави, кювети), обладнанням спеціальних пасток (ям, поглиблень тощо). Під час проведення робіт, у першу чергу, необхідно попередити потрапляння СДОР у річки, озера, підземні комунікації, підвали будинків і споруд тощо. В окремих випадках рідка фаза СДОР із метою обмеження розливання може збиратися в спеціальні ємності (бочки).

Для пониження швидкості випаровування СДОР і обмеження розповсюдження його газопарової фази необхідно використовувати такі способи:

- поглинання газопарової фази СДОР за допомогою водяних завіс;
- поглинання рідкої фази СДОР шаром сипких адсорбційних матеріалів (ґрунт, пісок, шлак, керамзит тощо);
- ізоляція рідкої фази СДОР пінами;
- розбавлення рідкої фази СДОР водою або розчинами нейтральних речовин;

– дегазація (нейтралізація) СДОР розчинами хімічно активних реагентів.

Поглинання газопарової фази СДОР із метою обмеження її розповсюдження може виконуватися шляхом створення на її напрямку розповсюдження СДОР дрібнодисперсних водяних завіс. Для нейтралізації СДОР у воду можуть добавлятися нейтралізувальні речовини.

Поглинання рідкої фази СДОР шаром сипких адсорбентів може здійснюватися шляхом розсипання (насування) матеріалу на рідку фазу. При цьому шар адсорбенту має бути не менше 10–15 см. Забруднений сипкий матеріал і верхній шар ґрунту (на глибину проникнення СДОР) за потреби збирається в спеціальні ємності для наступного вивезення в місця дегазації (нейтралізації).

Заповнення цих ємностей проводиться на 2/3 об'єму для наступного додавання дегазаторів (нейтралізаторів). У тих випадках, коли умови охорони навколишнього природного середовища дозволяють проводити дегазацію (нейтралізацію) СДОР на місці, забруднений адсорбент або ґрунт не збирається і не вивозиться. Їх дегазація (нейтралізація) здійснюється на місці оброблянням рідкими рецептурами або твердими речовинами для дегазації (нейтралізації). Під час аварій з горючими речовинами (гідразин та інші) невеликі забруднені ділянки можуть зазнавати випалювання.

Найбільш доступним засобом пониження швидкості випаровування СДОР є розбавлення рідкої фази СДОР струменем води або розчинами речовин для нейтралізації (дегазації). Вода або розчини для нейтралізації СДОР можуть подаватися в осередок аварії дрібнодисперсним або компактним струменем. Дрібнодисперсний струмінь, що подається у виді “парасольки”, забезпечує дегазацію (нейтралізацію) як рідкої фази, так і адсорбцію, й одночасно дегазацію (нейтралізацію) парів СДОР. Компактний струмінь використовується для нейтралізації концентрованих кислот, окислювачів та інших речовин, що бурхливо реагують з водою.

При цьому вода повинна подаватися високо вгору, щоб отримати роздрібнений струмінь, який спадає вниз.

Звод РХБ захисту виконує такі завдання: дегазацію (нейтралізацію) шкідливих речовин у місцях їх розливання; дегазацію технологічного обладнання та виробничих приміщень; збирання та транспортування шкідливих речовин у резервні (запасні) ємності або в пункти їх захоронення; дегазацію техніки підрозділів, що беруть участь у ліквідації надзвичайної ситуації.

Дегазацію (нейтралізацію) рідких шкідливих речовин у місцях їх розливання підрозділи РХБ захисту виконують, як правило, з ходу. При цьому підготовка спеціальної техніки до роботи здійснюється на рубежі введення в осередок аварії.

Дегазацію ділянок місцевості, доріг, території можна проводити одночасно або після нейтралізації шкідливих речовин у місцях їх розливу. Але в першу

чергу необхідно обробляти ділянки, що можуть бути джерелом зараження, або заважати діям особового складу.

Оброблення технологічного обладнання та внутрішніх поверхонь приміщень виробничих будівель покладається на спеціально підготовлені команди, що забезпечують доставлення дегазаційних комплектів до відповідних приміщень. Безпосередня їх дегазація здійснюється додатково призначеним особовим складом або персоналом об'єкта.

Рідкі шкідливі речовини або продукти їх дегазації (нейтралізації) збираються в спеціальні ємності або перекачуються у водойми-нейтралізатори. При цьому вживають заходів щодо зменшення їх випаровування. Перед забором (перекачуванням) шкідливої речовини авторозливними станціями, для забезпечення умов забору насосом і роботи з агресивним середовищем потрібно розбавляти їх водою або іншими нейтральними рідинами та речовинами.

Підрозділи РХБ захисту в районі аварії розгортають:

- пункт спеціальної обробки;
- пункт збирання заражених засобів індивідуального захисту;
- майданчик приготування і спорядження машин комплектів і приладів спеціальної обробки розчинами, що нейтралізують СДОР.

Спеціальна обробка підрозділів, що беруть участь у ліквідації наслідків зруйнувань (аварій) підприємств атомної енергетики та хімічної промисловості, а також виходять із зон зараження полягає в проведенні дезактивації (дегазації) озброєння та військової техніки, засобів захисту та обмундирування, а за потреби – в проведенні санітарної обробки особового складу військ.

У випадках виникнення пожеж підрозділи військ РХБ захисту можуть залучатись для підвезення води та гасіння невеликих осередків пожежі. Причому діяти підрозділи будуть як централізовано, так і децентралізовано невеликими групами, кількість яких буде визначатись протяжністю плеча підвезення, кількістю джерел заправлення водою, кількістю об'єктів забезпечення водою (осередків пожежі).

В усіх випадках залучення військ до ліквідації наслідків НС підрозділи мають бути забезпечені відповідними засобами захисту очей, органів дихання, шкіри, що забезпечують безпечну роботу в умовах дії агресивних речовин чи джерел іонізованого випромінювання. Підрозділи РХБ розвідки, окрім засобів захисту, мають бути забезпечені відповідними приладами радіаційної та хімічної розвідки (вимірювачі потужності дози, дозиметри, індикаторні трубки, газосигналізатори, газоаналізатори).

9. ВСЕБІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЙ ПІДРОЗДІЛІВ ВІЙСЬК РАДІАЦІЙНОГО, ХІМІЧНОГО, БІОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ

Всебічне забезпечення дій підрозділів військ РХБ захисту – це комплекс заходів, спрямованих на створення військам сприятливих умов для виконання поставлених перед ними завдань. Всебічне забезпечення здійснюється безперервно як під час підготовки, так і в ході виконання завдань і передбачає бойове, матеріально-технічне, медичне та морально-психологічне забезпечення.

9.1. Бойове забезпечення дій підрозділів військ РХБ захисту

Бойове забезпечення дій підрозділів військ РХБ захисту полягає в організації та вжитті заходів, спрямованих на створення сприятливих умов для успішного виконання завдань, ефективного застосування підрозділів, збереження їх боєздатності, недопущення раптового нападу противника, зниження ефективності його вогню (ударів) по підрозділах військ РХБ захисту, створення сприятливих умов для організованого та своєчасного виконання поставлених завдань.

У підрозділах військ РХБ захисту організуються та здійснюються такі види бойового забезпечення: розвідка, радіоелектронна боротьба, інженерне забезпечення, радіаційний, хімічний, біологічний захист, тактичне маскування та охорона. Захист від високоточної зброї противника здійснюється під час виконання заходів бойового забезпечення. Бойове забезпечення організовується командиром підрозділу відповідно до прийнятих ним рішень і розпоряджень вищого штабу за видами бойового забезпечення. Командир роти безпосередньо організовує бойове забезпечення відповідно до вказівок старшого командира (начальника).

Відсутність вказівок і розпоряджень не звільняє командирів підрозділів від своєчасної організації бойового забезпечення.

9.1.1. Розвідка

Розвідка організовується усіма командирами підрозділів військ РХБ захисту. Вона ведеться безперервно з метою добування розвідувальних відомостей про противника та місцевість.

Основними вимогами, що висуваються до розвідки, є: цілеспрямованість, безперервність, активність, своєчасність та оперативність, прихованість і достовірність.

Розвідка в підрозділах військ РХБ захисту ведеться із завданням встановити стан, склад і характер дій противника, своєчасно виявити ознаки застосування противником ЗМУ, райони руйнувань, пожеж і затоплень, зони та ступені радіоактивного, хімічного й біологічного зараження, можливі напрямки їх

подолання та обходу; природні перешкоди, прохідність місцевості, стан доріг, джерел води, характер водних перешкод, наявність переправ і бродів.

Доповіді про результати розвідки мають бути своєчасними, достовірними та короткими.

У підрозділах військ РХБ захисту ведеться військова та РХБ розвідка.

Для ведення військової розвідки в роті (взводі) призначаються спостерігачі.

Для ведення РХБ розвідки: у роті (взводі) – спостерігач із числа спеціально підготовлених відділень (спостерігачів).

Спостереження за противником організовується як під час підготовки, так і в ході виконання завдання та ведеться безперервно особисто командирами підрозділів, спостережними постами та спостерігачами. Спостереження організовується так, щоб забезпечити найкращий огляд наземного і повітряного противника та місцевості. Вночі та в інших умовах обмеженої видимості спостереження ведеться із застосуванням приладів нічного бачення і доповнюється підслуховуванням.

Спостережний пост складається з двох-трьох спостерігачів, один з яких призначається старшим. Пост забезпечується приладами спостереження, великомасштабною картою або схемою місцевості, журналом спостереження, компасом, годинником, засобами зв'язку та подавання сигналів оповіщення, а пост РХБ спостереження, крім того, оснащується приладами радіаційної та хімічної розвідки.

Під час ставлення завдання посту РХБ спостереження (спостерігачу) зазначаються: орієнтири (характерні місцеві предмети); відомості про противника і свої підрозділи; місце поста РХБ спостереження (спостерігача), що забезпечує найкращий огляд місцевості й повітряного простору, починаючи від горизонту; сектор спостереження; на що звертати особливу увагу; напрямки ймовірного підльоту літаків (вертольотів) противника; порядок доповіді результатів спостереження та сигнали оповіщення.

Посту РХБ спостереження (спостерігачу), крім того, зазначається час вмикання приладів радіаційної і хімічної розвідки та порядок подавання сигналів оповіщення про РХБ зараження.

Старший поста РХБ спостереження зобов'язаний: встановити порядок безперервного спостереження; організувати обладнання місця для поста РХБ спостереження та його маскуванню; перевірити справність приладів спостереження, засобів зв'язку й оповіщення; своєчасно доповідати команду, який виставив пост, про результати спостереження. Старший поста РХБ спостереження, крім того, зобов'язаний зазначити час вмикання приладів радіаційної та хімічної розвідки, знати сигнали оповіщення про РХБ зараження і порядок їх подавання.

Спостерігач починає спостереження з детального вивчення місцевості та визначення відстаней до орієнтирів і характерних місцевих предметів у призначеному секторі.

Виявивши ціль, спостерігач визначає її положення на місцевості відносно орієнтирів і доповідає про неї старшому поста РХБ спостереження, який встановленим порядком доповідає про ціль і наносить її на карту або схему місцевості. Про результати спостереження робиться запис у журналі спостереження.

Виявивши повітряну ціль, спостерігач негайно подає сигнал оповіщення, визначає її характер, напрямок і висоту польоту і доповідає старшому поста.

Пост РХБ спостереження (спостерігач) веде безперервне спостереження у вказаному районі, у встановлений час, а також під час кожного артилерійського та авіаційного нальоту противника вмикає прилади радіаційної та хімічної розвідки і стежить за їх показаннями.

Старший поста (спостерігач), виявивши радіоактивне зараження (потужність дози випромінювання 0,5 рад/год (0,05 мЗв/год) і вище), негайно доповідає командирю, який виставив пост, і за його вказівкою подає сигнал *“РАДІАЦІЙНА НЕБЕЗПЕКА”*.

Спостерігач, виявивши хімічне, біологічне зараження подає сигнал *“ХІМІЧНА ТРИВОГА”* і доповідає старшому командирові (начальникові).

Результати спостереження заносяться в журнал РХБ спостереження.

Розвідка місцевості організовується з метою встановлення її впливу на пересування, виконання поставленого завдання та захист від зброї масового ураження (захисні й маскувальні властивості, наявність загороджень, руйнувань, затоплень, зараження, природних перешкод і можливих напрямів їх подолання й обходу, стан ґрунту, доріг, джерел води). Розвідку місцевості в роті, як правило, здійснюють рекогносцирувальні групи, до складу яких додаються штатні дозори РХБ розвідки або спеціально підготовлені для ведення розвідки відділення (розрахунки). Розвідка місцевості в підрозділах військ РХБ захисту здійснюється, як правило, під час самостійних дій.

9.1.2. Охорона

Охорона в підрозділах військ РХБ захисту організовується з метою не допущення проникнення розвідки противника в райони розташування, виключення раптового нападу наземного противника та забезпечення вигідних умов для його відбиття. Для цього призначається на марші – похідна, під час розташування на місці – сторожова охорона. Крім того, у всіх випадках організовується безпосередня охорона.

Похідна і сторожова охорона організуються, як правило, за вказівкою старшого командира, а під час дій у відриві від головних сил – самостійно.

Безпосередня охорона організовується командирами підрозділів залежно від завдання, що вирішується, умов обстановки і вказівок старшого командира. Безпосередня охорона здійснюється вартувими, патрулями і секретами

з урахуванням організації чергування вогневих засобів, спостереження і комендантської служби.

Для досягнення мети охорони сили й засоби, що виділені для її здійснення, вирішують такі завдання: організація та здійснення бойового чергування, попередження підрозділів, що охороняються, про безпосередню загрозу і небезпеку нападу наземного противника, виявлення сил і засобів розвідки противника, можливість їх ураження та знищення; виявлення та знищення диверсійно-розвідувальних груп противника, ведення бойових дій до вступу в бій підрозділів, що охороняються; забезпечення руху транспорту; забезпечення пропускового режиму; пошук і знищення розвідувально-сигналізаційних приладів противника.

Командир, організовуючи охорону, як правило, вказує: напрямки, на яких зосередити особливу увагу; де і яку мати охорону та її склад; час висилання (виставляння) охорони та її завдання; пропуск і відгук. За потреби він також визначає склад і завдання безпосередньої охорони.

Особовий склад, призначений в охорону, має перебувати в постійній бойовій готовності.

З прийняттям рішення командир деталізує завдання охорони, організовує виконання поставлених завдань підрозділами, здійснює контроль і забезпечення.

Особовий склад підрозділів, призначених в охорону, має бути в постійній бойовій готовності, дотримуватися встановленого порядку бойового чергування, черговості та порядку відпочинку, заходів маскування, виявляти високу пильність, рішучість і стійкість.

Під час розташування роти на місці в будь-яких випадках організовується сторожова охорона. Завданнями сторожової охорони є: недопущення раптового нападу противника на підрозділи, що охороняються; ведення наземної розвідки дії диверсійно-розвідувальних груп противника; пошук і знищення розвідувально-сигналізаційних приладів противника.

На кожен добу для впізнання своїх військовослужбовців устанавлюються перепуск і відгук.

Перепуском є назва озброєння або техніки, наприклад “Кулемет”, а відгуком – назва населеного пункту, що починається з тієї самої літери, що і перепуск, наприклад “Київ”.

Перепуск повідомляється усно всьому складу охорони, розвідувальних органів і особам, які посилаються за межі підрозділу, а вночі й у межах розташування свого підрозділу. Відгук повідомляється командирам цих підрозділів, а також особам, які посилаються для передавання усних наказів. Перепуск запитується в усіх осіб, які проходять через рубіж охорони й пересуваються у розташуванні підрозділу вночі, відгук – у осіб, які передають наказ командира, та у командирів підрозділів, які ведуть розвідку.

Перепуск і відгук вимовляються тихо. Усі, хто не знає перепуску, а ті хто прибув із наказом, – відгуку, затримуються. Затримані допитуються і, залежно

від обставин, їм дозволяється продовжити свій шлях, або вони прямують під охороною до командира, який вислав охорону.

9.1.3. Радіоелектронна боротьба

Радіоелектронна боротьба у роті організовується та здійснюється з метою дезорганізації управління підрозділами противника, який протистоїть, зниження ефективності застосування ним зброї, засобів технічної розвідки, а також забезпечення стійкої роботи засобів управління своїми підрозділами та зброєю. Радіоелектронна боротьба відбувається у тісному поєднанні з вогневим ураженням і знищенням основних радіоелектронних засобів управління підрозділами та зброєю противника, заходами з розвідки, маскувannya і полягає у виконанні окремих завдань радіоелектронного заглушення та радіоелектронного захисту.

Радіоелектронне заглушення в роті здійснюється з метою порушення роботи інфрачервоних і лазерних засобів розвідки й управління зброєю, заглушення радіоліній управління радіокерованими вибуховими пристроями противника шляхом застосування засобів активних і пасивних перешкод, що встановлюються на озброєнні та військовій техніці, об'єктах, що прикриваються від ураження. Радіостанції роти, що не задіяні в управлінні підрозділами, можуть використовуватися для передавання в радіомережах противника дезінформувальних команд, сигналів і створення радіоперешкод.

Радіоелектронний захист радіоелектронних засобів роти передбачає: захист від радіоперешкод і від ураження самонавідною на випромінювання зброєю противника; захист від електромагнітного імпульсу електромагнітної зброї противника; забезпечення електромагнітної сумісності своїх радіоелектронних засобів.

Забезпечення радіоелектронного захисту радіоелектронних засобів роти досягається проведенням під час їх роботи комплексом організаційних і технічних заходів.

До основних заходів радіоелектронного захисту радіоелектронних засобів роти належать: суворе регламентація їх роботи на випромінювання (за частотами, часом, місцем), зміна робочих частот, застосування оманних джерел електромагнітних випромінювань, використання штатних засобів захисту від електромагнітного імпульсу.

У роті для оптико-електронного подавлення засобів розвідки та керуванням зброєю противника застосовуються димові машини (генератори), інфрачервоні прожектори, димові шашки та гранати, а також інфрачервоні пастки з підручних матеріалів.

9.1.4. Тактичне маскування

Тактичне маскування в роті організовується та здійснюється з метою зниження уразливості підрозділів, довгочасних фортифікаційних споруд і досягнення раптовості їх дій та збереження їх боєздатності.

Завданнями тактичного маскування під час підготовки й у ході бою є досягнення прихованості діяльності своїх підрозділів і введення противника в оману щодо складу, стану, положення роти, його бойових можливостей і задуму майбутніх дій.

Заходи тактичного маскування здійснюється безперервно, активно й комплексно. Вони мають відрізнятися різноманітністю, переконливістю й обумовлюватися економічною доцільністю, здійснюються узгоджено з іншими видами бойового, технічного та тилового забезпечення.

Заходи щодо тактичного маскування виконуються всіма підрозділами, як правило, самостійно та своїми засобами. Найбільш складні з них, що потребують застосування спеціальних сил і засобів, виконуються підрозділами спеціальних військ.

Тактичне маскування організовується командиром на підставі вказівок старшого командира (начальника) і прийнятого рішення на бій. Під час організації тактичного маскування в ході прийняття рішення командиром враховуються: реальна обстановка, що склалася; можливості розвідки противника; демаскувальні ознаки підрозділів (об'єктів); наявність сил і засобів маскування; воєнно-географічні умови, пора року і час доби.

Командир роти під час організації тактичного маскування вказує: основні заходи тактичного маскування, обсяг, терміни та порядок їх виконання; сили й засоби, що виділяються для здійснення маскувальних заходів; порядок дотримання підрозділами маскувальної дисципліни та порядок контролю за їх виконанням.

Тактичне маскування в роті (взводі) організовується і здійснюється своїми силами та засобами для забезпечення прихованості дій підрозділів і введення противника в оману стосовно складу, стану, місця розташування підрозділів та характеру їх дій.

Тактичне маскування має бути безперервним, переконливим, різноманітним та активним.

Під час підготовки й виконання поставлених завдань або інших дій командир роти (взводу), як правило, вказує: основні заходи щодо тактичного маскування, обсяг, терміни та порядок їх виконання; сили і засоби, що виділяються для здійснення маскувальних заходів; порядок дотримання підрозділами маскувальної дисципліни.

Прихованість дій роти (взводу) досягається проведенням комплексу заходів, спрямованих на маскування військ та об'єктів, протидію розвідці противника; збереженням у таємниці відомостей про свої війська; запобіганням та

недопущенням втрати інформації щодо підрозділів, їх дій і заходів; а також усуненням та послабленням демаскувальних ознак їхньої діяльності.

Основним способом забезпечення прихованості є маскуванню, що полягає в усуненні або послабленні демаскувальних ознак стану, місця розташування та дій підрозділів. Забезпечення прихованості досягається: використанням маскувальних властивостей місцевості та умов обмеженої видимості; табельних засобів маскуванню, місцевих матеріалів та аерозолів; видозміненням (деформуванням) ОВТ; пофарбуванням ОВТ під фон місцевості; своєчасним оповіщенням підрозділів про дії засобів розвідки противника; дотриманням правил прихованого управління військами та встановленого режиму діяльності в районі; відповідним розташуванням підрозділів із періодичним зміненням районів; найсуворішим виконанням вимог маскувальної дисципліни.

Введення противника в оману здійснюється демонстративними діями та імітацією відповідно до визначених у задумі бою заходів щодо омані противника.

Контроль за виконанням заходів щодо забезпечення прихованості діяльності військ і введення противника в оману планує та здійснює вищий штаб. Усунення недоліків має бути організовано негайно після їх виявлення.

9.1.5. Інженерне забезпечення

Інженерне забезпечення організовується та здійснюється з метою створення підрозділам необхідних умов для своєчасного та прихованого їх висунування, розгортання й маневру, підвищення захисту особового складу, озброєння та техніки від усіх засобів ураження, а також для утруднення дій противника.

Інженерне забезпечення у підрозділах військ РХБ захисту передбачає: інженерне розвідування місцевості та об'єктів; фортифікаційне обладнання позицій і районів розташування підрозділів, а також здійснення інженерних заходів щодо маскуванню та захисту від високоточної зброї; ліквідація наслідків застосування противником ЗМУ.

Завдання інженерного забезпечення виконуються підрозділами всіх родів військ, підрозділами забезпечення і тилу, які самостійно зводять споруди для ведення вогню і спостереження, укриття для особового складу, озброєння, техніки та запасів матеріальних засобів, прикривають інженерними загородами й мінують свої позиції та райони розташування, прокладають і позначають шляхи руху, долають загородами та перешкоди; форсують водні перешкоди убрід, під водою і на бойовій техніці, яка плаває; обладнують пункти водопостачання з використанням табельних засобів.

Інженерні підрозділи виконують найбільш складні завдання інженерного забезпечення, що потребують спеціальної підготовки особового складу, застосування інженерних боєприпасів і техніки.

Фортифікаційне обладнання позицій і районів розташування підрозділів здійснюється з метою захисту особового складу, озброєння та техніки від усіх засобів ураження противника. Фортифікаційне обладнання здійснюється силами самих підрозділів із максимальним використанням засобів механізації, застосуванням підричних зарядів, місцевих матеріалів, конструкцій і споруд промислового виготовлення, а також з урахуванням захисних властивостей місцевості. Черговість і терміни фортифікаційного обладнання позицій або районів розташування підрозділів визначаються з урахуванням забезпечення їхньої постійної готовності до виконання поставленого завдання та нарощування захисту особового складу, озброєння і техніки від усіх засобів ураження.

Підрозділи військ РХБ захисту своїми силами обладнають спостережні та командно-спостережні пункти, укриття для особового складу, техніки та запасів матеріальних засобів, маскують їх в районі розташування та виконання завдання.

Для фортифікаційного обладнання позицій та районів розташування в підрозділах використовуються шанцевий інструмент, місцеві матеріали та засоби маскуванню.

Командир підрозділу, ставлячи завдання вказує: характер, черговість і терміни фортифікаційного обладнання та маскуванню пунктів управління, позицій і районів розташування; сили та засоби, що залучаються для виконання завдань інженерного забезпечення.

Пророблення проходів у загородженнях, руйнуваннях та обладнання переходів через перешкоди здійснюється силами роти (взводу), доданими підрозділами інженерних військ із використанням навісного (вбудованого) обладнання бойової та інженерної техніки, підричних зарядів і місцевих матеріалів.

Обладнання та утримання переправ на штатній плавальній бойовій техніці, передбачають: визначення та позначення напрямків (ділянок) переправ і напрямків (маршрутів) виходу до них, улаштування з'їздів у воду та виїздів з води; маскуванню й охорону переправ, комендантську службу на них; пророблення проходів у загородженнях на берегах та у воді.

Здійснення інженерних заходів щодо маскуванню та захисту від високоточної зброї противника полягає у своєчасному та вмілому застосуванні табельних маскувальних комплектів і покриттів, маскувальному фарбуванню озброєння та техніки під фон місцевості, улаштування приховувальних масок із місцевих матеріалів, макетів, фальшивих теплових цілей (пасток), оманних споруд, опорних пунктів та інших об'єктів. Над тепловипромінювальними поверхнями броньованої техніки за потреби додатково можуть встановлюватися переkritтя, теплорозсіювальні екрани й козирики. Усі заходи вживаються в поєднанні з максимальним використанням маскувальних властивостей місцевості.

Добування, очищення води й обладнання пунктів водопостачання здійснюють підрозділи інженерних військ, що мають табельні засоби польового

водопостачання. За відсутності місцевих джерел води, а також на маловодній місцевості водопостачання організовується силами і засобами старшого командира.

У районах з обмеженою кількістю води в кожній роті організовується водорозбірний пункт. Доставку води організують: на водорозбірні пункти – заступник командира бригади з тилу, у довгочасних спорудах – командири рот. Контроль за санітарним станом пунктів водопостачання, якістю очищення води покладається на старшого лікаря і начальника служби РХБз.

Командир роти (взводу), організовуючи інженерне забезпечення, зобов'язаний: оцінити місцевість й умови виконання завдань інженерного забезпечення (захисні та маскувальні властивості місцевості, характер ґрунту, прохідність, стан доріг, переправ, характер водних перешкод, місця і характер загороджень, завалів і руйнувань, наявність джерел води і місцевих будівельних матеріалів); визначити обсяг робіт, час на їх виконання та залучені сили і засоби; поставити завдання підпорядкованим підрозділам; здійснити контроль виконання поставлених завдань та забезпечення підрозділів інженерним озброєнням і майном.

Основними завданнями інженерного забезпечення під час пересування (на марші) є: інженерне обладнання районів очікування, завантаження, вивантаження; підготовка шляхів виходу в призначений район (рубіж); розмінування районів і шляхів висування; виконання інженерних заходів маскуванню; влаштування інженерних загороджень.

Основними завданнями інженерного забезпечення під час розташування на місці є: інженерне розвідування основного і запасного районів, їх розмінування; інженерне обладнання районів, позицій для сторожової охорони; улаштування інженерних загороджень на доступних для противника напрямках; обладнання і утримання водорозбірних пунктів; виконання інженерних заходів маскуванню районів.

9.1.6. Радіаційний, хімічний, біологічний захист

Радіаційний, хімічний, біологічний захист – комплекс заходів щодо запобігання або максимального зменшення втрат частин, підрозділів від зброї масового ураження, фактори ураження техногенного та природного характеру, створення військам (силам) сприятливих умов для виконання поставлених завдань в обстановці РХБ зараження, а також посилення їх захисту від систем розвідки й ураження противника застосуванням аерозолів.

РХБ захист здійснюється силами та засобами підрозділів родів військ і спеціальних військ в усіх видах їх дій за будь-яких умов обстановки. Найскладніші та специфічні завдання РХБ захисту виконують підрозділи РХБ захисту.

Загальне керівництво організацією РХБ захисту підрозділів здійснює командир роти. Організаторами РХБ захисту є штаби та безпосередньо начальник служби РХБ захисту.

Основними завданнями РХБ захисту під час підготовки та ведення бою є: виявлення й оцінювання РХБ обстановки; підтримання виживаності військ в умовах РХБ зараження; ліквідація РХБ зараження; маскування дій військ та об'єктів із застосуванням аерозолів.

Виявлення й оцінювання РХБ обстановки здійснюється для забезпечення командирів та штабів інформацією про РХБ обстановку та її вплив на боєздатність підрозділів і передбачає такі заходи: РХБ розвідку, радіаційний і хімічний контроль; збирання та оброблення інформації про РХБ обстановку.

РХБ розвідка здійснюється дозорами РХБ розвідки (постами РХБ спостереження) підрозділів, а також спеціально обладнаними літальними апаратами.

Дозори РХБ розвідки діють самостійно або у складі органів військової розвідки, передових, розвідувальних, рейдових, спеціальних загонів, авангарді, ЗЗР і загонів ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Пости РХБ спостереження виконують свої завдання на ПУ військових частин та КСП підрозділів.

Радіаційний і хімічний контроль організовується штабом бригади та здійснюється з метою оцінювання боєздатності частин (підрозділів), визначення обсягу спеціальної та санітарної обробки, а також можливості знімання засобів індивідуального захисту. Радіаційний і хімічний контроль включає визначення доз радіоактивного опромінення особового складу й ступеня зараження людей, ОВТ, боєприпасів та інших матеріальних засобів радіоактивними й небезпечними хімічними (отруйними) речовинами.

Радіаційний і хімічний контроль у роті (взводі) здійснюється з використанням військових вимірювачів доз опромінювання (дозиметрів) та приладів радіаційної і хімічної розвідки.

Радіаційний і хімічний контроль здійснюється командирами підрозділів сумісно з начальниками служби РХБ захисту та медичної служби, а також спеціально підготовленими військовослужбовцями.

Облік доз іонізуючого опромінення, які отримав особовий склад бригади, ведеться в підрозділах та штабах.

Збирання та оброблення інформації про РХБ обстановку здійснює розрахунково-аналітична група, яка шляхом прогнозування виявляє можливі наслідки аварій (зруйнувань) радіаційно та хімічно небезпечних об'єктів і застосування противником ЗМУ. Після зруйнування РХБ небезпечних об'єктів або з початком застосування противником ЗМУ розрахунково-аналітична група збирає, обробляє та аналізує фактичну інформацію про РХБ обстановку, відображає її на планшетах, картах та готує висновки, які начальник служби РХБ захисту доповідає командирі бригади.

Штаби частин і підрозділи негайно інформуються про застосування противником ЗМУ і факти аварій (зруйнувань) радіаційно та хімічно небезпечних об'єктів, наслідки яких будуть впливати на дії військ.

Підтримання виживаності військ в умовах РХБ зараження виконується для зменшення їх втрат від РХБ небезпечних факторів. Передбачає такі заходи: оповіщення військ про загрозу і факти застосування противником зброї масового ураження та РХБ зараження; застосування засобів індивідуального та колективного захисту; виконання режимно-обмежувальних заходів.

Оповіщення військ про факти РХБ зараження та застосування зброї масового ураження організовується штабами та здійснюється установленими загальновійськовими сигналами оповіщення “Радіаційна безпека”, “Хімічна тривога” для своєчасного вживання захисних заходів особовим складом підрозділів. Сигнали оповіщення передаються усіма каналами і засобами зв'язку відкрито та позачергово.

Засоби індивідуального та колективного захисту застосовуються для зменшення ймовірності ураження отруйними (небезпечними хімічними) речовинами, попадання в організм та на шкірний покрив радіоактивних речовин і біологічних засобів.

Для своєчасного застосування засобів індивідуального захисту особовий склад повинен, діючи у пішому порядку, постійно мати їх на собі, діючи у бойовій техніці, – поряд, у доступних місцях.

Режимно-обмежувальні заходи виконують загальні захисні функції та передбачають: зонування території за ступенем РХБ безпеки; дотримання особовим складом правил поведінки на зараженій місцевості; застосування індивідуальних профілактичних засобів для протидії несприятливим РХБ факторам; виведення військ із РХБ заражених районів.

Ліквідація РХБ зараження здійснюється для відновлення боєздатності підрозділів і нормалізації РХБ обстановки у районах їх дій і передбачає: спеціальну обробку військ; дегазацію, дезактивацію та дезінфекцію ділянок місцевості, доріг і споруд, а також пилопридушення на них.

Спеціальна обробка військ полягає у дегазації, дезактивації та дезінфекції ОВТ, засобів індивідуального захисту та інших матеріальних засобів, а з потреби і санітарної обробки особового складу. Спеціальна обробка організовується штабами військових підрозділів і здійснюється силами та засобами військ або частиною (підрозділами) РХБ захисту. Санітарна обробка організовується і здійснюється медичною службою.

Залежно від виду і масштабів зараження, наявності часу та засобів спеціальна обробка може бути частковою або повною. Часткова спеціальна обробка організовується за наказом командира підрозділу та здійснюється особовим складом під час виконання бойового завдання, у разі зараження особового складу отруйними речовинами – негайно.

Повна спеціальна обробка військ організовується за рішенням старшого командира (начальника) і здійснюється силами та засобами самих підрозділів, а також підрозділами військ РХБ захисту після виконання бойових завдань у районах зайнятих військами (на маршрутах висування) або після виходу військ із бою у незаражені райони.

Підрозділи, які ведуть бойові дії у першому ешелоні, спеціальну обробку здійснюють у своїх бойових порядках, решта – у районах спеціальної обробки (на пунктах спеціальної обробки).

Дегазація, дезактивація та дезінфекція ділянок місцевості, доріг і споруд здійснюється, як правило, підрозділами РХБ захисту. Для дезактивації ділянок місцевості й очищення зараженої води залучаються підрозділи інженерних військ, для пилопридушення – військові частини (підрозділи) РХБ захисту та інженерних військ, пожежні підрозділи та служби тилу.

Маскування дій військ та об'єктів із застосуванням аерозолів здійснюється для протидії технічним засобам розвідки противника й захисту військ від його вогневого ураження та передбачає аерозольне маскування і аерозольне осліплення.

Аерозольне маскування підрозділів в усіх видах бою організовується за рішенням командирів підрозділів своїми засобами (з використанням запально-димових патронів, уніфікованих систем запуску димових гранат об'єктів броньованої техніки), важливих елементів бойового порядку (ПУ, позиційних районів військових частин (підрозділів) ракетних і зенітних ракетних військ, станцій навантаження (розвантаження)) – силами й засобами димових підрозділів за рішенням старшого командира (начальника). Аерозольне маскування здійснюється у комплексі із заходами РЕБ та інженерних військ за єдиним планом, погодженим за метою, місцем і часом.

Аерозольне осліплення полягає в утворенні аерозольних завіс у районах розташування спостережних пунктів, технічних засобів розвідки, вогневих засобів противника з метою перешкоджання веденню спостереження та прицільного вогню. Аерозольне осліплення здійснюється артилерійськими групами з використанням артилерійських аерозольних (димових) боєприпасів.

Командир роти, організовуючи РХБ захист, вказує: на забезпеченні яких елементів бойового (похідного) порядку, напрямку та під час виконання яких бойових завдань зосередити основні зусилля щодо виконання завдань РХБ захисту; сили й засоби для виконання завдань; основні завдання штатним і доданим військовим підрозділам РХБ захисту; послідовність і терміни забезпечення підрозділів озброєнням РХБ захисту.

Основні зусилля РХБ захисту зосереджуються:

– під час відбиття повітряних ударів противника – на проведенні РХБ розвідки в позиційному районі розміщення військ (сил); своєчасному оповіщенні військ про загрозу і факти РХБ зараження та застосування зброї масового ураження; аерозольному маскуванні ПУ позиційних районів військових частин

(підрозділів) ракетних і зенітних ракетних військ, об'єктів тилу; ліквідації наслідків руйнувань радіаційно та хімічно небезпечних об'єктів у позиційному районі розміщення військ (сил); під час підготовки та ведення оборонного бою – на веденні РХБ розвідки у смузі оборони на всю глибину бойового порядку військ (сил); на маршрутах висування підрозділів, які залучаються для проведення контратак, підготовці висновків із оцінювання РХБ обстановки у смузі оборони для прийняття рішення старшим командиром на ведення бою; на аерозольному маскуванні важливих елементів бойового порядку (ПУ, військових частин (підрозділів) ракетних і зенітних ракетних військ; на проведенні першочергових заходів щодо ліквідації РХБ зараження;

– під час підготовки та ведення наступального бою – на виявленні й оцінюванні РХБ обстановки на маршрутах висування підрозділів, що вводяться в бій, шляхах підвезення й евакуації; на дегазації, дезактивації та дезінфекції ділянок місцевості, доріг, мостів; на аерозольному маскуванні підрозділів, маршрутів висування, переправ через водні перешкоди, ПУ, вогневих позицій (позиційних районів) військових частин (підрозділів) ракетних і зенітних ракетних військ;

– під час ведення протидесантних дій – на виявленні й оцінюванні РХБ обстановки та аерозольному маскуванні об'єктів у районі ведення протидесантних дій;

– під час ведення спеціальних дій – на виявленні й оцінюванні РХБ обстановки у зоні конфлікту; на ліквідації РХБ зараження окремих ділянок місцевості, шляхів і споруд;

– під час участі у ліквідації наслідків НС техногенного й природного характеру – на виявленні та оцінюванні РХБ обстановки у зоні НС; на з'ясуванні, ізоляції, нейтралізації небезпечних хімічних і радіоактивних речовин; на аналізі проб радіоактивних та хімічних речовин на предмет їх ідентифікації та нейтралізації; на спеціальній обробці військ; на дезактивації, дегазації та дезінфекції ділянок місцевості, доріг і споруд, а також пилопридушення на них; на участі у локалізації та гасінні пожеж;

– під час ведення миротворчих дій – на виявленні та оцінюванні РХБ обстановки у зоні відповідальності підрозділів; на веденні РХБ розвідки у районах базових таборів, а також на основних об'єктах транспортної та соціально-економічної інфраструктури; на участі у виконанні режимно-обмежувальних заходів; на участі у пошуку, локалізації та нейтралізації складових елементів ЗМУ, місць зберігання небезпечних хімічних та радіоактивних речовин; на виявленні та позначенні районів застосування зброї зі збідненим ураном; на зниженні впливу на особовий склад шкідливих факторів навколишнього середовища;

– під час ведення територіальної оборони – на виявленні й оцінюванні РХБ обстановки у випадку аварій (зруйнувань) радіаційно та хімічно небезпечних об'єктів; на підтриманні постійної готовності підрозділів РХБ захисту до ведення

радіаційної, хімічної, неспецифічної біологічної розвідки у місцях розташування радіаційно й хімічно небезпечних об'єктів і ліквідації наслідків РХБ зараження; на аерозольному маскуванні важливих об'єктів.

9.2. Матеріально-технічне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення – це вид забезпечення, що включає комплекс заходів технічного й тилового забезпечення, що здійснюється з метою своєчасного забезпечення військ (сил) військовим майном, збереження та відновлення його функціонального стану.

Видами МТЗ є тилowe і технічне забезпечення.

Тилowe забезпечення передбачає комплекс заходів щодо накопичення до встановлених норм запасів матеріально-технічних засобів і забезпечення роти (взводу) технікою та технічними засобами тилу; зберігання та підтримання їх у готовності до застосування (використання за призначенням); своєчасного забезпечення ними роти (взводу) і поповнення їх запасів замість витрачених і втрачених; організації підвезення матеріально-технічних засобів усіх видів; організації побутового забезпечення особового складу.

Технічне забезпечення включає комплекс заходів щодо: укомплектування (доукомплектування) роти (взводу) ОВТ; організації їх безаварійної експлуатації; освоєння особовим складом ОВТ; своєчасного відновлення ОВТ у разі пошкодження (несправностей); накопичення встановлених норм запасів матеріально-технічних засобів; поповнення МТЗ замість витрачених і втрачених; управління підрозділами технічного забезпечення.

Матеріально-технічне забезпечення організовується і здійснюється у мирний час та в особливий період із метою забезпечення підрозділу необхідною кількістю озброєння, військової техніки, боєприпасів, ПММ, продовольства, речового, військово-технічного майна, інших видів матеріально-технічних засобів і підтримання їх у готовності до бойового застосування (використання за призначенням).

Матеріально-технічне забезпечення організовується в тісній взаємодії з бойовим забезпеченням на підставі централізованого вирішення питань: щодо своєчасного підвезення підрозділу озброєння та засобів РХБ захисту, боєприпасів, військово-технічного майна, інших матеріально-технічних засобів; відновлення пошкодженого (несправного) в ході бойових дій ОВТ; розміщення й переміщення підрозділів МТЗ, їх захисту, маскуванню, охорони й оборони; організації управління та зв'язку.

Основними заходами усіх видів МТЗ для вирішення покладених на них завдань є: накопичення до встановлених норм запасів усіх видів матеріально-технічних засобів, а також ремонтно-технологічного обладнання, контрольно-перевіряльного обладнання, військових приладів, експлуатаційної, ремонтної та іншої документації і забезпечення ними підрозділів роти, зокрема за рахунок

ремонті пошкодженого ОВТ; утримання матеріально-технічних засобів у стані, що забезпечує своєчасне їх використання та підготовку до бойового застосування (використання за призначенням); розконсервація, підготовка ОВТ до бойового застосування (використання за призначенням) з ефективним використанням їх можливостей; підготовка сил і засобів МТЗ до виконання завдань із забезпечення дій підрозділів, створення до початку і на кінець виконання поставлених завдань встановлених запасів матеріальних засобів, раціональний їх розподіл (ешелонування) за напрямками дій підрозділів; підтримання заданої надійності ОВТ і забезпечення їх виживаності; організація комплексного технічного обслуговування ОВТ, відновлення їх роботоспроможності (боєздатності) по можливості безпосередньо у місцях виходу з ладу; забезпечення безпечної експлуатації ОВТ, боєприпасів, військово-технічного майна, ПММ, інших видів матеріальних засобів; евакуація або знищення ОВТ, у тому числі техніки тилу; забезпечення виживаності та постійної готовності підрозділів МТЗ роти; безперервного управління силами і засобами МТЗ роти.

Безперебійне МТЗ є однією з основних умов успішного виконання завдань РХБ захисту підрозділів роти (взводу).

Командир підрозділу відповідає за своєчасне МТЗ підпорядкованих підрозділів. Командир підрозділу зобов'язаний уживати заходів щодо підтримання ОВТ у постійній готовності до бойового застосування (використання за призначенням) і швидкого відновлення у разі виходу їх з ладу, забезпечення підрозділів озброєнням та засобами РХБ захисту, боєприпасами, ПММ, продовольством, іншими необхідними матеріально-технічними засобами; піклуватися про харчування особового складу.

Підставою для організації МТЗ є рішення командира підрозділу на виконання поставлених завдань, його вказівки і розпорядження старшого командира (начальника) з МТЗ.

Командир підрозділу, організовуючи виконання поставлених завдань з питань МТЗ, вказує: розміри і терміни створення запасів озброєння та засобів РХБ захисту, боєприпасів, ПММ, продовольства, інших необхідних матеріально-технічних засобів, норми їх витрати і порядок підвезення; обсяг, місце і час проведення комплексного технічного обслуговування, порядок евакуації і ремонту ОВТ під час підготовки та в ході виконання завдань; місця розміщення (розгортання) підрозділів МТЗ роти та порядок їх переміщення в ході дій підрозділів; місця, час, порядок поповнення підрозділів озброєнням і засобами РХБ захисту, заправлення військової техніки ПММ; організацію харчування особового складу підрозділів; порядок захисту, маскування, охорони й оборони, підтримання зв'язку з підрозділами МТЗ, а також повідомляє райони розташування підрозділів МТЗ бригади (батальйону), місця збірних пунктів пошкоджених машин, шляхи маневру, підвезення та евакуації.

Командир роти здійснює керівництво МТЗ особисто, та через заступника командира роти з матеріально-технічного забезпечення (заступника командира роти з озброєння).

Основним організатором МТЗ є заступник із МТЗ, який відповідає за організацію всебічної підготовки тилу; за підтримання ОВТ в справному стані та в постійній готовності до застосування (використання за призначенням); за правильну експлуатацію та своєчасне відновлення пошкодженого (несправного) ОВТ; за забезпечення підрозділів озброєнням та засобами РХБ захисту, боєприпасами, ПММ, військово-технічним майном, іншими необхідними матеріально-технічними засобами; за підготовку і застосування (використання за призначенням) підрозділів МТЗ; за узгоджене переміщення підрозділів МТЗ роти; за підвезення усіх видів матеріально-технічних засобів, а також за підвезення та зберігання води; захист, маскування, оборону й охорону; управління МТЗ роти.

Розпорядження (вказівки) заступника командира роти з МТЗ є обов'язковими для усіх командирів підрозділів роти.

Заступник командира роти з МТЗ під час підготовки та в ході виконання завдань здійснює контроль за готовністю до застосування (використання за призначенням) і технічним станом ОВТ, наявністю, витратою озброєння та засобів РХБ захисту, боєприпасів, ПММ, продовольства і своєчасним доставлянням їх до підрозділів; доповідає командирі роти про наявність і технічний стан озброєння та техніки, про забезпеченість озброєнням і засобами РХБ захисту, боєприпасами, ПММ, іншими необхідними матеріально-технічними засобами, про наявність поранених, хворих і подає заявки на поповнення підрозділів роти необхідними матеріально-технічними засобами.

У роті, виконуючи завдання, розгортаються: пункт технічного спостереження (ПТС), пункт заправлення і продовольчий пункт. Безпосередня охорона та оборона районів (місць) їх розміщення (розташування), захист від ЗМУ і високоточної зброї здійснюється, зазвичай, власними силами і засобами.

У підрозділах створюються у встановлених розмірах запаси озброєння та засобів РХБ захисту, боєприпасів, продовольства, інших необхідних матеріально-технічних засобів, що утримуються і перевозяться транспортом взводу забезпечення роти та іншими машинами, при озброєнні та особовому складі.

Запаси поділяються на витратну частину та непорушний запас, що витрачається з дозволу старшого командира, а у випадку, коли рішення має бути прийняте без зволікання, – з дозволу командира підрозділу з наступною доповіддю про це старшому командирові.

Потреба підрозділу в матеріально-технічних засобах на виконання завдань визначається з урахуванням встановленої витрати та зберігання запасів у необхідних розмірах до кінця виконання завдань.

Потреба в озброєнні та засобах РХБ захисту, боєприпасах, ПММ, інших матеріально-технічних засобах, забезпеченість ними підрозділів і норми витрати обчислюються в розрахунково-постачальних одиницях (бойових комплектах, заправках пального, добової видачі, комплектах) та в інших одиницях вимірювання.

Бойовий комплект – це встановлена кількість боєприпасів на одиницю озброєння (автомат, пістолет, кулемет тощо) або бойову машину (БРДМ, БТР тощо). Бойовий комплект підрозділу обчислюється на наявне озброєння.

Заправка пального – це визначена маса пального, що вміщується у паливну систему машини (агрегату) або забезпечує установлений запас її ходу (час роботи). Заправка для гусеничних машин, колісної техніки визначається місткістю основних баків та інших ємностей, що конструктивно входять у паливну системи як базової машини, так і спеціального обладнання; для колісних машин – маса пального, з розрахунку забезпечення запасу ходу на 500 км за основними експлуатаційними нормами витрати пального, а для агрегатів – із розрахунку забезпечення їх роботи протягом 50 мотогодин за експлуатаційними нормами витрати пального. Заправка паливом підрозділу нараховується на всю облікову техніку.

Добова видача – це кількість продуктів, що належить за установленими нормами для харчування однієї особи на добу. Добова видача підрозділу нараховується на його облікову чисельність.

Комплект – це набір приладів (інструментів, запасних частин, предметів речового та іншого майна), складений за визначеним переліком та в установленій кількості.

Зарядка – це маса спеціальних речовин (твердих, рідких, розчинів тощо), що вміщуються в основні ємності спеціального обладнання спеціальних машин і приладів.

9.2.1. Тилове забезпечення

Тилове забезпечення організовується та здійснюється під час виконання завдань з метою підтримання підрозділів у боєздатному стані та створення їм сприятливих умов для виконання поставлених завдань.

У ході виконання завдань командир підрозділу здійснює контроль за втратами та витратами озброєння та засобів РХБ захисту, боєприпасів, ПММ, продовольства, військово-технічного майна, інших видів матеріально-технічних засобів і своєчасним їх доставленням у підрозділи; доповідає командиріві (старшому начальникові) про забезпеченість підрозділу озброєнням та засобами РХБ захисту, боєприпасами, ПММ, продовольством, військово-технічним майном, іншими видами матеріально-технічних засобів.

Заступник командира роти з МТЗ (старшина роти) зобов'язаний: знати завдання роти; організувати отримання та утримання встановлених запасів

матеріально-технічних засобів, розгортання і роботу ротного пункту заправлення, продовольчого пункту; уживати заходів щодо своєчасного підвезення (подавання, розподілення) у підрозділи запасів матеріально-технічних засобів; організувати приготування, доставлення та видавання гарячої їжі, а також підвезення і зберігання питної води та забезпечення нею особового складу; разом із командирами підрозділів забезпечувати заправлення військової техніки ПММ; підтримувати постійний зв'язок із командирами підрозділів, заступником командира бригади (батальйону) з МТЗ і доповідати йому та командирові роти про забезпеченість підрозділів, розміщення (переміщення) і стан підрозділів МТЗ, захист, маскування, охорону, оборону й управління підрозділами МТЗ.

Командир взводу відповідає за своєчасне тилове забезпечення взводу. Він повинен уживати заходів щодо забезпечення паливно-мастильними матеріалами, продовольством, водою та іншими матеріально-технічними засобами; постійно турбуватися про харчування особового складу, його лазне-пральне обслуговування і своєчасне замінення раніше отриманих предметів речового майна, що стали непридатними.

У пропозиціях з тилового забезпечення заступник командира роти з МТЗ визначає: заходи й обсяг робіт із тилового забезпечення під час підготовки й у ході виконання завдань, способи їх виконання, місця розгортання, сили і засоби, що залучаються, склад і завдання підрозділів тилового забезпечення, їх місце в бойовому (похідному) порядку роти, порядок збирання і використання трофейного майна і матеріально-технічних засобів, інші дані, що необхідні для прийняття рішення командиром роти.

Заступник командира роти з МТЗ, виконуючи завдання, перебуває на командно-спостережному пункті та керує матеріально-технічним забезпеченням.

Під час виконання завдань у роті розгортаються: пункт заправлення та продовольчий пункт. Пункт заправлення – для дозаправлення військової техніки ПММ; продовольчий пункт – для приготування гарячої їжі та забезпечення особового складу водою.

Безпосередня охорона й оборона району (місця) розташування підрозділів тилового забезпечення, створюваних ними пунктів здійснюється, зазвичай, своїми силами й засобами.

Командир взводу, виконуючи завдання, здійснює контроль за витратами паливно-мастильних матеріалів, продовольства та своєчасним доставлянням їх до підрозділів; доповідає командирі роти про забезпеченість взводу паливно-мастильними матеріалами та іншими матеріально-технічними засобами.

Безпосереднім організатором тилового забезпечення взводу є командир взводу. Він відповідає за своєчасне забезпечення підрозділів взводу матеріально-технічними засобами. Командир взводу зобов'язаний: знати завдання взводу; організувати отримання та зберігання запасів матеріально-технічних засобів; уживати заходів щодо своєчасного подавання (розподілення) до підрозділів

матеріально-технічних засобів; організувати доставляння і видавання гарячої їжі, а також підвезення, зберігання питної води та забезпечення нею особового складу; разом із командирами відділень забезпечувати заправлення техніки паливно-мастильними матеріалами; підтримувати постійний зв'язок із командирами відділень і старшиною роти з питань тилового забезпечення і доповідати командирові роти про забезпеченість підрозділів взводу.

Потреба роти в матеріально-технічних засобах на виконання завдань визначається заступником командира роти з МТЗ (заступником командира роти з озброєння), командирами підрозділів з урахуванням встановлених витрат і забезпечення запасів у встановлених розмірах до кінця виконання завдань з оформленням відповідних заявок.

Організація підвезення озброєння та засобів РХБ захисту, боєприпасів, ПММ військово-технічного майна, інших необхідних матеріально-технічних засобів, організація пункту заправлення, продовольчого пункту роти здійснюються заступником командира роти з МТЗ (заступником командира роти з озброєння, старшим техніком, техніком роти, старшиною роти) разом із командирами підрозділів.

Потреба підрозділів роти у матеріально-технічних засобах забезпечується за рахунок військових запасів і підвезення зі складів бригади (батальйону). За потреби, рішенням старшого командира (начальника) у роті можуть створюватися додаткові запаси озброєння та засобів РХБ захисту, боєприпасів, ПММ, та інших необхідних матеріально-технічних засобів. Вони створюються в транспорті роти шляхом ущільнення укладки або вивільнення частини транспорту, підсилення роти додатковими засобами підвезення, накопиченням на створюваних пунктах і в підрозділах. У ході виконання завдань встановлені старшим командиром (начальником) норми витрат матеріально-технічних засобів на день виконання завдань суворо лімітуються, особливо боєприпаси та ПММ.

Витрачені запаси озброєння та засобів РХБ захисту, боєприпасів, ПММ, продовольства, інші необхідні матеріально-технічні засоби мають бути поповнені до встановлених норм до кінця дня виконання завдань.

Підвезення озброєння та засобів РХБ захисту, боєприпасів, ПММ, продовольства, військово-технічного майна, інших необхідних матеріально-технічних засобів у підрозділі роти здійснюється за усними заявками командирів взводів, командира роти за наказом (розпорядженням) старшого командира (начальника).

Підвезення матеріально-технічних засобів може здійснюватися транспортом старшого командира до взводу матеріального забезпечення, або відразу в підрозділі роти. Підвезення матеріально-технічних засобів від взводу матеріального забезпечення до взводів здійснюється транспортом взводів. В окремих випадках за вказівкою старшого командира (начальника) для їх підвезення може використовуватися транспорт роти.

Військові запаси продовольства утримуються в транспортних засобах підрозділу матеріального забезпечення батальйону (роти), а непорушний запас – у речових мішках.

Забезпечення особового складу гарячою їжею організовується через продовольчий пункт роти (батальйону), зазвичай, тричі на добу. Якщо неможливо організувати триразове приготування гарячої їжі, з дозволу командира батальйону особовий склад забезпечується гарячою їжею двічі на добу, при цьому частина продовольчого пайка, що залишилася, видається продуктами в сухому вигляді.

Приготування, доставляння і видавання підрозділам гарячої їжі організовує начальник продовольчого пункту відповідно до вказівок заступника командира роти з МТЗ, який визначає: на яку кількість особового складу, для яких підрозділів і до якого часу приготувати їжу, порядок доставляння (видавання) її підрозділам роти. Видавання їжі особовому складу здійснює старшина роти відповідно до вказівок командира роти.

Харчування особового складу організовується з таким розрахунком, щоб основне приймання їжі відбувалося у години спаду бойової напруги. Доставляння їжі в підрозділи здійснюється висуванням засобів приготування їжі якнайближче до підрозділу в найближче укриття або виділенням від підрозділів для піднесення їжі особовим складом. Постачання питної води від ротного продовольчого пункту здійснюється, зазвичай, одночасно з доставлянням гарячої їжі.

Підрозділи військ РХБ захисту, які не мають похідних кухонь для приготування їжі, розпорядженням старшого командира (начальника) ставляться на котлове забезпечення до підрозділів, які розгортають продовольчі пункти.

Додані дрібні підрозділи (взводи, відділення) харчуються, зазвичай, – разом із роту.

Приготування, видавання і приймання їжі організуються, зазвичай, поза зонами зараження. У разі вимушеної організації харчування в зонах радіоактивного зараження приготування, видавання і приймання їжі здійснюються за рівня радіації до 1 рад/год (0,01 Зв/год) у звичайному порядку; від 1 до 5 рад/год (0,01 до 0,05 Зв/год) – у дезактивованих спорудах; понад 5 рад/год (0,05 Зв/год) – у дезактивованих спорудах закритого типу.

Для приготування їжі в зонах радіоактивного зараження використовуються тільки консервовані та концентровані продукти, а також раціони харчування в герметичній бар'єрній тарі й упаковці.

У районах, заражених отруйними речовинами, дозволяється готувати і споживати їжу тільки в спеціальних спорудах, обладнаних фільтровентиляційними установками.

У районах, заражених біологічними засобами, приготування їжі дозволяється тільки після ретельної дезінфекції території, польових кухонь та обладнання, а також санітарної обробки особового складу.

Продовольство та воду, що заражені радіоактивними (вище допустимих норм), отруйними речовинами й біологічними засобами, уживати в їжу забороняється.

Забезпечення підрозділів батальйону (роти) водою для пиття і господарських потреб здійснюється з пункту водопостачання (водозабірний пункт) бригади. Використання води з інших джерел забороняється. Вода для приготування їжі в зонах зараження доставляється в герметичних ємностях.

Видавання речового майна та мийних засобів здійснюється з урахуванням облікової чисельності особового складу підрозділу за чинними нормами. Миття особового складу здійснюється один раз на тиждень з обов'язковим замінюванням натільного комплекту білизни та в порядку, встановленому старшим командиром (начальником). За потреби здійснюється санітарна обробка особового складу за епідемічними показниками, а також заміна і спеціальна обробка зараженого речового майна.

Підрозділи МТЗ роти розміщуються, як правило, у районах розташування або дій підрозділів військ РХБ захисту за вказівкою командира.

Місця розміщення підрозділів МТЗ повинні забезпечувати їх приховане розміщення та мати шляхи під'їзду та виїзду або військово-шляхів або військово-автомобільних шляхів.

У районі розташування підрозділів МТЗ розгортаються склади, продовольчий і медичний пункти.

Порядок і час переміщення підрозділів МТЗ визначає командир підрозділу військ РХБ захисту.

Під час підготовки до маршу створюються додаткові запаси ПММ і здійснюються заходи щодо підвищення прохідності транспорту.

Харчування особового складу на марші організовується в районах відпочинку, зосередження, а також під час привалу.

9.2.2. Технічне забезпечення

Технічне забезпечення організовується та здійснюється з метою підтримання бойової готовності та боєздатності підрозділів шляхом укомплектування їх ОВТ, боєприпасами та військово-технічним майном; утримання їх у справному стані та в постійній готовності до бойового застосування (використання за призначенням); відновлення пошкодженого (несправного) ОВТ і своєчасного повернення їх до строю.

Безпосереднім організатором технічного забезпечення у взводі є командир взводу, який відповідає за: підтримання ОВТ у справному стані та постійній готовності до використання за призначенням; правильну експлуатацію і своєчасне відновлення пошкодженого (несправного) ОВТ, забезпечення підрозділів озброєнням і засобами РХБ захисту, боєприпасами та військово-технічним майном.

Командир взводу зобов'язаний: знати завдання взводу, його укомплектованість озброєнням, техніку та її технічний стан, забезпеченість озброєнням і засобами РХБ захисту, боєприпасами та військово-технічним майном; керувати підготовкою ОВТ до виконання поставлених завдань і їх технічним обслуговуванням; організовувати та контролювати за технічний стан бойових машин, встановлювати причини виходу їх з ладу; організовувати евакуацію, ремонт і своєчасне повернення до ладу та передавання техніки, що вийшла з ладу, засобам старшого командира (начальника); підтримувати зв'язок з командирами підрозділів, старшим командиром (начальником) і пунктом технічного спостереження, ремонтно-евакуаційною (ремонтною, евакуаційною) групою батальйону (роти); доповідати командирові роти про кількість, місцезнаходження, технічний стан ОВТ, що вийшли з ладу, та вжиті заходи для їх евакуації і ремонту.

Заступник командира роти з озброєння (старший технік, технік роти) відповідає за технічну справність, правильну експлуатацію та своєчасне відновлення пошкодженого (несправного) ОВТ, за розміщення, захист, маскування, охорону й оборону органів технічного забезпечення та управління ними.

Забезпечення роти боєприпасами організовується командиром роти та здійснюється старшиною роти.

Заступник командира роти з МТЗ (заступник командира роти з озброєння, старший технік, технік роти) зобов'язаний: знати завдання роти, укомплектованість ОВТ, їх технічний стан, забезпеченість боєприпасами та військово-технічним майном; керувати підготовкою ОВТ до виконання завдань і їх комплексним технічним обслуговуванням; організовувати та вести спостереження за озброєнням і засобами РХБ захисту під час виконання завдань, встановлювати причини виходу їх із ладу; керувати силами й засобами технічного забезпечення під час підготовки та в ході виконання завдань; організовувати технічну розвідку, евакуацію, ремонт ОВТ, своєчасне повернення їх до строю та передачу ОВТ, що вийшли з ладу, ремонтним засобам старшого командира (начальника); підтримувати постійний зв'язок з командирами підрозділів і старшим начальником; доповідати командирові роти про кількість, місце знаходження і технічний стан ОВТ, що вийшли з ладу, заходи, що вжиті для їх евакуації та ремонту.

Заступник командира роти з МТЗ (заступник командира роти з озброєння) у пропозиціях командирові роти з організації технічного забезпечення доповідає: про заходи й обсяг робіт із комплексного технічного обслуговування ОВТ під час підготовки та в ході виконання завдань, способи їх виконання та місця проведення, сили й засоби, що залучаються; склад, завдання сил і засобів технічного забезпечення, їх місце в бойовому (похідному) порядку підрозділу; порядок передавання ОВТ, які неможливо відремонтувати своїми силами, силам і засобам старшого начальника.

Комплексне технічне обслуговування ОВТ здійснюється у встановлений командиром роти час перед виконанням завдання та після виконання завдання безпосередньо у місцях виконання завдань, без виведення їх у тил, зі збереженням боєздатності не менше 70 % ОВТ. Роботи виконуються обслугами, механіками-водіями (водіями) з використанням запасних частин, технічного майна та приладдя ОВТ, із залученням особового складу та засобів підрозділу технічного забезпечення роти під безпосереднім керівництвом заступника командира роти з МТЗ (заступника командира роти з озброєння, старшого техника, техника роти) і командирів взводів. Першими обслуговуються підрозділи, що вирішують головні завдання. Комплексне технічне обслуговування передбачає: дозавправлення ОВТ ПММ; перевірку справності та готовності до застосування (використання за призначенням) спеціального обладнання, приладів РХБ розвідки, агрегатів, систем і механізмів, їх очищення, промивання, змачення, вивірення та регулювання, усунення дрібних несправностей і виконання робіт із закріплення обладнання; заряджання (підзаряджання) акумуляторних батарей; перевірку укомплектованості та поповнення ОВТ запасними частинами, інструментом і приладдям, засобами підвищення прохідності й іншими табельними засобами; перевірку наявності та справності обладнання на автомобілях, призначених для перевезення особового складу, ОВТ і майна.

У районах виконання завдань (районах розташування) підрозділи військ РХБ захисту розгортають пункти технічного обслуговування та пункти заряджання. На пункті технічного обслуговування обладнуються місця для чищення та миття техніки, заправлення машин ПММ, ремонтування машин, комплектів, приладів та засобів захисту. На пункті заряджання обладнуються місця для дегазуючих, дезінфікуючих, інсектицидних, дезактивуєючих розчинів, димових сумішів і спорядження ними спеціальних машин, комплектів підрозділів військ РХБ захисту.

Евакуація пошкодженого (несправного) ОВТ здійснюється штатними силами й засобами підрозділів військ РХБ захисту та доданими евакуаційними засобами, а іноді й обладнаними для цього бойовими та іншими машинами підрозділів, при цьому машини високої прохідності із засобами буксирування рівномірно розподіляються по колонях. Насамперед евакууються ті бойові машини, яким загрожує небезпека захоплення або знищення противником, а також ОВТ, найбільш важливі для забезпечення боєздатності підрозділів і які потребують найменшого обсягу робіт. Озброєння та військова техніка, що не можуть бути евакуйовані й відремонтовані власними силами, передаються на місці виходу їх з ладу, у найближчих укриттях або на шляхах евакуації засобом старшого командира (начальника). Пошкоджене (несправне) озброєння та тара евакууються з підрозділів попутним транспортом.

Поточний ремонт пошкодженого (несправного) ОВТ здійснюється, зазвичай, у місцях виходу з ладу або в найближчих укриттях силами обслуг,

механіків-водіїв (водіїв) і ремонтно-евакуаційними (ремонтними) групами. Ремонтно-евакуаційні (ремонтні) групи насамперед ремонтують озброєння та військову техніку, найбільш важливі для підтримання боєздатності підрозділу, а також потребують найменшого обсягу робіт. Якщо пошкоджене озброєння та військову техніку відремонтувати на місці або в найближчих укриттях неможливо, то засобами підрозділів роти вони евакууються на збірні пункти пошкоджених машин.

Ремонт озброєння залежно від характеру несправностей може здійснюватися безпосередньо в підрозділі або в ремонтно-відновлювальному підрозділі.

Відремонтоване (евакуйоване) ОВТ приводять у готовність до застосування (використання за призначенням) і негайно повертаються до своїх підрозділів.

Управління технічним забезпеченням роти здійснюється з пункту технічного спостереження заступником командира роти з озброєння.

Пункт технічного спостереження роти призначений для своєчасного виявлення ОВТ, що вийшли з ладу; визначення причин, характеру, ступеня пошкодження, обсягу евакуаційних (ремонтних) робіт та необхідних сил і засобів для їх виконання, а також стану обслуг, механіків-водіїв (водіїв).

Пункт технічного спостереження (далі – ПТС) роти очолюється заступником командира роти з озброєння, старшим техніком (техніком) роти. До складу ПТС можуть входити необхідні спеціалісти з відділення технічного обслуговування, а за потреби – спеціалісти підрозділу РХБ захисту, санітари, а також необхідні спеціалісти із ремонтного взводу батальйону.

Начальник пункту технічного спостереження зобов'язаний:

- підтримувати постійний зв'язок з командиром роти і заступником командира батальйону з МТЗ;

- доповідати командирові про місця знаходження, стан ОВТ, що вийшло з ладу, стан обслуги або механіків-водіїв (водіїв), про вжиті заходи з відновлення ОВТ своїми та доданими силами й засобами;

- вести робочу карту та журнал обліку ОВТ, що вийшло з ладу.

Крім того, начальник ПТС здійснює постійне керівництво своїми та доданими евакуаційними й ремонтними силами та засобами.

Під час виконання завдання ПТС розташовується поблизу командно-спостережного пункту роти за напрямком, з якого забезпечується постійне спостереження за ОВТ роти.

На пункті технічного спостереження роти організовується зв'язок із командно-спостережними пунктами взводів, ремонтно-евакуаційною (ремонтною) групою батальйону, командирами машин, що вийшли з ладу, а також із заступником командира батальйону з МТЗ.

Під час підготовки до маршу здійснюється чергове номерне технічне обслуговування ОВТ, додаткові роботи, визначені умовами здійснення маршу; виконуються заходи щодо створення необхідного запасу ходу; поповнюються до встановлених норм запаси озброєння та засобів РХБ захисту, боєприпасів

і військово-технічного майна; на військовій техніці створюються додаткові запаси ПММ та охолоджувальної рідини.

ОВТ, що не можуть бути відремонтовані до початку маршу, передаються силам і засобам старшого начальника.

Комплексне технічне обслуговування ОВТ у ході маршу здійснюється на привалах і в районах зосередження (відпочинку). На привалах, зазвичай, проводиться контрольний огляд, усунення виявлених несправностей і дозаправлення ПММ з додаткових ємностей і пересувних засобів заправки. У районах відпочинку відбувається щоденне технічне обслуговування ОВТ із дозаправленням машин засобами старшого начальника.

Технічне замикання похідної колони роти здійснює евакуацію (за наявності евакуаційних засобів) ОВТ, що вийшло з ладу, з маршруту руху, разом з обслугою, механіком-водієм (водієм) визначає причину несправності, характер і обсяг ремонтно-відновлювальних робіт, надає допомогу в ремонті (видаються необхідні запасні частини та інструмент, проводиться інструктаж, за потреби виділяються один або декілька спеціалістів-ремонтників). Робота організовується з таким розрахунком, щоб замикання могло прибути в район привалу (відпочинку) разом із ротою.

9.3. Морально-психологічне забезпечення

Морально-психологічне забезпечення – це комплекс заходів, що здійснюються з метою формування, підтримання в особового складу високого морально-психологічного стану, морально-бойових якостей, необхідних для успішного виконання поставлених завдань.

Основними завданнями МПЗ під час підготовки та в ході виконання завдань РХБ захисту підрозділів: інформування особового складу з питань державної політики у сфері оборони та безпеки держави; формування у військовослужбовців стійкої системи світогляду, розуміння внутрішньої та зовнішньої політики держави, свідомого ставлення до призначення, мети та завдань ЗС України; проведення психологічної підготовки особового складу, психологічного супроводу виконання поставлених завдань; формування та підтримання в особового складу психологічної стійкості, високої бойової активності, спроможності витримувати нервово-психологічні навантаження та зберігати боєздатність в умовах дій психотравмувальних чинників; роз'яснення особовому складу норм міжнародного гуманітарного права; розвиток в особового складу високих моральних якостей, звичок до дотримання норм загальнолюдської моралі, чесності, гуманізму, колективізму, товариства та взаємодопомоги, довіри до командирів і начальників, дисциплінованості, намагання до вдосконалення військової майстерності; формування у військовослужбовців правової свідомості, глибокої поваги до законів України, правопорядку, що підтримується у ЗС України, розуміння необхідності їх

суворого виконання; дотримання і реалізація усіх правових і соціальних гарантій, що передбачені Конституцією та чинним законодавством України; виховання у військовослужбовців загальної культури поведінки, формування у військових колективах здорових взаємовідносин, організація та проведення культурно-виховної роботи.

Основними складовими (напрямами) МПЗ є: інформаційно-пропагандистське забезпечення та зв'язки з громадськістю; психологічне забезпечення; соціально-правове забезпечення; культурологічне забезпечення; захист від негативного інформаційно-психологічного впливу противника.

Для вирішення цих завдань проводяться спеціальні соціологічні та психологічні дослідження, організація забезпечення підрозділів роти технічними засобами виховання.

Інформаційно-пропагандистське забезпечення та зв'язки з громадськістю – це система цілеспрямованих заходів щодо формування стійкого й керованого морально-психологічного стану на підставі оперативного інформування особового складу про зміст воєнно-політичної та бойової обстановки, визначені завдання та умови їх виконання. Інформаційно-пропагандистське забезпечення передбачає бойове, суспільно-політичне та військово-технічне інформування і проведення занять із гуманітарної підготовки.

Основними завданнями інформаційного забезпечення є: збирання та аналіз необхідної інформації стосовно воєнно-політичної обстановки, соціально-психологічних умов у районах дислокації та їх бойового застосування; захист інформаційного простору навколо ЗС України; формування у громадськості позитивного ставлення до ЗС України; формування у військовослужбовців свідомого ставлення до виконання службового та громадянського обов'язку.

Психологічне забезпечення – це комплекс заходів щодо формування, підтримання та відновлення в особового складу психологічних і психофізіологічних якостей, що забезпечують високу психологічну стійкість військовослужбовців, готовність виконувати бойові завдання в будь-яких умовах обстановки.

Психологічна допомога та реабілітація військовослужбовців, які отримали бойові психогенні травми та розлади, здійснюється як безпосередньо у підрозділах (шляхом само- чи взаємодопомоги силами особового складу підрозділів), так і в пункті психологічної допомоги та реабілітації старшого командира (начальника) за тісної взаємодії зі спеціалістами медичної служби.

Соціально-правове забезпечення – це діяльність щодо створення необхідних соціальних і правових умов дотримання конституційних прав і свобод, задоволення соціальних потреб та інтересів військовослужбовців у ході підготовки і виконання бойових завдань; дотримання норм міжнародного гуманітарного права; підтримання високої дисципліни, організованості та порядку.

Основними завданнями є: мобілізація внутрішніх сил військовослужбовців через мотивацію їх діяльності; досягнення свідомого виконання особовим складом вимог законів України; дотримання моральних принципів поведінки в екстремальних умовах воєнного часу, норм міжнародного гуманітарного права (права війни); підтримання високої дисципліни, організованості та порядку; реалізація соціальних гарантій особового складу ЗС України та членів їх сімей згідно з чинним законодавством.

Культурологічне забезпечення – це діяльність, що спрямована на організацію духовно-змістовного дозвілля та культурного обслуговування військ.

Основними її завданнями є: підтримання та відновлення моральних, психічних і фізичних сил особового складу, його мобілізація на виконання поставлених завдань; формування товариських взаємин між воїнами всіх націй, національних і етнічних груп, різних конфесій України, розвиток національної гідності та патріотизму; задоволення духовних (культурних) потреб військовослужбовців.

Захист від негативного інформаційно-психологічного впливу противника – це комплекс заходів щодо прогнозування, профілактики та зриву інформаційно-психологічного впливу (психологічних операцій) противника, нейтралізація його намагань дезінформувати та деморалізувати особовий склад наших військ, дезорганізувати його бойову діяльність.

Основними завданнями захисту від негативного інформаційно-психологічного впливу противника є: оцінювання сил і засобів психологічних операцій противника, визначення об'єктів їх можливого впливу; роз'яснення військовослужбовцям мети, завдань, форм і методів, технічних засобів здійснення психологічних операцій; своєчасне знищення інформаційних матеріалів противника.

Морально-психологічне забезпечення організовується під час виконання усіх завдань РХБ захисту. Керівництво МПЗ командир роти здійснює через заступника з виховної роботи на підставі вказівок щодо МПЗ старшого командира.

Цілеспрямоване МПЗ організовується в усіх штатних і доданих підрозділах під час виконання усіх завдань РХБ захисту.

Командир роти, оцінюючи МПЗ, враховує: висновки з аналізу соціально-політичної, релігійної, кримінальної обстановки в районі майбутніх дій; укомплектованість особовим складом, його морально-психологічний стан, рівень організованості, військової дисципліни та правопорядку; стан боєздатності підрозділів, бойові та психогенні втрати; сильні та слабкі сторони своїх підрозділів і противника; ступінь захисту особового складу від морально-психологічного впливу противника, матеріально-побутову та технічну забезпеченість; можливості для організації відпочинку та дозвілля, відновлення морально-психологічних і фізичних сил особового складу.

На підставі висновків з оцінювання морально-психологічного стану командир роти визначає мету, основні завдання МПЗ, терміни та порядок їх виконання, розглядає та затверджує пропозиції заступника командира з виховної роботи з питань МПЗ; затверджує план МПЗ; особисто бере участь у найбільш важливих заходах, визначає порядок і терміни доповідей про морально-психологічний стан особового складу; організовує контроль за виконанням завдань МПЗ.

У вказівках щодо МПЗ командир роти вказує: короткі висновки з тактичної, морально-психологічної й інформаційної обстановки; особливості майбутніх дій; мету і завдання МПЗ, основні заходи за його видами; порядок і терміни інформування про морально-психологічну й інформаційну обстановку, морально-психологічний стан особового складу.

Безпосереднім організатором МПЗ у роті є заступник командира з виховної роботи.

Заступник командира з виховної роботи, готуючись до виконання завдань, на підставі рішення командира роти розробляє пропозиції щодо МПЗ, ставить завдання командирам підрозділів, розробляє план МПЗ виконання завдань, організовує взаємодію в інтересах МПЗ; здійснює контроль, надання допомоги та особисто відповідає за виконання заходів МПЗ; доповідає командирі роти про виконання завдань МПЗ.

У пропозиціях командирів роти щодо МПЗ зазначаються: оцінювання обстановки і морально-психологічного стану особового складу; головне завдання МПЗ під час виконання завдань РХБ захисту підрозділів і напрямком зосередження його основних зусиль; заходи МПЗ і порядок їх виконання.

Під час пересування (на марші) МПЗ зосереджується на підготовці військ до здійснення пересування різними способами, забезпеченні своєчасного прибуття підрозділів у призначений район у готовності до виконання поставлених завдань. Особлива увага приділяється підвищенню витривалості особового складу, дотриманню дисципліни маршу, правил маскуванню і заходів безпеки, готовності підрозділів до виконання завдань у будь-яких умовах обстановки.

Морально-психологічне забезпечення на марші організовується, як правило, на привалах, у місцях нічного (денного) відпочинку шляхом проведення бесід, інформування особового складу про характер майбутніх бойових завдань, популяризації передового досвіду, прослуховування радіопередач, випуску інформаційних бюлетенів і бойових листків, радіогазет, демонстрації кіно- і відеофільмів, радіоконцертів за заявками військовослужбовців, виступів учасників художньої самодіяльності.

Під час розташування на місці МПЗ спрямовується на мобілізацію особового складу для швидкого, прихованого, розосередженого розташування підрозділів, інженерне обладнання району, проведення маскуванню, організації охорони та системи вогню, підтримання високої пильності та бойової готовності.

Особовий склад, який отримав бойові психічні травми і потребує кваліфікованої психологічної допомоги, спрямовується до пунктів психологічної допомоги та реабілітації бригади або центрів психологічної допомоги та реабілітації об'єднання попутним транспортом, призначеним для евакуації поранених і хворих.

Робота з надання допомоги військовослужбовцям, які отримали бойові психічні травми, та їх евакуація здійснюються в тісній взаємодії спеціалістів психологічної та медичної служб.

9.4. Медичне забезпечення

Медичне забезпечення в роті у бойовій обстановці організовується з метою розшуку поранених і хворих на полі бою, своєчасного надання їм першої медичної допомоги, збирання, вивезення (винесення) їх із поля бою та підготовки до евакуації, а також із метою запобігання виникненню та поширенню в підрозділах захворювань.

Під час виконання завдань у роті розгортається медичний пост.

Медичний пост роти призначений для розшуку поранених і хворих на полі бою (у районах ураження), тимчасового їх укриття до появи можливості їх евакуації та своєчасного надання їм першої медичної допомоги, а також із метою попередження виникнення і розповсюдження в підрозділах роти захворювань.

Перша медична допомога надається на місці поранення (ураження) або в найближчому укритті особисто військовослужбовцем або його товаришем (особиста і взаємодопомога), санітарами і санітарним інструктором роти, а також особовим складом, який виділений для виконання рятувальних робіт і вжиття лікувально-евакуаційних заходів у районах масового ураження.

Долікарська (фельдшерська) допомога надається в медичних пунктах батальйонів, які очолюють фельдшери, перша лікарська допомога – в медичній роті бригади, а також на медичних пунктах батальйонів, які очолюються лікарями.

Збирання, вивезення (винесення) поранених із поля бою (з районів ураження) на медичний пост роти здійснюється з особовою зброєю і протигазами силами та засобами підрозділів, а за потреби – особовим складом і засобами евакуації, які додатково виділені командиром роти, на медичний пункт батальйону також зі зброєю і протигазами – засобами медичного пункту батальйону та іншими засобами, які додатково виділені командиром роти.

Для евакуації поранених можуть використовуватися транспортні засоби, якими підвозяться боєприпаси, інші матеріально-технічні засоби та техніка.

Коли у взводі є значна кількість поранених і хворих, у першу чергу евакуації підлягають тяжкопоранені та тяжкохворі, а також військовослужбовці, які отримали психологічні травми. Легкопоранені, які не потребують госпіталізації, після надання їм медичної допомоги спрямовуються у свої підрозділи.

Перша медична допомога надається на місці поранення або в найближчому укритті самим військовослужбовцем або його товаришем, санітарами та санітарними інструкторами роти, а також особовим складом підрозділів, виділеним для рятувальних робіт і здійснення лікувально-евакуаційних заходів у місцях масового ураження. Перша лікарська допомога надається у медичному пункті батальйону. Усі медичні підрозділи та частини повинні приймати поранених і хворих, надавати їм необхідну медичну допомогу.

Збирання, вивезення (винесення) поранених до медичного пункту батальйону здійснюється з особистою зброєю і протигазами силами та засобами медичного пункту батальйону, а за потреби – особовим складом і засобами евакуації, що додатково виділяються командиром роти.

За наявності в роті значної кількості поранених і хворих насамперед евакуації зазнають тяжкопоранені та тяжкохворі, а також військовослужбовці, які отримали психологічні травми. Легкопоранені, яких не потрібно госпіталізувати, після надання їм медичної допомоги відправляють до своїх підрозділів.

Перша медична допомога пораненим і хворим надається безпосередньо на техніці. Поранені та хворі, яким потрібно перша лікарська допомога та подальша евакуація, передаються санітарним інструкторам роти, у медичний пункт батальйону, тимчасові медичні пункти, розгорнуті на маршруті руху старшим начальником, або в місцеві лікувальні установи. Медичний пункт батальйону прямує в колонії в готовності надати допомогу ураженому особовому складу в разі завдання ударів авіацією противника та застосуванням ним засобів масового ураження.

ВИСНОВОК

У навчальному посібнику викладені основні принципи та положення бойового застосування та управління підрозділів військ радіаційного, хімічного, біологічного захисту та розглянуті способи дій від роти до відділення (обслуги) включно під час виконанні ними завдань і заходів радіаційного, хімічного, біологічного захисту дій військ в різних умовах обстановки.

Навчальний посібник розроблений на основі вимог керівних документів, матеріалів військово-наукових досліджень, досвіду залучення підрозділів військ РХБ захисту в антитерористичній операції на території Донецької, Луганської областей відповідно до програми навчальної дисципліни “Бойове застосування підрозділів військ РХБ захисту”.

Положення, які викладені у навчальному посібнику та вказівки необхідно застосовувати командирами підрозділів військ у ланці рота-взвод творчо, виходячи із конкретних умов обстановки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Тимчасовий бойовий статут механізованих, танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України. Ч. II. – К., 2016. – 316 с.
2. Тимчасовий бойовий статут механізованих, танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України. Ч. III. – К., 2015. – 275 с.
3. Гайдабука В. Є. Дії підрозділів радіаційного, хімічного, біологічного захисту : навч. посіб. / В. Є. Гайдабука, О. В. Галак, К. М. Хом'як. – Х. : ФВП НТУ “ХПІ”, 2011. – 116 с.
4. Галак О. В. Аерозольна протидія технічним засобам розвідки та ураження противника : навч. посіб. / О. В. Галак, В. В. Марущенко, І. М. Мартинюк. – Х. : ФВП НТУ “ХПІ”, 2012. – 104 с.
5. Довідник офіцера військ РХБ захисту. – Х. : ХІТВ, 2005. – 276 с.
6. Кушнеревич М. П. Засоби аерозольного маскування військ РХБ захисту : навч. посіб. / М. П. Кушнеревич, В. В. Марущенко, В. А. Батуров. Ч. I. – Х. : ХІТВ, 2007. – 112 с.
7. Кушнеревич М. П. Засоби аерозольного маскування та запалювальна зброя : навч. посіб. / М. П. Кушнеревич, В. В. Марущенко, О. В. Матикін. – Х. : ФВП НТУ “ХПІ”, 2008. – 248 с.
8. Марущенко В. В. Радіаційна, хімічна, біологічна розвідка : навч. посіб. / В. В. Марущенко, В. Є. Гайдабука, О. В. Галак. – Х. : ФВП НТУ “ХПІ”, 2011. – 124 с.
9. Марущенко В. В. Тактика військ радіаційного, хімічного, біологічного захисту : навч. посіб. / В. В. Марущенко, В. Є. Гайдабука, Р. М. Швець. – Х. : ФВП НТУ “ХПІ”, 2011. – 168 с.
10. Наставление по боевому применению химических войск. Ч. II. – М. : Воениздат, 1990. – 224 с.
11. Наставление по обеспечению боевых действий Сухопутных войск. Ч. V. – М. : Воениздат, 1984. – Кн. II. – 272 с.
12. Посібник сержанта військ РХБ захисту : навч. посіб.. – Х. : ХІТВ, 2005. – 305 с.
13. Радченко І. О. Тактика військ РХБ захисту: навч. посіб. / Радченко І. О., Швець Р. М., Писарев С. А. – Х. : ХІТВ, 2004. – 104 с.
14. Гайдабука В. Є. Дії вогнеметних підрозділів : навч. посіб. / В. Є. Гайдабука, В. В. Марущенко, С. А. Писарев. – Х. : ФВП НТУ “ХПІ”, 2016. – 110 с.

ДОДАТКИ

Додаток 1

ЗАТВЕРДЖУЮ

Командир _____ БРХБз

_____ (військове звання, підпис, прізвище)

АКТ

**ЗДАВАННЯ ПРОДЕГАЗОВАНОЇ (ПРОДЕЗІНФКОВАНОЇ,
ПРОДЕЗАКТИВОВАНОЇ) ДІЛЯНКИ МІСЦЕВОСТІ (ДОРОГИ), ПРОХОДУ
варіант**

Місце складання _____

Комісія: голова _____

(командир підрозділу, який проводив обробку)

члени: 1. _____

(посада, військове звання, підпис, прізвище, ініціали)

2. _____

3. _____

склали цей акт у тому, що _____

(підрозділ)

У період із ____ до ____ проведено _____

(дегазацію, дезінфекцію, дезактивацію

ділянки місцевості, дороги, проходу в районі)

що заражена(ий) _____, завдовжки _____ км, завширшки _____ м

(вид зараження)

з нормою витрати _____

(речовин, розчинів)

Продегазована (продезінфікована, продезактивована) _____

позначена спеціальними показниками

(ділянка місцевості, дороги, прохід)

Всього витрачено _____

(речовин, розчинів)

Повнота дегазації (дезінфекції, дезактивації) зараженої ділянки місцевості (дороги), проходу перевірена начальником лабораторії

_____ (військове звання, підпис, прізвище)

о _____

(час, дата)

Регулювання руху та підтримання порядку на ділянці місцевості (дорозі, проході) покладено на _____

(посада, військове звання, прізвище, ініціали)

Додаток до акта. Схема-донесення.

Акт складений у _____ прим., з яких направляються:

прим. № 1 у справу _____,

прим. № 2 _____,

(коменданту ділянки місцевості, дороги, проходу)

прим. № 3 _____

(складається за потреби)

Голова комісії _____

Члени: _____

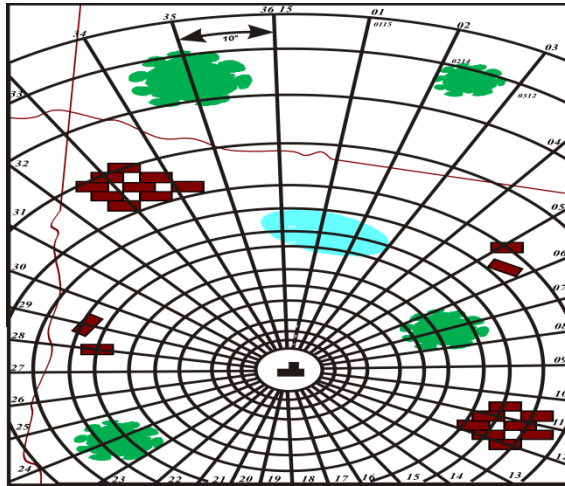
Продегазовану (продезінфіковану, продезактивовану) ділянку місцевості
(дороги), прохід

Здав _____

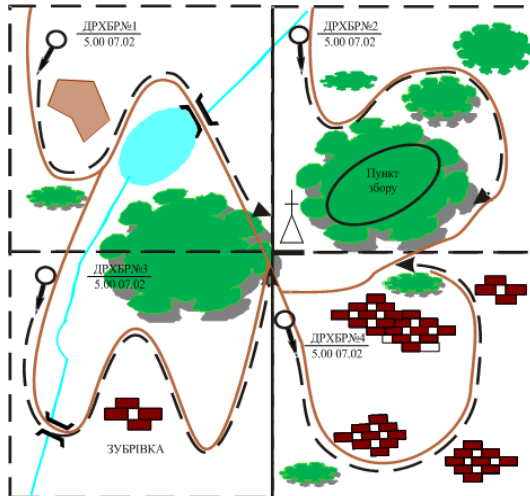
Прийняв _____

“ _____ ” _____ 20__ р.

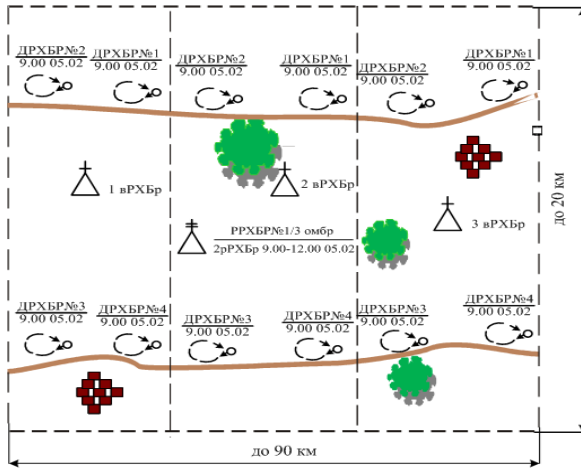
ВЕДЕННЯ РОЗВІДКИ ПІДРОЗДІЛАМИ РХБ РОЗВІДКИ варіант

Ведення розвідки методом реперної сітки

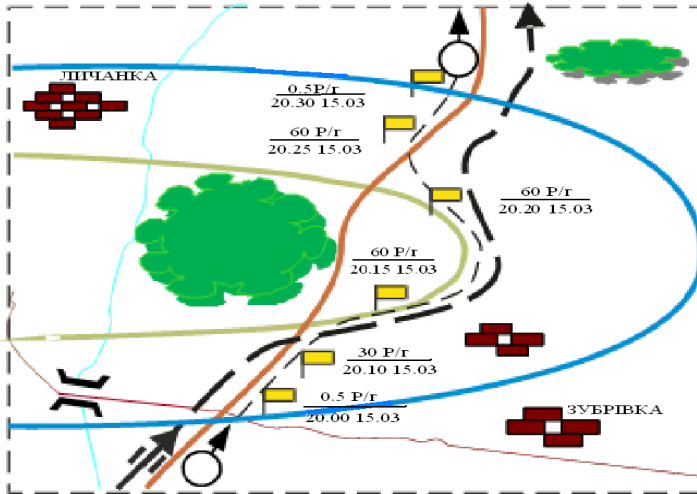

Ведення розвідки району призначеного для зосередження військ

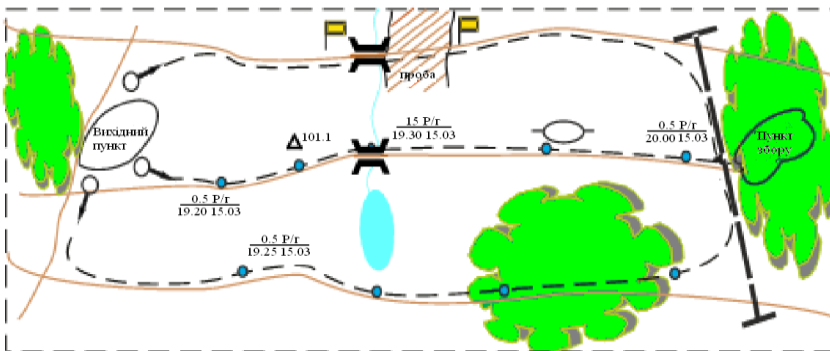

Ведення розвідки маршрутів ротою РХБ розвідки

варіант

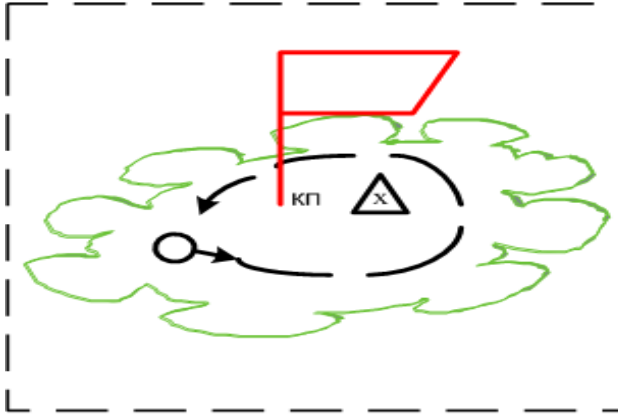

Ведення розвідки за заданими потужностями доз

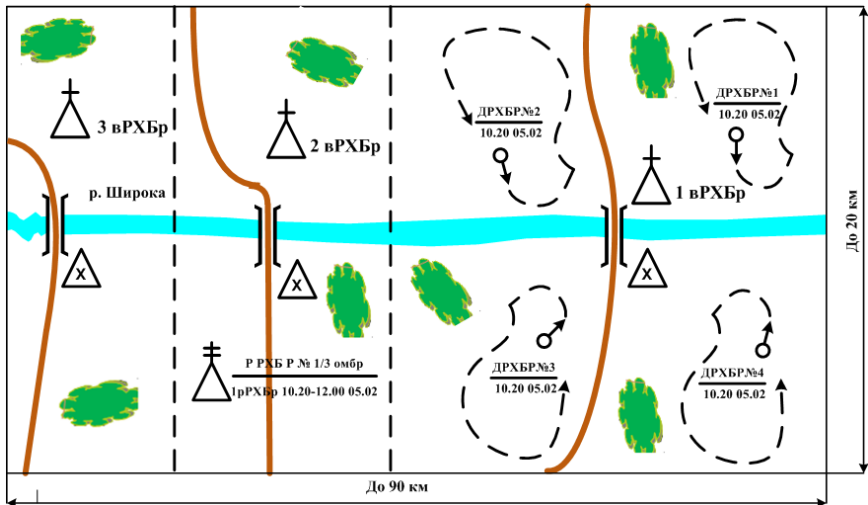

Ведення розвідки за напрямками

варіант

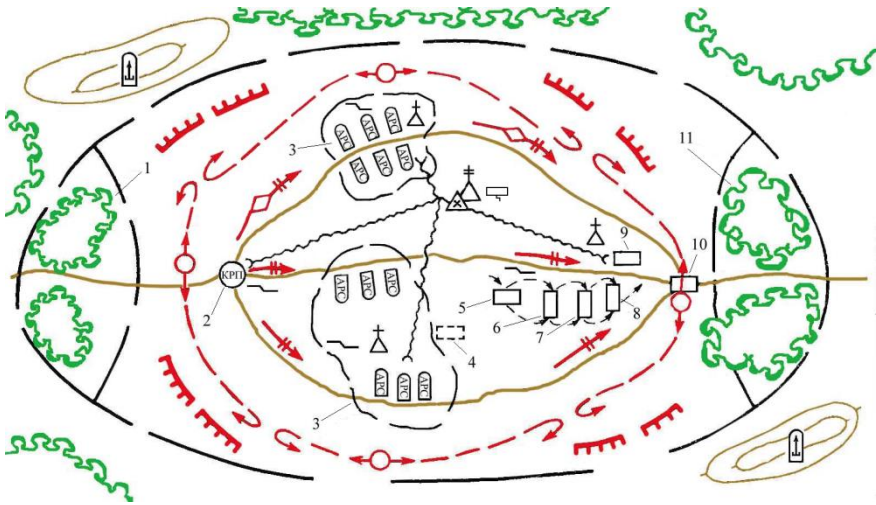
Ведення розвідки об'єктовим способом

Ведення розвідки районів переправ ротою РХБ розвідки

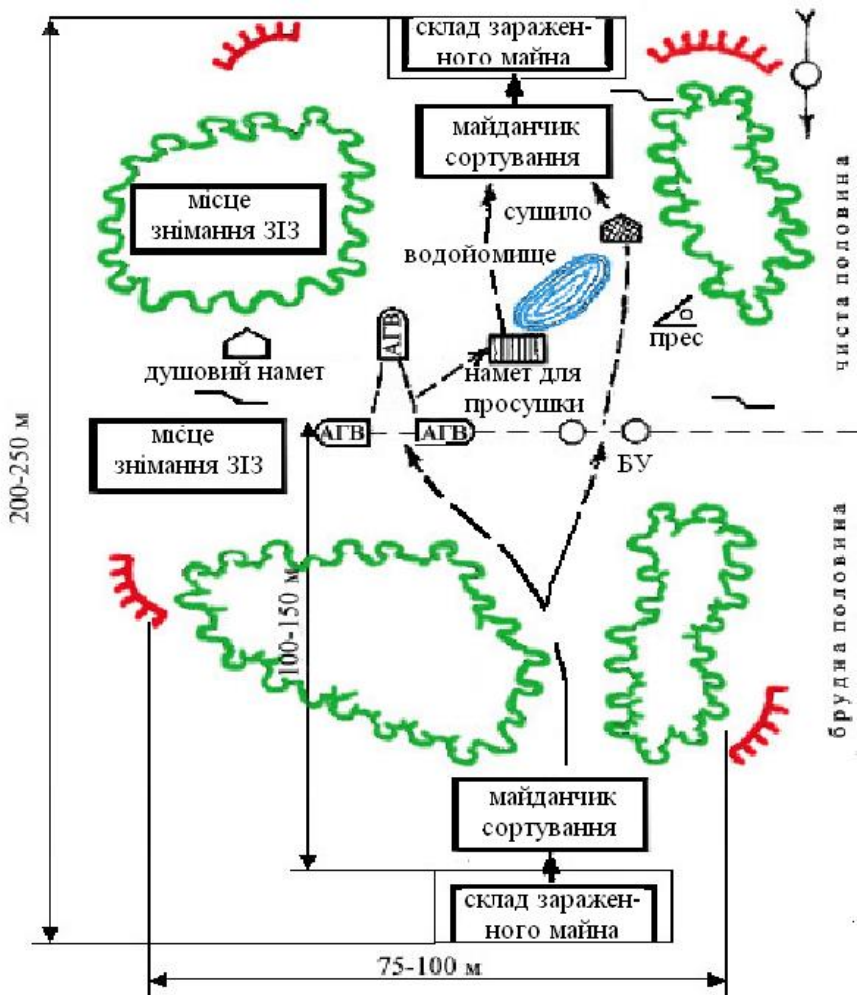
СХЕМА РАЙОНУ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОБРОБКИ

варіант

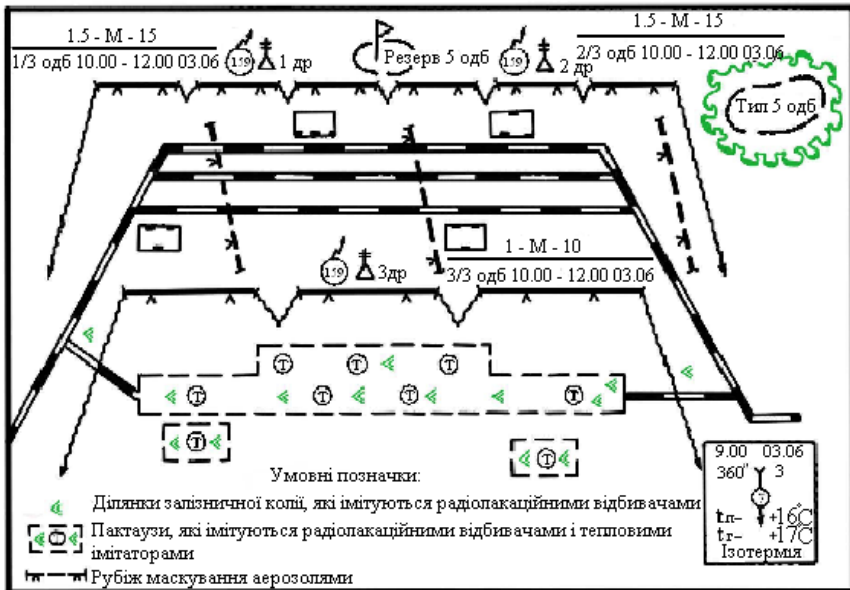
1 – район очікування; 2 – контрольно-розподільний пост; 3 – майданчик розгортання АРС; 4 – майданчик приготування розчинів (обладнується за потреби); 5 – майданчик обробки стрілецької зброї; 6 – майданчик обробки засобів індивідуального захисту; 7 – майданчик санітарної обробки; 8 – майданчик замінення зараженого обмундирування; 9 – майданчик повторної обробки ОВТ; 10 – майданчик перевірки повноти обробки ОВТ; 11 – район збору

СХЕМА ДЕГАЗАЦІЙНОГО ПУНКТУ
варіант

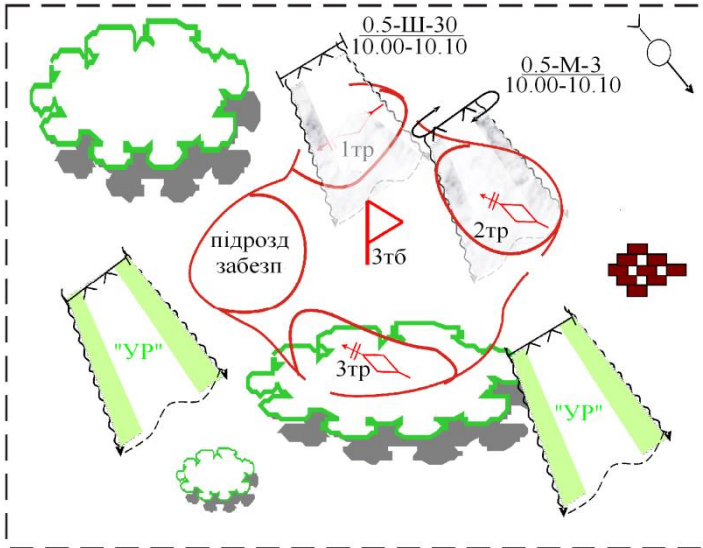
МАСКУВАННЯ АЕРОЗОЛЯМИ (ДИМАМИ) ЗАЛІЗНИЧНОГО ВУЗЛА

варіант

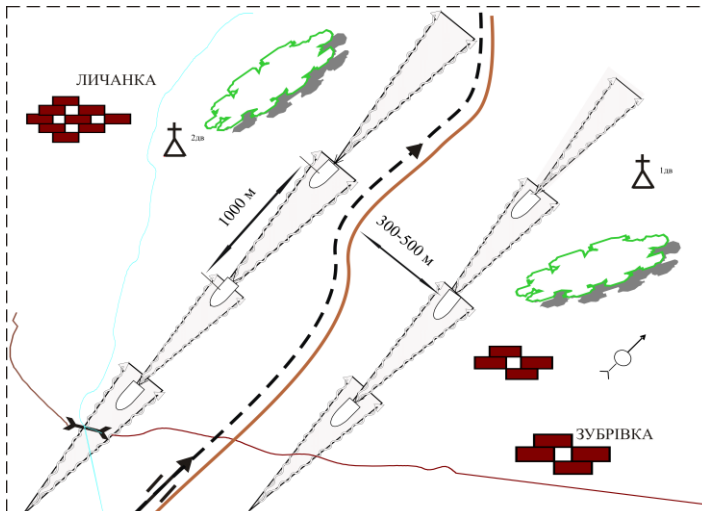

Маскування аерозолями (димами) залізничного вузла

варіант

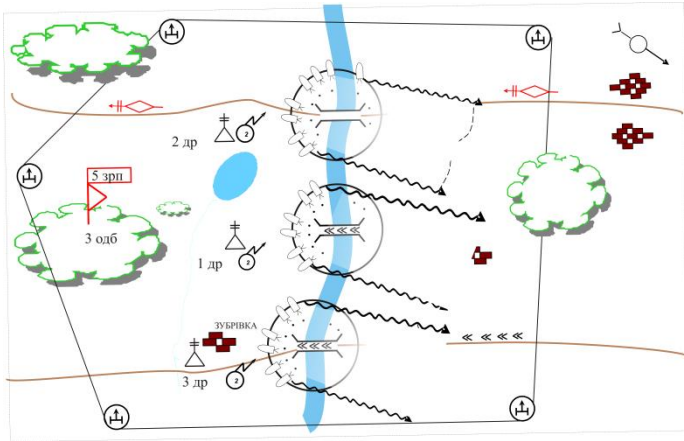

Маскування аерозолями (димами) району розташування

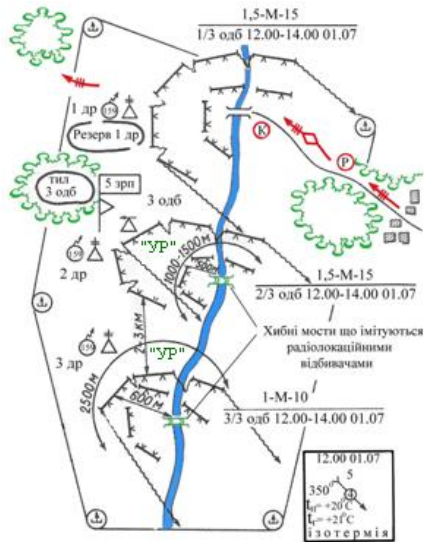

Ставлення лінійної аерозольної завіси

варіант

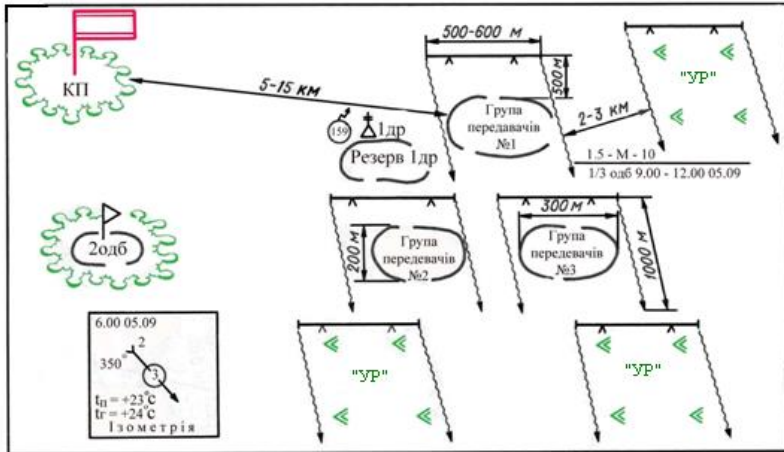

Маскування аерозолями (димами) району переправ через водні перешкоди

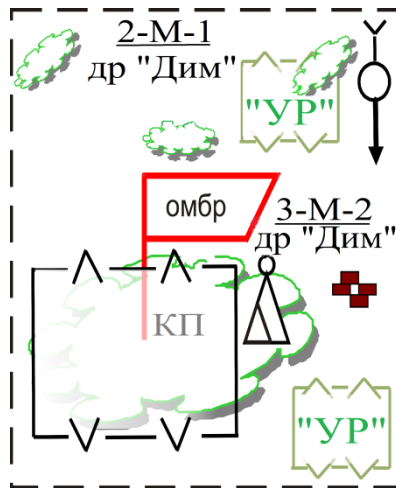

Маскування аерозолями (димами) дійсної і хибної переправ

варіант

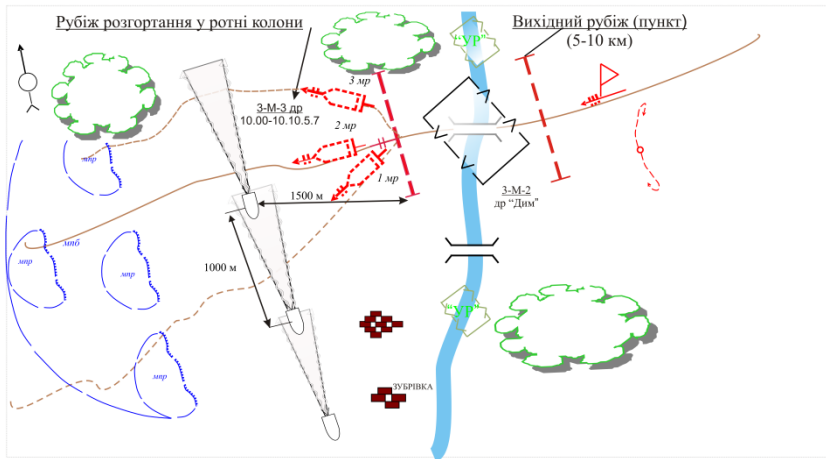

Маскування аерозолями (димами) дійсного і хибного елементів

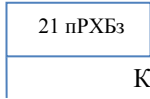
Маскування аерозолями (димами) командного пункта

варіант

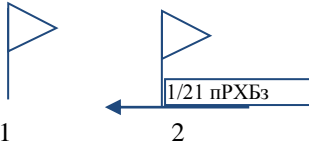
Маскування аерозолями (димами) рубежу розгортання механізованих підрозділів

ОСНОВНІ УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ Пункти управління та засоби зв'язку

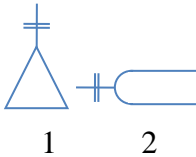

КП (ТПУ)
1

Пункти управління (штаб):
1 – полку

Командно-спостережний пункт батальйону:
1 – на місці, 2 – під час руху.

Командно-спостережний пункт роти:
1 – в обороні і в пішому порядку в наступі
2 – під час руху на автомобільній (на іншій техніці з відповідними знаком) командно-спостережний пункт взводу – з однією рисою.

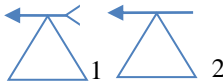
Контрольно-розподільний пост.

Розрахунково-аналітична станція (розрахунково-аналітична група).

Пост РХБ спостереження

1 – метеорологічна станція;
2 – метеорологічний пост

Озброєння і техніка

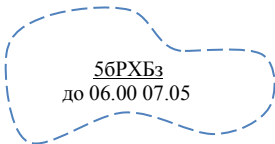
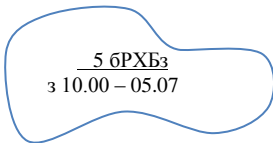

Спеціальний автомобіль (автомобіль з причепом). Букви всередині знака позначають тип автомобіля: АРС (авторозливна станція), ТДА (термодимовий автомобіль), і т.д.

1

2

1. Броньована машина РХБ розвідки.
2. Машина РХБ розвідки (на автомобілі).

Реактивний піхотний вогнемет

Похідна колона батальйону військ РХБ захисту; колона роти і взводу відповідно з двома й одною вертикальними рисками.

Літак радіаційної і хімічної розвідки.

Вертоліт радіаційної і хімічної розвідки.

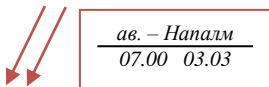
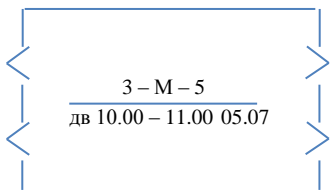
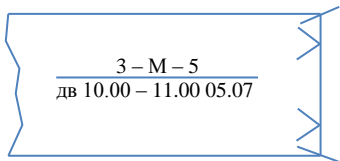
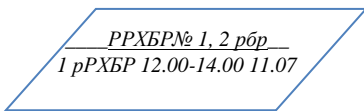
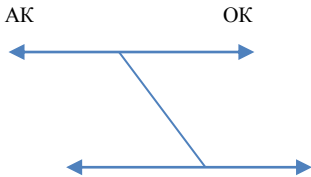
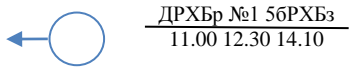
Посадкова площадка (площадка приземлення).

Район розташування (зосередження), вихідний район частини (підрозділу) із зазначенням дати, часу заняття.

Район, який планується зайняти частиною (підрозділом) військ РХБ захисту.

Забезпечення бою

Загін ліквідації наслідків зараження.

Дозор радіаційної, хімічної, біологічної розвідки зі складу військ РХБ захисту.

Розмежувальний рубіж ведення повітряної радіаційної і хімічної розвідки силами: АК – армійським корпусом; ОК – оперативного командування.

Район (зона, коридор) ведення наземної радіаційної, хімічної, та неспецифічної біологічної (бактеріологічної) розвідки із зазначенням номера, в інтересах кого здійснюється розвідка, найменування частини (підрозділу), яка (який) веде розвідку, час і дата розвідки (район ведення повітряної розвідки позначається червоним кольором район, що планується, – пунктирною лінією, Р – район, З – зона, К – коридор).

Рубіж димопуску із зазначенням довжини (3 км), засобів ставлення АЗ і їх кількості (М – машинами; Ш – шашками; А – артилерія; ав – авіації; Пр – приборами; Т – танками), назва частини (підрозділу), що здійснює маскування, часу і дати маскування.

Район, що маскується аерозолем (димом), із зазначенням площини (3 км²), засобів постановки АЗ і їх кількості, найменування частини (підрозділу), що здійснює маскування, часу і дати маскування.

Рубіж надягання засобів (ввімкнення систем) захисту (виступи в бік зони зараження).

Застосування запалювальної зброї із зазначенням засобу застосування, типу запалювальної речовини, часу і дати застосування.

PCO №3, 72 омбр
5 6РХБз 14.00-15.00 05.07

ПуСО

1 PCO

рРХБз 07.00 05.07

1

2

Радіаційна, хімічна і біологічна обстановка

40 – П
18.10 01.03

Район спеціальної обробки із зазначенням номера, найменування військової частини (підрозділу), яка проходить і виконує обробку, часу і дати обробки.

Пункт спеціальної обробки із зазначенням найменування частини (підрозділу), час і дати розгортання.

Вогнеметне відділення:

1 – на автомобілі, 2 – на БТР.

Вогнеметний підрозділ у бойовому порядку військ.

Взвод реактивних піхотних вогнеметів

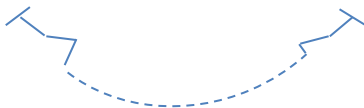
Сховище (об'єкт) із фільтровентиляційним агрегатом (установкою).

Сховище для особового складу.

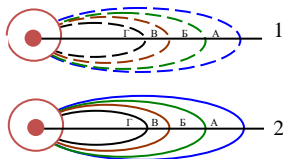
Ядерний удар із зазначенням потужності вибуху (40 кт), виду вибуху (П – повітряний, Н – наземний або надводний, Під – підземний або підводний), часу і дати вибуху; удар, який планується позначається пунктирною лінією. Радіус внутрішнього кола – суцільний.

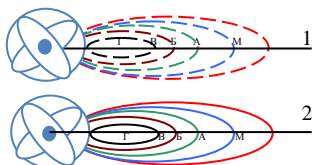
Хмельницька АЕС
ВВЕР 2x1000

40 – П
18.10 01.03

Хмельницька АЕС
ВВЕР 2x1000 07.55 12.08

Об'єкт з ядерною енергетичною установкою із зазначенням типу, кількості і потужності реактора (ВВЕР – водно-водяний енергетичний реактор; РБМК – реактор великої потужності контурний), синім кольором позначається об'єкт з ядерною енергетичною установкою на території противника.

Рубіж безпечного віддалення (виступи – в сторону зон зараження внаслідок аварії АЕС або ЯВ і підприємств хімічної промисловості).

Зони радіаційного зараження місцевості: Г – надзвичайно небезпечного (чорна); В – небезпечного (коричнева); Б – сильного (зелена); А – помірнього (синя) із зазначенням потужності, виду, часу і дати вибуху; 1 – прогнозовані; 2 – за даними розвідки.

Межі зон радіаційного забруднення місцевості: Г – надзвичайно небезпечна (чорна); В – небезпечна (коричнева); Б – сильного (зелена); А – помірнього (синя); М – радіаційної загрози (червона) із зазначенням типу, кількості і потужності реактора, часу і дати аварії (зруйнування); 1 – що прогножуються; 2 – за даними розвідки.

Район зруйнувань від ядерного вибуху противника із зазначенням меж: суцільних зруйнувань (внутрішнє коло), суцільних завалів у лісах і населених пунктах (середнє коло), слабких зруйнувань (зовнішнє коло) і в разі необхідності зони нейтронного діяння на відкрито розташований особовий склад (пунктирною лінією).

● 15 рад/год
08.00 07.12

● 40 рад/год
11.10 10.09

○ 2 – 10
03.00 01.05

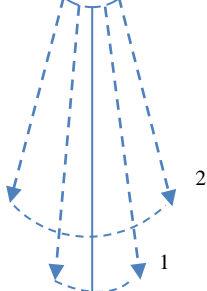
Ф – VX
05.40 01.03

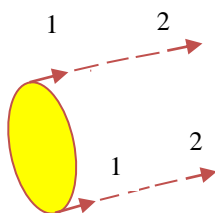
Хлор – 30 т

Хлор – 30 т
05.30 18.10

ав – VX
07.00 08.10

Точка замірювання рівня радіації із зазначенням рівня радіації, часу і дати замірювання (під час зруйнування підприємства атомної енергетики).

Точка потужності дози гамма випромінювання із зазначенням її величин, часу і дати заміру під час застосування ядерної зброї.

Ядерна міна противника із зазначенням потужності заряду (2 кт), глибини установки (10 м) або виду вибуху, часу і дати виявлення (вибуху).

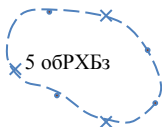
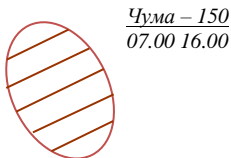
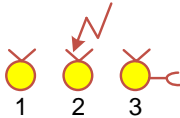
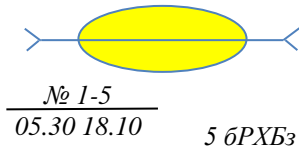
Поле ядерних фугасів противника із зазначенням часу і дати виявлення. Поле підірваних фугасів – зафарбовується жовтим кольором. Об'єкт, який містить сильнодіючу отруйну речовину, із зазначенням найменування і кількості речовини (контур для своїх військ – синій, для військ противника – червоний).

Прогнозовані зони розповсюдження хмари сильнодіючої отруйної речовини під час аварії (зруйнування) хімічно небезпечного об'єкту із зазначенням найменування і кількості речовини, часу і дати аварії (зруйнування). Стрілки вказують напрямки розповсюдження зараженого повітря:

1 – глибина розповсюдження первинної хмари;

2 – глибина розповсюдження вторинної хмари.

Район, у якому противником було застосовано хімічну зброю, із зазначенням засобу застосування (ав – авіація, Р – ракети, А – артилерія, Ф – фугаси), типу отруйної речовини, часу та дати застосування.

Глибина поширення:

1 – первинної хмари,

2 – вторинної хмари.

Продегазований прохід на заражений ділянці місцевості із зазначенням номеру (№ 1), ширини (5 м), найменування частини (підрозділу), яка веде дегазацію, часу і дати дегазації.

Хімічні фугаси:

1 – некеровані; 2 – керовані по радіо; 3 – керовані по дроту.

Поле хімічних фугасів із вказанням типу ОВ, час та дати визначення (підриву); поле підірваних фугасів – прямокутник закрашується жовтим кольором.

Склад хімічних боєприпасів противника; без закрашування трикутника з буквами в ньому: ЯБП – ядерних боєприпасів; БЗ – біологічних засобів; ЗПЗ – запалювальних засобів; АЗ – аерозольних засобів; ЗЗ – засобів захисту.

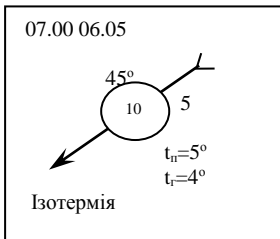
Зона пожежі і напрямок її поширення.

Ділянка місцевості (район), заражена противником біологічними засобами, із зазначенням збудника, кількості осіб, які захворіли, і часу застосування (виявлення).

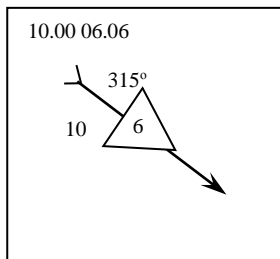
Район проведення карантинних заходів.

Район обсервації військ.

Фактична погода у приземному шарі із зазначенням часу і дати визначення даних: напрямку (45) і швидкості повітря (5м/с), температури повітря (5) та ґрунту, хмарності (10 балів), вертикальної стійкості повітря (при означенні прогнозу погоди квадрат викреслюється пунктиром).

Середній вітер у шарі атмосфери із зазначенням часу і дати визначення даних: верхньої межі шару (6 км), напрямку (315) та швидкості (10 км/год).

Шар атмосфери, км	07.00	20.10
	Напрямок, град	Швидкість, км/ГОД
0-1,5	280	15
0-3	280	20
0-6	310	25
0-12	290	30
0-18	320	30

Середній вітер у стандартних шарах атмосфери з вказівкою часу та дати визначення даних: товщини шару в км, напрямку в градусах та швидкості в км/ГОД.

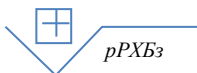
21 nRXБз

Медичний пункт полку із зазначенням належності.

БРХБз

Медичний пункт батальйону із зазначенням належності.

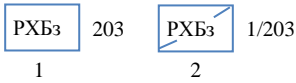
pRXБз

Медичний пост роти із зазначенням належності.

Санітар.

Технічне забезпечення РХБ захисту

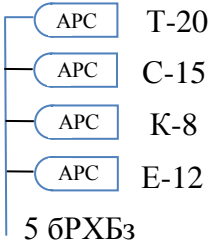
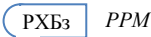
Склад озброєння РХБз (1) та його відділення (2) із зазначенням номерів.

Пункт збирання зараженого обмундирування із зазначенням належності (К – корпусу; П – полковий).
Пункт збирання проб для аналізів (ПХЛ польова хімічна лабораторія).

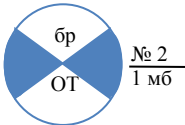
Рухома ремонтна майстерня озброєння РХБ захисту.

Район зосередження спеціальних машин, що потребують ремонту (П – поточного, С – середнього, К – капітального, Е – евакуації; цифри – кількість машин), із вказівкою приналежності.

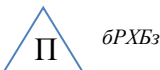
Ремонтно-евакуаційна група на БТР (на автомобілі – з відповідним знаком) із зазначенням належності (П – полкова, Б – батальйонна).

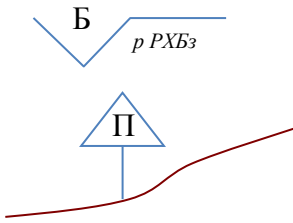
Пункт збирання пошкоджених машин (ОТ – озброєння і техніки) із зазначенням його номера та належності.

База озброєння РХБз.

Пункт батальйону із зазначенням належності і виду (Пр – продовольчий, П – пального, Б – боєпостачання).

Пункт боєпостачання роти
із зазначенням належності.

Пункт обслуговування на маршруті руху
(П – заправлення паливом,
Пр – продовольчий, Т – технічної
допомоги, В – відпочинку і обігрівання,
з червоним хрестом – медичний).

СХЕМА - ДОНЕСЕННЯ

варіант

 (куди, кому, час, дата)

Район (ділянка) місцевості (дороги), прохід _____, карта _____, видання _____

Орієнтири: _____

Схема ділянки місцевості (дороги), проходу

Легенда:

1. Взвод (рота) РХБ захисту _____ БРХБз о _____
(час, дата)

закінчив _____ ділянки місцевості (дороги, проходу),
(вид обробки)

Зараженого _____
(вид зараження)

2. Оброблена ділянка місцевості (дорог), прохід позначено спеціальними (знаками) показчиками

3. Витрачено _____
(речовин, розчинів)

4. До _____ взвод (рота) буде зосереджений в районі _____
(час, дата) (вказати)

5. Інші відомості

Командир _____
(підрозділ)

 (військове звання, підпис, прізвище)

“ _____ ” 20 ____ р.

Навчальний посібник

Гайдабука Валентин Євгенович
Галак Олександр Валентинович
Марушенко Володимир Васильович
Писарєв Сергій Анатолійович
Меньшов Сергій Миколайович
Матикін Володимир Борисович
Матикін Олексій Володимирович
Чернявський Ігор Юрійович

БОЙОВЕ ЗАСТОСУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ВІЙСЬК РАДІЙЦІЙНОГО, ХІМІЧНОГО, БІОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ

Редактор Н.Г. Немиривська
Коректор С.А. Попова
Комп'ютерне верстання О.О. Соколенко

Формат 60×84/16. Умовн. друк. арк. 10,69. Тираж 50 прим. Зам. №

Видавець і виготовлювач

Факультет військової підготовки імені Верховної Ради України
національного технічного університету
“Харківський політехнічний інститут”

61098, м. Харків – 98, вул. Полтавський шлях, 192,
тел. 372–61–67, додатковий 3–48.